

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016-2023

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt został zrealizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z samorządem gminnym i przedstawicielami społeczności lokalnej Gminy Knurów.

Knurów, październik 2016 r.

Projekt roboczy do dalszych konsultacji – wersja 1.0

Opracowanie:

Eu-Consult Sp. z o.o.
ul. Toruńska 18C lokal D
80-747 Gdańsk

Spis treści

1.	Wprowadzenie
2.	Powiązanie z dokumentami strategicznymi
3.	Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy
3.1.	Przestrzeń i środowisko
3.2.	Sfera społeczna
3.3.	Sfera gospodarcza
3.4.	Infrastruktura techniczna
3.5.	Infrastruktura społeczna
4.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych na podstawie badań własnych. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.....
4.1.	Delimitacja obszaru zdegradowanego
	Sfera społeczna.....
	Sfera gospodarcza i infrastrukturalna
	Sfera przestrzenna i środowiskowa.....
	Analiza badań ankietowych.....
	Konsultacje społeczne
5.	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji
5.1.	Sfera społeczna
5.2.	Sfera gospodarcza i infrastrukturalna
5.3.	Sfera przestrzenna i środowiskowa
5.4.	Charakterystyka obszaru rewitalizacji
6.	Obszar rewitalizacji w opinii społecznej w ramach konsultacji
7.	Analiza SWOT
8.	Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)

9.	Cele rewitalizacji i kierunki działań	
9.1.	Rekomendowane kierunki interwencji	
9.2.	Opis kierunków interwencji i celów rewitalizacyjnych	
9.3.	Uzasadnienie celów rewitalizacyjnych i ich wpływ na niwelowanie koncentracji zjawisk negatywnych	
10.	Lista projektów wpisanych do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Knurów na lata 2016-2023 z przyporządkowaniem do wiązek projektów, obszarów strategicznych oraz celów operacyjnych	
10.1	Powiązanie planowanych projektów z celami operacyjnymi	
11.	Ramy finansowe	
12.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji	
13.	Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji	
13.1.	Wywiad kwestionariuszowy w ramach opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Knurów na lata 2016-2023	
13.2.	Konsultacje społeczne w ramach opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Knurów na lata 2016-2023	
13.3.	Pozostałe metody partycypacji społecznej	
14.	System wdrażania (realizacji) Lokalnego Programu Rewitalizacji	
15.	Promocja Lokalnego Programu Rewitalizacji	
16.	System monitoringu i oceny LPR	
16.1.	Monitoring	
16.2.	Ewaluacja	
16.3.	Aktualizacja LPR	
17.	Spis tabel i rysunków	

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja to całościowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez kompleksowe działania polegające na wzajemnie powiązanych ze sobą przedsięwzięciach w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej. Działania te opierają się na interwencjach podejmowanych na rzecz społeczności lokalnej. Są one skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez Programy Rewitalizacji (PR).

LPR jest więc dokumentem strategicznym, którego celem jest uporządkowanie kwestii związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego określonych ściśle obszarów, na terenie których zdiagnozowano koncentrację problemów. Jest także dokumentem, który umożliwia ubieganie się o środki pomocowe, w tym pochodzące z programów operacyjnych, na realizację przedsięwzięć i działań o charakterze społecznym oraz infrastrukturalnym, które zaplanowane zostały w LPR.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 - 2023 został opracowany z uwzględnieniem założeń Narodowego Planu Rewitalizacji 2022, zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020 autorstwa Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz Zasadami wsparcia rewitalizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 określonymi przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Niniejszy LPR wpisuje się także w założenia krajowej i regionalnej polityki rozwoju, w tym w Długookresową Strategię Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, w Strategię Rozwoju Kraju 2020, Krajową Politykę Miejską 2023, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta Obszary wiejskie oraz Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, a w wymiarze lokalnym w Strategię Rozwoju Gminy Knurów do roku 2020.

Nadmienić należy, że działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym dokumencie stanowią kontynuację procesu rozpoczętego w 2010 roku Uchwałą nr LI/780/2010 Rady Miasta Knurów z dnia 20.10.2010r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta

Knurów na lata 2010-2013. Mając na uwadze nowe wytyczne w okresie programowania unijnego 2014-2020 oraz zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Knurów, modyfikacji uległy granice obszaru rewitalizacji oraz katalog działań, jednakże zachowano kluczowe założenia strategiczne oraz kierunki interwencji zawarte w w/w opracowaniu dla Obszaru A-Stary Knurów zdefiniowane jako:

- aktywizacja społeczna w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom bezrobocia, poprawa otoczenia;
- poprawa stanu miejskiej przestrzeni publicznej;
- poprawa warunków życia i wzrost bezpieczeństwa mieszkańców;
- stworzenie skuteczniejszego systemu pomocy najuboższym.

Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z zasadami:

- szczegółowej diagnozy, tj. z uwzględnieniem wyników badań nad czynnikami i zjawiskami kryzysowymi w Knurowie w oparciu o analizę danych ilościowych;
- komplementarności, tj. rozwiązywania kwestii społecznych z uwzględnieniem innych sfer, takich jak zagospodarowanie przestrzeni publicznej, poprawa jakości infrastruktury technicznej, poprawa stanu środowiska naturalnego, wzmocnienie potencjału gospodarczego;
- kompleksowości i koncentracji, tj. planowaniu działań na wybranym obszarze, który w największym stopniu został dotknięty zidentyfikowanymi problemami i negatywnymi zjawiskami, przy równoczesnym zaangażowaniu w realizację tych działań zarówno środków własnych, prywatnych jak i zewnętrznych, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego;
- otwartości programu, tj. uwzględnienia konieczności okresowej aktualizacji dokumentu z uwagi na jego długi horyzont czasowy oraz umożliwienia podmiotom innym niż Jednostki Samorządu Terytorialnego wprowadzanie do LPR nowych działań, efektywnie wspierających proces rewitalizacji;
- partycypacji społecznej, tj. udziału interesariuszy (partnerów społecznych, instytucjonalnych oraz mieszkańców) w poszczególnych etapach tworzenia samego

dokumentu LPR oraz jego przyszłej ewaluacji. Idea ta zakłada również udział społeczności lokalnej na etapie realizacji i wdrażania poszczególnych działań zaproponowanych w LPR.

Jakkolwiek każda z wymienionych wyżej zasad jest niezbędnym czynnikiem na etapie tworzenia dokumentu, to z uwagi na cel i założenia jakimi powinien charakteryzować się proces rewitalizacji, za fundamentalną zasadę należy uznać kwestię udziału społeczności lokalnej w identyfikacji problemów oraz tworzeniu mapy wsparcia. Dlatego też na każdym z etapów opracowywania niniejszego dokumentu, zapewnione były różnorakie mechanizmy partycypacyjno-konsultacyjne.

Zestaw narzędzi służących realizacji mechanizmu partycypacyjno-konsultacyjnego obejmował:

- działania edukacyjno-informacyjne (założona została zakładka na stronie internetowej UM Knurów poświęcona tematyce rewitalizacji, w tygodniku samorządowym „Przegląd Lokalny” ukazującym się na terenie Knuruwa, Gierałtowic oraz Pilchowic oraz tygodniku „Nowiny Gliwickie” ukazującym się na terenie Gliwic i powiatu ziemskiego gliwickiego opublikowano łącznie 4 artykuły redakcyjne poświęcone zagadnieniom rewitalizacji w mieście, 4 artykuły redakcyjne informujące o poszczególnych etapach prac nad dokumentem publikowane były na miejskich portalach internetowych iKnurów.pl oraz miastoknurow.pl, telewizja regionalna TVT Rybnik wyemitowała felieton dziennikarski;
- otwarte spotkania z mieszkańcami miasta i zaproszonymi przedstawicielami instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz z radnymi Rady Miasta Knurów (odbyły się 3 takie spotkania - w godzinach popołudniowych na terenie obiektów publicznych miasta. Tematem spotkań było przedstawienie założeń rewitalizacji, harmonogramu prac nad dokumentem i prezentacji najważniejszych przedsięwzięć planowanych do realizacji. Podczas spotkań istniała możliwość zgłaszania uwag i zadawania pytań przez mieszkańców i pozostałych gości. Informacje o terminach spotkań podawane były za pomocą komunikatów na stronie internetowej UM Knurów, na portalach miejskich, w trakcie ogłoszeń parafialnych, poprzez kolportaż afiszy i ulotek w budynkach mieszkalnych, a także poprzez pisemne zaproszenia dla wiodących instytucji

publicznych, w tym m.in. Fundacji Rozwoju Lokalnego w Knurowie, Parafii pw. św. Cyryla i Metodego, Policji, MOPS Knurów, Miejskiego Zespołu Gospodarki Lokalowej i Administracji, Wydziału Architektury i Urbanistyki UM Knurów, a także radnych Rady Miasta Knurów);

- 2 warsztaty tematyczne z udziałem liderów lokalnych (osoby fizyczne reprezentujące mieszkańców), organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli instytucji i podmiotów publicznych kluczowych dla obszaru objętego rewitalizacją tj. MOPS Knurów, Parafią pw. św. Cyryla i Metodego, Pełnomocnikiem Prezydenta Knurowa ds. Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Miejskim Zespołem Gospodarki Lokalowej i Administracji, Miejską Szkołą Podstawową nr 1, Strażą Miejską, Wydziałem Architektury i Urbanistyki UM Knurów;
- warsztat tematyczny z udziałem radnych Rady Miasta Knurów;
- ankietowanie społeczności lokalnej poprzez kolportaż ankiet badawczych na otwartych spotkaniach z mieszkańcami, udostępnienie ankiet na terenie Urzędu Miasta oraz umieszczenie formularzy ankiet na stronie internetowej UM Knurów oraz za pośrednictwem portali miejskich iKnurow.pl oraz miastoKnurow.pl. Ankiety, po wypełnieniu, można było odesłać drogą elektroniczną lub dostarczyć w wersji papierowej do UM Knurów. Łącznie rozdysponowano ok. 100 ankiet w wersji papierowej;
- pogłębioną analizę badawczą obszaru objętego rewitalizacją w formie elektronicznej ankiety, umieszczonej na stronie UM Knurów i możliwej do wypełnienia on-line. Informacja o ankiecie ukazała się również na miejskich portalach iKnurow.pl oraz miastoKnurow.pl;
- otwarty nabór projektów do LPR. Stosowne ogłoszenie opublikowane zostało w tygodniku samorządowym „Przegląd Lokalny” oraz na stronie UM Knurów, gdzie można było pobrać formularz fiszki projektowej osobno dla projektów społecznych i osobno dla przedsięwzięć inwestycyjnych;
- publiczne wyłożenie projektu dokumentu LPR do konsultacji społecznych w siedzibie UM;

- konsultacje społeczne projektu LPR z organizacjami pozarządowymi.

Harmonogram prac nad opracowaniem LPR uwzględniał konieczność etapizacji poszczególnych działań tak, aby wnioski z przeprowadzonej analizy problemowej wytyczały kierunek do dalszych działań studialnych na zasadzie „od ogółu do szczegółu”. Przez cały okres prac nad dokumentem zapewniono możliwość aktywnego udziału mieszkańców i partnerów społecznych w podejmowaniu kluczowych decyzji odnośnie kształtu i charakteru interwencji.

Pierwszy etap polegał na przygotowaniu szczegółowej diagnozy obejmującej obszar całej gminy pod kątem zachodzących zjawisk społeczno-ekonomicznych, stanu infrastruktury publicznej, ładu przestrzennego oraz uwarunkowań lokalnego rynku pracy i związanej z tym aktywności gospodarczej.

Bazując na danych ilościowych w ramach dostępnych źródeł wiedzy będących w posiadaniu zarówno Gminy Knurów i jej jednostek podległych, jak i podmiotów zewnętrznych (Policja, PUP Gliwice, Fundacja Rozwoju Lokalnego, GUS) wstępnie wyznaczono obszary miasta wykazujące tendencje kryzysowe. Kolejnym krokiem była delimitacja tychże obszarów poprzez naniesienie na mapę miasta punktów o szczególnym nasileniu negatywnych zjawisk. Po uzupełnieniu zgromadzonego materiału wynikami konsultacji społecznych, w tym opinii i uwag mieszkańców zebranych podczas bezpośrednich spotkań, warsztatów tematycznych oraz badań ankietowych, wytyczono obszary rewitalizacji tj. obszary wykazujące równoczesną koncentrację negatywnych zjawisk zarówno społecznych, gospodarczych jak i przestrzennych. Kolejny etap prac polegał na przeprowadzeniu analizy SWOT z wykorzystaniem materiału roboczego, wypracowanego na warsztatach tematycznych z udziałem lokalnych liderów społecznych oraz przedstawicieli kluczowych dla tego obszaru instytucji i podmiotów. Po zidentyfikowaniu problemów zdefiniowano cel główny oraz cele szczegółowe rewitalizacji z przypisaniem im wskaźników „twardych” (mierzalnych) oraz „miękkich” (zmiany w sferze mentalnościowej oraz zajmowanych postaw społecznych). Do zdefiniowanych problemów przyporządkowano katalog działań społecznych i przedsięwzięć infrastrukturalnych w postaci listy projektów kluczowych oraz tzw. wiązek projektowych. Tam gdzie było to możliwe, wprowadzono szczegółowy opis zadania, harmonogram, budżet oraz planowane do osiągnięcia wskaźniki. Zgodnie z zasadami przyjętymi w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020* opracowano model

zarządzania i okresowej ewaluacji LPR w celu minimalizacji ryzyka niewłaściwego wdrażania lub zaniechania rewitalizacji.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi

Lokalny Program Rewitalizacji oprócz wymogu wpisywania się w unijne, krajowe i regionalne dokumenty planistyczne o charakterze nadrzędnym, powinien uzupełniać system dokumentów strategicznych i polityk sektorowych funkcjonujących na poziomie lokalnym (gminnym i powiatowym). Z uwagi na zadania stawiane przed procesem rewitalizacji, LPR powinien być narzędziem komplementarnym do celów i kierunków określonych w najważniejszych dokumentach strategicznych, do których należy:

- *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*

Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Kierunek interwencji: Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach.

Zalecane działania:

-przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach, (zdegradowanych dzielnic śródmiejskich, blokowisk, terenów przemysłowych, powojkowych i pokolejowych, a także innych obszarów miast, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska społeczne).

-Opracowanie programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast.

-Lepsze dopasowanie systemu pomocy społecznej i pośrednictwa pracy do specyfiki miejskich obszarów problemowych.

- *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów

Zdefiniowany problem dotyczy utraty dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych pełnionych przez miasta lub ich dzielnice, co prowadzi do postępującej degradacji przejawiającej się niskim poziomem przedsiębiorczości, bezrobociem, niską jakością

infrastruktury, a także intensyfikacją problemów społecznych związanych z depopulacją oraz często występującą koncentracją patologii i ubóstwa.

- *Krajowa Polityka Miejska*

Cel szczegółowy 3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.

Celem działań w zakresie rewitalizacji jest zmiana strukturalna danego obszaru - nie tylko poprawa jakości życia i walorów estetycznych, ale przede wszystkim przywrócenie na nim aktywności gospodarczej i społecznej. Cel ten wskazuje, że odnowa najbardziej problemowych obszarów powinna stanowić element całościowej polityki rozwoju miasta i powinna być prowadzona w oparciu o powszechnie wypracowaną wizję stanu docelowego oraz dobór właściwych działań z równoczesnym wypracowaniem mechanizmów powszechnego angażowania podmiotów i kapitału prywatnego w realizację działań związanych z odnową miast.

- *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*

Dokument wskazuje na konieczność rewitalizacji obszarów, na których istnieją tereny i obiekty zdegradowane, zdewastowane, w tym głównie przemysłowe dotknięte problemami związanymi z degradacją środowiska przyrodniczego oraz nasileniem negatywnych zjawisk społecznych. Zaleca się podejmowanie działań związanych z rewitalizacją społeczną obszarów o niskiej aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz nagromadzonymi problemami społecznymi.

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020*

Zagadnieniom rewitalizacji dedykowana jest Oś priorytetowa X: *Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna*. Szczegółowe kierunki interwencji zawierają się w następujących priorytetach inwestycyjnych:

- 9a: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.
- 9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Jako komplementarne do w/w priorytetów zalicza się takie priorytety inwestycyjne jak:

- 3a: promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości. Preferencje uzyskają m.in. projekty położone na terenach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.
- 8i: dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.
- 8iii: praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.
- 8iv: równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.
- 8vi: aktywne i zdrowe starzenie się (upowszechnienie zdrowego i aktywnego trybu życia osób będących w wieku aktywności zawodowej w celu wydłużenie czasu aktywności zawodowej oraz ograniczenia wyłączenia osób z rynku pracy z powodów zdrowotnych jak również polepszenia jakości życia w regionie przez działania na rzecz zmniejszenia ryzyka chorób zawodowych i działań na rzecz pracowników pracujących w warunkach zagrażających zdrowiu).
- 9i: aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

- *Strategia ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego*

Strategia odnosi się do kwestii rewitalizacji w ramach realizacji celu strategicznego CS1: „Rozwój kapitału ludzkiego bazujący na zatrudnialności i spójności społeczno-gospodarczej” m.in. poprzez zwiększanie adaptacyjności MŚP oraz zwiększanie możliwości prowadzenia aktywności zawodowej; a także zmniejszenie dystansu rozwojowego zaniedbanych centrów miast oraz dzielnic miast podlegających procesom wykluczenia społecznego. Ponadto, w obszarze realizacji celu leży punktowe zwiększanie atrakcyjności, włącznie z nadawaniem nowych funkcji, istniejących obiektów i przestrzeni ważnych z perspektywy rozwoju lokalnego, w tym stanowiących dziedzictwo przemysłowe lub przyrodnicze. Mając to na uwadze, Strategia wyróżnia dwa priorytety strategiczne, tj. P1.1. Gospodarka i miejsca pracy

oraz P1.2. Aktywność społeczna i zapobieganie wykluczeniom, na które składają się pakiety opisanych poniżej działań.

- *Strategia Rozwoju Gminy Knurów do roku 2020*

Strategia definiuje wizję rozwoju miasta jako „Knurów miastem przyjaznym i otwartym, stwarzającym korzystne warunki rozwoju, pracy i komfortowego zamieszkania, którego oferta usług publicznych i położenie stwarza możliwość realizacji celów życiowych mieszkańców oraz planów inwestycyjnych przedsiębiorców”. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę strategiczną, analizę trendów i prognoz oraz wyznaczoną wizję rozwoju zaleca się podjęcie działań w 3 podstawowych obszarach strategicznej interwencji:

- Gospodarka lokalna;
- Jakość przestrzeni i warunków zamieszkania -usługi publiczne dla mieszkańców;
- Usługi publiczne dla mieszkańców.

Realizacja działań w w/w obszarach powinna odbywać się w ramach określonych celów opisanych jako:

Cel 1: Wzmocnienie i zróżnicowanie bazy gospodarczej miasta w kierunku branż tworzących trwałe miejsca pracy o wysokiej jakości

Cel 2: Wykreowanie *specjalizacji funkcjonalnej* Knurowa w Metropolii Górnośląskiej

Cel 3: Knurów miastem dostarczającym obecnym i potencjalnym mieszkańcom szerokich możliwości samorealizacji w przyjaznym otoczeniu

Rewitalizacja, jako proces komplementarny i wspomagający politykę rozwoju miasta, została w ramach niniejszego LPR zaplanowana w takich kierunkach, aby zapewnić zgodność z realizacją celów szczegółowych Strategii, odnoszących się do obszaru społecznego, gospodarczego i infrastrukturalnego tj. :

C.1.3 Podniesienie kwalifikacji zawodowych i kompetencji mieszkańców;

C.2.2 Stworzenie wyprofilowanej, specyficznej oferty spędzania czasu wolnego o atrakcyjności lokalnej i ponadlokalnej;

C.3.2 poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych;

C.3.4 Poprawa jakości środowiska na terenie miasta.

Pełną listę dokumentów strategicznych na poziomie gminnym, powiatowym regionalnym, krajowym, unijnym które odnoszą się tematyki rewitalizacji, przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Zestawienie dokumentów strategicznych z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Knurów

Dokument	Powiązane z Lokalnym Programem Rewitalizacji
Poziom europejski	
Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytet III Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.
	Cel 1 Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lata.
	Cel 4 Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.
	Cel 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.
Poziom krajowy	
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna:
	Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki.

	<p>Cel 6</p> <p>Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny.</p> <p>Cel 8</p> <p>Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Opracowanie programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast; Lepsze dopasowanie systemu pomocy społecznej i pośrednictwa pracy do specyfiki miejskich obszarów problemowych.</p> <p>Cel 11</p> <p>Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p>Cele:</p> <p>Zwiększenie poziomu konkurencyjności miast.</p> <p>Poszanowanie walorów kulturowych oraz środowiskowych.</p> <p>Usystematyzowanie rozwoju przestrzennego obszarów miejskich.</p> <p>Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p>
<p>Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (ŚSRK) – Strategia Rozwoju Kraju 2020</p>	<p>Cel główny:</p> <p>Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów</p>

	<p>zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.</p> <p>Cele rozwojowe:</p> <p>I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb aktywności obywatela.</p> <p>II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.</p> <p>III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.</p>
Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna</p> <p>Cel 1</p> <p>Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</p> <p>Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo</p> <p>Cel 3</p> <p>Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka.</p> <p>Cel 4</p> <p>Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p>
Krajowa Polityka Miejska 2023	<p>Cele:</p> <p>Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich.</p> <p>Przywrócenie możliwości rozwoju poprzez odnowę obszarów zdegradowanych społecznie</p>

	<p>oraz ekonomicznie.</p> <p>Poprawa konkurencyjności obszarów miejskich.</p> <p>Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.</p>
Narodowy Plan Rewitalizacji 2022	<p>Cel główny:</p> <p>Poprawa warunków rozwoju terenów zdegradowanych, w pełnym wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym oraz gospodarczym.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p>Cel główny:</p> <p>Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p>Cel 2</p> <p>Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
Narodowy Plan Rewitalizacji 2014	<p>Cele:</p> <p>Aktywizacja życia mieszkańców w sferach społecznej, kulturowej oraz gospodarczej.</p> <p>Rewitalizacja konkretnych zdegradowanych obszarów.</p>
Poziom regionalny	
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020.	<p>Cele:</p> <p>Wzmoczona aktywność rozwojowa przedsiębiorstw.</p> <p>Wsparcie rozwoju sektora MŚP.</p> <p>Efektywne wykorzystanie zasobów oraz polepszenie infrastruktury komunalnej.</p>

	<p>Rozwój aktywności zawodowej społeczeństwa.</p> <p>inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.</p> <p>wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.</p>
<p>Zasady wsparcia rewitalizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Cele:</p> <p>Wsparcie rewitalizacji społecznej oraz gospodarczej na obszarach zdegradowanych. Dążenie do wyrównania szans społecznych, pełnego zatrudnienia.</p> <p>Poprawa dostępu do usług z zakresu ochrony zdrowia i usług socjalnych.</p>
<p>Strategia rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006-2020</p>	<p>Cel 1:</p> <p>Wzrost kompetencji potrzebnych do uczestnictwa w kulturze, efektywnego zarządzania kulturą i twórczości artystycznej w warunkach gospodarki rynkowej.</p> <p>Cel 2:</p> <p>Wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze.</p> <p>Cel 3:</p> <p>Upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu.</p>
<p>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”</p>	<p>Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa.</p> <p>Otwarty i atrakcyjny rynek pracy.</p> <p>Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.</p> <p>Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz</p>

	<p>dogodne warunki życia mieszkańców.</p> <p>Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi.</p> <p>Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.</p>
<p>Strategia ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego</p>	<p>Rozwój kapitału ludzkiego bazujący na zatrudnialności i spójności społeczno-gospodarczej.</p> <p>Zdrowe środowisko życia w SC dzięki zmniejszonej antropopresji.</p>
Poziom powiatu	
<p>Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005-2020</p>	<p>Cele strategiczne:</p> <p>Integracja gmin powiatu.</p> <p>Rozwój kompetencji z zakresu wykorzystywania potencjału zewnętrznego.</p> <p>Pogłębianie kooperacji gmin celem rozwoju powiatu.</p> <p>Usprawnianie modelu zarządzania rozwojem powiatu.</p> <p>Efektywne i skuteczne wykorzystanie potencjału powiatu.</p>
Poziom gminy	
<p>Strategia Rozwoju Gminy Miasta Knurów do roku 2020</p>	<p>Cel 1</p> <p>Wzmocnienie i zróżnicowanie bazy gospodarczej miasta w kierunku branż tworzących trwałe miejsca pracy o wysokiej jakości.</p> <p>Cel 2</p> <p>Wykreowanie <i>specjalizacji funkcjonalnej</i> Knuruwa w Metropolii Górnośląskiej.</p>

	<p>Cel 3</p> <p>Knurów miastem dostarczającym obecnym i potencjalnym mieszkańcom szerokich możliwości samorealizacji w przyjaznym otoczeniu.</p>
<p>Gminny program profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomani na rok 2015</p>	<p>Cele:</p> <p>Profilaktyka prozdrowotna wśród dzieci i młodzieży.</p> <p>Spółeczna edukacja prozdrowotna.</p> <p>Edukacja społeczeństwa z zakresu problemów wynikających z uzależnień substancjami psychoaktywnymi.</p>
<p>Program współpracy gminy Knurów z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2016 rok</p>	<p>Cele:</p> <p>Współpraca pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi.</p> <p>Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców.</p> <p>Uzupełnienie działań gminy o sfery kooperacji z organizacjami pożytku publicznego.</p>
<p>Program ochrony środowiska dla Gminy Knurów</p>	<p>Cele:</p> <p>Rozwiązywanie problemów z zakresu ochrony środowiska.</p> <p>Uzgodnienie hierarchii inwestycji.</p> <p>Analiza ekonomiczna dla planowych działań inwestycyjnych.</p>
<p>Program opieki nad Zabytkami na terenie Gminy Knurów na lata 2013 - 2017</p>	<p>Cel:</p> <p>Wykorzystanie zabytków na potrzeby poprawy jakości sfery społecznej, gospodarczej i edukacyjnej.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów.

3. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy

3.1. Przestrzeń i środowisko

POŁOŻENIE I STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY

Gmina miejska Knurów zlokalizowana jest na terenie województwa śląskiego, w powiecie gliwickim. Powierzchnia gminy wynosi 3 395 ha, co stanowi 0,27% całkowitej powierzchni województwa oraz 5,16% powierzchni powiatu. Wysokości względne na terenie miasta oscylują w granicach 25 – 30 metrów. Terytorium gminy obejmuje dwa mezoregiony Wyżyny Śląskiej: północno-zachodnia część miasta leży na Płaskowyżu Rybnickim, natomiast rejon południowo-wschodni znajduje się na Wyżynie Katowickiej.

Źródło: www.openstreetmap.org [dostęp: 23.08.2016]

Gmina Knurów graniczy z następującymi obszarami geologicznymi:

- od północy z Garbem Tarnogórskim;
- od południa z Wysoczyzną Kończycką, Pagórami Jaworznickimi oraz Kotliną Ostrowską;
- od zachodu z Kotliną Raciborską;
- od wschodu z Równiną Pszczyńską i Doliną Górnej Wisły.

Knurów położony jest w południowej Polsce, najbliższe większe ośrodki miejskie oddalone są od Niego o:

- 35 km (Katowice);
- 112 km (Kraków);
- 173 km (Wrocław);
- 232 km (Łódź);
- 327 km (Warszawa).

Miasto położone jest w niedalekiej odległości od przejść granicznych z Czechami (Chałupki 48 km), Niemcami (Jędrzychowice 315 km) i Słowacją (Chyżne 151 km).

W strukturze administracyjnej gmina graniczy z:

- od zachodu z gminą wiejską Pilchowice;
- od wschodu z gminą wiejską Ornontowice i Gierałtowice;
- od północy z miastem Gliwice;
- od południowego - wschodu z gminą miejsko – wiejską Czerwionka-Leszczyny.

Położenie gminy miejskiej Knurów w pobliżu Gliwic, dużego ośrodka przemysłowego, posiadającego potencjał naukowy i techniczny, jest bardzo korzystne. W pobliżu znajduje się również stolica Górnego Śląska Katowice, której to potencjał kapitałowy oraz ludzki pozytywnie wpływa na rozwój w Knurowie.

DZIEDZICTWO KULTUROWE I ZABYTKI

187 obiektów znajdujących się na terenie gminy Knurów zostało wpisanych do rejestru Gminnej Ewidencji Zabytków. Zdecydowana większość z nich powstała na początku XX wieku. Zaznaczyć należy, że mają one charakter budynków mieszkalnych oraz administracyjnych dla pracowników pobliskiego przemysłu górniczego. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa tabela.

Tabela 2. Zestawienie obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Nazwa	Czas powstania	Adres
-------	----------------	-------

Kolonia urzędnicza I budynek mieszkalny wielorodzinny	1904 - 1915	Dworcowa 29
Kolonia urzędnicza I budynek mieszkalny wielorodzinny	1904 - 1915	Dworcowa 30
Kolonia urzędnicza I budynek mieszkalny wielorodzinny	1904 - 1915	Dworcowa 31
Kolonia urzędnicza I budynek mieszkalny wielorodzinny	1904 - 1915	Dworcowa 32
Kolonia urzędnicza I budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1915	Dworcowa 33
Kolonia urzędnicza I budynek mieszkalny wielorodzinny	1904 - 1915	Dworcowa 34
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1908 - 1913	Dworcowa 2
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1908 - 1913	Dworcowa 4
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1908 - 1913	Dworcowa 6
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1908 - 1913	Dworcowa 8
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1908 - 1913	Dworcowa 10
Kolonia urzędnicza II budynek użyteczności publicznej - poczta	1912 - 1913	Dworcowa 12
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1915 - 1918	Pocztowa 1
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1915 - 1918	Pocztowa 6
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1915 - 1918	pocztowa 8
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1910 - 1915	Ks. Alojzego Koziętka 38
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1910 - 1915	Ks. Alojzego Koziętka 40
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1910 - 1915	Ks. Alojzego Koziętka 42
Kolonia urzędnicza II budynek mieszkalny wielorodzinny	1910 - 1915	Ks. Alojzego Koziętka 46
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Ks. Konstantego Damrota 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 7
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 9

Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 11
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 13
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 15
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 17
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 19
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Dworcowa 21
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Dworcowa 23
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Dworcowa 25
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Dworcowa 27
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Józefa Janty 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Józefa Janty 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Józefa Janty 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 4
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 5
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 6
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 7
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 8
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 9
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Mikołaja Kopernika 10

Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 4
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 5
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 6
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 7
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 8
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 9
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Tadeusza Kościuszki 10
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Karola Miarki 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Karola Miarki 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Karola Miarki 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Karola Miarki 4
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Karola Miarki 5
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Karola Miarki 6
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 5
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 6
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 7

Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 8
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 9
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 10
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Adama Mickiewicza 11
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Adama Mickiewicza 12
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Adama Mickiewicza 13
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Adama Mickiewicza 15
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Ogrodowa 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 4
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 5
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 6
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 7
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 8
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Stanisława Poniatowskiego 10
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Henryka Sienkiewicza 1
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Henryka Sienkiewicza 2
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Henryka Sienkiewicza 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Henryka Sienkiewicza 4
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antonia Słominy 2

Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antoniego Słoniny 3
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antoniego Słoniny 4
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antoniego Słoniny 5
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antoniego Słoniny 6
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 8
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antoniego Słoniny 9
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 10
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antoniego Słoniny 11
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 12
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1906 - 1913	Antoniego Słoniny 13
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 14
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 15
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 16
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 17
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 18
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 19
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 21
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 25
Kolonia robotnicza III budynek mieszkalny wielorodzinny	1913 - 1921	Antoniego Słoniny 27
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Dworcowa 14
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Dworcowa 16
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Pocztowa 3

Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Pocztowa 5
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Pocztowa 7
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Pocztowa 9
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Pocztowa 11
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Bolesława Prusa 2
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Bolesława Prusa 4
Kolonia robotnicza IV budynek usługowo - mieszkalny	1899	Bolesława Prusa 13
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Spółdzielcza 1
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Spółdzielcza 2
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Spółdzielcza 4
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 1
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 2
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 3a
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalno-usługowy	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 3
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 4
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 5
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 6
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 8
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 10
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 12
Kolonia robotnicza IV budynek mieszkalny wielorodzinny	1921 - 1939	Żwirki i Wigury 14
Kamienica czynszowa budynek usługowo - mieszkalny	1900 - 1910	1-go Maja 2

Kamienica budynek usługowo - mieszkalny	1900 - 1915	1-go Maja 6
Hotel Lorentz - Orłowski, następnie zakładowy dom kultury KWK Knurów budynek usługowo - mieszkalny	1903	1-go Maja 7
budynek mieszkalny	lata 20 - 30 XX w.	1-go Maja 42
Willa Macioszka, obecnie budynek użyteczności publicznej (dzienny dom pomocy społecznej)	początek XX w.	1-go Maja 45
Polska Strażnica Graniczna, obecnie budynek mieszkalny	1929 - 1931	1-go Maja 66
Dyrekcja kopalni - budynek użyteczności publicznej	1912 - 1913	Dworcowa 1a
Dwór Paczyńskich, tzw. "Zomek", następnie willa dyrektora kopalni, później stowarzyszenia not, obecnie budynek Kompanii Węglowej	1853 (przebudowa 1913-14 oraz 1985)	Dworcowa 3a
Budynek mieszkalny wielorodzinny, dla pracowników kolei	ok. 1907 - 1909	Dworcowa 40
Budynek mieszkalny wielorodzinny, dla pracowników kolei	ok. 1907 - 1909	Dworcowa 42
Dawny Dworzec PKP	1907 - 1909	Dworcowa 44
Była wieża ciśnień dla parowozów kolejowych	ok. 1910	Dworcowa 44
Kolonia Urzędnicza II, willa zawiadowcy kopalni, obecnie budynek mieszkalny	1907	Ks. Alojzego Koziełka 6
Apteka Proske'go, obecnie apteka św. Barbary	1912, (1929 skrzydło południowe)	Ks. Alojzego Koziełka 8
Budynek usługowo mieszkalny	ok. 1910	Ks. Alojzego Koziełka 34
Stary młyn, obecnie budynek usługowy	Przełom XIX/XX w.	Ks. Alojzego Koziełka 63
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1905 - 1915	Jana Kwitka 8
Kościół Parafialny pw. św. Cyryla i Metodego	1937 - 1947, 1952 wieża	Niepodległości 1
Budynek mieszkalny - probostwo Parafii rzymsko - katolickiej pw. św. Cyryla i Metodego	1929	Niepodległości 1
Tymczasowy Kościół św. Wawrzyńca, obecnie budynek usługowy	1926	Niepodległości 3
Zespół szpitala spółki Brackiej, obecnie Szpital w Knurowie	1912	Niepodległości 6-8

Ratusz Gminny, obecnie siedziba Urzędu Miasta i Rady Miasta	1928 - 1929	Niepodległości 7
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1905 - 1915	Niepodległości 10
Budynek administracyjny cegielni, obecnie rozdzielnia gazu Knurów	ok. 1904	Niepodległości 11
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1900 - 1915	Niepodległości 12
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	lata 30-te XX w.	Niepodległości 14
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1905 - 1915	Niepodległości 16
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1905 - 1915	Niepodległości 18
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1910 - 1925	Niepodległości 19
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1905 - 1915	Niepodległości 21
Kamienica, budynek mieszkalno-usługowy	1903	Niepodległości 46
Ochronka, obecnie przedszkole	1907	dr Floriana Ogana 2
Szkoła powszechna, obecnie Miejska Szkoła Podstawowa nr. 1 im. Powstańców Śląskich na terenie III Kolonii Robotniczej	1909 - 1910, 1912, 1927	Antoniego Słoniny 2
Ochotnicza Straż Pożarna Knurów	początek XX w.	Wilsona 1
Budynek mieszkalny wielorodzinny, tzw. "Apostolok"	lata 30-te XX w.	Wilsona 21
Szkoła powszechna, obecnie Szkoła Podstawowa nr 2 z oddziałami integracyjnymi im. Karola Miarki	1928 - 1931	Wilsona 22
Budynek mieszkalny wielorodzinny	1910 - 1925	Wolności 39
Budynek mieszkalny wielorodzinny	1911 - 1925	Wolności 41
Kościół parafialny pw. św. Antoniego (przebudowany z Cechowni)	1908 (Cechownia), 1921 (adaptacja do celów sakralnych)	Stawowa
Budynek mieszkalny	1900 - 1915	Zwycięstwa 26
Budynek wielorodzinny pracowników fabryki materiałów wybuchowych	1908	Zwycięstwa 34
Zespół KWK Knurów - pole wschód	1904 - 1908	Kopalniana 3a
Zespół KWK Knurów - pole zachód	1914 - 1917	Szpitalna 23
Wiadukt Kolejowy	1909	Wilsona
Wiadukt	1909	Zwycięstwa

Krzyż Cmentarny na Cmentarzu Komunalnym	1913	1-go Maja
Dawny cmentarz przykościelny	1499	Al. Spacerowa
Krzyż kamienny cmentarny przy dawnym cmentarzu przykościelnym	1895	Al. Spacerowa
Kapliczka św. Jana Nepomucena	1919	Dworcowa / Alojzego Koziółka
Krzyż kamienny	1868	Dworcowa 39
Krzyż kamienny	1904	Ks. Alojzego Koziółka 31
Krzyż kamienny	1908	Wilsona 91
Krzyż kamienny	1908	Powstańców 5
Krzyż drewniany	1905 (renowacja 2008)	Rybnicka 66
Figura Jana Nepomucena	ok. 1910	Zwycięstwa 12c
Krzyż kamienny	1910	Zwycięstwa 66

Źródło: opracowanie własne na podstawie Karty Adresowej Gminnej Ewidencji Zabytków.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

Gmina Knurów zajmuje obszar 3 395 ha. Analizując strukturę powierzchni należy zwrócić uwagę na wysoki poziom występowania gruntów leśnych, zadrzewionych oraz zakrzewionych, stanowiących prawie 40% terenu gminy (zdecydowaną większość stanowią lasy). Niewiele mniej odnotowano gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (1 121 ha). Obszary stricte rolnicze stanowią natomiast ok. 20% powierzchni, z czego większość to grunty orne (540 ha), w następnej kolejności łąki i pastwiska trwałe (125 ha). Obszary nieużytkowe zajmują niecałe 5% powierzchni gminy.

Tabela 3. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy

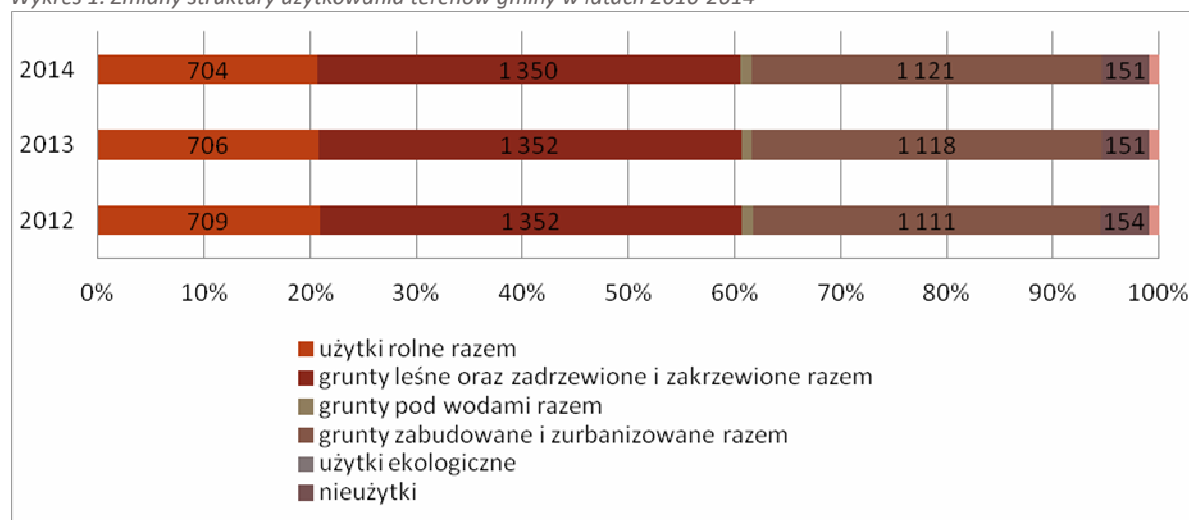
Wyszczególnienie powierzchni	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni gminy [%]
Użytki rolne razem, w tym m.in.:	704	20,7
– grunty orne	540	
– sady	1	
– łąki i pastwiska trwałe	125	
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem, w tym m.in.:	1350	39,7
– lasy	1332	
– grunty zadrzewione i zakrzewione	18	
Grunty pod wodami razem	37	1,1
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem, w tym m.in.:	1121	33,0

– tereny mieszkaniowe	258	
– tereny przemysłowe	404	
Użytki ekologiczne	0	0
Nie użytki	151	4,4
Tereny różne	32	0,9
OGÓŁEM	3395	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2012 – 2014 nie odnotowano żadnych zmian w zakresie powierzchni gminy. Nastąpiły natomiast niewielkie przekształcenia w strukturze użytkowania terenów. Ilość gruntów rolnych zmniejszyła się o 5 ha, leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych o 2 ha, natomiast nieużytków o 3 ha. 10 ha zostało w okresie dwóch lat zabudowane i zurbanizowane.

Wykres 1. Zmiany struktury użytkowania terenów gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi z każdym kolejnym okresem przybierały na wartości. Jedynie substancja azotu zmniejszyła swój poziom w okresie lat 2011 – 2014. W zestawieniu pozostałych substratów najwyższy procentowy przyrost został zanotowany wśród zawiesiny ogólnej, której odpady wzrosły w ciągu czterech lat o prawie 86,01%. W dalszej kolejności należy zanotować nominalny przyrost sumy jonów chlorków i siarczanów o ponad 8 mln kg w okresie lat 2010 – 2014. Zarejestrowano także zwiększoną ilość substancji BZT5, ChZT oraz fosforu ogólnego.

Tabela 4. Zestawienie zanieczyszczeń w ściekach trafiających do wód lub ziemi [w kg na rok]

	2010	2011	2012	2013	2014
BZT5	8 661	15 097	17 166	13 900	9 982
ChZT	30 327	29 214	49 527	49 157	41 111
zawiesina ogólna	13 506	43 838	44 044	86 865	96 567
suma jonów chlorków i siarczanów	28 000 289	35 400 525	39 322 703	39 852 114	36 107 157
azot ogólny	-	8 823	4 968	7 152	5 754
fosfor ogólny	-	79	114	130	276

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W omawianym okresie lat 2010 – 2014 ilość zebranych odpadów ogółem ulegała systematycznemu spadkowi. Odnotowano ich metodyczny spadek w ciągu czterech lat do poziomu 10 087,96 ton, tj. o 18,2%. Zmniejszającą się ilość odpadów zmieszanych najlepiej przedstawia wskaźnik dotyczący miary śmieci przypadających na jednego mieszkańca. W perspektywie 4 lat nominalna wartość współczynnika zmniejszyła się o 17%, do poziomu 258,3 tony. Analogiczną zależność odnotowano w kategorii odpadów produkowanych przez gospodarstwa domowe, zarówno całościowo, jak i na jednostkę. Diametralnemu obniżeniu uległa ilość jednostek odbierających odpady w badanym roku wg obszaru działalności. W okresie lat 2010 – 2014 ich liczba zmniejszyła się z poziomu 7 do zaledwie dwóch.

Tabela 5. Zestawienie odpadów zmieszanych, tj. niepoddanych selekcji

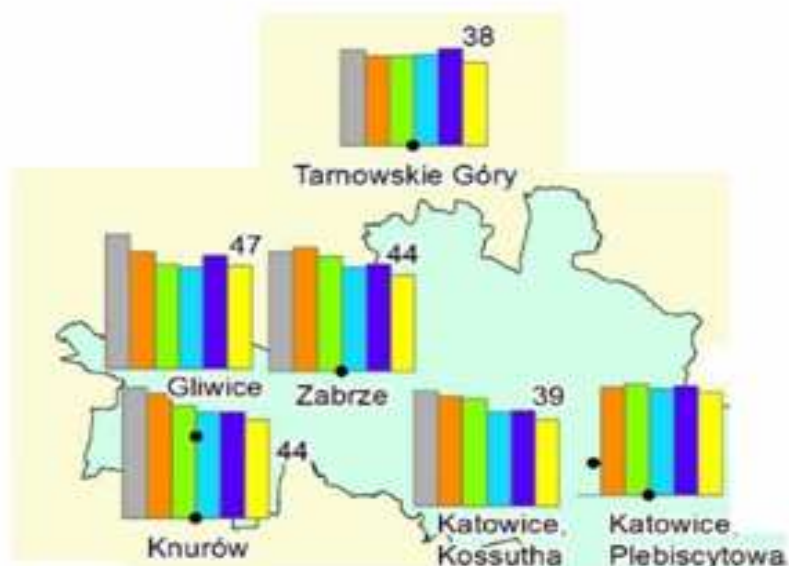
	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem [t]	12 333,16	11 229,04	11 127,00	10 580,93	10 087,96
ogółem na 1 mieszkańca [kg]	311,0	283,7	282,2	269,8	258,3
z gospodarstw domowych [t]	10 055,10	9 106,26	9 231,06	8 865,24	8 946,50
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]	253,5	230,1	234,1	226,0	229,1
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności [szt.]	7	8	8	4	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Czternastej rocznej ocenie jakości powietrza w województwie śląskim obejmującej 2015 r.” Knurów wraz z całą strefą górnośląską został zakwalifikowany wg kryterium ochrony zdrowia do klasy C ze względu na poziom pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(α)piranu. Oznacza to, że stężenie substancji na terenie strefy przekracza poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji. Wg

raportu za rok 2015, średnioroczne stężenie zanieczyszczenia na obszarze gminy wynosiło 44 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ co oznacza, że przekroczono poziom dopuszczalny, określony na 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Wykres 12 Średnioroczne stężenie zanieczyszczenia na obszarze gminy.

Źródło: Urząd Miasta Knurów.

Główną przyczyną wystąpienia na tych obszarach przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(α)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków (piece opalane koksem lub węglem kamiennym), w okresie letnim bliskość głównej drogi z intensywnym ruchem (DW 921 oraz autostrada A1), emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. miał węglowy pobliskiej kopalni „Knurów” oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru.

Tabela 13 Czynniki patogenne zanieczyszczenia powietrza.

Czynniki patogenne zanieczyszczenia powietrza
Emisja z indywidualnego ogrzewania budynków
Duże natężenie ruchu samochodowego
Emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych

Niekorzystne warunki meteorologiczne

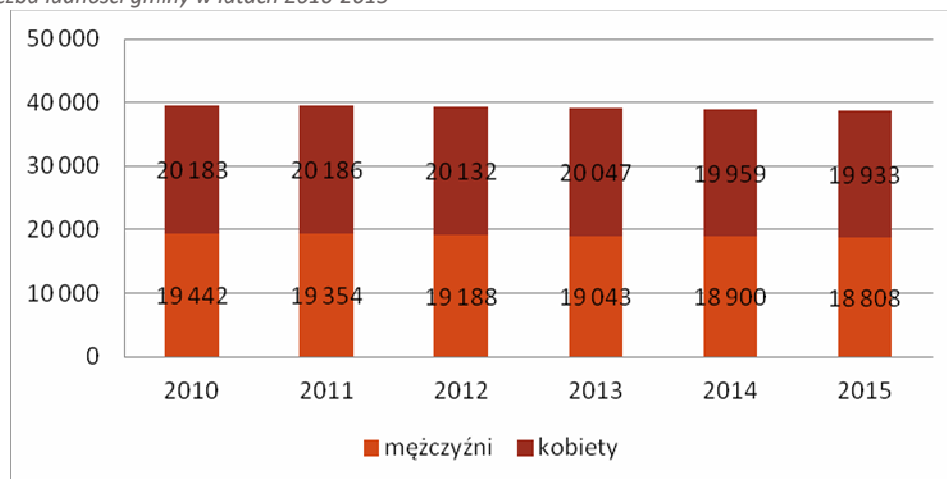
Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

3.2. Sfera społeczna

STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA GMINY

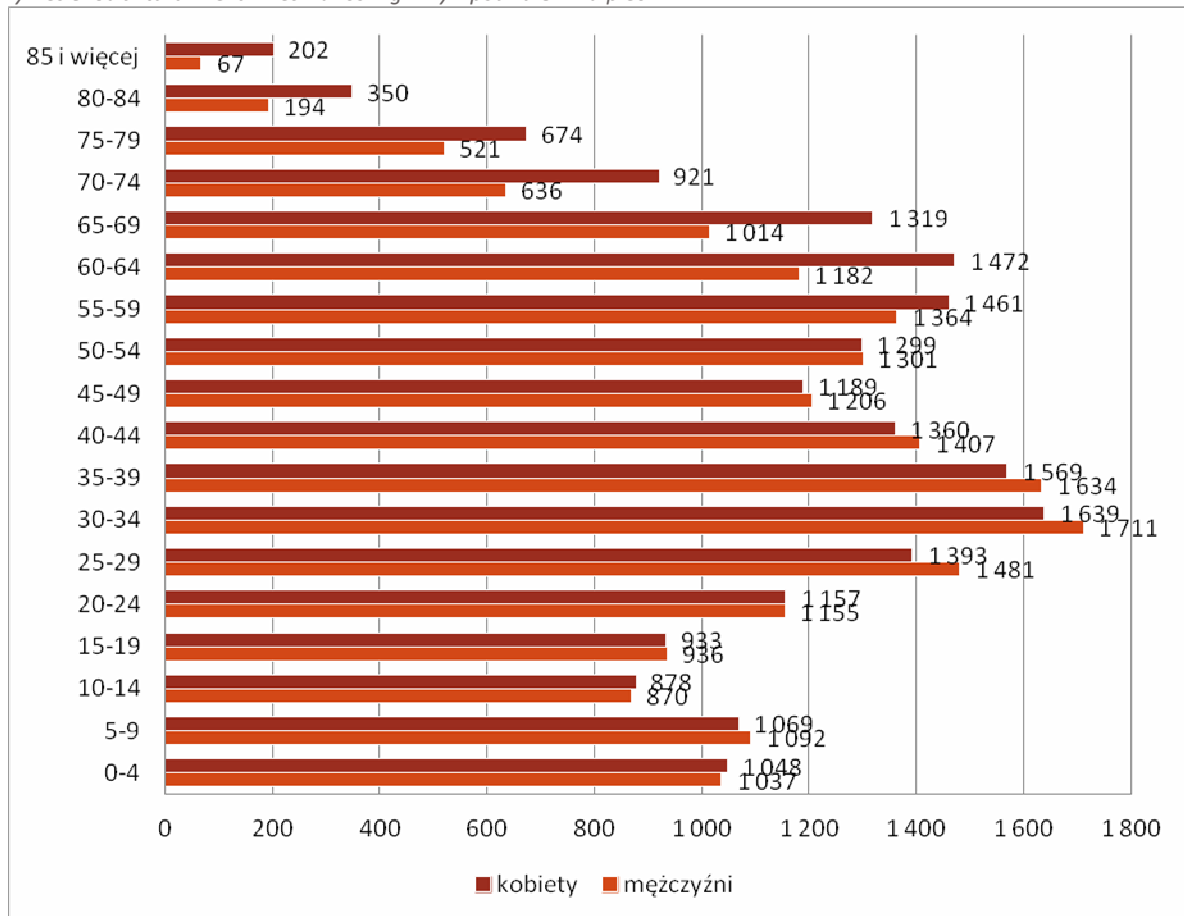
W 2015 roku liczba mieszkańców gminy wynosiła 38 741, z czego 19 993 stanowiły kobiety, a 18 808 mężczyzn. W okresie lat 2010 – 2015 liczba ludności zmniejszyła się o niecałe 2,5%, czyli 884 osoby. Należy zwrócić uwagę na niebezpieczne zjawisko demograficzne związane z tendencją malejącą w liczbie mieszkańców. W każdym okresie liczba ludności zmniejszała się przeciętnie o 150 osób. Liczba kobiet maleje wolniej. Podczas gdy w badanym okresie ilość kobiet zmniejszyła się jedynie o 1%, w przypadku mężczyzn było to ponad 3%.

Wykres 2. Liczba ludności gminy w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 3. Struktura wieku mieszkańców gminy z podziałem na płeć.

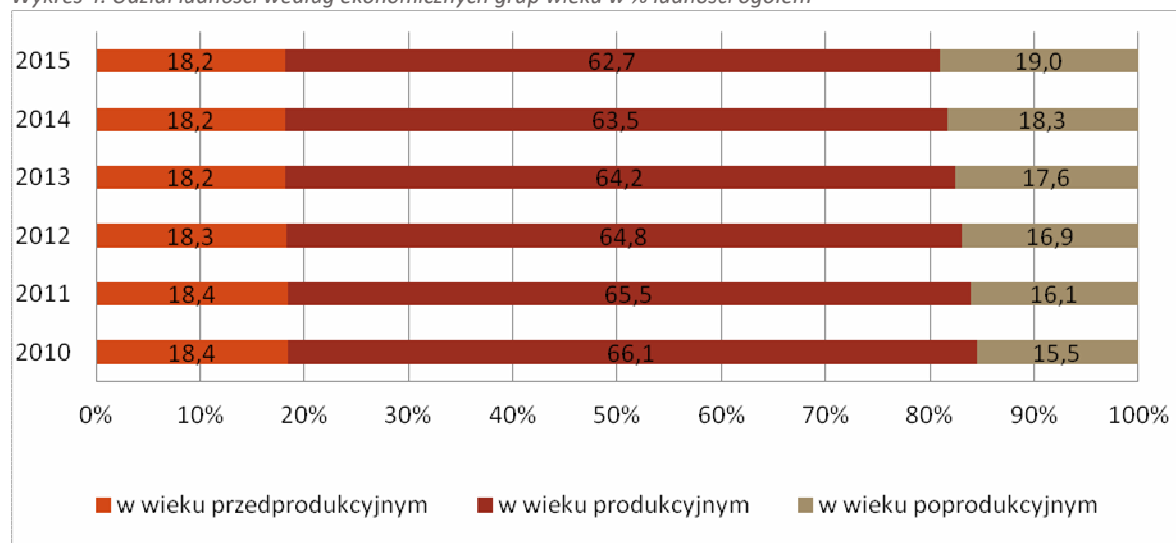
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując wykres odnoszący się do struktury wieku, należy zwrócić uwagę, iż najwięcej ludności mieści się w przedziale 20 – 65 lat, czyli w wieku produkcyjnym. W pięcioletnich przedziałach wiekowych do 45 roku życia dominuje płeć męska nad żeńską. Sytuacja odменя się po 55 roku życia, wówczas liczba kobiet wyraźnie zwiększa się w stosunku do liczby mężczyzn, przejawiając największą przewagę w kategorii 85 lat i więcej.

Dane przedstawione procentowo na poniższym wykresie, dotyczące udziału ludności według ekonomicznych grup wieku, wskazują na negatywną tendencję demograficzną panującą w ostatnich latach na terenie gminy Knurów. W 2015 roku odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił w skali województwa jedynie 18,2%. W okresie 5 lat odnotowano jego spadek o 0,2 punktu procentowego. Społeczność będąca w wieku produkcyjnym stanowiła 62,7% ludności ogółem. Należy zwrócić uwagę na spadek wartości współczynnika w tej grupie w omawianym okresie o 3,4 punktu procentowego. Sytuację negatywnego trendu w demografii podkreśla wzrost poziomu odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym. W latach

2010 – 2015 jego wartość wzrosła analogicznie o 3,5 punktu procentowego, notując w końcowym okresie poziom 19% ludności ogółem.

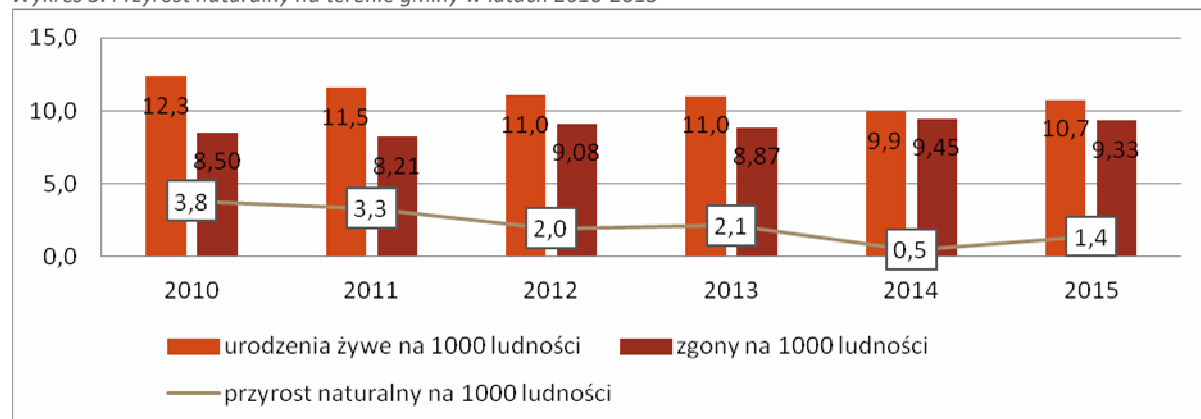
Wykres 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W okresie lat 2010 - 2015 gmina Knurów odnotowywała nieprzerwany dodatni przyrost naturalny, oscylujący od 3,8 do 0,5 na 1000 mieszkańców. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż współczynnik przyrostu naturalnego z roku na rok obniża swoją wartość. W 2015 roku wynosił 1,4. Zauważalny jest metodyczny spadek urodzeń żywych, przy jednoczesnym wzroście poziomu zgonów.

Wykres 5. Przyrost naturalny na terenie gminy w latach 2010-2015

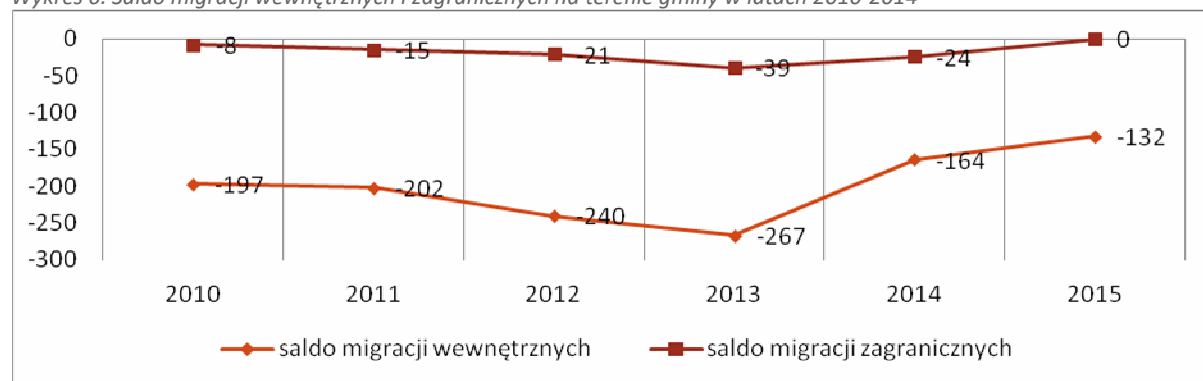

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Knurów w okresie lat 2010 – 2015 odnotowuje negatywny bilans zarówno migracji wewnętrznych, jak i zagranicznych. W 2010 roku bilans wyjazdów wewnętrznych wynosił -8, następnie w 2013 roku osiągnął skrajną wartość -39, a w okresie następnych dwóch lat

poprawiał swoje notowanie. Analogicznie saldo migracji zagranicznych przyjmowało tożsame wartości, jednakże intensywność zjawiska przejawiała wyższe walory. Skrajne negatywne notowanie zaobserwowano w 2013 roku, kiedy na wyjazd zagranicę zdecydowało się 267 mieszkańców.

Wykres 6. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na obszarze Knurowa występują spółdzielnie mieszkaniowe, które skupiają wokół siebie 13 530 mieszkańców, pomiędzy osiedlami:

1. 1000-lecia (4423 osoby) w podziale na ulice:

- Mieszka I (1895),
- Kazimierza Wielkiego (474),
- Łokietka (526),
- Kosmonautów (576),
- Batorego (433),
- Sobieskiego (519),

2. Wojska Polskiego I (3605 osób) w podziale na ulice:

- Kapelanów Wojskowych (1395),
- Jedności Narodowej (481),
- Szarych Szeregów (571),
- Szpitalna (586),
- Armii Krajowej (572),

3. Wojska Polskiego II (3753 osoby) w podziale na ulice:

- Marynarzy (730),
 - Piłsudczyków (780),
 - Lotników (1156),
 - Dywizji Kościuszkowskiej (1087),
4. Poczтовая (650 osób) w podziale na ulice:
- Poczтовая (251),
 - Spółdzielcza (399),
5. Szczygłowice (1099 osób) w podziale na ulice:
- Al. Piastów (864),
 - Szygarska (235).

Na obszarze Knurów zameldowanych jest kilkoro cudzoziemców. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku na terenie miasta zamieszkiwało 11 osób w podziale na ulice:

- Kazimierza Wielkiego (3),
- Kapelanów Wojskowych (2),
- Al. Piastów, Ułanów, Krasickiego, ks. Alojzego Koziełka, Niepodległości (po 1).

3.3. Sfera gospodarcza

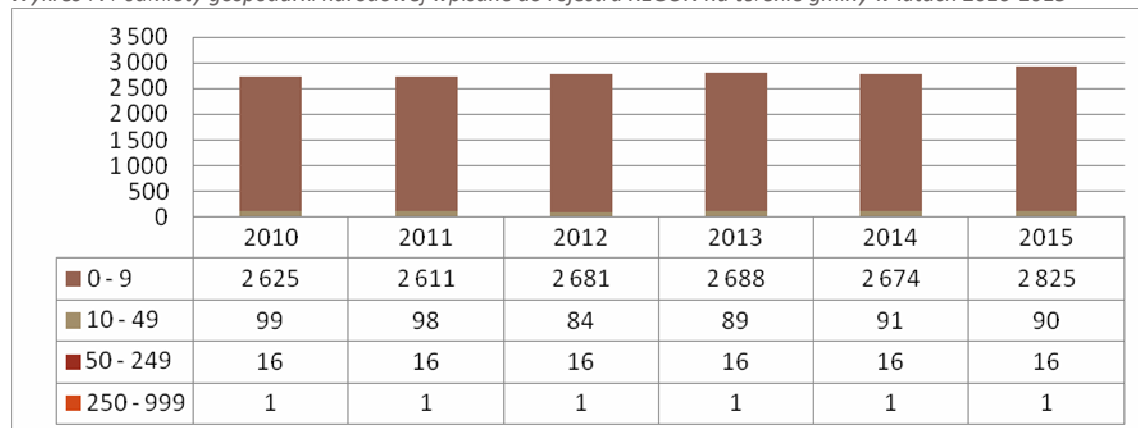
LICZBA I STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie w 2015 roku wynosiła 2 932 i była wyższa o niecałe 7,0% w zestawieniu z przedsiębiorstwami operującymi w 2010 roku (2741 podmiotów). W okresie lat 2010 – 2014 występowała stagnacja w pojawianiu się nowych firm na rynku, ich liczba oscylowała w przedziale od 2 726 do 2 796. Jedynie w ostatnim roku zanotowano wyraźny skok w ich liczebności.

Najwięcej funkcjonujących podmiotów w mieście Knurów to mikroprzedsiębiorstwa, których liczba w analizowanym okresie wzrosła o 7,6%, z 2 625 w 2010 roku do 2 825 w 2015 roku. Odmienne zjawisko zostało odnotowane wśród podmiotów zatrudniających od 10 do 49 pracowników, gdzie ich liczba zmalała o ponad 9%. W latach 2010 – 2012 zaobserwowano spadek liczby podmiotów z 99 do 84. W kolejnych okresach funkcjonowało odpowiednio 89,

91 oraz 90 małych przedsiębiorstw. W analizowanym okresie suma średnich oraz dużych firm w mieście Knurów nie zmieniała wartości. Na rynku funkcjonowało jedynie 16 średnich oraz 1 duże przedsiębiorstwo.

Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie gminy w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 6. Ilość podmiotów gospodarczych w gminie ze względu na sekcje PKD

SEKCJE PKD 2007*																				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	SiT	U	SUMA
5	4	181	1	9	281	913	174	91	104	110	213	239	76	4	103	125	60	236	0	2929

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS¹

¹ A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

B - górnictwo i wydobywanie

C - przetwórstwo przemysłowe

D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

F - budownictwo

G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

H - transport i gospodarka magazynowa

I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

J - informacja i komunikacja

K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa

L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

P - edukacja

Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna

R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

S - pozostała działalność usługowa

T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Rozkład przedsiębiorstw w gminie Knurów ze względu na sektory własnościowe jest nierównomierny. Podmioty prywatne (2785) stanowią aż 97,3% wszystkich funkcjonujących na rynku. W analizowanym okresie łączna liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 191, natomiast w sektorze publicznym ich liczba na koniec 2015 roku wynosiła jedynie 78. W przeciągu 5 lat ich liczba zmniejszyła się o 3,7%. Analizując sektor prywatny należy zwrócić uwagę na rozkład podmiotów funkcjonujących w tym obszarze. W 2015 roku zanotowano 2023 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, ich liczba zmniejszyła się od 2010 roku o 2,0%, czyli o 41 przedsiębiorstw. Była to jedyna sekcja, w której zanotowano spadek liczebności podmiotów, pomimo jej decydującego udziału w całości sektora prywatnego (72,6%). W eksplorowanym okresie największy wzrost (o 102,5%) został odnotowany wśród spółek handlowych, których liczba zwiększyła się z 124 do 251. W każdym okresie liczba nowych powstających podmiotów niemalże się podwajała. Wyznaczona tendencja jest bardzo silna, co prognozuje dalszy wzrost ilości spółek handlowych. Marginalne znaczenie dla gminy stanowią przedsiębiorstwa z sekcji: spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (14), spółdzielni (6) oraz fundacji (4). Na terenie gminy zarejestrowanych jest 59 stowarzyszeń i organizacji społecznych, ich liczebność w okresie 5 lat wzrosła o 2 nowe podmioty.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w gminie w 2015 roku

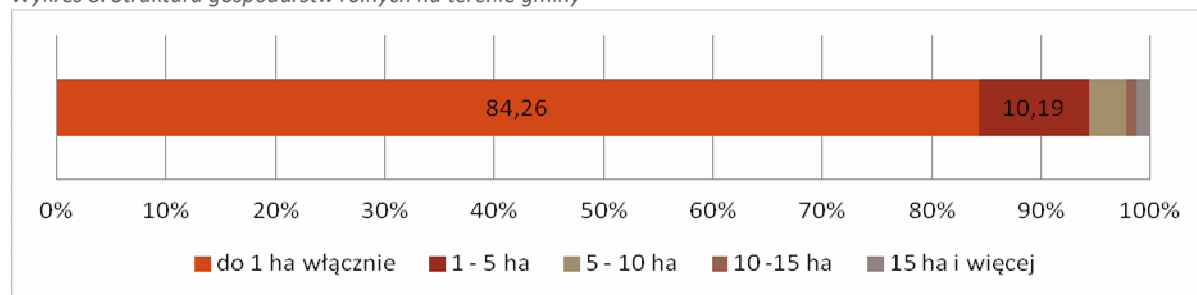
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sektor publiczny ogółem	81	80	81	81	76	78
Sektor prywatny ogółem, w tym:	2 660	2 646	2 701	2 713	2 706	2 785
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 064	2 038	2 062	2 055	2 010	2 023
Spółki handlowe	124	129	146	163	189	251
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	12	12	11	11	13	14
Spółdzielnie	6	6	6	6	7	6
Fundacje	2	3	3	3	3	4
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	57	56	56	58	58	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

ROLNICTWO

Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na terenie gminy Knurów funkcjonowały łącznie 324 gospodarstwa rolne. Gospodarstwa do 1ha stanowiły 84,3% wszystkich na obszarze gminy. W dalszej kolejności znajdowały się gospodarstwa o powierzchni 1 – 5 ha, stanowiąc 10,2% całości. Marginalne znaczenie miały pozostałe, o powierzchni przekraczającej 5 ha, stanowiące łącznie 5,6%.

Wykres 8. Struktura gospodarstw rolnych na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie gminy Knurów gospodarstwa rolne posiadają łącznie 572,32 ha gruntów rolnych, z czego użytkami rolnymi jest 84,4% (483,08 ha). Minimalne normy dotyczące upraw (w dobrej kulturze) są spełniane na terenie 422,94 ha wśród 155 gospodarstw rolnych. Uprawy trwałe stanowią jedynie 0,2% powierzchni gruntów, nie występują sady, a ogrody przydomowe to jedynie 0,7% całości areалу. Na obszarze 9 gospodarstw rolnych znajdują lasy oraz grunty leśne.

Tabela 8. Użytkowanie gruntów na terenie gminy

Wyszczególnienie	Gospodarstwa rolne ogółem	
	liczba	powierzchnia [w ha]
Grunty ogółem	324	572,32
Użytki rolne ogółem	324	483,08
Użytki rolne w dobrej kulturze	155	422,94
Pod zasiewami	64	293,80
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	14	6,65
Uprawy trwałe	6	1,11
Sady ogółem	0	0,00
Ogrody przydomowe	74	3,87
Łąki trwałe	84	99,06
Pastwiska trwałe	8	18,45
Pozostałe użytki rolne	202	60,13
Lasy i grunty leśne	9	17,16

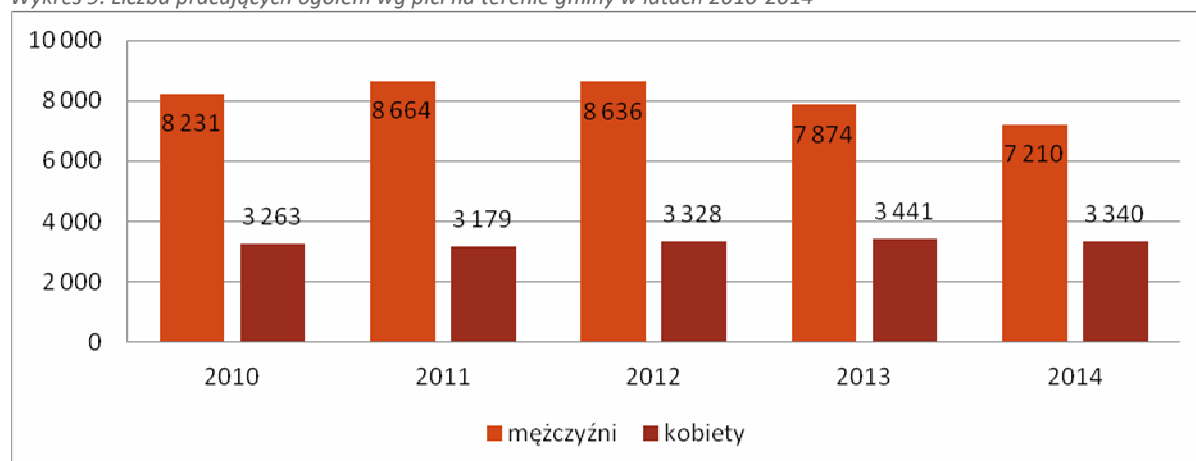
Pozostałe grunty	324	72,08
------------------	-----	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

ZATRUDNIENIE

Poddając diagnozie sytuację społeczną w gminie Knurów należy zwrócić uwagę na strukturę osób pracujących ze względu na płeć. W latach 2010 – 2014 liczba osób pracujących zmniejszyła się z 11 949 do 10 550, oznaczając spadek o 8,0%. Kluczową determinantą omawianej sytuacji jest zmniejszający się odsetek pracujących mężczyzn. W okresie lat 2010 – 2014 ich liczba zmniejszyła się o niecałe 13,0%, odnotowując nominalnie spadek o 1 021 osób. Odsetek kobiet pracujących w gminie w zestawieniu z ilością mężczyzn wynosi jedynie 46,4%, będąc na poziomie 3 340 osób. W omawianym okresie lat 2010 – 2014 ww. współczynnik przybierał coraz wyższe wartości. Należy odnotować, iż na początku drugiej dekady XXI w. poziom wskaźnika wynosił zaledwie 39,6%. Występuje wyraźna dysproporcja pomiędzy ilością pracujących osób obu płci.

Wykres 9. Liczba pracujących ogółem wg płci na terenie gminy w latach 2010-2014

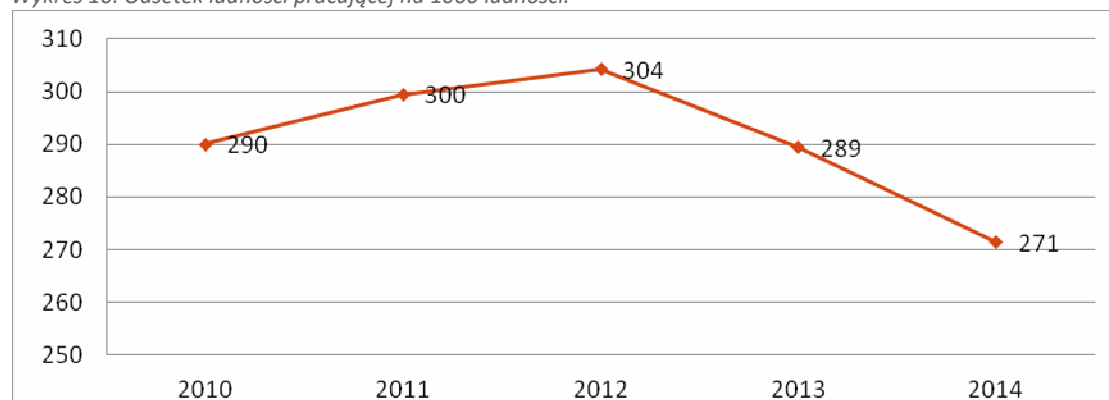

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższy wykres przedstawia odsetek ludności pracującej na 1000 osób w gminie Knurów (bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób). W latach 2010 – 2014 omawiany wskaźnik wchodził w dwie fazy, wzrostową do 2012 roku, a także spadkową po tymże okresie. Na etapie wzrostu jego wartość przybrała na wartości o niecałe 5,0%, osiągając poziom 304

osób na 1000. W kolejnym stadium odnotowano spadek wartości wskaźnika o niemalże 11,0%, rejestrując w 2014 roku notowanie na poziomie 271 osób pracujących na 1000.

Wykres 10. Odsetek ludności pracującej na 1000 ludności.

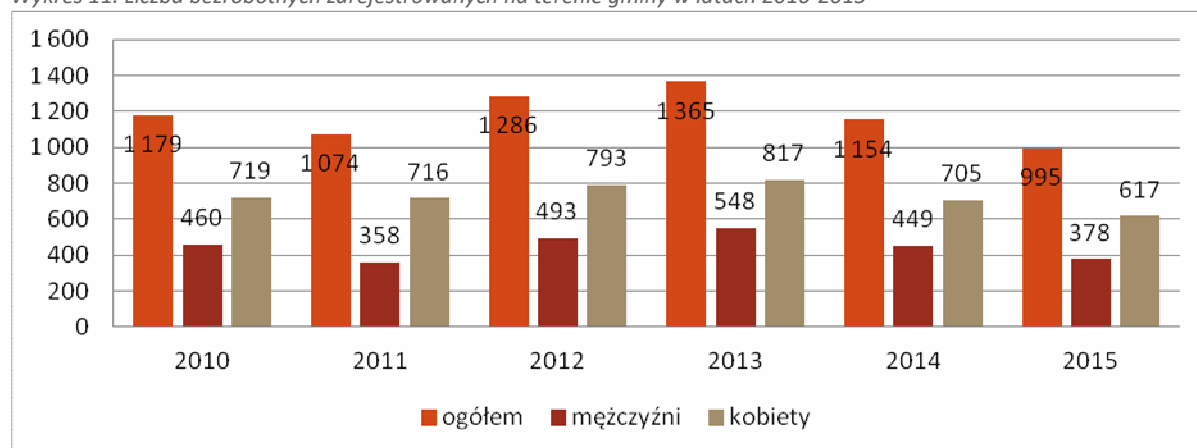

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

STAN I STRUKTURA BEZROBOCIA

Poniższy wykres przedstawia liczbę osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Analizując dane należy wskazać na dwie zależności. Pomiędzy rokiem 2011, a 2013 liczba bezrobotnych zwiększała się, natomiast po 2013 roku spadała z jeszcze większą dynamiką. Najwyższa zanotowana wartość bezrobotnych w analizowanym okresie wynosiła 1365 mieszkańców, natomiast najniższa w 2015 roku odnotowana została na poziomie 995 ludzi. Fundamentalne znaczenie dla poziomu bezrobocia ma koniunktura w gospodarce. Należy zwrócić uwagę na strukturę osób bez pracy ze względu na ich płeć. Różnica pomiędzy kobietami zarejestrowanymi jako bezrobotne a mężczyznami jest znacząca. W 2011 roku liczba bezrobotnych kobiet była dwukrotnie wyższa, niżeli mężczyzn (odpowiednio 716 do 358).

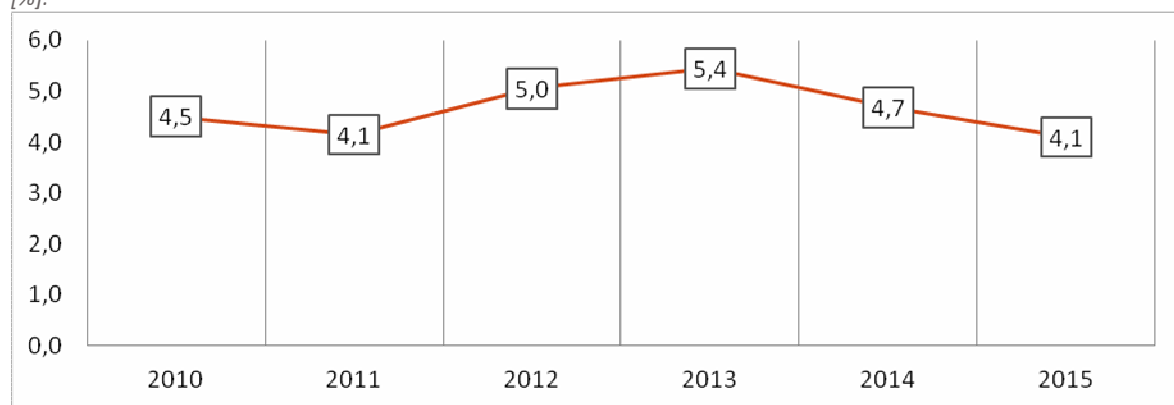
Wykres 11. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2015 roku współczynnik zarejestrowanych bezrobotnych w gminie w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym wynosił 4,1%. W analizowanym okresie wartości wskaźnika oscylowały między 4,1% a 5,4%, nie wykazując jednoznacznego trendu. Do 2013 roku indeks zwiększał swoją wartość, natomiast w późniejszych latach metodycznie były rejestrowane niższe notowania. Współczynnik udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wykazuje bardzo niskie wartości, co niebagatelnie obrazuje wysoki poziom zatrudnienia w gminie.

Wykres 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2010-2014 [%].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.4. Infrastruktura techniczna

DROGI I KOMUNIKACJA

Na terenie gminy Knurów znajdują się dwie dwupasmowe, wojewódzkie drogi IV klasy technicznej:

- nr 924, relacja: Żory – Czerwionka – Kuźnia Nieborowicka,
- nr 921, relacja: Rudy – Przerycie – Przyszowice – Zabrze.

W najbliższym sąsiedztwie gminy Knurów przebiegają także drogi dwóch autostrad:

- A-1, relacja: północ – południe (Gdańsk – Gliwice – Gorzycki – Praga),
- A-4, relacja: zachód – wschód (Berlin – Wrocław – Katowice – Przemyśl – Kijów).

Tabela 9. Wykaz łączności drogowej z pobliskimi ośrodkami miejskimi

ośrodek miejski	ulice wylotowe oraz trasy
Pilchowice	ul. Rybnicka - droga woj. Nr 921
	Al. Piastów - droga woj. Nr 921

Czerwionka	ul. Zwycięstwa - droga woj. Nr 924
Gliwice	ul. 1-go Maja - droga powiatowa
	ul. Szpitalna - droga powiatowa/gminna
	ul. Ks. Koziółka - Bojków
Gierałtów	ul. Dworcowa - droga woj. Nr 921
Rybnik	ul. Rybnicka - droga woj. Nr 921
	ul. Książenicka - Książenice - Kamień

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Knurów do 2020 roku.

Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego pełni rolę organizatora komunikacji publicznej na terenie wszystkich gmin należących do związku. Na terenie Knurowa obecne są 23 przystanki ww. przewoźnika, natomiast ich uzupełnieniem jest oferta ze strony PKS, zapewniająca głównie transport załóg kopalń.

Na terenie gminy Knurów znajdują się 23,84 kilometry infrastruktury kolejowej. Według ewidencji Polskich Kolei Państwowych trasa o numerze 149 posiada znaczenie strategiczne dla kraju. Na terenie linii odbywane są wyłącznie przewozy pociągów towarowych. Na obszarze szlaku znajduje się:

- dziewięć nastawni;
- siedem przejazdów strzeżonych;
- cztery wiadukty;
- nastawnie.

Linia kolejowa połączona jest bocznkami z obiektami:

- Knurów Szczygłowie – ZTS Krywałd (zlikwidowana);
- KWKW Knurów – KWK Dębieńsko;
- Szczygłowie Kopalnia – KWK Szczygłowie – Leboszowice;
- Knurów – Chudów – KWK Budryk;
- Knurów Kopalnia – Leboszowice.

Długość ścieżek rowerowych w gminie Knurów wynosiła w 2014 roku 4,1 kilometra. Wzrosła w okresie dwóch lat o ponad 20,0%, z poziomu 3,4 kilometra. W omawianym okresie przeprowadzono wiele inwestycji mających na celu poprawę bezpieczeństwa i oznaczeń na drogach rowerowych.

SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA

W 2015 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła w gminie Knurów 103 km. Należy zwrócić uwagę na pozytywną tendencję, poprzez którą rozmiary instalacji zostały rozbudowane w badanym czasie o 5,2%, czyli 5,1 km. Systematycznie wzrasta również liczba przyłączy prowadzących wodę do budynków mieszkalnych. W 2010 roku ich liczba wynosiła jedynie 2120 sztuk, natomiast w następnym okresie wzrosła o prawie 28%, do poziomu 2708 jednostek. W kolejnych latach odnotowano dodatnią tendencję w powstawaniu nowych przełączy, przeciętnie liczba nowych konstrukcji wzrastała o 65 rocznie. W 2015 roku ilość egzemplarzy wyniosła 2958.

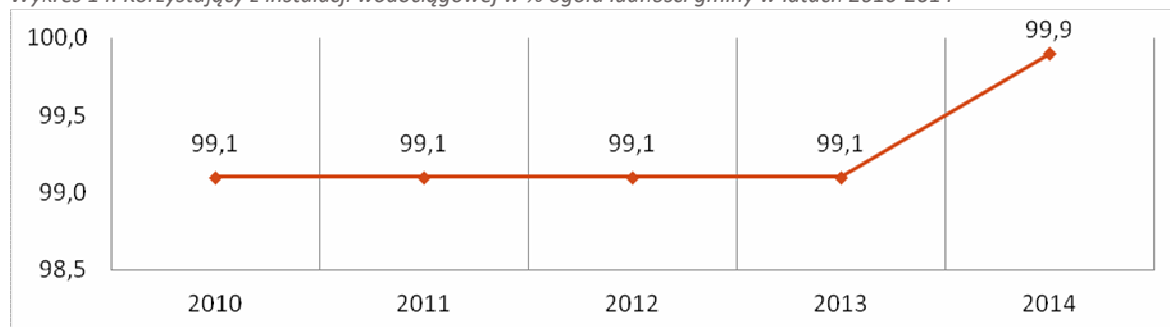
Wykres 13. Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Możliwości korzystania z instalacji wodociągowej w stosunku do ogółu ludności w gminie Knurów zostały zaprezentowane na poniższym wykresie. 99,1% ludności w latach 2010 – 2013 miało dostęp do sieci wodociągowej w mieście. W 2014 roku wartość współczynnika wzrosła do poziomu 99,9%, osiągając niemal maksymalną wartość.

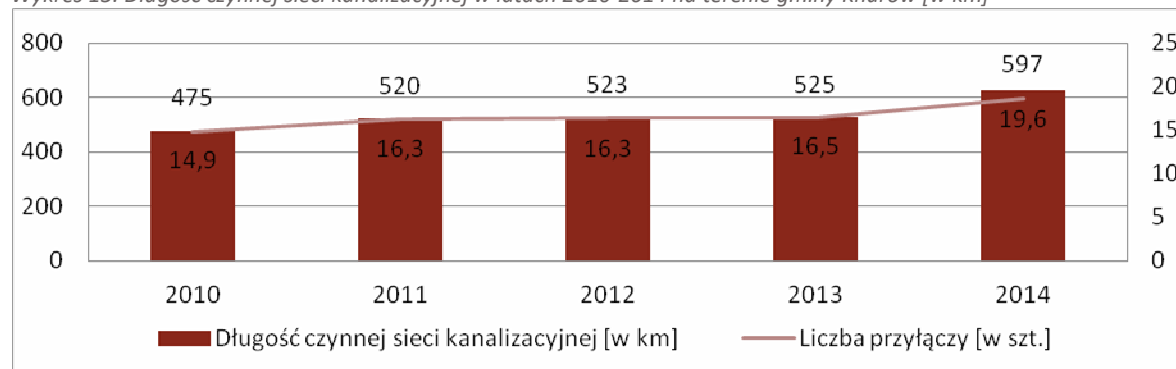
Wykres 14. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Uwarunkowania instalacji kanalizacyjnej dla mieszkańców w gminie Knurów są metodycznie udoskonalane przez władze samorządowe. Poddając analizie dane dotyczące długości sieci kanalizacyjnej oraz liczbę przyłączy, należy odnotować systematyczny wzrost wartości tych wskaźników. W 2015 roku zarejestrowano liczbę 597 przyłączy kanalizacyjnych oraz długość 19,6 km sieci rurociągów. Z biegiem lat ilość przyłączy wzrosła o 25,7%, czyli o 122 nowe egzemplarze, natomiast długość siatki kanalizacyjnej zwiększyła się o 31,5%, a więc o 4,7 km.

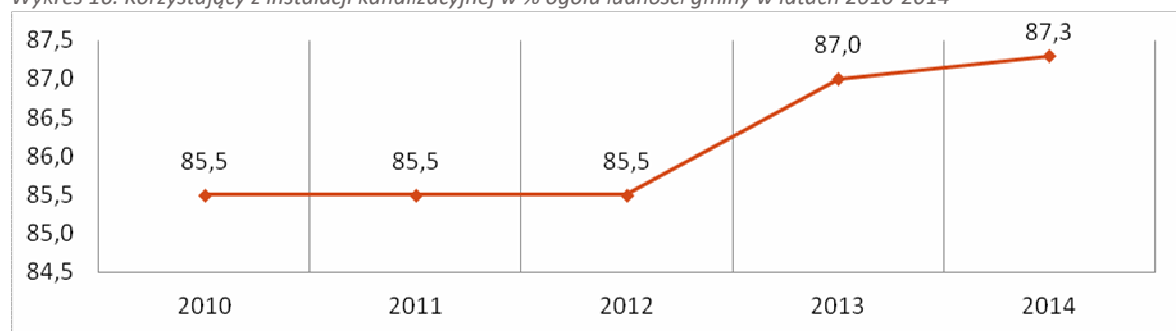
Wykres 15. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w latach 2010-2014 na terenie gminy Knurów [w km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższy wykres przedstawia sytuację ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej w latach 2010 – 2014. Sytuacja ludności w zakresie dostępności do sieci kanalizacyjnej w okresie lat 2010 – 2012 pozostawała na niezmiennym poziomie wynoszącym 85,5%. Dopiero w 2013 roku sytuacja mieszkańców zaczęła się poprawiać, wartość wskaźnika możliwości korzystania z sieci kanalizacyjnej zmieniła się o 1,5 punktu procentowego. W następnym okresie nastąpił kolejny wzrost o 0,3 punktu procentowego, a wartość współczynnika wyniosła 87,3%.

Wykres 16. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wydajność oczyszczania ścieków w gminie Knurów została przedstawiona w poniższej tabeli. W latach 2010 – 2014 drożność oczyszczania biologicznego na obszarze Knurowa wynosiła nieprzerwanie 1 800 m³ na dobę. Sytuacja mechanicznego oczyszczania ścieków zmieniała

się dwukrotnie, w 2012 roku wzrosła z poziomu 12 043 m³ do 30 380 m³ na dobę. W kolejnym roku zmniejszyła się natomiast do poziomu 18 380 m³ na dobę.

Tabela 10. Przepustowość projektowa oczyszczalni w gminie [m³ na dobę]

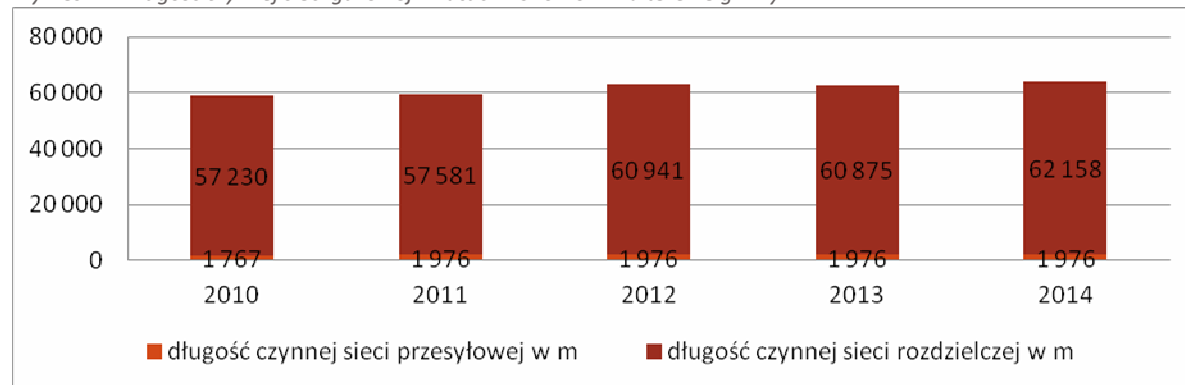
	2010	2011	2012	2013	2014
mechaniczne	12 043	12 348	30 380	18 380	18 380
biologiczne	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

SIEĆ GAZOWA, CIEPŁOWNICZA I ELEKTRYCZNA

W latach 2010 – 2014 długość czynnej sieci rozdzielczej, to znaczy sieci gazowej służącej do transportu i dystrybucji gazu pod ciśnieniem niższym niż 0,5 MPa, wzrosła o 8,6%, wynosząc w ostatnim okresie wielkość 62 158 m. W omawianym okresie należy odnotować dodatnią tendencję, wskazującą na systematyczną poprawę sytuacji infrastruktury komunalnej. Analogiczną kwestią jest długość gazowej sieci przesyłowej, a więc gazociągu przesyłającego substancję pod wysokim ciśnieniem, powyżej 1,6 MPa. Długość bardziej wydajnych rurociągów w omawianym okresie wyłącznie raz zmieniła swoją wartość, w latach 2010 – 2011 ich wielkość wzrosła o 11,8%, do poziomu 1 976 m.

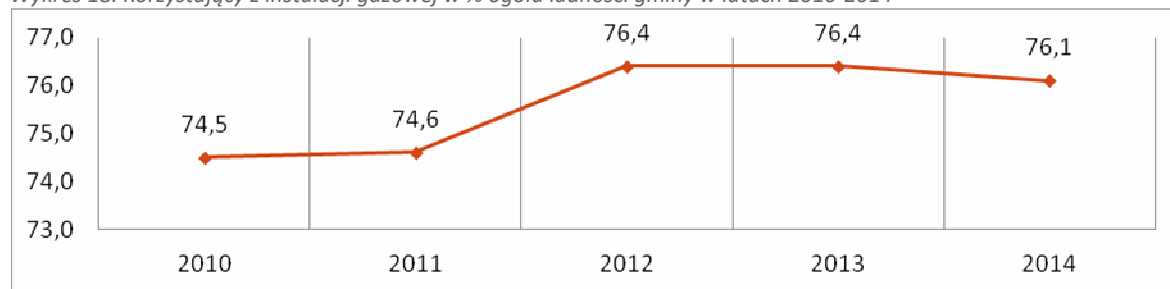
Wykres 17. Długość czynnej sieci gazowej w latach 2010-2014 na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poddając diagnozie wyniki przedstawione na poniższym wykresie należy rozdzielić dane na dwie części, wzrostową do 2012 roku, a także spadkową po tymże okresie. W latach 2010 – 2012 odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej wzrósł z poziomu 74,5% do 76,4%. Procent ludności w gminie Knurów, korzystający z instalacji gazowej wyniósł w 2014 roku 76,1. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż od 2012 roku wartość wskaźnika zmalała o 0,3 punktu procentowego.

Wykres 18. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

ZASOBY MIESZKANIOWE

W sferze infrastruktury mieszkalnej w gminie Knurów w latach 2010 – 2014 nastąpiła wyraźna, pozytywna zmiana. Analizując poniższe czynniki należy stwierdzić, iż gmina rozwija się w systematycznym tempie w sektorze budownictwa mieszkalnego. W poniższej tabeli znajdują się wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Kluczym oraz najbardziej reprezentatywnym z nich jest liczba mieszkań, która w omawianym okresie wzrosła o 1,2%, notując wartość nominalną 14 088 mieszkań w 2014 roku. Wraz ze wzrostem ilości mieszkań, zwiększyła się liczba dostępnych izb dla mieszkańców gminy. Zanotowano metodyczny przyrost liczby pokoi, w przeciętnym tempie rocznym o ok. 0,4%. Ponadto powierzchnia użytkowa mieszkań notowała systematyczny wzrost ilościowy o średnio 0,7% rocznie, protokolując w 2014 roku metraż 807 950 m².

Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba mieszkań	13 925	13 956	13 990	14 025	14 088
Liczba izb	48 449	48 621	48 824	49 019	49 287
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	785 303	790 127	795 421	800 939	807 950

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższe zestawienie dotyczy czynników wpływających na stan oraz jakość infrastruktury mieszkalnej w gminie Knurów. Pomimo wzrostu ilości lokali mieszkalnych, a poza tym ich kubatury oraz liczby izb, determinanty wskazujące, na jakość domostw nie poprawiły swoich wyników. W latach 2010 – 2014 niezmiennie wartości przyjęły wskaźniki udziału instalacji wodociągowej w mieszkaniach ogółem (99,8%) oraz łazienek (98,1%). Należy podkreślić, iż powyższe wskaźniki zanotowały wysokie wartości, przedstawiające pozytywną sytuację w mieszkalnictwie na terenie gminy. Jedynym wskaźnikiem, notującym marginalną poprawę

wartości jest udział mieszkań z centralnym ogrzewaniem. W biegu lat 2010 – 2014 wskaźnik wzrósł z poziomu 92,3% do 92,4%.

Tabela 12. Wyposażenie mieszkań na terenie gminy w instalacje

Wyszczególnienie	Udział [w%]
2010 rok	
Wodociągi	99,8
Łazienka	98,1
Centralne ogrzewanie	92,3
2014 rok	
Wodociągi	99,8
Łazienka	98,1
Centralne ogrzewanie	92,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Według klasyfikacji na spółdzielnie mieszkaniowe, pod jurysdykcją tych jednostek nie znajdują się żadne budynki wybudowane przed 1945 rokiem. Większość obiektów zostało skonstruowanych w latach 1946 – 1989. Poniżej znajduje się aktualne zestawienie ilości budynków z podziałem na wyodrębnione osiedla:

1. 1000–lecia (32 budynki):
 - Mieszka I (11),
 - Sobieskiego (5),
 - Łokietka (4),
 - Batorego (4),
 - Kosmonautów (5),
 - Kazimierza Wielkiego (3),
2. Wojska Polskiego I (22 budynki):
 - Kapelanów Wojskowych (7),
 - Jedności Narodowej (3),
 - Armii Krajowej (4),
 - Szarych Szeregów (4),
 - Szpitalna (4),
3. Wojska Polskiego II (51 budynków):

- Marynarzy (11),
 - Piłsudczyków (13),
 - Lotników (19),
 - Dywizji Kościuszkowskiej (8),
4. Szczygłowice (8 budynków):
- Al. Piastów (4),
 - Szttygarska (4),
5. Pocztowa (13 budynków):
- Pocztowa (4),
 - Spółdzielcza (9).

Jedynym obszarem, na terenie którego zostały wybudowane obiekty mieszkalne po 1990 roku jest osiedle Wojska Polskiego II, gdzie przy ulicy Dywizji Kościuszkowskiej powstało ich 8.

3.5. Infrastruktura społeczna

EDUKACJA

Poddając diagnozie sytuację w nauczaniu i opiece przedszkolnej w gminie Knurów należy dostrzec pozytywny trend w pojawianiu się nowych placówek wychowania przedszkolnego. W okresie lat 2012 – 2014 powstały dwa nowe oddziały, notując liczbę 16. W badanym okresie liczba miejsc w przedszkolach zwiększyła się o 8,6%, z poziomu 990 do 1075. Wartym podkreślenia jest fakt, iż liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego wyniosła w biegu omawianych trzech lat odpowiednio 1269, 1420, 1360, przekraczając jednocześnie faktyczny limit dostępnych miejsc w oddziałach. W dalszym ciągu istnieje popyt na nowe placówki przedszkolne, z powodu różnicy między liczbą miejsc w oddziałach, a liczbą dzieci.

Liczba szkół podstawowych w analizowanym okresie nie ulegała zmianie, systematycznie zwiększała się natomiast liczba ich uczniów, z poziomu 2131 do 2311. Na terenie gminy funkcjonuje łącznie 8 szkół podstawowych, są to:

1. Miejska Szkoła Podstawowa Nr 1

44-190 Knurów, Słoniny 1

2. Miejska Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi

44-190 Knurów, T. W. Wilsona 22

3. Miejska Szkoła Podstawowa nr 3

44-193 Knurów, Michalskiego 27

4. Miejska Szkoła Podstawowa nr 4

44-193 Knurów, Jana Kilińskiego 6

5. Miejska Szkoła Podstawowa nr 6

44-194 Knurów, Stefana Batorego 5

6. Miejska Szkoła Podstawowa Nr 7

44-194 Knurów, Jedności Narodowej 5

7. Miejska Szkoła Podstawowa nr 9

44-196 Knurów, Aleja Lipowa 12

W analizowanym okresie czasu liczba szkół gimnazjalnych nie uległa zmianie. Należy jednak zaznaczyć, iż wystąpił zauważalny spadek liczby uczniów tychże szkół, w okresie dwóch lat o 6,3%. W 2015 roku w gminie Knurów odnotowano 1079 uczniów szkół gimnazjalnych. W zakresie wskaźnika liczby gimnazjalistów przypadających na jeden oddział w badanym okresie nie odnotowano żadnych zmian. Na terenie gminy funkcjonuje 5 szkół gimnazjalnych:

1. Gimnazjum Specjalne

44-194 Knurów, Szpitalna 25

2. Miejskie Gimnazjum nr 1

44-190 Knurów, Ks. A. Koziełka 7

3. Miejskie Gimnazjum nr 2

44-194 Knurów, Stefana Batorego 7

4. Miejskie Gimnazjum nr 3

44-196 Knurów, Aleja Lipowa 12

5. Miejskie Gimnazjum Nr 4

Na terenie gminy funkcjonuje również 8 szkół ponadgimnazjalnych. W analizowanym okresie ich liczba nie uległa zmianie. Liczba uczniów, przypadająca na oddział w szkołach ponadgimnazjalnych oscylowała w omawianym okresie w granicach od 23 do 25. Należy natomiast odnotować niekorzystny trend w liczbie uczniów ogółem uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych. Ich liczba w okresie lat 2012/13 – 2014/15 zmniejszyła się o ok. 20,0%, z poziomu 1523 do 1218 uczniów.

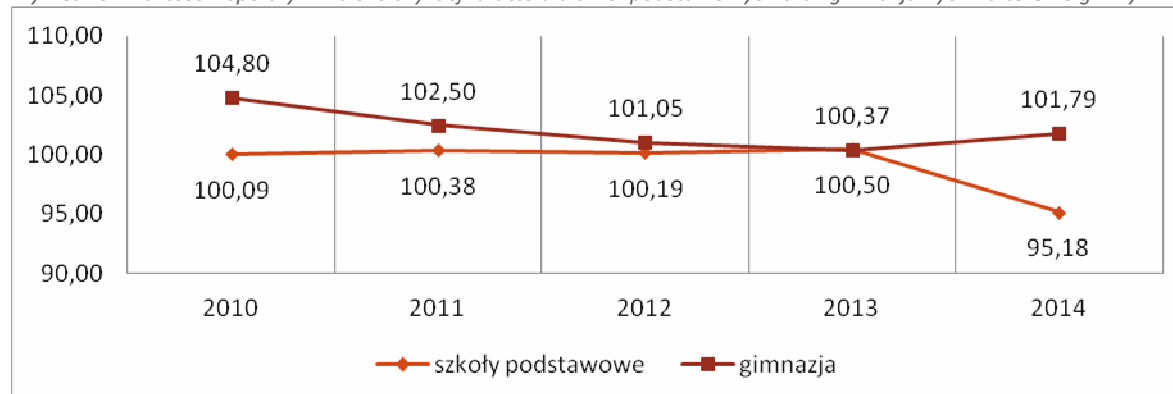
Tabela 13. Dane statystyczne na temat oświaty i edukacji w latach 2012-2015

	2012/13	2013/14	2014/15
Placówki wychowania przedszkolnego	14	15	16
Miejsca w przedszkolach	990	1025	1075
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	1269	1420	1360
Szkoły podstawowe	8	8	8
Uczniowie szkół podstawowych	2131	2198	2311
Szkoły gimnazjalne	5	5	5
Uczniowie szkół gimnazjalnych	1152	1094	1079
Szkoły ponadgimnazjalne	8	8	8
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	1523	1356	1218
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach podstawowych	22	23	22
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach gimnazjalnych	24	24	24
Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach ponadgimnazjalnych	24	25	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Odsetek dzieci uczęszczających na zajęcia w szkołach podstawowych, w porównaniu z ludnością w wieku 7 – 12 lat, w okresie lat 2010 – 2013 przyjmował wartość symbolicznie wyższą od 100. W 2014 roku zanotowano jego spadek do poziomu 95,18, oznaczającego niepełne spełnianie obowiązku szkolnego przez młodzież w wieku lat 7 – 12. Sytuacja młodzieży starszej, z przedziału lat 13 – 15, pomimo kilkuletniego negatywnego trendu nieprzerwanie przedstawia się korzystnie. Wartość wskaźnika skolaryzacji nieustannie przekracza wartość 100, a w 2015 roku wyniosła 101,8.

Wykres 19. Wartość współczynnika skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych oraz gimnazjalnych na terenie gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Na terenie gminy Knurów zadania z zakresu rozwoju kultury fizycznej, sportu oraz rekreacji są realizowane przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR). Działania są w dużej mierze ukierunkowane na najmłodszych mieszkańców gminy. Do zadań ośrodka należą: koordynowanie oraz organizacja wydarzeń, imprez, zawodów sportowych przy współpracy z tutejszymi klubami, organizacjami oraz stowarzyszeniami. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji dysponuje bazą obiektową, w skład której wchodzi:

- hala sportowa oraz pływalnia kryta;
- siłownia;
- sala fitness;
- sauna;
- salka rekreacyjna;
- stadion miejski;
- kąpielisko "Leśne Zacisze";
- pływalnia kryta „aQuaRelax”;
- kort tenisowy;
- kompleks boisk wielofunkcyjnych;
- sezonowe lodowisko;
- siłownia zewnętrzna.

Stowarzyszenia i inne organizacje wspierające rozwój kultury fizycznej oraz profilaktyki zdrowego trybu życia zostały przedstawione w tabeli poniżej. W gminie Knurów występuje 15 aktywnych organizacji pożytku publicznego, zajmujących się promowaniem kultury fizycznej.

Tabela 14. Zestawienie organizacji pożytku publicznego promujących rozwój kultury fizycznej

Nazwa organizacji
Knurowskie Towarzystwo Koszykówki
Stowarzyszenie Fight Club Knurów
Knurowski Klub Kyokushin Karate w Knurowie
UKS 6 Polho
Stowarzyszenie Piłki Siatkowej w Knurowie
Stowarzyszenie Sportowo-Rekreacyjne Akademii Piłki Nożnej
Bokserki Klub Sportowy "Concordia" Knurów
Amatorski Klub Biegacza w Knurowie
Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej
Towarzystwo Sympatyków Piłki Nożnej Pięcioosobowej w Knurowie
Klub Biegacza Endurance Solidarni
Uczniowski Klub Sportowy "Eugen"
Klub Biegacza "Sokół"
Klub Sportowy Spartan Knurów
Klub Sportowy "Concordia" Knurów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy oraz bazy NGO.

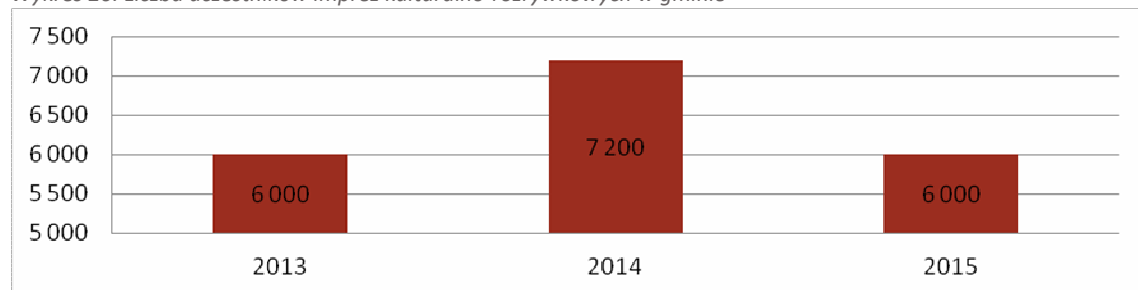
W gminie Knurów zadania z zakresu promocji kultury spełnia instytucja Centrum Kultury. Jest to organizacja, wydzielona do kreowania życia kulturalno-rozrywkowego mieszkańcom gminy Knurów. Organizacja wykonuje całoroczne obowiązki aranżowania oferty kulturalnej dla gminy. Dodatkowo Centrum Kultury zarządza biblioteką miejską oraz jej trzema filiami, w skład zarządzanych przez nią obiektów wchodzi również:

- Dom Kultury,
- Klub Kultury Lokalnej „Sztukateria”,
- Kino Scena KULTURA.

Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące liczby uczestników imprez kulturalnych na terenie gminy Knurów. Rekordowa liczba 7200 osób uczestniczących w wydarzeniach

kulturalno-rozrywkowych została zanotowana w 2014 roku. Stanowiła ona jedynie 18,5% ludności gminy, co w sposób jednoznaczny wyznacza obszar zaangażowania lokalnej społeczności w sfery rozrywkowo-kulturalne do poprawy.

Wykres 20. Liczba uczestników imprez kulturalno-rozrywkowych w gminie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poddając diagnozie dane dotyczące wskaźników związanych z działalnością artystyczną i rozrywkową z poniższej tabeli, niemożliwym jest wyznaczenie tendencji panującej w gminie. Rozkład wyników jest nieregularny w każdej z poniższych kategorii. W 2013 roku wartość trzech z pięciu wskaźników osiągnęła minimalną wartość, zarówno liczba imprez, grup artystycznych jak i ich członków przybrała najniższe wartości spośród omawianego okresu 2011 – 2014.

Tabela 15. Zestawienie wskaźników związanych z atrakcjami rozrywkowymi w gminie

	2011	2012	2013	2014
imprezy	54	58	32	48
grupy artystyczne	14	12	10	12
członkowie grup artystycznych	212	275	205	218
koła (kluby)	2	2	2	3
członkowie kół (klubów)	110	100	110	120

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy funkcjonuje Szpital w Knurowie sp. z o. o. Od 3 października 2014 należy do Śląskiego Klastra Medycznego, skupiającego podmioty służby zdrowia, uczelnie, instytucje otoczenia biznesu oraz firmy badawcze. Szpital posiada wyspecjalizowane jednostki i oddziały:

- oddział chirurgii ogólnej,
- oddział chorób wenerycznych I i II,
- oddział położniczo – ginekologiczny,

- oddział noworodków i wcześniaków,
- oddział onkologiczny,
- centralne laboratorium analityczne,
- pracownię diagnostyki obrazowej,
- USG,
- izba przyjęć,
- poradnie specjalistyczne,
- szkoła rodzenia,
- badania prenatalne i USG 3D,
- blok operacyjny z oddziałem anestezjologii.

W zakresie podmiotowym przy Urzędzie Gminy Knurów został powołany Pełnomocnik ds. Profilaktyki i Promocji Zdrowia. Do zakresu działań ww. Pełnomocnika należy:

- zarządzanie procesami dotyczącymi profilaktyki i promocji zdrowia,
- zarządzanie procesami dotyczącymi profilaktyki i likwidacji problematyki uzależnień,
- zarządzanie procesami mającymi na celu harmonizację osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem,
- wydawanie zezwoleń dotyczących zarządzania placówkami pomocy,
- kooperację z innymi jednostkami zajmującymi się sprawami profilaktyki zdrowia.

Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych została powołana przez Zarządzenie nr 51/PZ/15 Prezydenta Miasta Knurów z dnia 4.03.2015 r.

Poddając analizie poniższe dane należy stwierdzić, iż występuje znacząca różnica pomiędzy liczbą wniosków złożonych na leczenie odwykowe mężczyzn, a kobiet. Najczęściej zgłaszającym wnioski o poddanie uzależnionego do leczenia był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Instytucja złożyła w 2015 roku 16 wniosków na mężczyzn oraz 4 na kobiety. W dalszej kolejności sprawy były rozpoczynane na wniosek członków rodziny (8) oraz policję, prokuraturę bądź kuratora sądowego (7). Na uwagę zasługuje fakt, iż 20 wniosków na łącznie 37 zgłoszonych zostało umorzonych. W 2015 roku nie założono w gminie żadnej niebieskiej karty.

Tabela 16. Zestawienie złożonych wniosków o leczenie odwykowe w gminie

wyszczególnienie	liczba		
	ogółem	mężczyzn	kobiet
łącznie	37	28	9
przez policję, prokuraturę, kuratorów sądowych	7	5	2
członków rodziny	8	6	2
MOPS, PIK	20	16	4
GKRPA Gierałtowiec	2	2	0
Skierowanych wniosków do sądu	1	1	0
umorzonych spraw	20	17	3
złożonych niebieskich kart	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Gminny program profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii na 2015 rok.

W gminie Knurów przeprowadzono w 2015 roku wiele imprez z zakresu profilaktyki zdrowotnej młodzieży. W akcji „Wiemy, co jemy i zażywamy” wzięło udział 344 osób, był to bardzo wysoki wynik w kategorii akcji profilaktyki młodzieży. W kolejnych przedsięwzięciach uczestniczyło 323 uczniów szkół podstawowych, były to wydarzenia „Zresetuj się ” oraz „Debata”. Największą liczbę uczestników skupił wokół siebie program ARCHIPELAG SKARBÓW dla II klas MG, mianowicie 382 uczniów, 169 rodziców oraz 93 nauczycieli.

Tabela 17. Zestawienie akcji z zakresu profilaktyki zdrowotnej dla młodzieży

cel - działanie	skuteczność działań	ilość realizacji i uczestników	efektywność działań
przeprowadzenie programu profilaktycznego "Wiemy co jemy i zażywamy"	wzięły udział wszystkie (15) IV klasy wszystkich (7) szkół podstawowych	15 realizacji i 344 uczniów	przekazanie stosownej do tematyki wiedzy uczniom miejskich szkół z zamiarem zmiany przekonań normatywnych dotyczących uzależnień i stosowania przemocy; brak negatywnych opinii szkół oraz uczniów co do tematyki i formy prowadzenia działań; propozycja kontynuowania takiej formy działalności dla kolejnych roczników
przeprowadzenie programu profilaktycznego ZRESETUJ SIĘ dla V klasy MSP	wzięły udział wszystkie (15) IV klasy wszystkich (7) szkół podstawowych	15 realizacji i 323 uczniów	
przeprowadzenie programu profilaktycznego DEBATA dla VI klas MSP	wzięły udział wszystkie (15) IV klasy wszystkich (7) szkół podstawowych	15 realizacji i 323 uczniów	

przeprowadzenie programu profilaktycznego ARCHIPELAG SKARBÓW dla II klas MG	wzięły udział wszystkie (15) II klasy wszystkich (4) szkół gimnazjalnych	2 realizacje, 382 uczniów, 169 rodziców, 93 nauczycieli
przeprowadzenie programu profilaktycznego NOE dla II klas MG	wzięły udział wszystkie (15) II klasy wszystkich (4) szkół gimnazjalnych	6 realizacji 317 uczniów
przeprowadzenie programu profilaktycznego HIV/AIDS dla III klas MG	wzięły udział wszystkie (14) III klas wszystkich (4) szkół gimnazjalnych	14 realizacji 317 uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Gminny program profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii na 2015 rok.

W 2015 roku na terenie gminy Knurów przeprowadzono akcje, zmierzające do promocji zdrowego trybu życia w społeczeństwie. Przeprowadzono między innymi konferencję szkoleniową dla zespołu interdyscyplinarnego, pedagogów szkolnych, Policji, pracowników MOPS z zakresu „Przemoc – skuteczna pomoc i interwencja”. W efekcie szkolenia 42 osoby biorące w nim udział uzyskały praktyczną wiedzę z zakresu sytuacji ciężkich, a także certyfikaty potwierdzające uczestnictwo w wydarzeniu. Na terenie gminy cyklicznie organizowane są imprezy kulturalne, podczas których upowszechniane są materiały promujące trzeźwy styl życia.

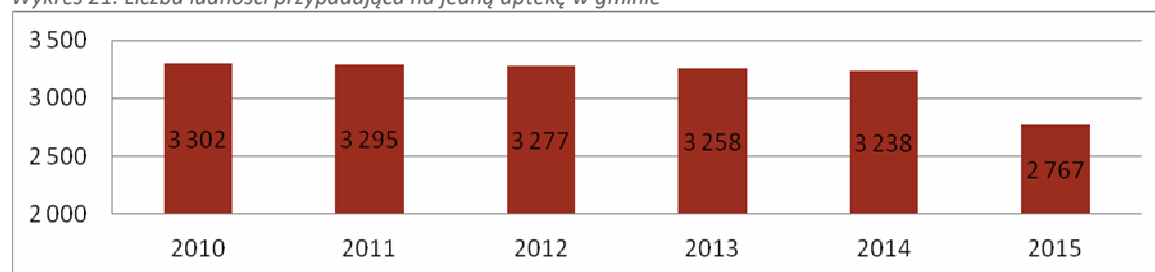
Tabela 18. Zestawienie wyników ogólnospołecznej edukacji prozdrowotnych

cel - działanie	skuteczność działań	efektywność działań
udział w ogólnopolskich akcjach i kampaniach promujących zdrowy styl życia	"Dopalacze"	zakupiono pakiet materiałów edukacyjnych dla uczniów 1 300 szt., dla rodziców 600 szt., plakaty 8 szt., scenariusze zajęć, książki i audycje (CD) - po 1 komplecie dla MG
przeprowadzenie szkolenia dla różnych grup zawodowych o tematyce pracy z trudnym klientem	zorganizowano konferencję szkoleniową dla zespołu interdyscyplinarnego, pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych MOPS, Policji o tematyce "Przemoc - skuteczna pomoc i interwencja"	przekazanie praktycznej wiedzy, wzięły udział 42 osoby, szkolenie certyfikowane, brak krytycznych uwag dotyczących tematyki i sposobu prowadzenia szkolenia
alternatywne formy spędzenia wolnego czasu	dotacja podmiotowa dla Centrum Kultury w Knurowie - organizacja imprez kulturalnych	umożliwienie korzystania przez mieszkańców z szerokiej oferty imprez kulturalnych zamkniętych i plenerowych, podczas imprez rozpowszechniano ulotki z ogólnopolskich kampanii promujących trzeźwy styl życia,

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Gminny program profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii na 2015 rok.

Poniższy wykres przedstawia dane z zakresu ilości ludności przypadającej na jedną aptekę w gminie Knurów w latach 2010 – 2015. Do 2014 roku występowała symboliczna tendencja, wskazująca na stopniowe zmniejszanie odsetka ludności przypadającego na jedną aptekę. W okresie 4 lat, wartość wskaźnika spadła jedynie o 1,4%. Przełomowym okresem stał się rok 2015, kiedy z powodu powstania kolejnej apteki, liczba mieszkańców przypadająca na placówkę obniżyła się do poziomu 2767 osób. Oznaczało to spadek współczynnika o ponad 15,0%.

Wykres 21. Liczba ludności przypadająca na jedną aptekę w gminie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

POMOC SPOŁECZNA

Zadania pomocy społecznej określono w ustawie o pomocy społecznej, a ich realizacja w Knurowie należy głównie do obowiązków Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (zlokalizowanego przy ul. Koziełka 2). Działa on także w zakresie zadań określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych i ustawie o pomocy osobom uprawnionym do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. MOPS jest również realizatorem zadań wynikających z innych aktów prawnych tj. z:

- ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych,
- ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym,
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy Karta Dużej Rodziny,
- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- a od 2016 r. także ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tzw. „Rodzina 500+”).

W wykonywaniu zadań z zakresu pomocy społecznej MOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi i innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Na terenie gminy funkcjonuje także Dom Pomocy Społecznej, którego głównym zadaniem jest kompleksowe zaspokojenie potrzeb mieszkańców. W budynku placówki możliwe jest zapewnienie całonocnej opieki 27 osobom dorosłym niepełnosprawnym intelektualnie.

W zakres pomocy społecznej wchodzi takie działania jak:

- diagnoza zjawisk, poprzez które wynikają problemy społeczne;
- zwiększanie aktywności społecznej mieszkańców;
- wypłata świadczeń;
- organizacja struktur pomocy społecznej;
- pomoc społeczna mającą na celu powrót jednostek do pełni możliwości funkcjonowania w społeczeństwie.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Jednostki wsparcia działające w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej, które funkcjonują w Knurowie przedstawiono poniżej:

Tabela 19. Wykaz instytucji wsparcia w mieście w roku 2015.

Nazwa podmiotu	Liczba placówek
Dom pomocy społecznej	1
Środowiskowy dom samopomocy	1
Dzienny dom pomocy	1
Placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2
Placówka opiekuńczo-	1

wychowawcza (socjalizacyjna)	
Placówka opiekuńczo-wychowawcza (wsparcia dziennego)	2
Rodzina zastępcza	65
Jadłodajnia	1
Zakład aktywności zawodowej – warsztaty terapii zajęciowej	1
Spółdzielnia socjalna	1
Uniwersytet Trzeciego Wieku	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Należy zaznaczyć, że zasięgiem swego działania mieszkańców miasta obejmują także jednostki powiatowe: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach i Powiatowy Urząd Pracy.

W latach 2013-2015 najczęstszą formą wsparcia udzielaną mieszkańcom była pomoc socjalna, którą objęto 2 156 osób w rodzinach w 2013 r., 2 270 w 2014 r., 2 191 w roku 2015. Praca ta polegała głównie na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. Istotnym narzędziem pracy socjalnej w tym okresie był kontrakt socjalny. W latach 2013-2015 zawarto odpowiednio: 58, 33 i 31 takich kontraktów.

Następną w kolejności formą wsparcia była pomoc finansowa, którą objęto 1 341 osób w roku 2013, 1 310 osób w 2014 oraz 1 140 osób w roku 2015. Świadczone ją w postaci zasiłków celowych, zasiłków stałych i okresowych.

Trzecią najczęściej udzielaną formą wsparcia była pomoc rzeczowa (947 osób w 2013 r., 934 osoby w 2014 r., 996 osób w 2015 r.). Ważnymi formami wsparcia udzielonego mieszkańcom było również poradnictwo specjalistyczne, udzielenie schronienia, usługi opiekuńcze, odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej, specjalistyczne usługi opiekuńczej.

Na terenie gminy Knurów w latach 2013-2015 odnotowano spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. Różnica widoczna jest zwłaszcza między rokiem 2013 i 2014. W roku 2013 świadczenie przyznano 1 434 osobom, zaś rok później liczba ta zmniejszyła się o 183 osoby. W

porównaniu do roku 2013, w roku 2015 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej spadła o 37, zaś liczba osób spadła odpowiednio o 105 osób. Osoby korzystające z pomocy społecznej stanowiły w roku 2013 3,9% ludności miasta, zaś w roku 2015 niewiele mniej, bo 3,7%. Poniższa tendencja może świadczyć o zmniejszającej się liczbie problemów społecznych w rodzinach.

Tabela 20. Beneficjenci pomocy społecznej w mieście Knurów.

	2013	2014	2015
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1 434	1 251	1 281
Liczba rodzin	565	530	528
Liczba osób w rodzinach	1 502	1 402	1 397
Udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności miasta	3,9%	3,6%	3,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywność ludności gminy koncentruje się wokół działalności stowarzyszeń, fundacji, kół oraz innych związków. Ich celem jest przede wszystkim ochrona dorobku kultury, dbanie o rozwój gminy oraz organizacja życia społecznego. Na terenie gminy Knurów funkcjonuje 49 aktywnych organizacji pożytku publicznego.

Tabela 21. Zestawienie organizacji pożytku publicznego

Nazwa organizacji
Towarzystwo Miłośników Knurowa
Uniwersytet Trzeciego Wieku
Polski Czerwony Krzyż
Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
Ochotnicza Straż Pożarna w Knurowie
Ochotnicza Straż Pożarna w Szczygłowicach
Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
Knurowskie Stowarzyszenie Diabetyków
Stowarzyszenie Pamięci Tragedii Śląskiej 1945r.
Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i

Byłych Więźniów Politycznych - Koło Miejskie
Stowarzyszenie Miłośników Drobnego Inwentarza w Knurowie
Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych
Polski Związek Hodowców Kanarków i Ptaków Egzotycznych Koło Knurów
Związek Harcerstwa Polskiego
Amatorski Klub Biegacza
UKS 6 Polho
Boklerski Klub Sportowy „Concordia”
Knurowski Klub Kyokushin Karate
Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej
Towarzystwo Piłkarskie Europa
Towarzystwo Sportowe Vibowit
KS „Concordia” Knurów
Uczniowski Klub Sportowy „EUGEN”
Akademia Piłki Nożnej
Klub biegacza „Sokół”
Klub Biegacza Endurance Solidarni Knurów
Knurowskie Towarzystwo Koszykówki
Klub Sportowy Spartan Knurów
Stowarzyszenie Sportowe Fight Club Knurów
Centrum Edukacji Środowiskowej
Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Katowickiej - Koło Parafialne Knurów
Ogród Działkowy „Witrel”
Ogródki Działkowe Im. Ks. Dzierżona
Ogródki Działkowe „Szyb Wschód” w Knurowie
Ogródki Działkowe „Jedność”
Ogródki Działkowe „Irys II”
Ogródki Działkowe „Goździk”
Ogródki Działkowe „Pod różą”
Ogródki Działkowe

„Irys”
Ogródki Działkowe „1000-lecia” w Szczygłowicach
Ogródki Działkowe „Tulipan”
Fundacja na Rzecz Rozwoju Miasta Knurowa
Stowarzyszenie Klubu Abstynentów „Siódemka”
Koło Łowieckie „CYRANKA”
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Oddziału Rejonowego
Koło Pszczelarzy
Polski Zw. Wędkarski – koło nr.28
Koło Wędkarskie przy KWK” Szczygłowice”
Klub Honorowych Dawców Krwi im Floriana Ogana
Stowarzyszenie Cztery Pory Roku
Stowarzyszenie Fronda

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Knurów oraz rejestru organizacji NGO.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych na podstawie badań własnych.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Celem procesu rewitalizacji jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, na których występują negatywne zjawiska społeczne (w szczególności bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), którym towarzyszą negatywne zjawiska w co najmniej jednej z następujących sfer:

- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw).

Pierwszym krokiem w ramach diagnozy stanu kryzysowego jest więc wyznaczenie obszaru zdegradowanego, w ramach którego planuje się przedsięwziąć szereg wzajemnie ze sobą powiązanych działań, zgodnych z celami rewitalizacji. Diagnoza ta przeprowadzana jest w oparciu o weryfikowalne dane statystyczne, będące w posiadaniu instytucji publicznych oraz dostępne źródła wiedzy, czy też wyniki badań ilościowych i jakościowych. Ważnym elementem procesu diagnozy jest też analiza badań kwestionariuszowych oraz informacji zebranych podczas bezpośrednich spotkań z mieszkańcami, przeprowadzanych na etapie konsultacji społecznych podczas tworzenia LPR.

Ponieważ w Gminie Knurów nie występuje podział administracyjny na dzielnice lub inne jednostki pomocnicze, wykluczono również podział wg. okręgów wyborczych z uwagi na fakt, że dane statystyczne na tym poziomie nie są zbierane, należało oprzeć się na innej systematyce, w miarę możliwości funkcjonującej już obiegowi prawnym, która z uwagi na cele

rewitalizacji uwzględniałyby istniejące uwarunkowania przestrzenne, historyczne oraz powiązania społeczno-ekonomiczne poszczególnych obszarów miasta.

Wymogi takie spełnia rejonizacja przyjęta na potrzeby budżetu obywatelskiego Knurowa. Za przyjęciem tego rozwiązania przemawia także fakt, iż sama idea budżetu obywatelskiego jest w wielu punktach zbieżna z koncepcją rewitalizacji. Zakłada bowiem szeroki udział społeczności lokalnej w procesie decyzyjnym, transparentność działań, wspieranie aktywności środowisk społecznych oraz organizacji pozarządowych, przyczynia się także do kreowania lokalnych liderów, jako reprezentantów ogółu interesariuszy.

Na potrzeby analizy danych statystycznych, miasto zostało więc podzielone na 5 obszarów, zgodnych z rejonami przyjętymi w Uchwale Rady Miasta Knurów Nr XV/181/15 z dnia 18.11.2015 w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Knurowa dotyczących budżetu miasta Knurów:

Rejon I

ulice: Deszczowa, Dywizji Kościuszkowskiej, Jesienna, Legionów, Letnia, Lotników, Marynarzy, Piłsudczyków, Przedwiośnia, 26-go Stycznia, Generała Sikorskiego, Saperów, Wiosenna, Wincentego Witosa, Zimowa, Jerzego Ziętka, Aleja Lipowa, Jedności Narodowej, Kapelanów Wojskowych, Kosmonautów numery nieparzyste, Armii Krajowej, Szarych Szeregów, Szpitalna od nr 24 do końca, Ułanów;

Rejon II

ulice: Stefana Batorego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Wielkiego, Kosmonautów numery parzyste, Władysława Łokietka, Mieszka I, Jana Sobieskiego, Targowa, Bolesława Chrobrego, Ignacego Paderewskiego, Fryderyka Chopina, Karola Szymanowskiego, Henryka Wieniawskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Puszkina, Juliusza Słowackiego, Władysława Stanisława Reymonta, Józefa Lompy, Pawła Stalmacha, Ignacego Krasickiego, Wita Stwosza, Jana Kochanowskiego, Władysława Broniewskiego, Wilsona numery parzyste do nr 32, Szpitalna od nr 10 do nr 22;

Rejon III

ulice: Szpitalna do nr 8, Wilsona nieparzyste do nr 25, Niepodległości parzyste do nr 28a i nieparzyste do nr 31b, Dworcowa, Floriana, dr. Floriana Ogana, Sokoła, 1-go Maja, Kopalniana, Jęczmienna, Chabrowa, Akacjowa, Chmielna, Jaśminowa, Łubinowa, Wrzosowa, Stanisława Moniuszki, Zofii Kossak – Szczuckiej, Jana Brzechwy, Mieczysława Karłowicza, Henryka Sienkiewicza, Jana Kwitka, Antoniego Słoniny, Adama Mickiewicza, Karola Miarki, Konstantego Damrota, Tadeusza Kościuszki, Stanisława Poniatowskiego, Mikołaja Kopernika, Józefa Janty, Ogrodowa, ks. Alojzego Koziełka, Aleja Spacerowa, Klasztorna, Wolności, Plebiscytowa, Plac Powstańców Śląskich, Jana Dymka, kard. Augusta Hlonda, ks. Józefa Jagły, Różana, Kwiatowa, Stokrotki, Pocztowa, Spółdzielcza, Żwirki i Wigury, Bolesława Prusa, Wagowa, Rybna, Stanisława Wyspiańskiego, Emilii Plater, Dębowa, Astrów, Poprzeczna, Krucza, Przemysłowa;

Rejon IV

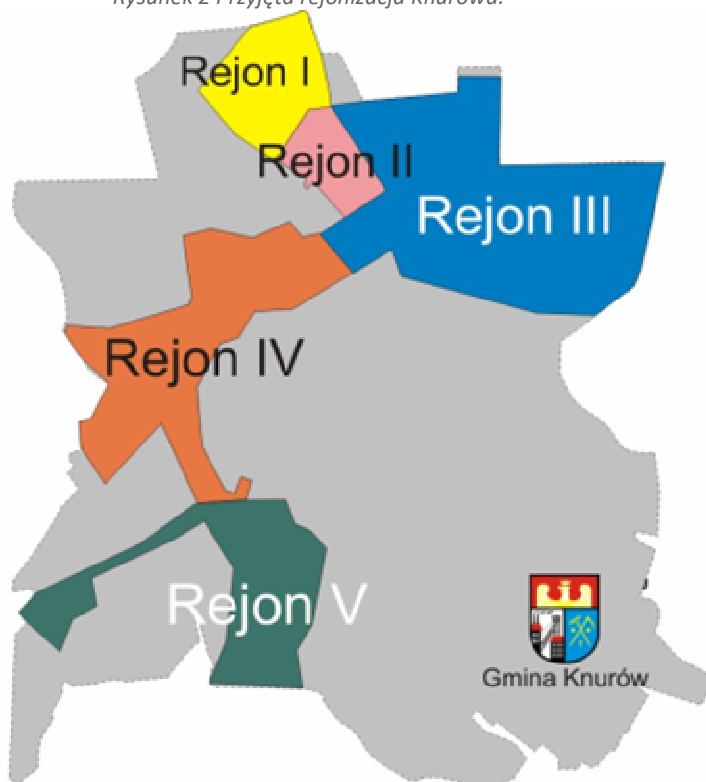
ulice: Wilsona parzyste od nr 34 i nieparzyste od nr 35, Walentego Rakoniewskiego, Grunwaldzka, Jana Matejki, Cicha, Polna, Ustronie Leśne, Wzgórze, Niepodległości parzyste od nr 32 i nieparzyste od nr 33, Rybnicka, Sadowa, Powstańców, Feliksa Michalskiego, dr Henryka Jordana, Szkolna, Krótka, Bojowa, Stawowa, Zwycięstwa parzyste do nr 36 i nieparzyste do nr 45, Jagielnia, Kościelna, Nowy Dwór;

Rejon V

ulice: Zwycięstwa parzyste od nr 42 i nieparzyste do nr 51a, Piotra Ściegiennego, Szybowa, Leśna, Zielona, Słoneczna, Starowiejska, Graniczna, Juliusza Ligonia, Wojciecha Korfantego, Lignozy, Wieczorka, Górnicza, Szygarska, Stanisława Staszica, Hugo Kołłątaja, Marii Konopnickiej, Jana Kilińskiego, Stefana Żeromskiego, Parkowa, Aleja Piastów, Książenicka, Beksza.

Układ przestrzenny poszczególnych rejonów na tle miasta przedstawia mapa poniżej:

Rysunek 2 Przyjęta rejonizacja Knurowa.

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

4.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego

Podczas prowadzenia diagnozy, dane zbierane były z uwzględnieniem następujących sfer oraz przy wykorzystaniu następujących wskaźników:

Sfera społeczna:

- sytuacja demograficzna mierzona wskaźnikiem udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców danego rejonu. Do analizy włączono również wskaźnik liczebności osób w wieku przedprodukcyjnym;
- bezrobocie mierzone jako stosunek liczby bezrobotnych danego rejonu zarejestrowanych w PUP do ogólnej liczby mieszkańców rejonu;
- przestępczość mierzona była liczbą wykroczeń i przestępstw notowanych przez Straż Miejską i Policję w danym rejonie;

- przemoc w rodzinie mierzona liczbą osób którym wydano Niebieskie Karty w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców rejonu;
- uzależnienia mierzone liczbą zgłoszonych przypadków uzależnień w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców rejonu;
- ubóstwo, mierzone jako liczba osób korzystających z pomocy społecznej MOPS w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców rejonu;
- ilość osób korzystających z dodatków mieszkaniowych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców rejonu;
- ilość osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zamieszkałych w danym rejonie w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców rejonu;

Sfera gospodarcza i infrastrukturalna:

- ilość osób prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowaną w CEiDG dla każdego z rejonów przypadających na ogólną liczbę mieszkańców rejonu;
- liczba mieszkań niewyposażonych w podstawową infrastrukturę techniczną;
- liczba budynków powstałych przed 1945 r. w danym rejonie;
- ilość osób wykazujących zadłużenie z tytułu opłaty czynszów przypadających na dany rejon;

Sfera przestrzenna:

- ilość budynków z lokalami wynajmowanymi na cele socjalne w każdym z rejonów;
- powierzchnia gminnych terenów pełniących funkcje społeczną, wymagających nakładów finansowych na utrzymanie bądź poprawę stanu zagospodarowania w każdym z rejonów;

Sfera społeczna

a) Sytuacja demograficzna

Jednym z podstawowych czynników wpływających na kondycję społeczno-gospodarczą wspólnoty mieszkańców jest liczba i udział poszczególnych grup wiekowych na tle ogólnej liczby mieszkańców. Zjawisko „starzenia się” dzielnicy ma wpływ na spowolnienie procesu aktywizacji kulturowej społeczności lokalnej oraz może wpływać na wizerunek, a zatem atrakcyjność dzielnicy w oczach potencjalnych inwestorów i właścicieli firm. Negatywne zjawisko w postaci tendencji wzrostowej dla współczynnika udziału grupy osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców rzutuje na czynniki gospodarcze związane z potencjałem zasobów ludzkich na rynku pracy oraz określonym profilem zapotrzebowania na usługi publiczne.

Ponieważ w skali gminy obserwuje się umiarkowany (z tendencją malejącą) wzrost przyrostu naturalnego z równoczesnym ujemnym saldem migracji, co dotyka w równym stopniu wszystkie rejony miasta, kryterium pozwalającym zdiagnozować skalę niekorzystnych trendów na poziomie poszczególnych rejonów będzie wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców. Kryterium komplementarnym do w/w zjawiska będzie niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców.

W skali miasta, wzrost procentowy udziału mieszkańców z grupy poprodukcyjnej notuje się odpowiednio na poziomie: 10,5%, 10,9%, 11,4%, z równoczesnym niewielkim (na poziomie 0,7%) wzrostem udziału osób z grupy przedprodukcyjnej, co obrazuje poniższa tabela:

Tabela 22 Udział osób z poszczególnych grup wiekowych w ogóle ludności miasta w latach 2013-2015.

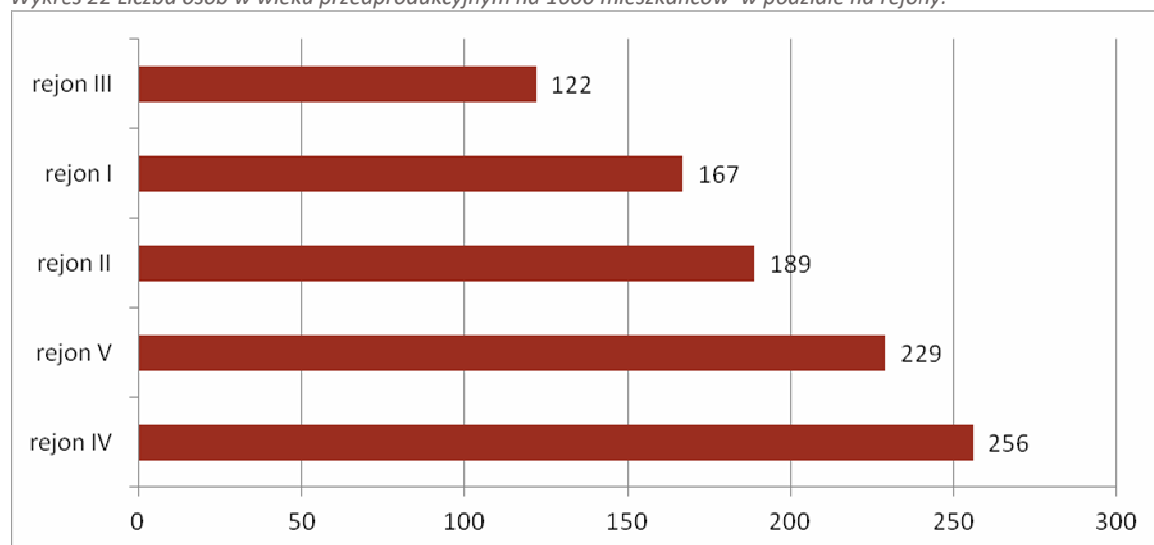
	2013	2014	2015
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	7219	7155	7098
Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności miasta	18,5%	18,5%	18,6%
Liczba osób w wieku produkcyjnym	27 678	27 263	26 738
Udział osób w wieku produkcyjnym w ogóle ludności miasta	71,0%	70,6%	70,0%

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	4073	4191	4337
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności miasta	10,5%	10,9%	11,4%
Liczba mieszkańców ogółem	38 970	38 609	38 173

Źródło: Urząd Miasta Knurów.

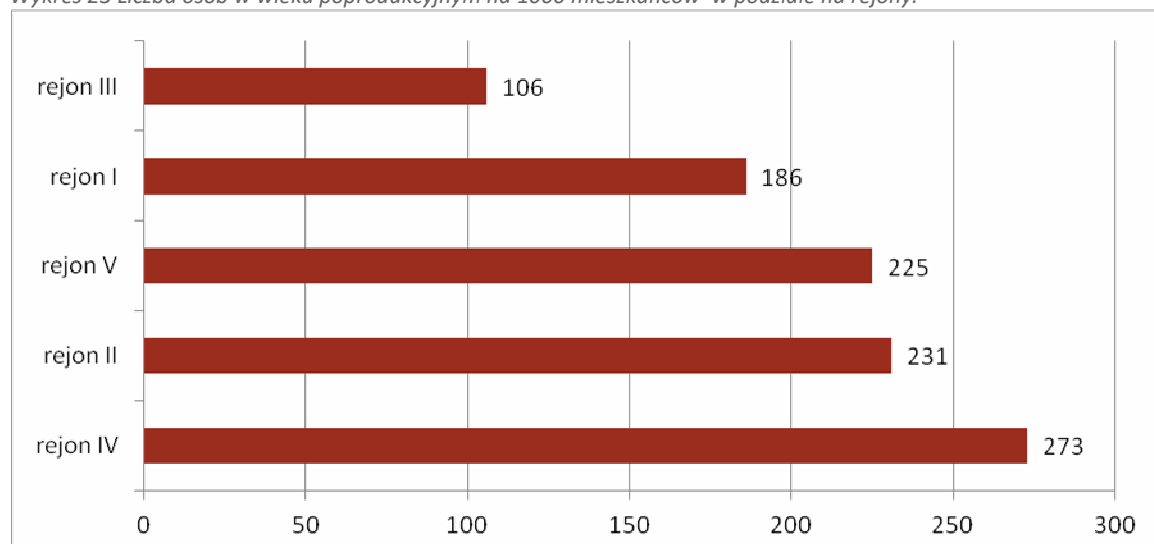
W skali poszczególnych rejonów, liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w przeliczeniu na 1000 osób, przedstawia się następująco:

Wykres 22 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w podziale na rejon.

Źródło: Urząd Miasta Knurów.

Wykres 23 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w podziale na rejon.

Źródło: Urząd Miasta Knurów.

Na Rejon III przypada najmniejszy udział osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) w ogólnej liczbie mieszkańców. W rejonie IV natomiast przypada największy udział osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

b) Bezrobocie

Kolejnym aspektem po niekorzystnej strukturze demograficznej, które wpływa na generowanie zjawisk problemowych jest bezrobocie. Brak zatrudnienia jest zawsze odczuwalnym problemem dla rodzin, których to zjawisko dotyka, jednakże istotne są również warunki zatrudnienia panujące na rynku pracy, które pozwalają na godne życie, umożliwiając zaspokojenie przynajmniej podstawowych potrzeb poszczególnych członków rodziny. Wpływ na koncentrację zjawiska ma przede wszystkim stopień rozwoju gospodarczego danego obszaru oraz potencjał zasobów ludzkich uwarunkowanych stopniem wykształcenia, posiadanych kwalifikacji zawodowych, zdolności adaptacji do zmieniającej się sytuacji na lokalnym rynku pracy, wreszcie otwartość na samozatrudnienie. Należy zaznaczyć, że bezrobocie wpływa też na inne negatywne zjawiska, takie jak przemoc w rodzinie, ubóstwo, a w skrajnych przypadkach konflikt z prawem.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach w latach 2013-2015 liczba osób bezrobotnych w Knurowie zmniejszała się – z 1 365 poprzez 1 154 do 995. Analogiczny spadek widoczny jest w udziale osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności miasta w wieku produkcyjnym (spadek z 4,9% w 2013 r. do 3,7% w 2015 r.). Wśród osób pozostających bez pracy zdecydowaną większość stanowiły kobiety, przy czym udział kobiet bezrobotnych w ogóle bezrobotnych z terenu miasta w omawianym okresie wzrastał – z 59,9% w 2013 r., poprzez 61,1% w 2014 r., do 62,0% w 2015 r.

W skali miasta, na koniec 2015 roku struktura bezrobotnych w Knurowie wykazuje największy procent osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (305 osób) oraz w wieku 25-34 lata (303 osoby). Najmniej licznymi grupami bezrobotnych były: osoby pozostające bez pracy do miesiąca (92 osoby), osoby z wykształceniem wyższym (90 osób), osoby posiadające 30 i więcej lat stażu pracy (37 osób) oraz osoby w wieku 60+ (30 osób).

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane liczbowe w odniesieniu do ulic, posługując się informacjami zgromadzonymi przez PUP Gliwice za okres 2010-2015. Pod

uwagę wzięto liczbę rejestracji osób bezrobotnych, którym przyznano świadczenia. Poniżej w tabeli zaznaczono wyniki dla każdego z rejonów:

Tabela 23 Liczba osób bezrobotnych w podziale na rejon.

Rejon	Liczba mieszkańców rejonu ogółem	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców rejonu
Rejon I	12 093	1 952	161
Rejon II	9 767	1 772	181
Rejon III	8 568	1 894	221
Rejon IV	2 147	409	190
Rejon V	5 221	909	174

Źródło: Urząd Miasta Knurów.

Największy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców rejonu przypada na Rejon III.

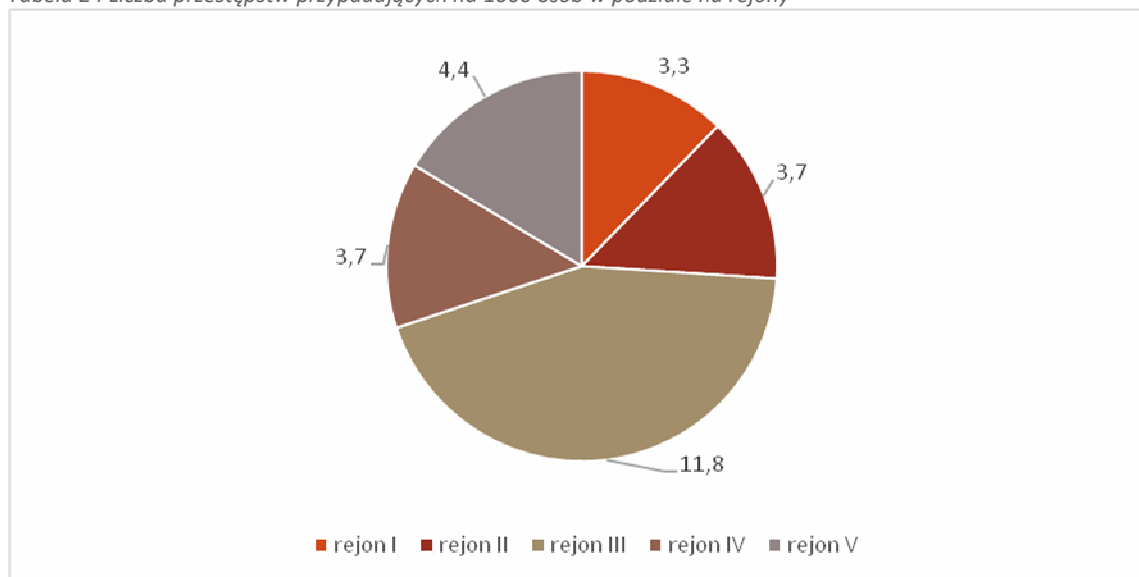
c) Przestępczość

Przestępczość rozumiana jako naruszanie norm i obowiązującego porządku prawnego skutkuje zakłóceniem funkcjonowania społeczności lokalnej według ustalonych i przyjętych zasad. Jej formy oraz intensywność oddziałują na formowanie się postaw i zachowań ludności, co z kolei determinuje postrzeganie danego obszaru jako kryzysowego.

Stopień nasilenia przestępczości wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta, jest zatem jednym z decydujących zasadniczych czynników jakości życia społeczności lokalnej. W skali miasta, na podst. raportów Policji, w roku 2015 najczęstszymi zdarzeniami o charakterze kryminalnym były kradzieże z włamaniem (80). Odnotowano także 49 czynów dotyczących przestępczości wśród nieletnich. W tej grupie do najczęstszych zdarzeń należały usiłowanie kradzieży rozbojem (16 przypadków) oraz 9 lekkich uszkodzeń ciała.

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane liczbowe w odniesieniu do ulic, posługując się informacjami zgromadzonymi przez Policję za okres 2015 roku. Poniżej na diagramie zaznaczono wyniki dla każdego z rejonów.

Tabela 24 Liczba przestępstw przypadających na 1000 osób w podziale na rejony

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej przestępstw przypada na Rejon III.

Podobną analizę przeprowadzono według danych Straży Miejskiej, prowadzonych dla poszczególnych osiedli i dzielnic miasta. Uzyskane dane na temat przestępczości nie pozwalają na zaklasyfikowanie ich według przyjętej rejonizacji. Wskazują jednak na duże natężenie wykroczeń w Starym Knurowie, którego obszar w dużej mierze pokrywa się z rejonem III. W 2015 roku dokonano tam 5 wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, 7 wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, 31 wykroczeń przeciwko ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz 3 wykroczeń przeciwko ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Szczegółowe dane dotyczące przestępczości na terenie Knuruwa przedstawione zostały w poniższej tabeli:

Tabela 25 Liczba przestępstw na poszczególnych osiedlach Knuruwa.

Grupa Wykroczeń	Osiedle 1000-lęcia	Centrum	Redyna	Szczygłowie	Stary Knurów	Krywałd	Farskie Pola	Wojska Polskiego I	Wojska Polskiego II
Przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	13	11	0	10	5	6	0	5	1
Przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia	4	4	0	4	7	5	2	1	4
Przeciwko ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	60	16	11	58	31	0	0	9	13

Przeciwko ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	1	13	0	2	3	1	0	1	0
--	---	----	---	---	---	---	---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

d) Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest kolejnym zjawiskiem, mającym swoje źródło w ubóstwie, bezrobociu oraz różnego rodzaju uzależnieniach. Wyraża się ono użyciem siły, naruszającej prawa i dobra innej osoby oraz powodującej u ofiary przemocy cierpienie i szkodę. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz eliminacja niekorzystnego wpływu na społeczność lokalną wymaga działań prewencyjnych jak i profilaktycznych ze strony MOPS Knurów (Punkt Interwencji Kryzysowej), Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Pełnomocnika ds. Profilaktyki i Promocji Zdrowia.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z przemocą w rodzinie w Knurowie w latach 2013-2015:

Tabela 26 Środki finansowe przeznaczone w mieście w latach 2013-2015 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.

Wydatki na:	2013	2014	2015
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	1 230,00	2 500,00

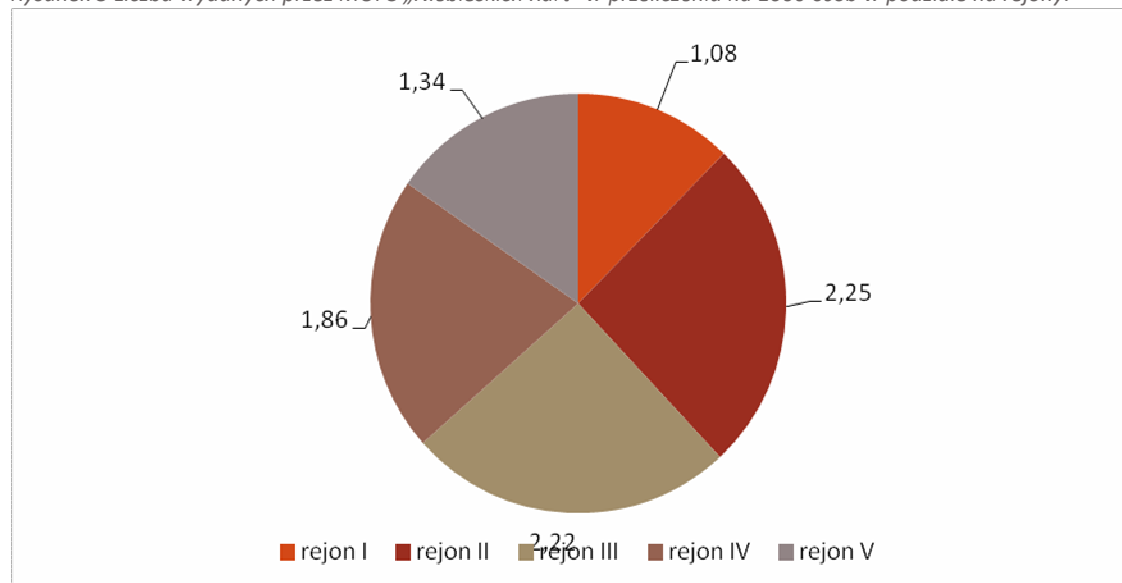
Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W skali miasta, statystyką, która pozwala na zobrazowanie skali przemocy w rodzinie jest ilość wydanych kart procedurze „Niebieskiej Karty”. Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej tą patologią.

W latach 2013-2015 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadziła pracę z osobami uzależnionymi, m.in. przez zobowiązywanie do leczenia odwykowego. W 2013 r. zobowiązano do niego 40 osób, w 2014 i 2015 r. po 37 osób. W 2015 r. Punkt Interwencji Kryzysowej, który założył łącznie 38 nowych Kart, zaś Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 65.

Poniższy wykres obrazuje liczbę Kart wydanych przez MOPS w Knurowie w przeliczeniu na 1000 osób, w podziale na poszczególne rejony miasta:

Rysunek 3 Liczba wydanych przez MOPS „Niebieskich Kart” w przeliczeniu na 1000 osób w podziale na rejony.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Największy udział liczby wydanych „Niebieskich kart” w przeliczeniu na 1000 osób przypada na Rejon II (2,25) oraz Rejon III (2,22).

e) Uzależnienia

Czynnikiem ściśle powiązaniem z przemocą w rodzinie, które przyczyniają się do powstawania stanów kryzysowych jest kwestia uzależnień. Alkoholizm należy do najpoważniejszych problemów społecznych, mających istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa, relacje rodzinne i międzyludzkie oraz zdolność do konkurencji na lokalnym rynku pracy.

Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz minimalizacja niekorzystnego wpływu na społeczność lokalną wymaga działań prewencyjnych jak i profilaktycznych ze strony gminy, w imieniu której działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. GKRPA prowadzi działania mające na celu pomoc terapeutyczną, profilaktykę prozdrowotną kierowaną do różnych grup wiekowych oraz rehabilitację społeczną osób uzależnionych i współuzależnionych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz w Knurowie w latach 2013-2015:

Tabela 27 Środki finansowe przeznaczone w mieście w latach 2013-2015 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemoc w rodzinie.

Wielkość wydatków	2013	2014	2015
Na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	700 653,00	678 850,00	676 217,00
Na profilaktykę i rozwiązywanie problemów z narkotykami	7 800,00	6 000,00	12 000,00

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W roku 2015 struktura złożonych wniosków o leczenie odwykowe w skali miasta wyglądała następująco:

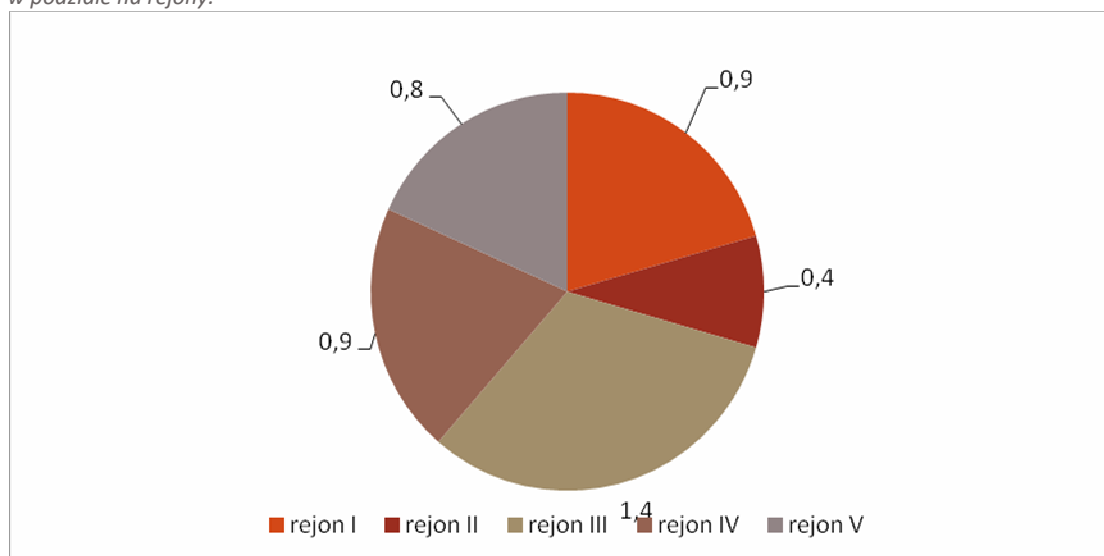
Tabela 28 Złożone wnioski o leczenie odwykowe.

wyszczególnienie		Ilość		
		ogółem	mężczyzn	kobiet
złożone wnioski o leczenie odwykowe	łącznie w 2015 roku	37	29	8
	przez policję, prokuraturę, kuratorów sądowych	7	5	2
	przez członków rodziny	8	6	2
	przez MOPS, PIK	20	16	4
	przez GKRPA Gierałtowie	2	2	0
	zdiagnozowanych	17	12	5
	opiniowanych przez biegłych sąd.	0	0	0
	skierowanych wniosków do sądu	1	1	0
	umorzonych spraw	20	17	3
	założonych Niebieskich Kart	0	0	0

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane liczbowe w odniesieniu do ulic, wykorzystując informacje zgromadzone przez MOPS Knurów za okres 2015 roku w zakresie ilości osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm. Na poniższym diagramie zaznaczono wyniki dla każdego z rejonów wg. procentowego udziału takich osób przypadających na każdy 1000 mieszkańców danego rejonu:

Wykres 24 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ze względu na alkoholizm w podziale na rejony.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Największy udział osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przypada na Rejon III.

f) Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu należy do zakresu polityki społecznej realizowanej w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej. Zadania pomocy społecznej określono w ustawie o pomocy społecznej, a ich realizacja w Knurowie należy głównie do obowiązków Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Działa on także w zakresie zadań określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych i ustawie o pomocy osobom uprawnionym do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. MOPS jest również realizatorem zadań wynikających z innych aktów prawnych np. ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tzw. „Rodzina 500 Plus”).

W wykonywaniu zadań z zakresu pomocy społecznej MOPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi i innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Na ogół świadczeń MOPS, a więc i wydatków finansowych, składają się świadczenia rodzinne i świadczenia z pomocy społecznej. W latach 2013-2015 wysokość środków finansowych przeznaczonych na pomoc społeczną zwiększała się (z 2 275 148 zł w 2013 r., poprzez 2 390

970 zł w 2014 r., do 2 407 147 zł w 2015 r.). Zdecydowaną większość wydatków na świadczenia stanowią wydatki na zadania własne miasta – dla porównania, w 2015 roku przeznaczono na nie 2 391 227 zł, zaś na zadania zlecone jedynie 15 920 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez MOPS na pomoc mieszkańcom w latach 2013-2015 na podstawie ustawy o pomocy społecznej:

Tabela 29 Środki finansowe wydatkowane przez MOPS na pomoc mieszkańcom miasta w latach 2013-2015 na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Wielkość wydatków	2013	2014	2015
Na świadczenia pomocy społecznej	2 275 148,00	2 390 970,00	2 407 147,00
Na zadania własne miasta	2 257 752,00	2 372 962,00	2 391 227,00
Na zadania zlecone	17 396,00	18 088,00	15 920,00

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie.

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie, w ciągu trzech lat zmniejszyła się. W 2015 roku przyznano ich o 153 mniej niż w roku 2013. Razem ze spadkiem liczby osób, spadła również liczba rodzin, które owe świadczenie otrzymały. Udział procentowy osób korzystających ze świadczeń w ogóle ludności miasta spadł z 3,9% do 3,7%. Szczegółowe dane dotyczące liczby mieszkańców Knurowa objętych wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2013-2015 przedstawiają się następująco:

Tabela 30 Beneficjenci pomocy społecznej mieście w latach 2013-2015.

	2013	2014	2015
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	1 434	1 251	1 281
Liczba rodzin	565	530	528
Liczba osób w rodzinach	1 502	1 402	1 397
Udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności miasta	3,9%	3,6%	3,7%

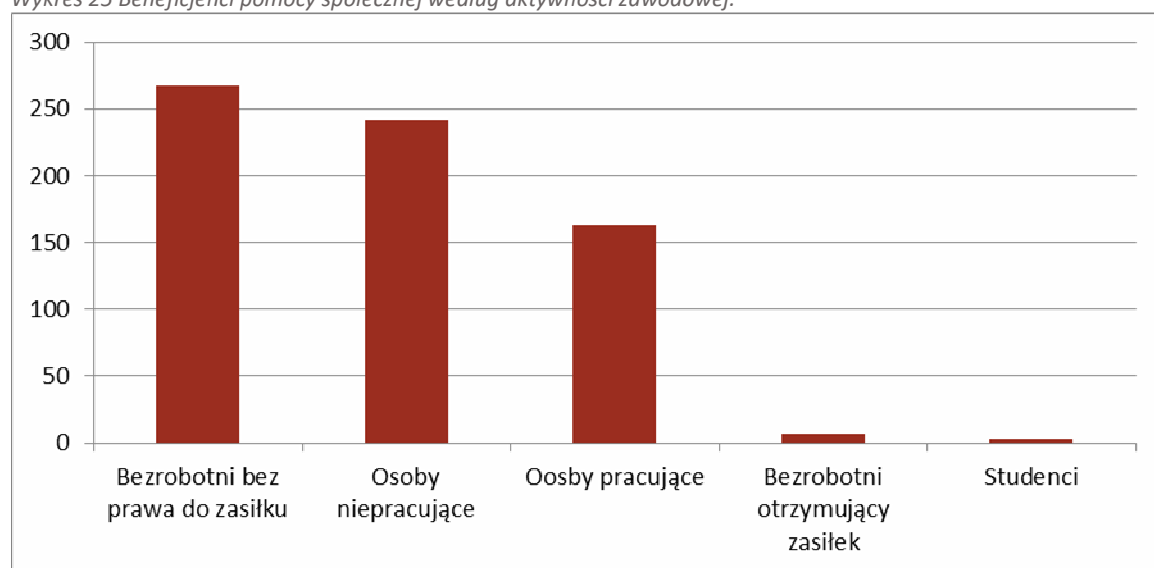
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców miasta objętych pomocą społeczną w 2015 roku wykazała, że największą grupę stanowiły dzieci i młodzież do 16 r.ż. (442 osoby). Znacznie mniej było beneficjentów z innych grup wiekowych, wśród których najliczniej występowały osoby w przedziałach wiekowych: 31-40 lat (126 osób), 41-50 (113 osób) i 51- 60 (108 osób).

Z kolei najmniej osób korzystało ze wsparcia MOPS w grupie wiekowej 71 i więcej lat (30 osób), co wiąże się z faktem korzystania w tym wieku ze świadczeń emerytalnych lub rentowych o zróżnicowanej wysokości.

W przypadku podziału beneficjentów pomocy społecznej według aktywności zawodowej, w Knurowie trzy najliczniejsze grupy w 2015 roku stanowiły: osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (268 osób), niepracujące (242 osoby) oraz osoby pracujące (163 osoby). Natomiast najrzadziej z pomocy korzystały osoby studiujące (3 osoby) i bezrobotne przebywające na zasiłku dla bezrobotnych (7 osób).

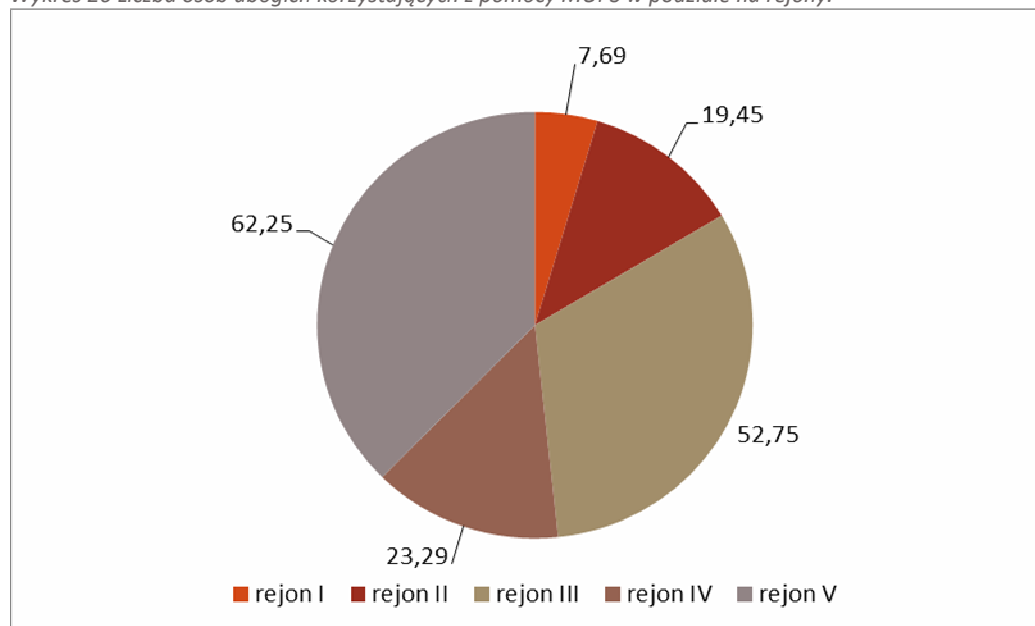
Wykres 25 Beneficjenci pomocy społecznej według aktywności zawodowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

W skali poszczególnych rejonów przeanalizowano dane liczbowe dotyczące świadczonej w mieście pomocy społecznej. Poniższy wykres prezentuje wyniki za rok 2015 dla każdego z rejonów w przeliczeniu na 1000 osób:

Wykres 26 Liczba osób ubogich korzystających z pomocy MOPS w podziale na rejony.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Największy udział osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo przypada na Rejon V oraz Rejon III.

g) Osoby niepełnosprawne

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w mieście korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych wynika, że liczba mieszkańców w Knurowie niepełnosprawnych zwiększyła się – w roku 2013 z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności korzystało 191 osób, zaś w roku 2015 224 osoby. Poniższa tabela przedstawia dane z lat 2013- 2015.

Tabela 31 Rodziny i osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015.

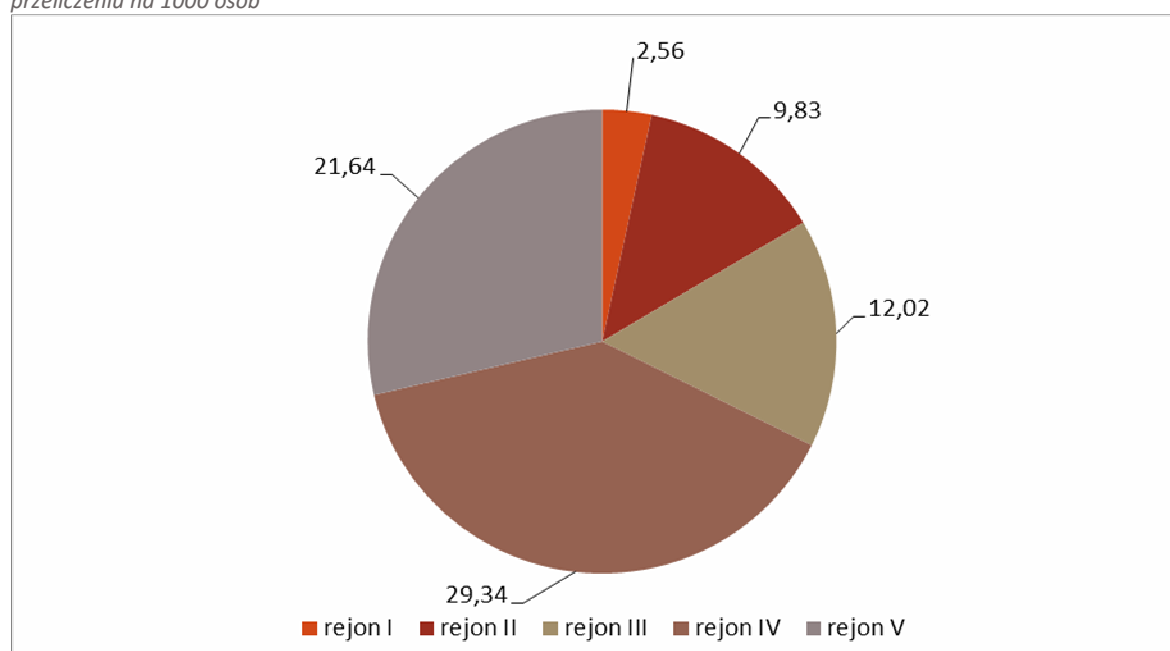
	2013	2014	2015
Liczba rodzin	191	182	224
Liczba osób w rodzinach	437	418	493

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knurowie wynika, że w latach 2013 i 2014 niepełnosprawność była czwartym, a w roku 2015 trzecim pod względem liczby beneficjentów powodem przyznawania pomocy społecznej w mieście.

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane liczbowe dotyczące liczby osób niepełnosprawnych, korzystających z pomocy społecznej posługując się informacjami zgromadzonymi przez MOPS za rok 2015. Na poniższym diagramie zaznaczono wyniki dla każdego z rejonów wg. procentowego udziału takich osób przypadających na każdy 1000 mieszkańców danego rejonu:

Wykres 27 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w podziale na rejon w przeliczeniu na 1000 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Największy udział osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność przypada na Rejon IV.

h) Dodatki mieszkaniowe

Jedną z form pomocy dla osób mających trudności w regularnym opłacaniu czynszu za mieszkanie oraz osób borykających się z trudną sytuacją mieszkaniową, jest świadczenie zwane dodatkiem mieszkaniowym. W ramach Gminy Knurów przyznawaniem dodatków mieszkaniowych zajmuje się Urząd Miasta. Z dodatku mogą korzystać gospodarstwa domowe, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów wynikających z utrzymania mieszkania.

W skali miasta, liczba rodzin, którym w latach 2013-2015 decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, zmniejszyła się z 372 w 2013 r., poprzez 371 w 2014 r., do 354 w 2015 r. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych w tym czasie zmalała więc o 87. Szczegółowe dane zawarto w poniższej tabeli:

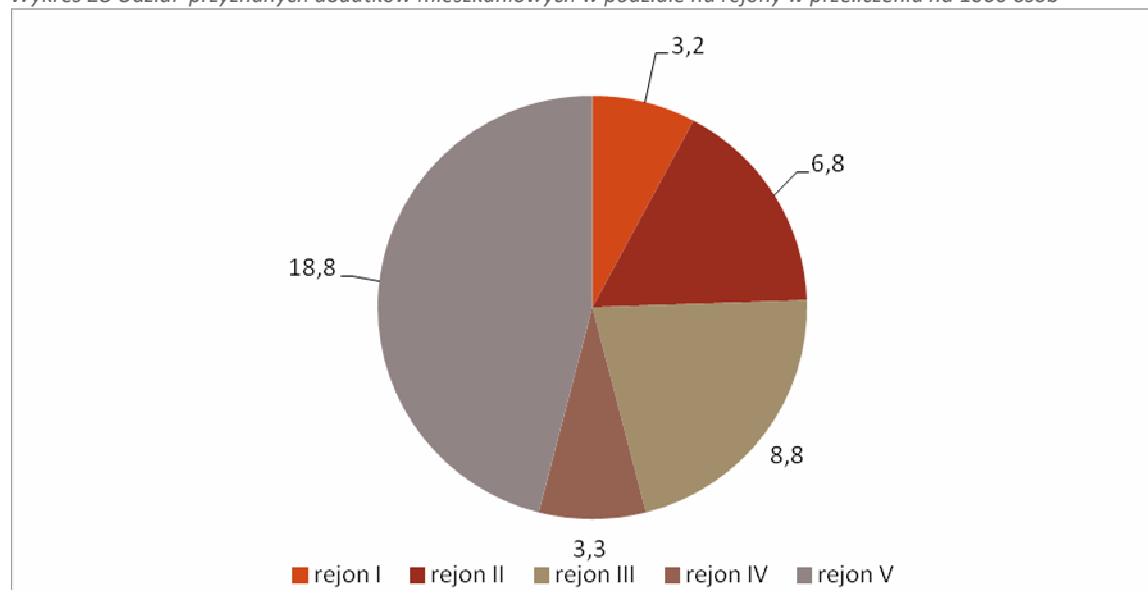
Tabela 32 Beneficjenci, liczba i wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2015.

	2013	2014	2015
Liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	372	371	354
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	948	922	861
Wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	240 450,1	241 133,0	223 390,0

Źródło: Urząd Miasta Knurów.

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane liczbowe dot. przyznanych dodatków, posługując się informacjami zgromadzonymi przez Urząd Miasta Knurów za okres I kwartału 2015 roku. Na poniższym diagramie zaznaczono wyniki dla każdego z rejonów wg. procentowego udziału takich osób przypadających na każdy 1000 mieszkańców danego rejonu.

Wykres 28 Udział przyznanych dodatków mieszkaniowych w podziale na rejony w przeliczeniu na 1000 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Największy udział przyznanych dodatków mieszkaniowych przypada na Rejon V.

Podsumowanie:

- Tendencja starzenia się społeczeństwa wymusza zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu rodzin, ale jest też istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Oprócz tradycyjnych form pomocy, takich jak pomoc materialna, rzeczowa i usługowa (usługi opiekuńcze, pomoc psychologiczna i medyczna – rehabilitacja, aktywizacja ruchowa, towarzyska i kulturalna) powinny rozwijać się inicjatywy samopomocowe i grupy wzajemnego wsparcia, tak aby w pełni wykorzystać istniejące zasoby umożliwiające funkcjonowanie tych grup w ich dotychczasowym środowisku życia. Działaniom tym powinna towarzyszyć poprawa kondycji technicznej budynków mieszkalnych, likwidacja barier architektonicznych oraz renowacja przestrzeni miejskiej i obiektów użyteczności publicznej, świadczących usługi publiczne oraz zdrowotne.
- Niedostosowanie do zmieniających się warunków na lokalnym rynku pracy spowodowanych przekształceniami w sektorze wydobywczym, brak odpowiednich kompetencji zawodowych oraz bariery kulturowe i środowiskowe w podejmowaniu

zatrudnienia, wpływają na zjawisko utrzymującego się bezrobocia. Szczególnie często występuje oni w parze z postępującym wykluczeniem społecznym, któremu towarzyszą problemy finansowe, przemoc w rodzinie, czy też skłonność do popadania w uzależnienia. Rekomenduje się wdrożenie działań ułatwiających powrót na rynek pracy (szczególnie zaś działań skierowanych do kobiet) oraz nabywania niezbędnych kwalifikacji zawodowych. Celowi temu powinna służyć intensyfikacja oferty szkoleniowo-doradczej, promowanie idei samozatrudnienia oraz dostarczanie wsparcia finansowego osobom bezrobotnym pragnącym rozpocząć własną działalność gospodarczą.

- Przeciwdziałanie przestępczości uwarunkowane jest przede wszystkim stopniem zamożności społeczeństwa oraz wzorcami kulturowymi utrwalonymi w danym środowisku. Zjawisko dziedziczenia negatywnych postaw społecznych, brak więzi międzysąsiedzkich oraz przemoc w rodzinie i nadużywanie alkoholu to główne przyczyny występowania problemu. Oprócz działań prewencyjnych i profilaktycznych Policji, Straży Miejskiej oraz kuratorów sądowych, ważną rolę odgrywa gmina. Do najważniejszych rekomendowanych działań należy zaliczyć stałą rozbudowę monitoringu miejskiego, czy też modernizację oświetlenia ulicznego. Z uwagi na znaczny odsetek młodzieży wśród sprawców czynów zabronionych, istotną rolę we wczesnym diagnozowaniu potencjalnych źródeł kryzysogennych powinno pełnić środowisko szkolne. Gmina powinna natomiast modernizować i rozwijać bazę sportową i kulturalną oraz wspierać działalność klubów sportowych, stowarzyszeń kulturalnych i lokalnych grup środowiskowych oferujących młodzieży spędzanie czasu wolnego.
- Koncentracja osób będących beneficjentami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest silnie skorelowana z występowaniem problemu bezrobocia, ubóstwa oraz złej kondycji fizycznej wpływającej na stan zdrowia i wady rozwojowe. Pierwsze dwa czynniki są ze sobą ściśle powiązane, tak więc ograniczenie zjawiska korzystania z pomocy społecznej uwarunkowane jest wzrostem gospodarczym oraz podnoszeniem konkurencyjności osób bezrobotnych na lokalnym rynku pracy. Wśród działań profilaktycznych, które należy rekomendować w procesie rewitalizacji, jest konieczność wspierania osób w wieku przedprodukcyjnym w świadomym planowaniu

kariery zawodowej (np. Szkolne Ośrodki Kariery), co przyczyni się do zwiększania szans ucznia na zdobycie kluczowych kompetencji zgodnych z jego indywidualnymi uwarunkowaniami. Działaniem komplementarnym wśród młodzieży i dorosłych powinno być też promowanie idei samozatrudnienia, a w sferze zdrowotnej prowadzenie akcji i działań popularyzujących zdrowy i aktywny styl życia.

Sfera gospodarcza i infrastrukturalna

a) Podmioty gospodarcze

Lokalny rynek pracy w Knurowie zdominowany jest przez sektor wydobywczy w postaci funkcjonującej w ramach Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A. kopalni węgla kamiennego „Knurów – Szczyglowice”, zatrudniającej ok. 4 tys. pracowników. Silny jest w mieście także sektor usług mieszkaniowych związanych z funkcjonowaniem dwóch spółdzielni mieszkaniowych, posiadających ponad 50% ogółu zasobów mieszkaniowych w Knurowie. Wśród branż reprezentowanych przez lokalne firmy i przedsiębiorstwa można też wyróżnić usługi zdrowotne, bankowo-finansowe, doradczo-konsultingowe, a także produkcyjno-handlowe, ze szczególnym uwzględnieniem sieci sklepów z artykułami spożywczo-przemysłowymi oraz sprzętem AGD.

Należy jednak podkreślić, że bezpośredni związek ze zjawiskiem bezrobocia i wykluczenia społecznego, a więc problemami znajdującymi się w obrębie zainteresowania rewitalizacji, jest kwestia potencjału drobnych firm, najczęściej mikroprzedsiębiorców, mocno związanych z lokalnym środowiskiem. Zgodnie bowiem z występującą zależnością, im wyższy jest poziom przedsiębiorczości, tym większy jest stopień aktywizacji zawodowej mieszkańców, co wpływa na ograniczenia problemów społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, przemoc w rodzinie i alkoholizm czy zła kondycja zdrowotna (problem z dostępem do płatnych usług medycznych).

W skali miasta brak jest danych dotyczących liczby podmiotów gospodarczych. Według Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na początku roku 2016 roku było to 1 821 podmiotów gospodarczych w mieście. W latach 2013-2014 wśród podmiotów gospodarczych w mieście zdecydowanie dominowały podmioty zaliczające się do prywatnego sektora własności (2 713 podmiotów w 2013 r., 2 706 w 2014 r.).

W analizowanym okresie widoczny jest spadek liczby podmiotów gospodarczych należących do sektora prywatnego, a co za tym idzie również podmiotów gospodarczych ogółem.

Bardziej szczegółowe dane przedstawia spis podmiotów gospodarki narodowej według rejestru REGON w latach 2013-2014 zamieszczony w tabeli poniżej (brak danych za rok 2015):

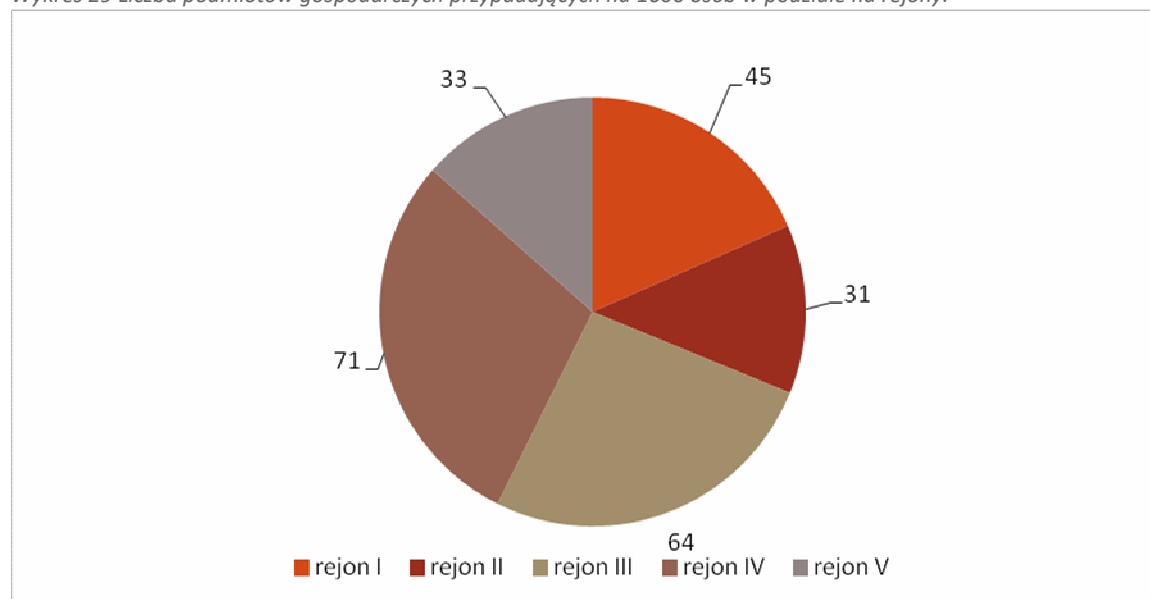
Tabela 33 Podmioty gospodarki narodowej w mieście według rejestru REGON w latach 2013-2014.

	2013	2014
Liczba podmiotów w sektorze publicznym	81	76
Liczba podmiotów w sektorze prywatnym	2 713	2 706
Liczba podmiotów ogółem	2 794	2 782

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane liczbowe dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w CEIDG wg stanu na koniec II kwartału 2016 roku. Poniższy diagram prezentuje wyniki dla każdego z rejonów:

Wykres 29 Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 osób w podziale na rejon.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Najmniej podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców przypada w Rejonach II i V.

b) Stan techniczny zasobów mieszkaniowych

Jakość życia mieszkańców, a także postrzeganie dzielnicy w oczach ewentualnych inwestorów i przedsiębiorców pragnących ulokować na danym terenie swoją firmę zależy

m.in. od stanu technicznego zasobów mieszkaniowych, stanowiących ok. 85-90% tkanki urbanistycznej miasta. Analizę problemów w powyższym obszarze przeprowadzono wykorzystując szczegółowe dane dotyczące stanu budynków wielorodzinnych administrowanych przez Miejski Zespół Gospodarki Lokalowej i Administracji w Knurowie. Jako punkt wyjścia przyjęto zasadę, że do podstawowej infrastruktury mieszkań zalicza się instalację wodno-kanalizacyjną, ogrzewanie, WC oraz łazienkę. Z uwagi na fakt, że 100% zasobów spółdzielni mieszkaniowych wyposażonych jest w komplet w/w instalacji, w dalszej analizie skupiono się wyłącznie na danych dostarczonych przez MZGLiA w Knurowie.

W latach 2013-2015 zasoby te przedstawiały się następująco:

Tabela 34 Zasoby mieszkaniowe miasta Knurów w latach 2013-2015.

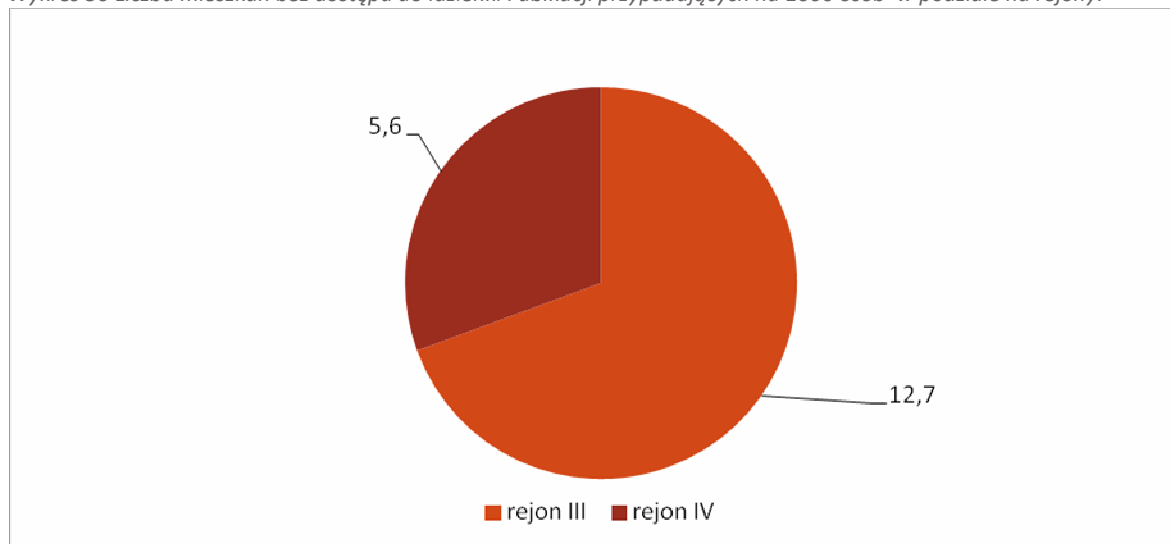
	2013	2014	2015
Liczba mieszkań komunalnych	1 713	1 711	1 708
Łączna powierzchnia mieszkań komunalnych (w m²)	76 980,6	76 881,9	76 735,3
Łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	4 751	4 655	4 535
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkańca komunalnego (w m²)	44,94	44,93	44,93
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego na 1 osobę (w m²)	16,2	16,5	16,9
Liczba mieszkań socjalnych	181	181	181
Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w m²)	7 642,3	7 681,1	7 649,3
Łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach socjalnych	551	526	493
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania socjalnego (w m²)	42,2	42,4	42,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania socjalnego na 1 osobę (w m²)	13,9	14,6	15,5
Liczba nowych budynków niemieszkalnych użyteczności publicznej oddanych do użytkowania	0	0	0
Łączna powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych użyteczności publicznej oddanych do użytkowania	0	0	0

Źródło: Urząd Miasta Knurów.

Budynki socjalne znajdują się na terenie Rejonów III, IV oraz V. Zdecydowanie największa ich liczba występuje w Rejonie III.

O ile wszystkie mieszkania podłączone są do wodociągów i kanalizacji, to dostęp do łazienki i ubikacji jest już zróżnicowany. W Rejonie III i IV wciąż znajdują się budynki, które nie posiadają do nich dostępu. Poniższy problem przedstawiono na diagramie:

Wykres 30 Liczba mieszkań bez dostępu do łazienki i ubikacji przypadających na 1000 osób w podziale na rejon.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Najwięcej mieszkań bez dostępu do łazienki i ubikacji przypadających na 1000 osób znajduje się w Rejonie III.

c) Wiek substancji mieszkaniowej

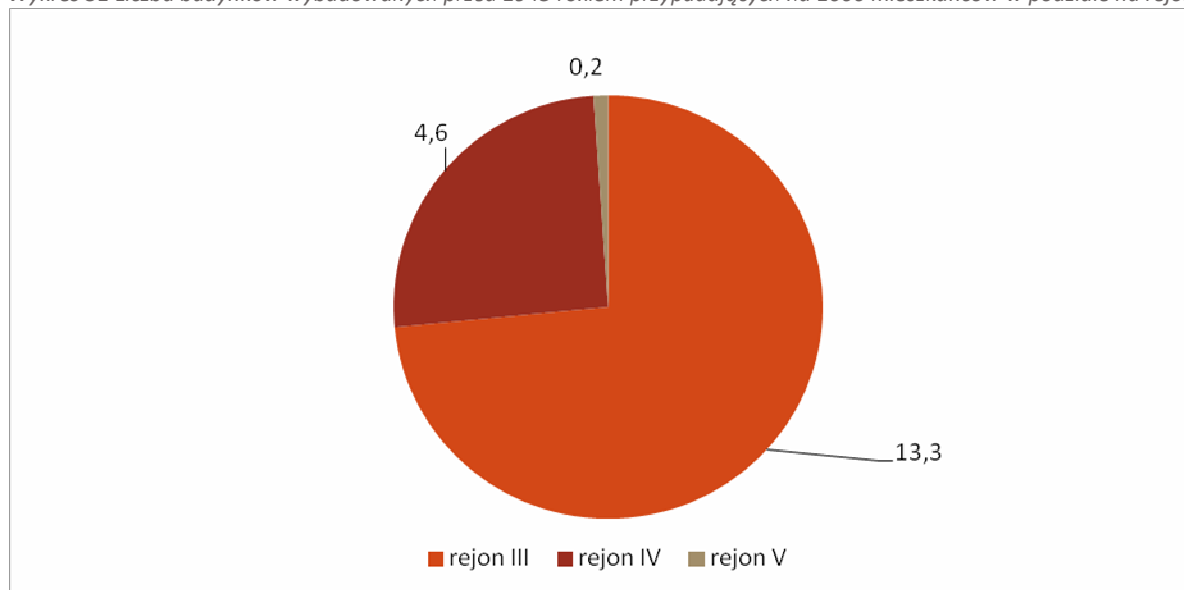
Czynnikiem korespondującym ze stanem technicznym budynków jest rok budowy, który często decyduje o częściowej lub całkowitej amortyzacji obiektu. Zastosowane materiały oraz użyta technologia budowy zazwyczaj nie dorównują obecnym uwarunkowaniom i normom, co wpływa na mniejszą atrakcyjność lokali na rynku nieruchomości, zwiększoną energochłonność, podatność na usterki i awarie.

Ponadto, w przypadku Knuruwa, większość budynków wielorodzinnych sprzed 1945 roku objęta jest ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków, co na właścicielach budynków wymusza konieczność uwzględnienia w projekcie budowlano-kosztorysowym zwiększonych wymagań odnośnie zachowania specyfiki i kontekstu historyczno-kulturowego epoki, w której wzniesiono budynek.

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane liczbowe dotyczące liczby budynków sprzed 1945 roku, opierając się na informacjach dostarczonych przez Miejski Zespół

Gospodarki Lokalowej i Administracji. Poniższy diagram prezentuje wyniki dla każdego z rejonów:

Wykres 31 Liczba budynków wybudowanych przed 1945 rokiem przypadających na 1000 mieszkańców w podziale na rejon.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

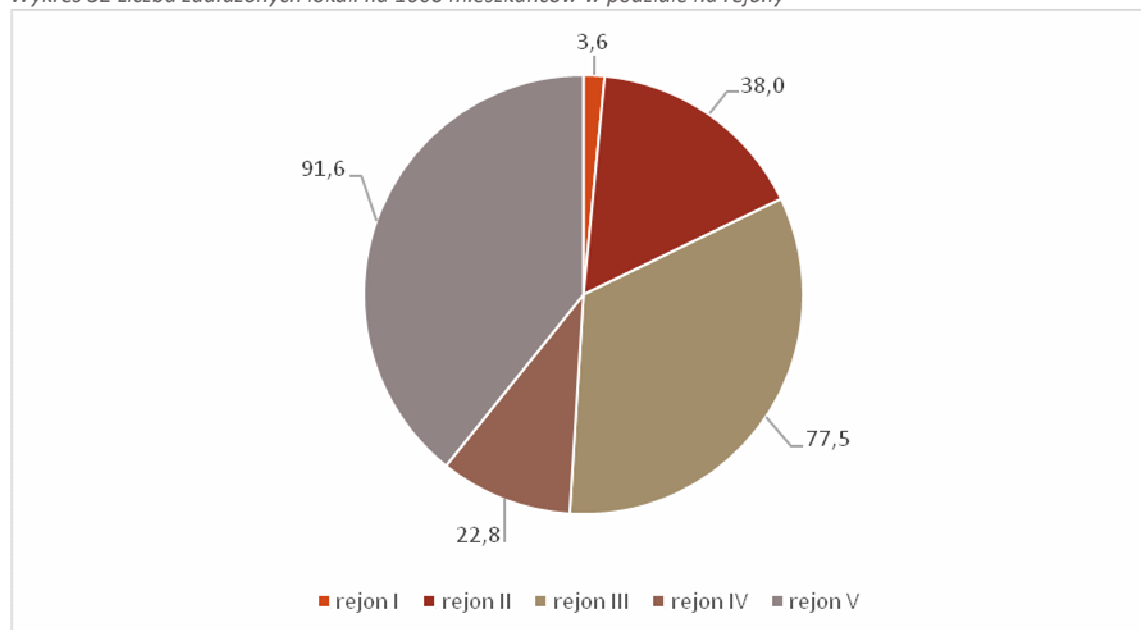
Najwięcej budynków wybudowanych przed 1945 rokiem przypadających na 1000 mieszkańców znajduje się w Rejonie III.

d) Zadłużenie mieszkań komunalnych

Za czynnik wpływający na stan techniczny obiektów w mieście uznano także zjawisko zadłużenia z tytułu niepłacenia czynszów. Wynika to z założenia, że brak opłat czynszowych przekłada się na malejące fundusze na remonty i bieżące utrzymanie budynków i mieszkań. Jest także odbiciem sytuacji finansowej osoby wynajmującej, co stanowić może sygnał o narastającej sytuacji kryzysowej w obrębie gospodarstwa domowego, ujawniającej się w postaci braku pracy, niedostatku, niezaradności życiowej, bądź też złego stanu zdrowia lub niepełnosprawności utrudniających prawidłową egzystencję wśród społeczności lokalnej.

Z uwagi na brak dostępu do szczegółowych danych w obszarze zasobów spółdzielczych, do dalszej analizy posłużyły informacje w zakresie budynków komunalnych i wspólnot mieszkaniowych z udziałem gminy, dostarczone przez MZGLiA w Knurowie. Rozkład i struktura zadłużenia dla w/w zasobów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przedstawia się następująco:

Wykres 32 Liczba zadłużonych lokali na 1000 mieszkańców w podziale na rejony

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej zadłużonych lokali na 1000 mieszkańców znajduje się w Rejonie V.

Podsumowanie:

- Stan techniczny budynków mieszkalnych, ich wiek oraz struktura zadłużenia czynszowego wskazują na silną korelację czynników odpowiedzialnych za generowanie negatywnych zjawisk społecznych w obszarze zasobów mieszkalnych o najniższym standardzie. W pierwszej kolejności działaniami rewitalizacyjnymi powinny zostać objęte te obszary, w których następuje koncentracja problemów technicznych i funkcjonalnych połączona z niską jakością najbliższego otoczenia. Niezbędna jest sukcesywna modernizacja budynków mieszkalnych, w tym wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, wymiana instalacji wewnętrznych, wykonanie izolacji poziomej i pionowej, likwidacja sieci napowietrznych oraz termomodernizacja. Uporządkowania wymaga teren wokół budynków oraz obiekty małej architektury. Rekomenduje się także podjęcie działań zmierzających do likwidacji bądź ograniczenia zjawiska niskiej emisji, która wpływa negatywnie na jakość życia mieszkańców oraz ich kondycję zdrowotną.
- Profil gospodarczy Knuruwa zdominowany jest przez firmy działające w branży górniczej lub firmy z nią powiązane. Kondycja finansowa tego sektora ma bardzo silne przełożenie na sytuację gospodarczą miasta, ponieważ generuje on największą liczbę

miejsc pracy w mieście oraz ma znaczący wpływ na wysokość dochodów podatkowych gminy. Monokultura zawodowa części mieszkańców oraz wysoka konkurencja sieci handlowych i firm usługowych z sąsiednich miejscowości przekładają się na istnienie barier, które obniżają przedsiębiorczość mieszkańców. Dlatego rekomendowanym działaniem powinno być podjęcie działań w zakresie promowania idei samozatrudnienia, ale też udzielania konkretnego wsparcia finansowego osobom chcącym rozpocząć własną działalność gospodarczą. Kolejnym sposobem na poprawienie koniunktury powinna być przyjazna polityka czynszowa miasta w zakresie lokali usługowych oraz sukcesywne udostępnianie terenów inwestycyjnych z myślą o lokalnych podmiotach gospodarczych.

- Na terenie gminy przeważają grunty należące do prywatnych właścicieli. Struktura właścicielska determinuje cele, jakie stawia sobie rewitalizacja i środki, jakimi będzie prowadzona, dlatego też kluczowym zagadnieniem jest możliwość dysponowania przez gminę terenami do realizacji założonych celów rewitalizacji.

Sfera przestrzenna i środowiskowa

a) Lokalizacja zasobów socjalnych

Przez lokal socjalny należy rozumieć wydzielony z gminnego zasobu mieszkaniowego lokal mieszkalny, który nadaje się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, przy czym lokal ten może posiadać obniżony standard.

Lokale socjalne sytuowane są na ogół w budynkach o obniżonym standardzie, co z reguły wynika z konieczności dostosowania wysokości czynszu do trudnej sytuacji ekonomicznej, w jakiej znajduje się najemca. Lokale te przeznaczone są także dla osób, wobec których sąd orzekł nakaz eksmisji z równoczesnym obowiązkiem gminy do zapewnienia innego lokum. W obu przypadkach charakter lokalu implikuje więc generowanie niekorzystnych zjawisk społecznych związanych z trudną sytuacją finansową osób w nich zamieszkujących, co ujawnia się brakiem pracy, niedostatkiem, niezaradnością życiową, uzależnieniem, złym stanem zdrowia lub niepełnosprawnością, które utrudniają prawidłową egzystencję wśród społeczności lokalnej.

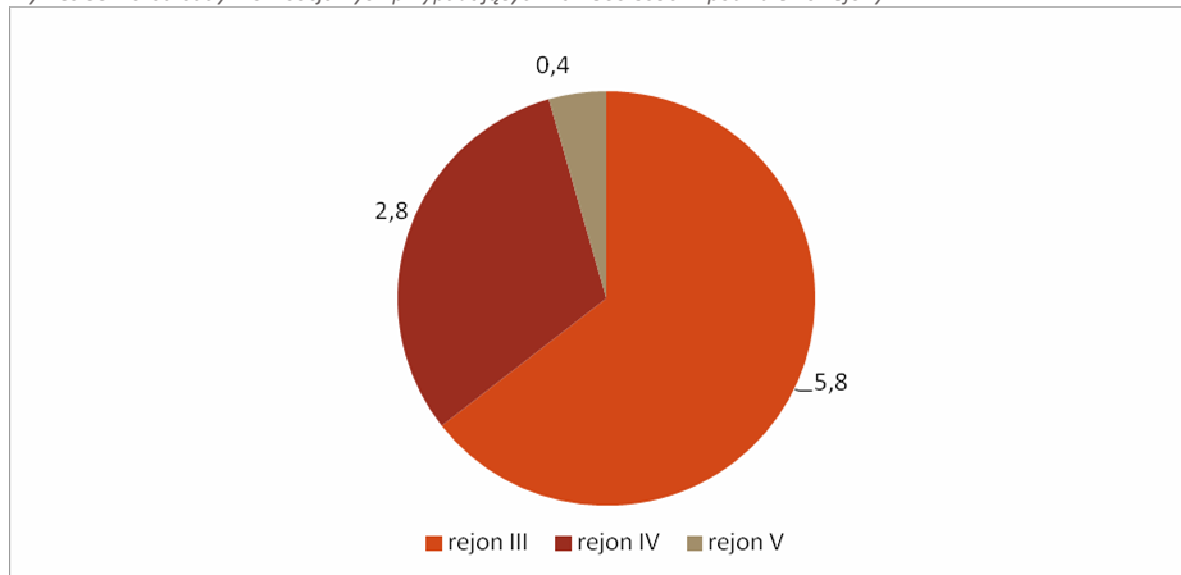
Analizując problematykę lokali socjalnych trzeba wyraźnie zaznaczyć, że nie ma możliwości całkowitej likwidacji lokali socjalnych z uwagi na ustawowy wymóg nałożony na gminy w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych osób w trudnej sytuacji życiowej oraz zapobieganiu bezdomności. Gminy, nie posiadając wystarczających środków finansowych na nowoczesne budownictwo socjalne, adaptują jednak na ten cel najczęściej najstarsze zasoby, w których nie występuje instalacja gazowa, centralne ogrzewanie czy łazienka.

W skali miasta, w latach 2013-2015 liczba mieszkań socjalnych była stała i wynosiła 181, jednakże nastąpił wzrost łącznej powierzchni mieszkań tego typu (różnica o 7m² pomiędzy 2013 a 2015r.). Pomimo wzrostu ogólnej powierzchni mieszkań socjalnych, liczba osób je zamieszkujących w latach 2013-2015 zmniejszyła się o 58. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych w przeliczeniu na jedną osobę wzrastała od 13,9 m², poprzez 14,6 m², do 15,5 m².

W skali poszczególnych rejonów, przeanalizowano dane dotyczące liczby budynków posiadających lokale socjalne na podstawie informacji dostarczonych przez MZGLiA w Knurowie.

Poniższy wykres prezentuje wyniki dla każdego z rejonów:

Wykres 33 Liczba budynków socjalnych przypadających na 1000 osób w podziale na rejony.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

Najwięcej budynków z lokalami wynajmowanymi na cele socjalne znajduje się w Rejonie III.

b) Zagospodarowanie terenów publicznych

Rewitalizacja przestrzeni publicznej to długofalowy proces, zmierzający do poprawy funkcjonalności bądź zmiany przeznaczenia terenów kluczowych dla społeczności lokalnej z punktu widzenia jakości życia. Uporządkowanie, estetyzacja oraz wzbogacanie terenów publicznych (m.in. skwery, parki, place zabaw) o instalacje i urządzenia służące szeroko rozumianej rekreacji w formie aktywnego wypoczynku, służą podniesieniu kondycji fizycznej oraz stanu zdrowia. Zmiany w sferze przestrzenno-funkcjonalnej dotyczą także przeciwdziałaniu postępującej degradacji miejsc i obiektów użyteczności publicznej o walorach kulturowych i historycznych dla danej dzielnicy.

Zmiany w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, podobnie jak zmiany sfery technicznej, mają pozytywny wpływ na procesy społeczne, takie jak poprawa jakości życia mieszkańców, nawiązywanie kontaktów międzyludzkich oraz stymulowanie aktywności społecznej organizacji i środowisk pozarządowych. Nie mogą one jednak odbywać się bez analizy dostępności terenów publicznych będących w gestii miasta. Dysponowanie nieruchomościami jest w procesie rewitalizacji jednym z kluczowych zadań. Struktura właścicielska determinuje cele, jakie stawia sobie rewitalizacja i środki, jakimi będzie prowadzona. Analiza tej struktury na obszarze zdegradowanym wydaje się zatem istotnym narzędziem dla programowania rewitalizacji.

Na poniższych mapach zaprezentowano podział poszczególnych rejonów Knurów na działki. Tereny publiczne rozumiane jako nieruchomości będące własnością Gminy Knurów, pełniące funkcje społeczne (zieleni urządzona, tereny rekreacyjno-sportowe, obiekty kulturalne, obiekty oświatowe, obiekty realizujące funkcje z zakresu adm. publicznej, ogólnodostępne parkingi, cmentarze komunalne, tereny i obiekty służące wspierające przedsiębiorczość), zostały wyszczególnione kolorem. Pod mapami znajdują się wykazy numerów działek oraz ich powierzchni.

Rysunek 4 Tereny publiczne w rejonie I

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Na obszarze Rejonu I znajduje się 25 działek należących do terenów publicznych, które łącznie zajmują powierzchnię 17,8 ha. Działki te są dość mocno ze sobą scalone, bardzo często ze sobą graniczą.

Tabela 35 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu I

Działka [rejon I]	Powierzchnia [ha]
3338/5	0,0976
35	0,472
56	0,4093
44	0,1895
3348/45	2,9221
3561/6	1,4978
3561/1	2,4198
3561/5	0,4261

3348/56	0,857
3348/56	0,126
85	1,8009
88	0,3823
118	0,0589
1467	0,0597
119	0,0258
1466	0,509
1465	0,2686
3530/10	4,4469
115	0,0214
1474	0,1752
72/31	0,056
66/18	0,285
66/3	0,1265
66/8	0,0112
69/3	0,0914
1483/70	0,0713
Suma	17,8073

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Knurów.

Rysunek 5 Tereny publiczne w rejonie II

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Rejon II posiada o 5 działek mniej niż rejon I (tj. 20 działek), których łączna powierzchnia wynosi 7,5 ha. Są one nieco bardziej rozrzucone niż działki publiczne w rejonie I.

Tabela 36 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu II

Działka [rejon II]	Powierzchnia [ha]
695/2	0,0959
1484/5	0,8834
1484/2	0,4055
1484/1	0,6672
1483/58	0,4777
1483/86	0,1091
1483/69	0,044
1696/11	0,1594
1696/20	0,0363
1696/9	0,4387

1696/21	0,3475
1700	1,0167
1734/7	0,081
1734/8	0,1079
1734/14	0,5141
1742	1,5319
1683/35	0,181
1647	0,1635
1681	0,1653
1683/23	0,114
Suma	7,5401

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Knurów.

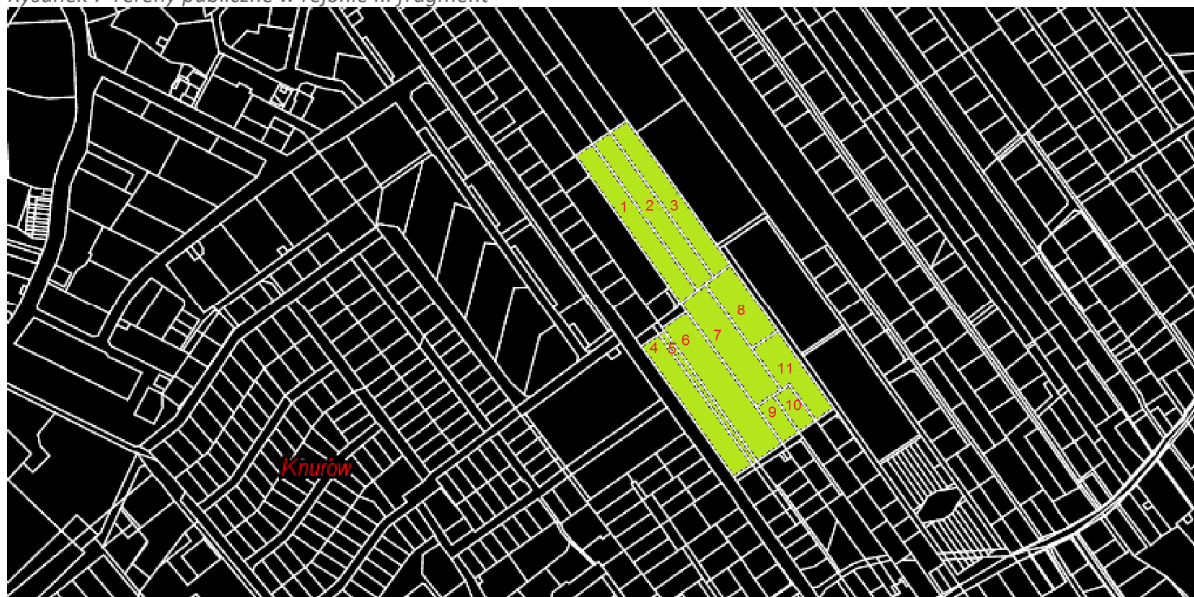
Z uwagi na rozległy teren Rejonu III, a tym samym brak dokładności mapy, poniżej umieszczono rejon w podziale na fragmenty.

Rysunek 6 Tereny publiczne w rejonie III fragment

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Rysunek 7 Tereny publiczne w rejonie III fragment

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Rysunek 8 Tereny publiczne w rejonie III fragment

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Całościowa mapa Rejonu III:

Rysunek 9 Tereny publiczne w rejonie III

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Na terenie Rejonu III znajduje się największa ilość terenów publicznych. Liczba działek należących do tych terenów wynosi 69, zaś łączna powierzchnia 21,3 ha. Działki Rejonu III są znacznie bardziej rozproszone niż działki w rejonie I, jednak warto pamiętać, że Rejon III obejmuje największy obszar Knurowa.

Tabela 37 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu III

Działka [rejon III]	Powierzchnia [ha]
524/1	0,4718
523/1	0,4615
522/1	0,4635
576/2	0,4309
577/2	0,1225
578	0,603
520	0,4927
521	0,317
595	0,1124

518	0,111
519	0,3196
1786	1,8534
3042/1	0,1425
1788	0,2467
3058	0,0016
3063	0,0831
3064	0,1007
3065	0,2104
3066	0,0635
3071/2	0,0326
3093	0,0815
2128/2	0,908
1800/4	0,0983
1793/4	0,0039
1800/1	0,1608
1796/14	0,3178
1802	0,0169
620/1	0,6621
621/2	0,036
1806/2	0,0534
1805/2	0,0818
1808/5	0,2639
1809/4	0,5801

1811/2	0,0524
1810/2	0,1064
1806/1	0,0148
621/1	0,0157
620/3	0,1297
634/8	0,1838
634/5	0,1077
628/7	0,0452
628/9	0,0415
921/2	0,0677
920	0,0648
922/10	1,7548
944	0,163
945	0,033
947	0,16
984/21	0,6118
1187/11	0,0861
1187/7	0,0447
1187/6	0,0636
1187/5	0,0333
1821	0,2917
1831	0,2826
1832	0,0766
1827	0,3271

1828	0,2902
2130/5	0,7542
1860/2	1,8298
1861/13	0,7346
1845/2	0,2961
2141/20	2,0529
2143/2	0,4625
2144/2	0,0235
2148/2	0,0355
2156/2	0,0836
2173/2	0,0594
Suma	21,2852

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Knurów.

Rysunek 10 Tereny publiczne w rejonie IV

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Na obszarze Rejonu IV znajdują się 4 działki należące do terenów publicznych. Dwie działki leżą obok siebie, pozostałe dwie są w dość znacznej odległości od pozostałych. Łączna powierzchnia działek wynosi 9,4 ha, o niespełna 2 ha więcej niż powierzchnia 20 działek Rejonu II.

Tabela 38 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu IV

Działka [rejon IV]	Powierzchnia [ha]
3436	4,8373
3435	1,5008
1725/11	2,0567
206/11	1
Suma	9,3948

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Knurów.

Rysunek 11 Tereny publiczne w rejonie V

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

Na obszarze Rejonu V znajduje się 17 działek należących do terenów publicznych o łącznej powierzchni 15,7 ha, o 5,6 ha mniejszej niż powierzchnia terenów Rejonu III. Tereny działek skupione są w grupach, tworząc większe obszary.

Tabela 39 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu V

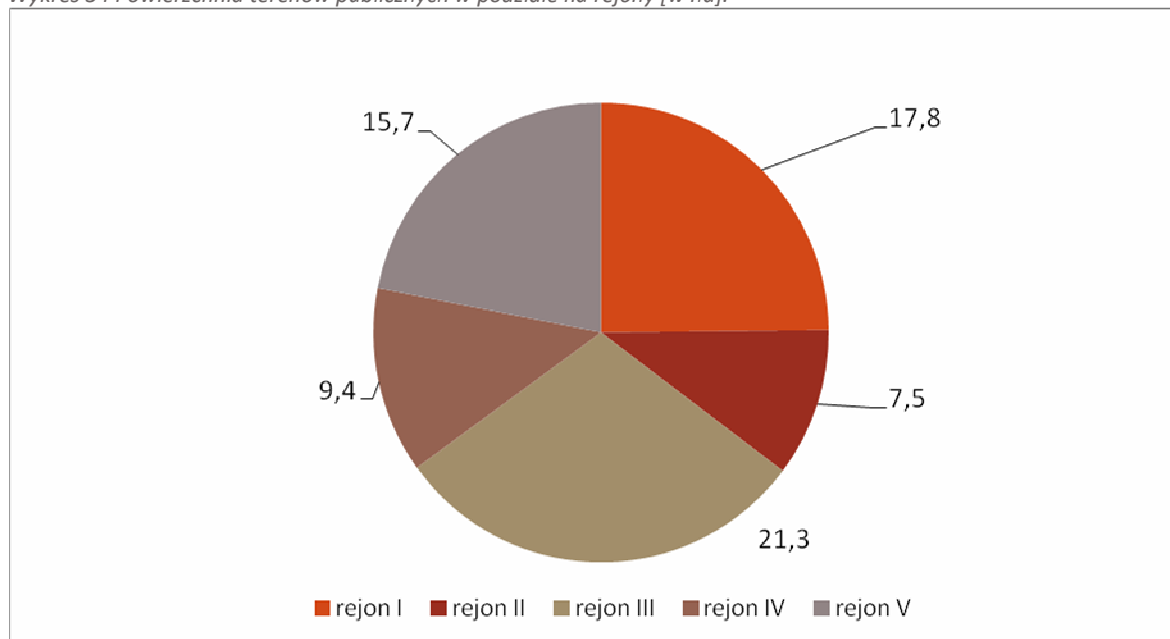
Działka [rejon V]	Powierzchnia [ha]
719/81	0,3581
663/102	0,8395
994/76	0,233
995/76	0,328
729/76	0,09
981/76	0,0163
789/76	0,448
788/76	0,3167
790/76	0,2616
563/79	0,2128
810/50	1,004
861/50	6,6107
726/76	1,33
727/76	0,3502
1111/94	0,7128
1108/94	1,161
1105/83	1,4096
Suma	15,6823

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Knurów.

Największą powierzchnię działek należących do terenów publicznych posiada Rejon III (21,3 ha), natomiast najmniejszą Rejon II (7,5 ha). Pozostałe obszary w rejonach przyjmują wartości pośrednie – Rejon I posiada 17,8 ha terenów publicznych, Rejon IV 9,4 ha, zaś rejon

V 15,7 ha. Oznacza to, że główny podmiot inicjujący procesy rewitalizacyjne tj. Gmina Knurów, chcąc przeciwdziałać procesowi degradacji terenów publicznych oraz sukcesywnie przywracać im funkcję służącą społeczności lokalnej, powinna najwięcej środków przeznaczać w Rejonie III

Wykres 34 Powierzchnia terenów publicznych w podziale na rejonu [w ha].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Knurów.

Podsumowanie:

- Formułując założenia programu rewitalizacji należy uwzględnić konieczność ograniczenia procesu suburbanizacji miasta (rozwoju peryferyjnych osiedli i migracji ludności na obrzeża miasta) poprzez podniesienie atrakcyjności terenów zlokalizowanych bliżej centrum. Określając miejsca i obiekty wymagające w pierwszej kolejności wsparcia działaniami rewitalizacyjnymi, należy uwzględnić zaniedbane obiekty użyteczności publicznej (konieczność wprowadzenia nowych funkcji lub przywrócenia poprzednich), zdegradowane zasoby mieszkaniowe, występujące najczęściej w układzie zwartej zabudowy osiedlowej oraz tereny zielone.
- Analizując strukturę i rozmieszczenie zasobów socjalnych rekomenduje się położenie nacisku na podniesienie standardu lokali socjalnych.
- Największa powierzchnia działek terenów publicznych znajduje się w Rejonie III. Tereny publiczne to ogromna zaleta, ale też wyzwanie – o tereny zielone oraz budynki

użyteczności publicznej należy dbać, by dobrze służyły integracji, aktywizacji i samorealizacji społeczności lokalnej.

Dokonując ostatecznej delimitacji obszarów zdegradowanych, oprócz danych zebranych w wyniku analizy desk research, odniesiono się także do oceny jakościowej, ustalonej w wyniku konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta w formie ankiety rewitalizacyjnej, mającej na celu poznanie rzeczywistych potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

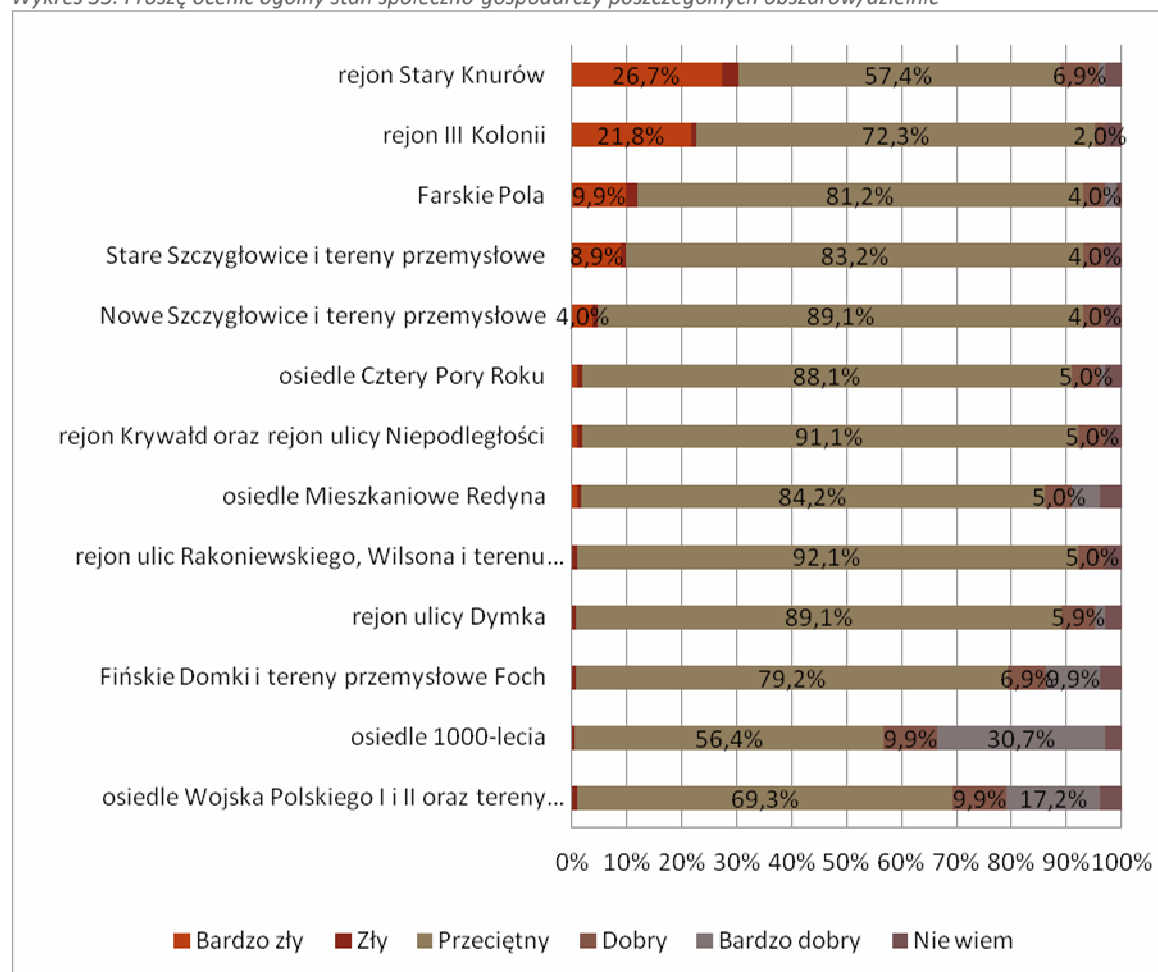
Analiza badań ankietowych

Na terenie Knurowa przeprowadzono ankietę dotyczącą rewitalizacji miasta, w celu poznania rzeczywistych potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

Badani zostali poproszeni o ocenę ogólnego stanu społeczno-gospodarczego poszczególnych dzielnic. Według nich, w najgorszym stanie znajdował się rejon Stary Knurów (26,7% odpowiedzi „bardzo zły” oraz 3,0% odpowiedzi „zły”) oraz Rejon III Kolonii (21,8% odpowiedzi „bardzo zły” oraz 1,0% odpowiedzi „zły”). Obszary oceniane najlepiej to osiedle 1000-lecia (40,6% połączonych odpowiedzi „dobry” i „bardzo dobry”) oraz osiedle Wojska Polskiego I i II i tereny inwestycyjne wzdłuż ul. Szpitalnej (27,1% połączonych odpowiedzi „dobry” i „bardzo dobry”).

Zdecydowana większość mieszkańców twierdziła, że stan podanych na Wykresie 22 dzielnic ocenia jako przeciętny (od 56,4% do 92,1% odpowiedzi).

Wykres 35. Proszę ocenić ogólny stan społeczno-gospodarczy poszczególnych obszarów/dzielnic

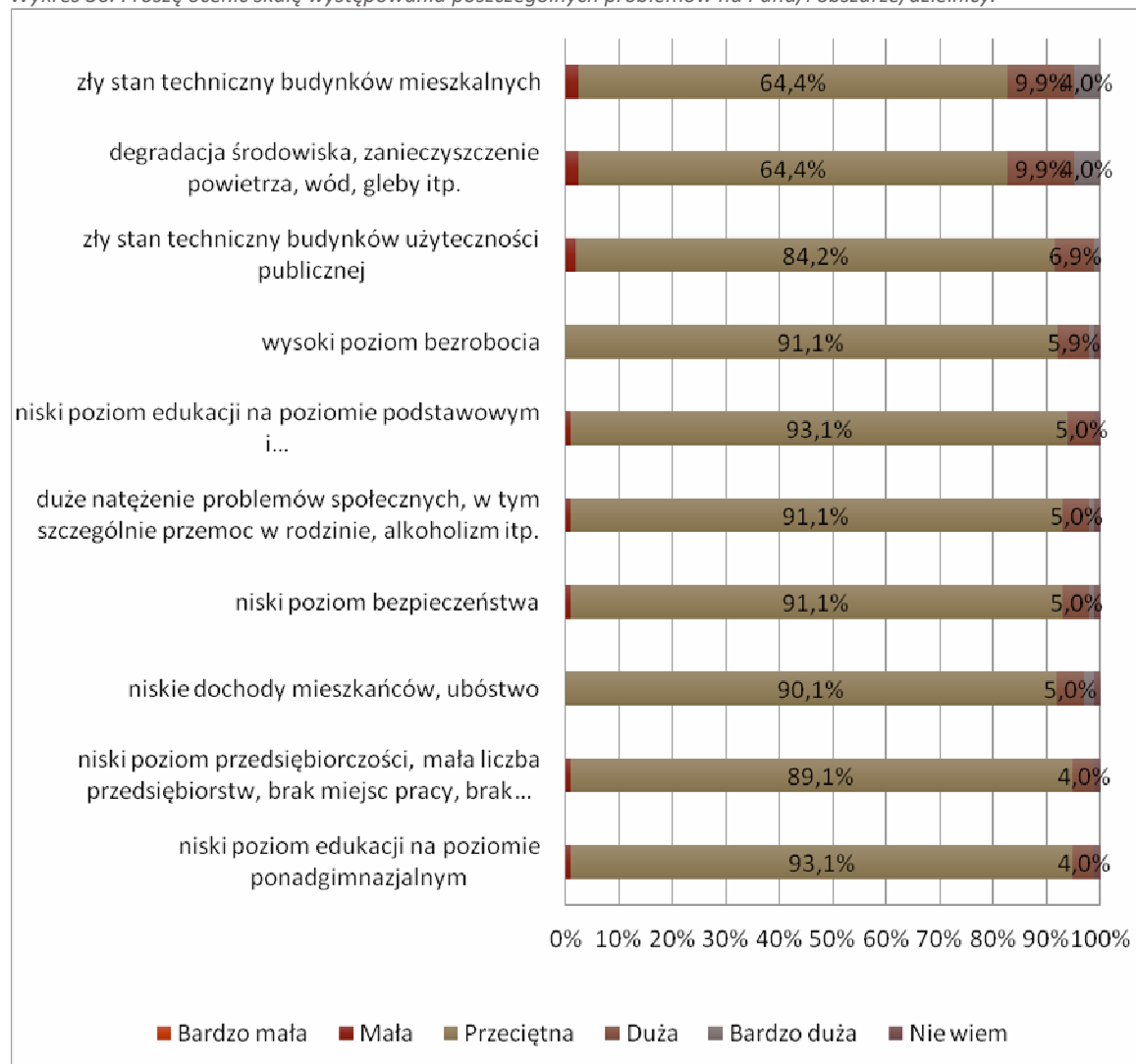
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Respondenci zostali także zapytani o skalę występowania poszczególnych problemów na terenie przez nich zamieszkiwanym. Odpowiedzi badanych, by były bardziej czytelne, podzielone zostały na dwa wykresy. Każdy z wykresów został zanalizowany oddzielnie.

Spośród wymienionych na Wykresie 23 aspektów, problemami o największej skali występowania są według badanych zły stan techniczny budynków mieszkalnych oraz degradacja środowiska, zanieczyszczenie powietrza wód, gleby itp. (w obu przypadkach 9,9% odpowiedzi „duża” i 4,0% odpowiedzi „bardzo duża” skala występowania problemu).

Skala pozostałych problemów oceniana jest raczej jako przeciętna, skłaniając się jednak ku skali dużej i bardzo dużej niż małej i bardzo małej.

Wykres 36. Proszę ocenić skalę występowania poszczególnych problemów na Pana/i obszarze/dzielnicy.

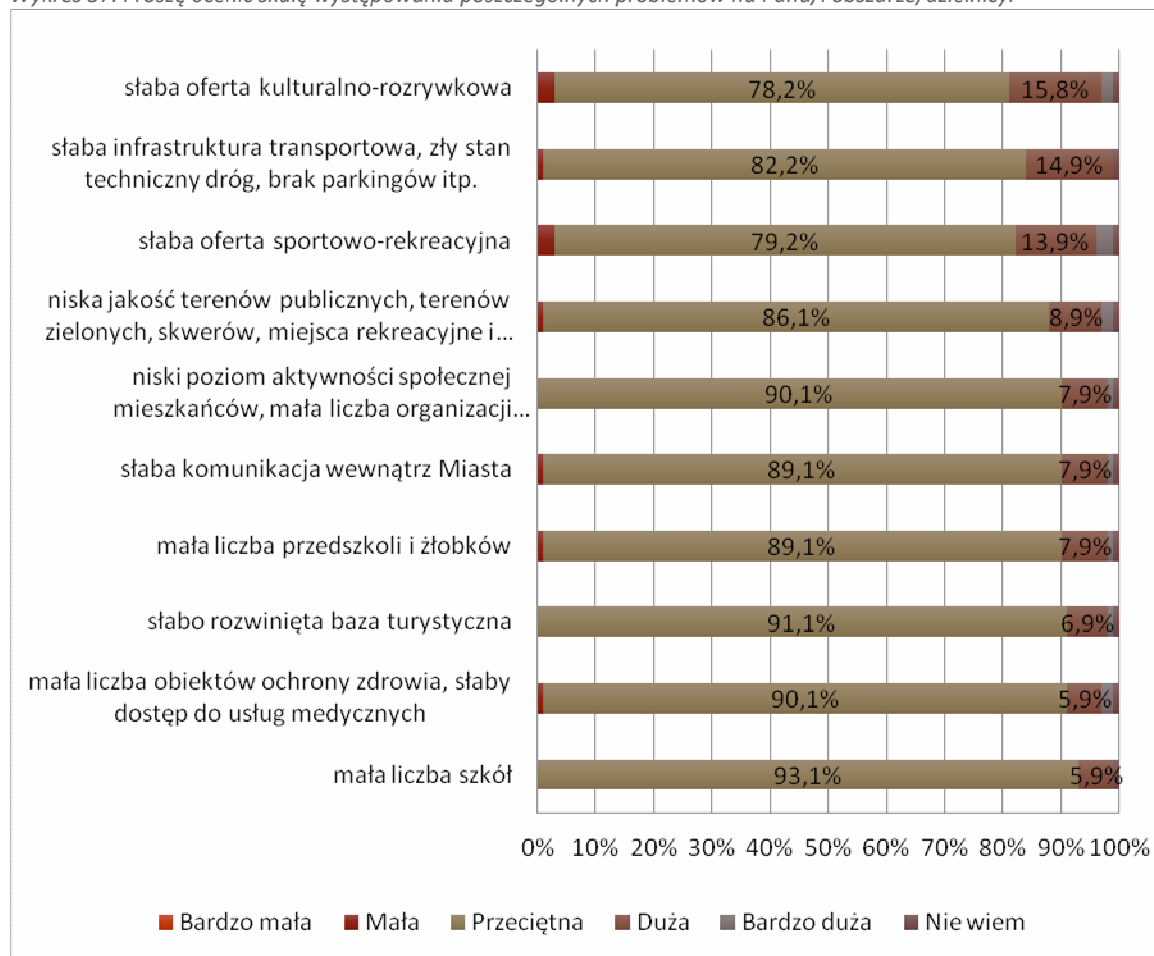

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Spośród wymienionych na Wykresie 24 aspektów, najgorzej oceniana jest oferta kulturalno-rozrywkowa (15,8% odpowiedzi „duża” i 2,0% odpowiedzi „bardzo duża” skala występowania problemu), infrastruktura transportowa, stan techniczny dróg, liczba parkingów (14,9% odpowiedzi „duża” skala występowania problemu) oraz oferta sportowo-rekreacyjna (13,9% odpowiedzi „duża” i 3,0% odpowiedzi „bardzo duża” skala występowania problemu).

Podobnie jak wyżej, większość aspektów oceniana jest przeciętnie, widoczne jest jednak przesunięcie w kierunku dużej skali występowania danych problemów.

Wykres 37. Proszę ocenić skalę występowania poszczególnych problemów na Pana/i obszarze/dzielnicy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Badanych zapytano o negatywne zjawiska występujące na terenie ich miejsca zamieszkania. Respondenci nie mieli przygotowanej kafeterii, pytanie miało charakter otwarty. Warto również zaznaczyć, że mieszkańców poproszono o dokładną lokalizację danych problemów, takie odpowiedzi nie zostały jednak udzielone, trudno więc określić, które miejsca są według nich naznaczone wymienionymi niżej problemami.

Najczęściej wskazywanym przez badanych negatywnym zjawiskiem dotyczącym ich miejsca zamieszkania, był zły stan dróg i chodników (9,3%, tj. 17 odpowiedzi) oraz brak kanalizacji (7,7%, tj. 14 odpowiedzi). Dość często wymieniali oni także brak terenów zielonych (4,4%), brak miejsc do zabawy dla dzieci oraz zły stan budynków mieszkalnych (po 3,3%). Rzadziej wskazywanymi zjawiskami były przeprowadzane remonty (2,2%), brak parkingów, brak miejsc dla młodzieży, działkowicze, brzydki wygląd dzielnicy, brak ścieżek rowerowych, zły stan wizualny, brak lekarzy oraz brak oświetlenia (po 1,7% odpowiedzi).

8,8% respondentów nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, zaś 8,2% stwierdziło, że na terenie ich miejsca zamieszkania brak negatywnych zjawisk. Trzy osoby powiedziały, że według nich wszystko jest złe.

Tabela 40. Jakie negatywne zjawiska występują na terenie Pana/i miejsca zamieszkania? Pytanie otwarte.

Negatywne zjawisko	% odpowiedzi
Zły stan dróg i chodników	9,3%
Brak kanalizacji	7,7%
Brak terenów zielonych	4,4%
Brak miejsc do zabawy dla dzieci	3,3%
Zły stan budynków mieszkalnych	3,3%
Remonty	2,2%
Brak parkingów	1,7%
Brak miejsc dla młodzieży	1,7%
Działkowicze	1,7%
Brzydka dzielnica	1,7%
Brak ścieżek rowerowych	1,7%
Zły stan wizualny	1,7%
Brak lekarzy	1,1%
Brak oświetlenia	1,1%
Trudno powiedzieć	8,8%
Brak takich zjawisk	8,2%
Wszystko jest złe	1,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W nawiązaniu do wyżej wymienionych aspektów, badani zostali zapytani, jakie według nich działania powinny zostać podjęte, by zjawiska te zlikwidować lub ograniczyć.

Największa liczba propozycji dotyczy poprawy infrastruktury drogowej, rozwoju ciągów kanalizacyjnych oraz inwestycji w tereny zielone (oczyszczenie i większa liczba parków, zakopanie istniejących rowów, przycięcie traw) – działania te zyskały po 5,6% wskazań. Podobny odsetek odpowiedzi (4,4%) dotyczył stworzenia miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży (plac zabaw, siłownię, kluby, lokale). Pozostałe odpowiedzi wskazywały na poprawę infrastruktury mieszkalnej, poprawę czystości miasta, stworzenie większej liczby sklepów oraz stworzenie ścieżek rowerowych.

Aż 25,0% (tj. 45) respondentów nie potrafiło zaproponować żadnego działania, zaś 1,7% badanych stwierdziło, że takie działania w ogóle nie są potrzebne.

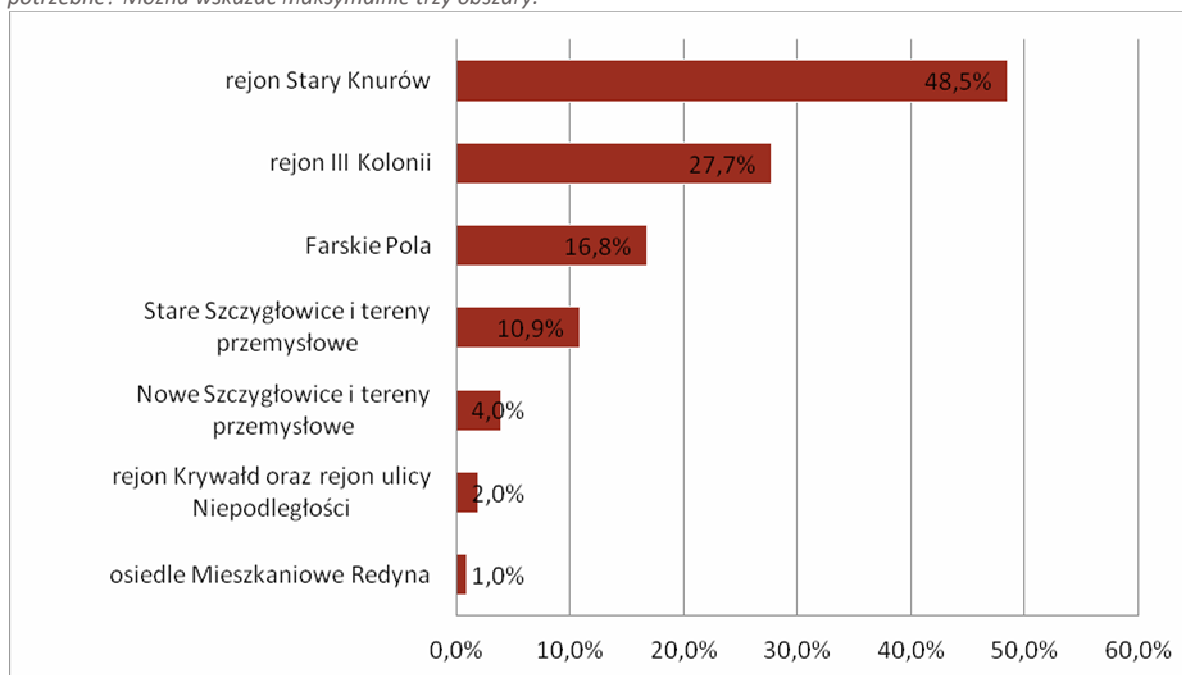
Tabela 41. Jakie działania powinny zostać podjęte przez władze Miasta w celu eliminacji/ograniczenia negatywnych zjawisk na terenie miasta?

Działania	% odpowiedzi
Poprawa infrastruktury drogowej	5,6%
Rozwój ciągów kanalizacyjnych	5,6%
Inwestowanie w tereny zielone (oczyszczenie i większa liczba parków, zakopanie rowów)	5,6%
Stworzenie miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży	4,4%
Poprawa infrastruktury mieszkalnej	1,7%
Poprawa czystości miasta	1,7%
Stworzenie większej ilości sklepów	1,7%
Stworzenie ścieżek rowerowych	1,7%
Trudno powiedzieć	25,0%
Nie potrzeba takich działań	2,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Według badanych, obszarem miasta, który najbardziej potrzebuje wsparcia w zakresie rozwoju społecznego, był rejon Stary Knurów (48,5%, tj. 49 wskazań). Niewiele ponad ¼ respondentów (27,7%) za taki obszar uważało rejon III Kolonii. 16,8% uznało, że wsparcia potrzebuje teren Farskiego Pola, zaś 10,9%, że Stare Szczygłowice i tereny przemysłowe. Żaden z mieszkańców nie wskazał osiedla Wojska Polskiego I i II i terenów inwestycyjnych wzdłuż ul. Szpitalnej, Fińskich Domków i terenów przemysłowych Foch, osiedla 1000-lecia, rejonu ulicy Dymka, rejonu ulic Rakoniewskiego, Wilsona i terenu cmentarza oraz osiedla Cztery Pory Roku.

Wykres 38. Na jakich obszarach-dzielnicach miasta działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego są najbardziej potrzebne? Można wskazać maksymalnie trzy obszary.

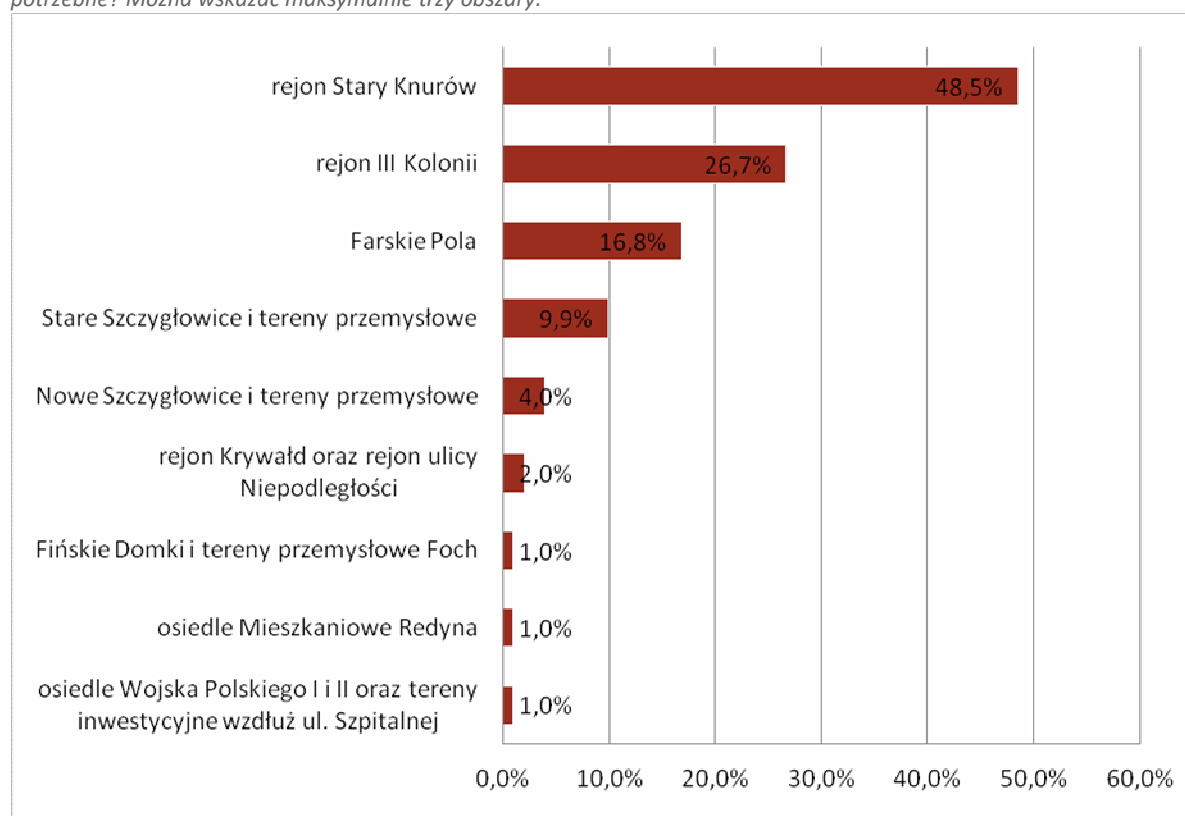

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Badani zostali także zapytani o obszary najbardziej potrzebujące działań z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego. Podobnie jak wyżej, jako teren najbardziej zagrożony wskazali oni rejon Stary Knurów (48,5%). 26,7% respondentów stwierdziło, że działań wspomagających rozwój gospodarczy potrzebuje Rejon III Kolonii. Nieco mniejszy odsetek mieszkańców wskazał na Farskie Pola (16,8%) oraz Stare Szczygłowice i tereny przemysłowe (9,9%).

Podobnie jak w przypadku wsparcia społecznego, także i tutaj nie wymieniono osiedla 1000-lecia, rejonu ulicy Dymka, rejonu ulicy Rakoniewskiego, Wilsona i terenu cmentarza oraz osiedla Cztery Pory Roku.

Wykres 39. Na jakich obszarach-dzielnicach miasta działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego są najbardziej potrzebne? Można wskazać maksymalnie trzy obszary.

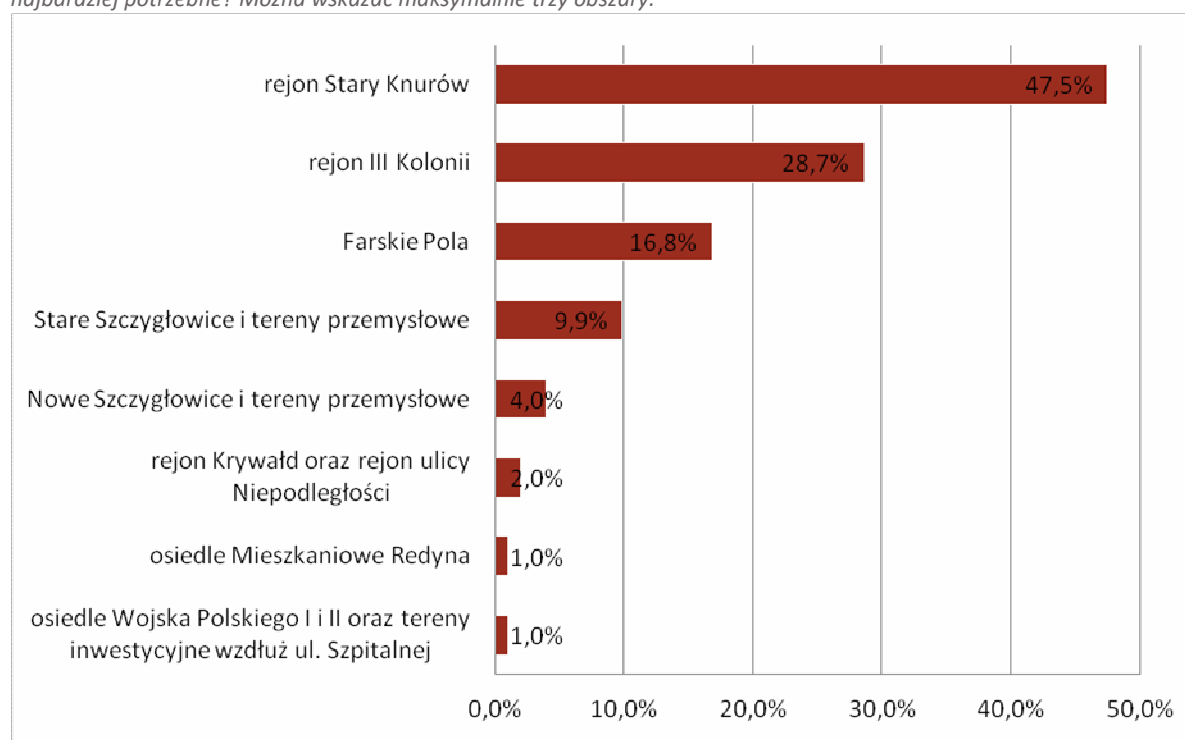
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Oprócz sfery społecznej i gospodarczej, w ankiecie poruszono również kwestię wsparcia z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury. Znow, podobnie jak wyżej, terenem najpilniej potrzebującym zmian jest rejon Stary Knurów (47,5% wskazań). Ponad ¼ odpowiedzi uzyskał rejon III Kolonii, a 16,8% Farskie Pola. Stare Szczyglowice i tereny przemysłowe otrzymały 9,9% wskazań.

Także tu nie zostały wymienione takie obszary jak: Fińskie Domki i tereny przemysłowe Foch, osiedle 1000-lecia, rejon ulicy Dymka, rejon ulicy Rakowieckiego, Wilsona i terenu cmentarza oraz osiedle Cztery Pory Roku.

Tak podobny odsetek odpowiedzi we wszystkich trzech aspektach wskazuje, że mieszkańcy uważają Stary Knurów oraz rejon III Kolonii za obszary najbardziej zdegradowane, najpilniej potrzebujące wsparcia z zakresu społecznego, gospodarczego oraz modernizacji i budowy nowej infrastruktury.

Wykres 40. Na jakich obszarach-dzielnicach miasta działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury są najbardziej potrzebne? Można wskazać maksymalnie trzy obszary.

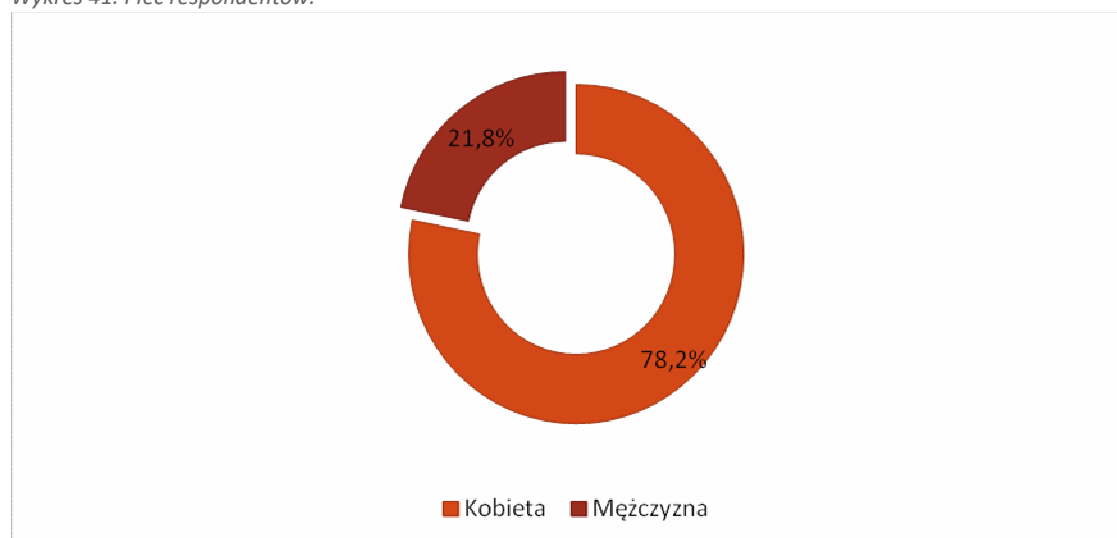

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

METRYCZKA

W badaniu udział wzięło łącznie 101 respondentów, z czego ponad 3/4 stanowiły kobiety (78,2% czyli 79 osób), zaś mężczyźni 21,8%, tj. 22 osoby.

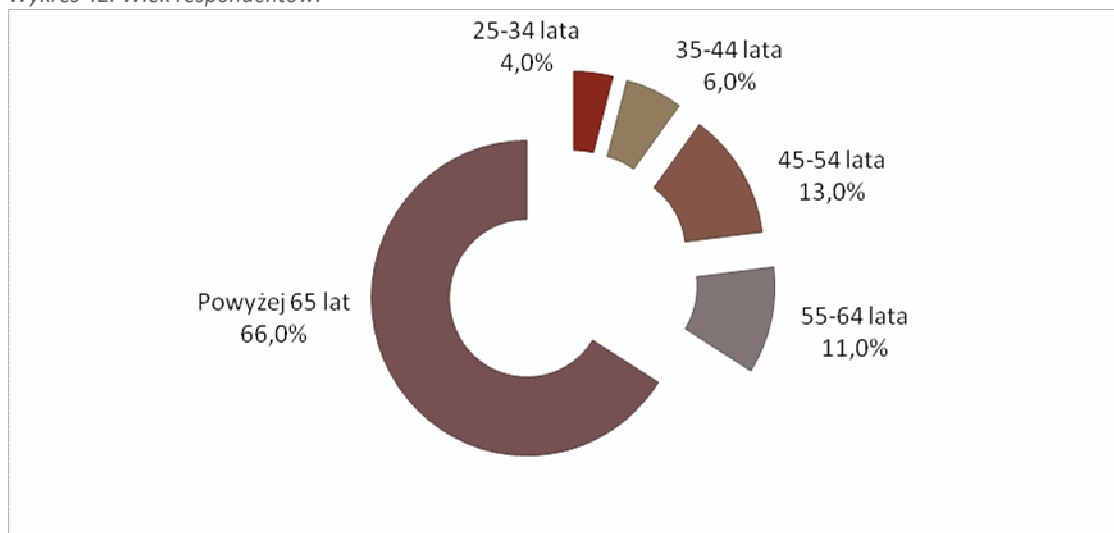
Wykres 41. Płeć respondentów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Najczęściej badaną grupą były osoby powyżej 65 roku życia (66,0%). 13,0% mieszkańców stanowiły osoby w wieku 45-54 lata, zaś 11,0% osoby w wieku 55-64 lata. Nieco mniej odnotowano osób w wieku 35-44 lata (6,0%) oraz 25-34 lata (4,0%). W badaniu w ogóle nie brały udziału osoby poniżej 25 roku życia.

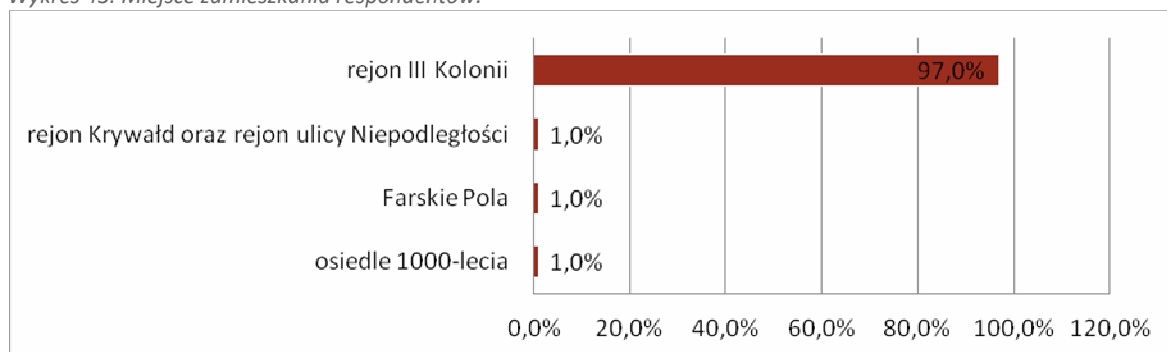
Wykres 42. Wiek respondentów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Zdecydowana większość respondentów biorących udział w badaniu mieszka w rejonie III Kolonii (97,0% badanych). Po jednej osobie zamieszkuje rejon Krywałdu i rejon ulicy Niepodległości, Farskie Pola oraz osiedle 1000-lecia.

Wykres 43. Miejsce zamieszkania respondentów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Konsultacje społeczne

Jednym z podstawowych założeń wdrażania Programu Rewitalizacji jest aktywne włączanie społeczności lokalnej w proces wprowadzania zmian. Jednym ze sposobów takiej aktywizacji jest organizacja konsultacji społecznych. Są to spotkania, podczas których władze przedstawiają mieszkańcom swoje plany związane z przedsięwzięciami, które będą realizowane w ramach Programu Rewitalizacji, i które będą miały realny wpływ na ich jakość życia. Niezwykle istotnym elementem konsultacji jest możliwość wysłuchania opinii i propozycji mieszkańców - konsultacje społeczne mają bowiem charakter dyskusji, która moderowana jest przez wyznaczoną wcześniej osobę.

Na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 - 2023 zorganizowano otwarte spotkanie konsultacyjne dla mieszkańców miasta, które odbyło się 26 lipca 2016 roku. Informacja o spotkaniu upowszechniona została za pomocą następujących narzędzi komunikacji:

- publikacja na stronie Urzędu Miasta www.knurow.pl, na portalach miejskich iKnurow.pl oraz miastoKnurow.pl;
- publikacja w tygodniku *Przegląd Lokalny*;
- ogłoszenia parafialne podczas nabożeństw niedzielnych w kościele Św. Cyryla i Metodego w Knurowie;
- kolportaż ulotek informacyjnych w budynkach mieszkalnych Starego Knurowa;
- imienne zaproszenie następujących instytucji: Policja, Straż Miejska, MOPS Knurów, Agencja Rozwoju Lokalnego w Knurowie, Izba Tradycji Knurów, Miejskie Gimnazjum nr 1, klub sportowy Concordia Knurów.

Podczas spotkania dokonano wyboru lokalnych liderów do prac w zespołach problemowych oraz poruszono tematy m.in. złego stanu technicznego budynków III Kolonii, zagospodarowania skweru przy ul. Dworcowej czy hałasu spowodowanego bliskością A1.

11 sierpnia 2016 roku odbyło się spotkanie warsztatowe. Praca warsztatowa zorganizowana została według poniższego schematu:

1. Analiza mocnych stron i potencjałów w podziale na sfery: społeczna, przestrzenna, gospodarcza;
2. Identyfikacja problemów, zjawisk negatywnych, potrzeb do rewitalizacji oraz działań rewitalizacyjnych w sferze: społecznej, przestrzennej, gospodarczej;
3. Hierarchizacja problemów i potrzeb społecznych.

Kolejne spotkanie odbyło się 31 sierpnia 2016. Zaprezentowane zostały planowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarze Starego Knuruwa:

- *Życie zaczyna się po 30-tce;*
- *Nowa szansa na zatrudnienie;*
- *Sam sobie szefem;*
- *Nowy start w lepszą przyszłość;*
- *Utworzenie lokali socjalnych w rewitalizowanych budynkach III Kolonii;*
- *Rewitalizacja infrastruktury społecznej III Kolonii;*
- *Termomodernizacja zabytkowych budynków Starego Knuruwa.*

Kolejne formy konsultacji społecznych miały miejsce w..... (fragment zostanie uzupełniony po zakończeniu konsultacji społecznych w m-cu października 2016r.)

Podsumowując, należy podkreślić, że problemy w sferach społecznej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej zostały zidentyfikowane na podstawie analiz danych zastanych oraz badań przeprowadzonych wśród mieszkańców. Poniższa tabela pokazuje, że największe nagromadzenie problemów ma miejsce w Rejonie III. Wartości przeważającej większości wskaźników plasują ten obszar poniżej wartości w innych rejonach, co wskazuje na jego silną degradację.

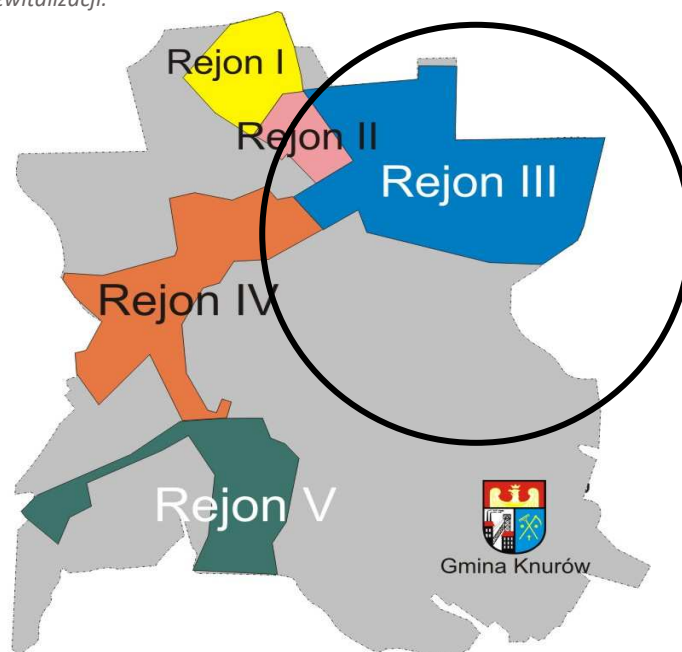
Średnioważona dla poszczególnych wyników $(\text{stan kryzysowy} \times \text{ilość} \times 1,0 + \text{stan ostrzegawczy} \times \text{ilość} \times 0,5 / 14 \times 100) = \text{liczba punktów}$

Stan kryzysowy (x 1,0)	
Stan ostrzegawczy (x 0,5)	
Obszar niezagrożony (x 0)	

	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V
Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym					
Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym					
Bezrobocie					
Przestępczość					
Przemoc w rodzinie					
Uzależnienia					
Ubóstwo i wykluczenie społeczne					
Niepełnosprawność					
Dodatki mieszkaniowe					
Przedsiębiorczość					
Stan techniczny zasobów mieszkaniowych					
Wiek substancji mieszkaniowej					
Lokalizacja zasobów socjalnych					
Lokalizacja terenów publicznych wymagająca nakładów					
Średnioważona liczba punktów	14,28	39,28	75,00	32,00	35,00

Rejon III został więc zakwalifikowany jako obszar zdegradowany, w ramach którego nastąpi dalsza delimitacja celem wyznaczenia obszaru, w którym szczególnie koncentrują się zdiagnozowane negatywne zjawiska.

Rysunek 12 Obszar wybrany do rewitalizacji.

Źródło: Urząd Gminy Knurów.

5. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji nastąpi poprzez delimitację obszaru zdegradowanego. W tym celu, opierając się na zgromadzonych danych statystycznych w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej, dokonana zostanie selekcja obszarów cechujących się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Wykorzystane zostaną wskaźniki z tego samego katalogu jak przy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, poziom agregacji dotyczyć jednak będzie już konkretnych ulic (wskaźniki mierzone będą w oparciu o wartości bezwzględne) wchodzących w skład Rejonu III, na których zjawiska kryzysowe występują z największą intensywnością.

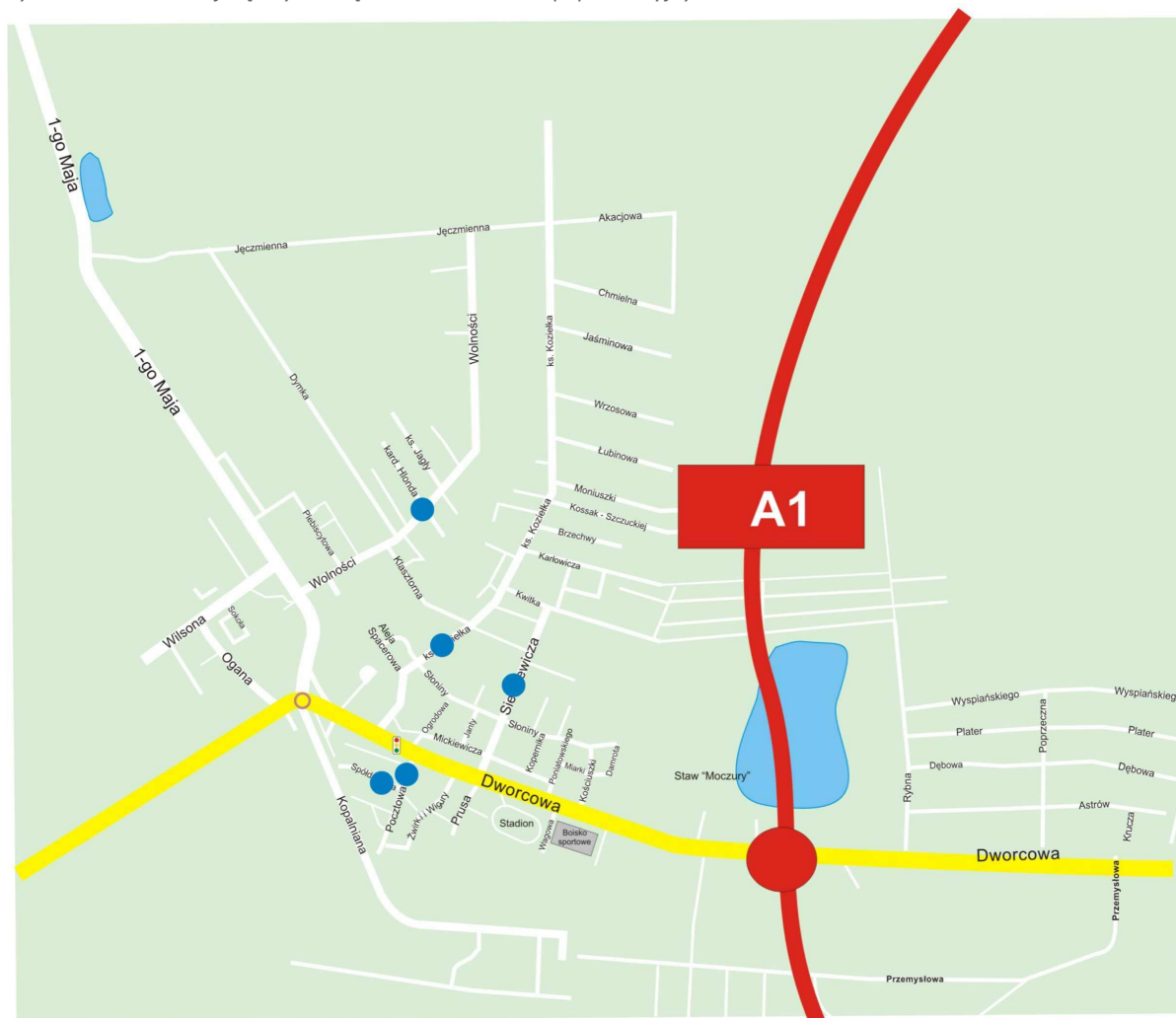
5.1. Sfera społeczna

a) Sytuacja demograficzna

Badając sytuację demograficzną, skupiono się na liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Duży odsetek takich osób może wpływać na sytuację gospodarczą gminy oraz zmieniać zapotrzebowania na usługi publiczne. Często jest także powodem zmniejszenia się aktywności społeczności lokalnej. Największe natężenie problemu występuje na ulicach:

- Ks. Koziełka (168);
- Spółdzielcza (131);
- Wolności (122);
- Pocztowa (98);
- Sienkiewicza (85).

Rysunek 13 Ulice o największym natężeniu osób w wieku poprodukcyjnym.

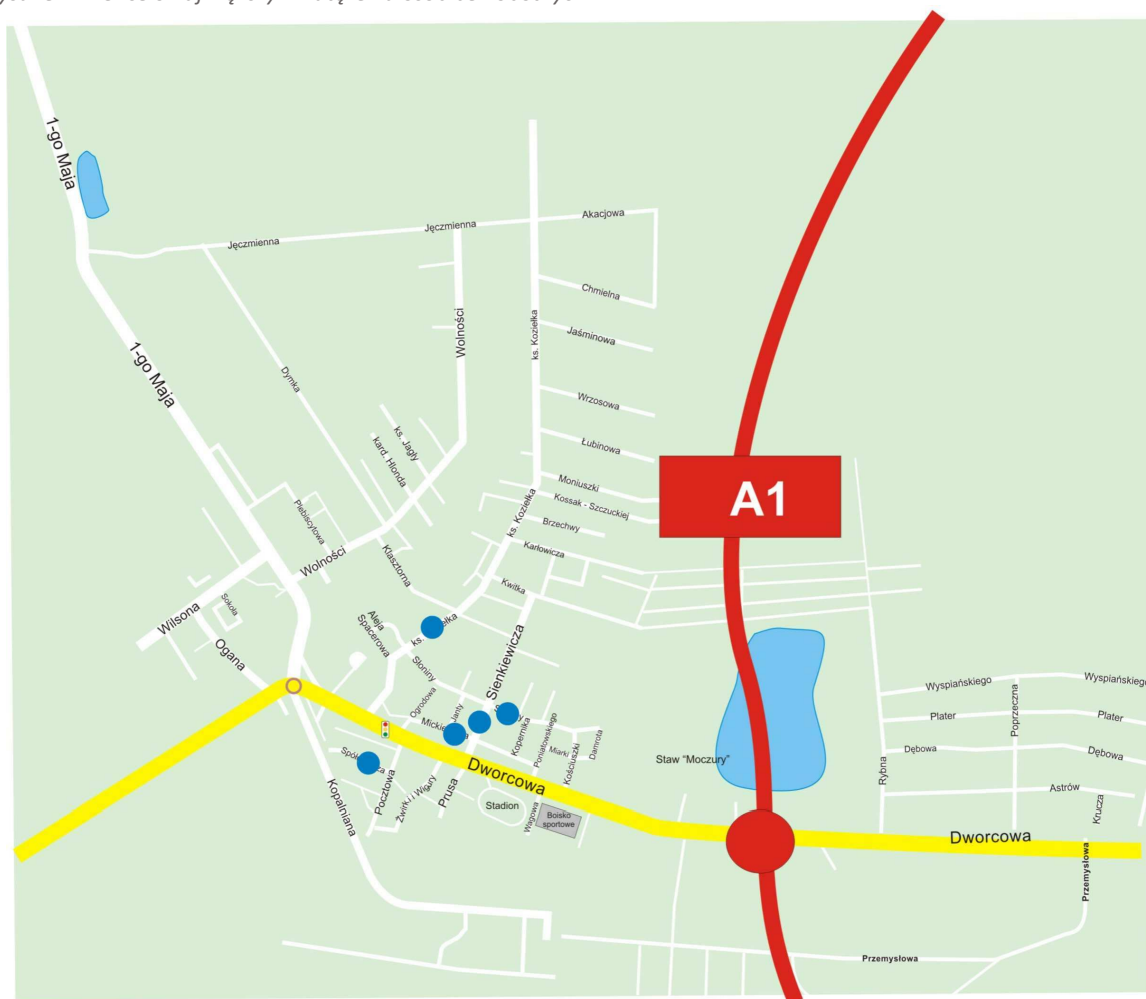
Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych UMJ Knurów.

b) Bezrobocie

Poziom bezrobocie zbadany został za pomocą danych Gliwickiego PUP. Określają one liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie. Największa liczba osób bezrobotnych w zamieszkuje ulice:

- Ks. Koziełka (185);
- Słoniny (162);
- Spółdzielcza (100);
- Sienkiewicza (96);
- Mickiewicza (80).

Rysunek 14 Ulice o największym natężeniu osób bezrobotnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z PUP Gliwice.

c) Przestępczość

Analizując sferę społeczną obszaru zdegradowanego skupiono się również na liczbie występujących przestępstw. Według danych uzyskanych z Policji, największe nagromadzenie przestępstw w przeliczeniu na 1000 osób w 2015 roku miało miejsce na ulicach:

- Słoniny (9);
- Jęczmienna (7);
- Dworcowa (6);
- Sienkiewicza (5);
- Niepodległości (5).

The map shows the area around the intersection of A1 and Dworcowa in Poznań. The intersection is marked with a large red circle. The road A1 is shown as a thick red line, and Dworcowa is shown as a thick yellow line. Other streets visible include Jędrzejowska, Wolności, and Dworcowa. Landmarks such as the stadium and the 'Moczu' pond are also indicated.

d) Przemoc w rodzinie

Ulicami, na których wydano najwięcej Niebieskich Kart są:

The map shows the intersection of the A1 motorway (red line) and Dworcowa street (yellow line). To the west, Dworcowa continues as 1-go Maja. To the east, it continues as Dworcowa and then Przemysłowa. The map includes numerous street names such as Jęczyńska, Wolności, Akacyjna, Chmielna, Jaśminowa, Witosława, Łubinowa, Moniuszki, Kossak - Szczuckiej, Brzechwy, Karłowicza, Kwiatka, Sienkiewicza, Mickiewicza, Jęczyńska, Opatowska, Kopernika, Piłsudskiego, Żerzyńskiego, Prusa, Stadion, Wągrowa, Boiska sportowa, Kopalnia, Ogarna, Wilsońska, and Ryńska. Landmarks include the Staw "Moczyny" (blue area) and the Stadion Wągrowa (grey area). A red circle marks the intersection of A1 and Dworcowa, and a yellow circle marks the intersection of Dworcowa and 1-go Maja.

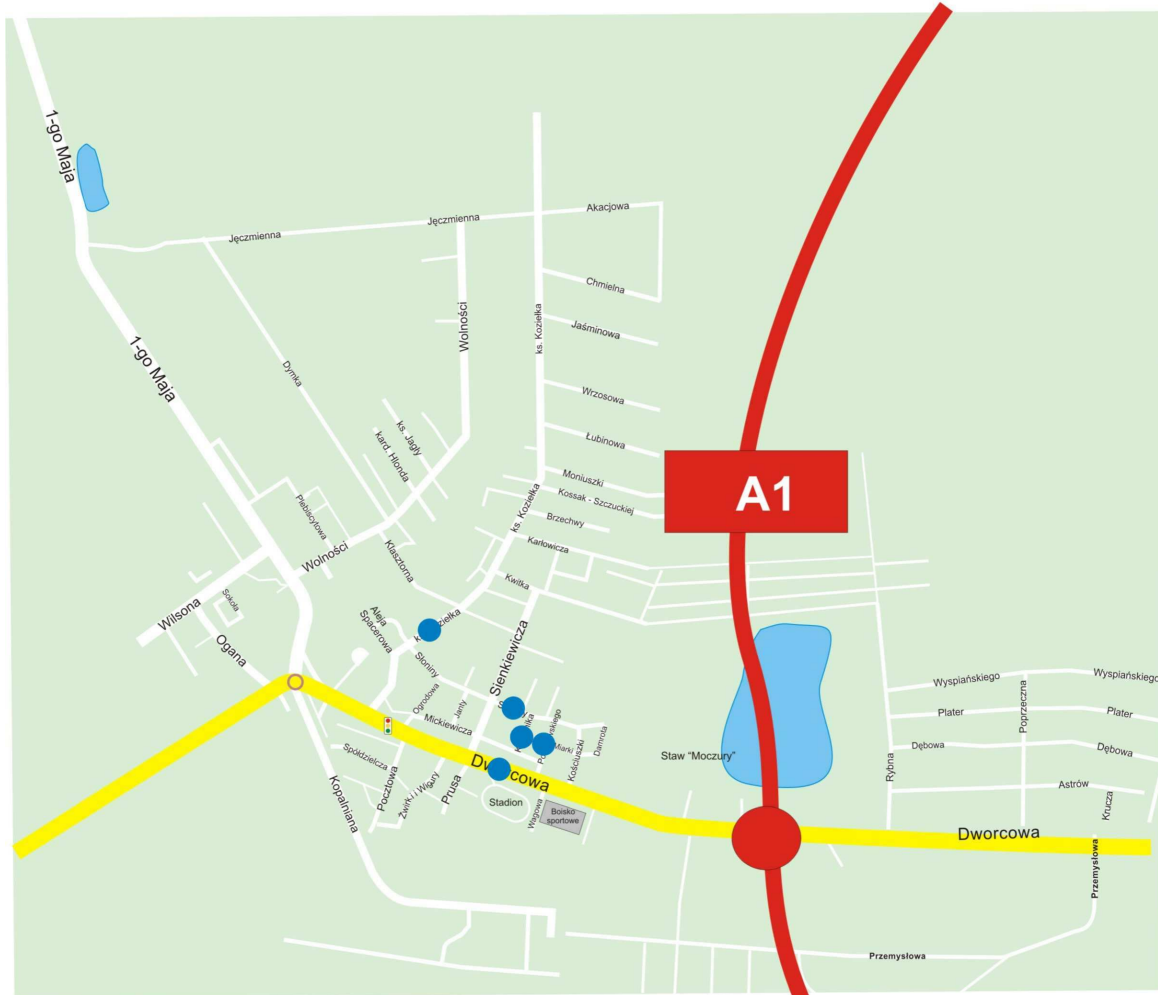
Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z UMKnurów i MOPS Knurów.

Badanie ubóstwa i wykluczenia społecznego skupiło się na analizie danych MOPS dotyczących pobieranych świadczeń socjalnych. Warto jednak pamiętać, że z pewnością istnieją rodziny, które nie zgłaszają problemu ubóstwa do odpowiednich instytucji, starając się radzić sobie same. Z analizy danych wynika, że największe natężenie problemu ubóstwa (liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa) występuje na ulicach:

- Słoniny (51);
- Kopernika (35);
- Ks. Koziełka (29);

- Poniatowskiego (28);
- Dworcowa (26).

Rysunek 18 Ulice o największym natężeniu osób ubogich.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z MOPS Knurów.

g) Niepełnosprawność

By zbadać wykluczenie społeczne, cenną daną jest również liczba osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawność bywa często powodem braku mobilności, a co za tym idzie, brakiem integracji i aktywizacji. Ulicami, na których zarejestrowano największą ilość osób niepełnosprawnych korzystających z opieki społecznej MOPS Knurów są:

- Słoniny (13);
- Poniatowskiego (10);
- Kopernika (10);

- Niepodległości (8);
- Ogrodowa (6).

Rysunek 19 Ulice o największym natężeniu osób niepełnosprawnych.

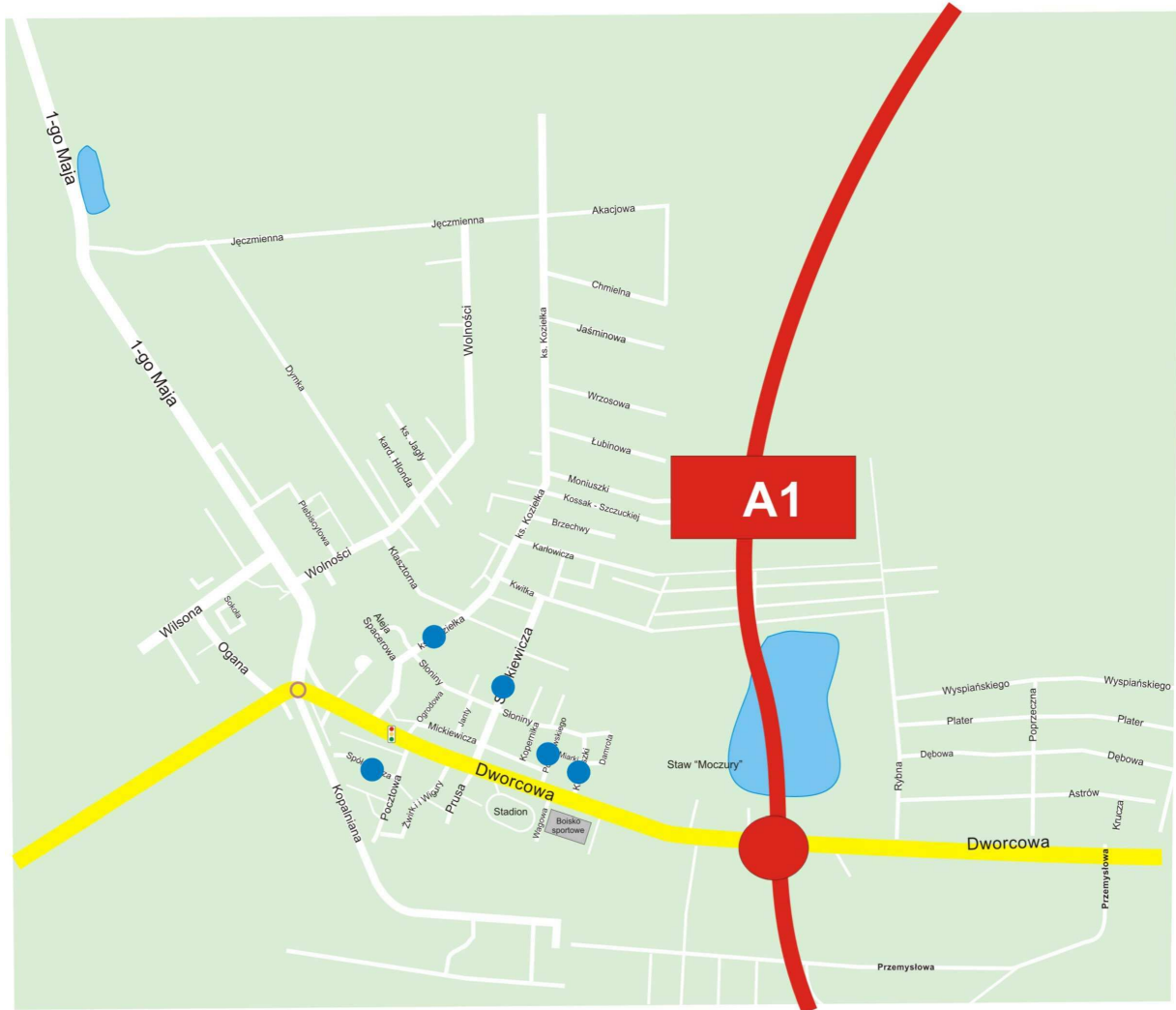
Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych MOPS Knurów.

h) Dodatki mieszkaniowe

Dodatki mieszkaniowe pobierane są przez osoby znajdujące się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, niemające pieniędzy na spłatę czynszu. Największa liczba osób pobierających dodatek mieszkaniowy zamieszkuje na ulicach:

- Sienkiewicza (10);
- Ks.Koziełka (9);
- Kościuszki (7);

Rysunek 20 Ulice o największym natężeniu osób pobierających dodatki mieszkaniowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z UM Knurów

Sfera społeczna- wynik zbiorczy

Na przedstawionej poniżej mapce, zaznaczono lokalizację punktów nasilenia zjawisk kryzysowych oraz dokonano wytyczenia obszaru koncentracji.

[illegible]

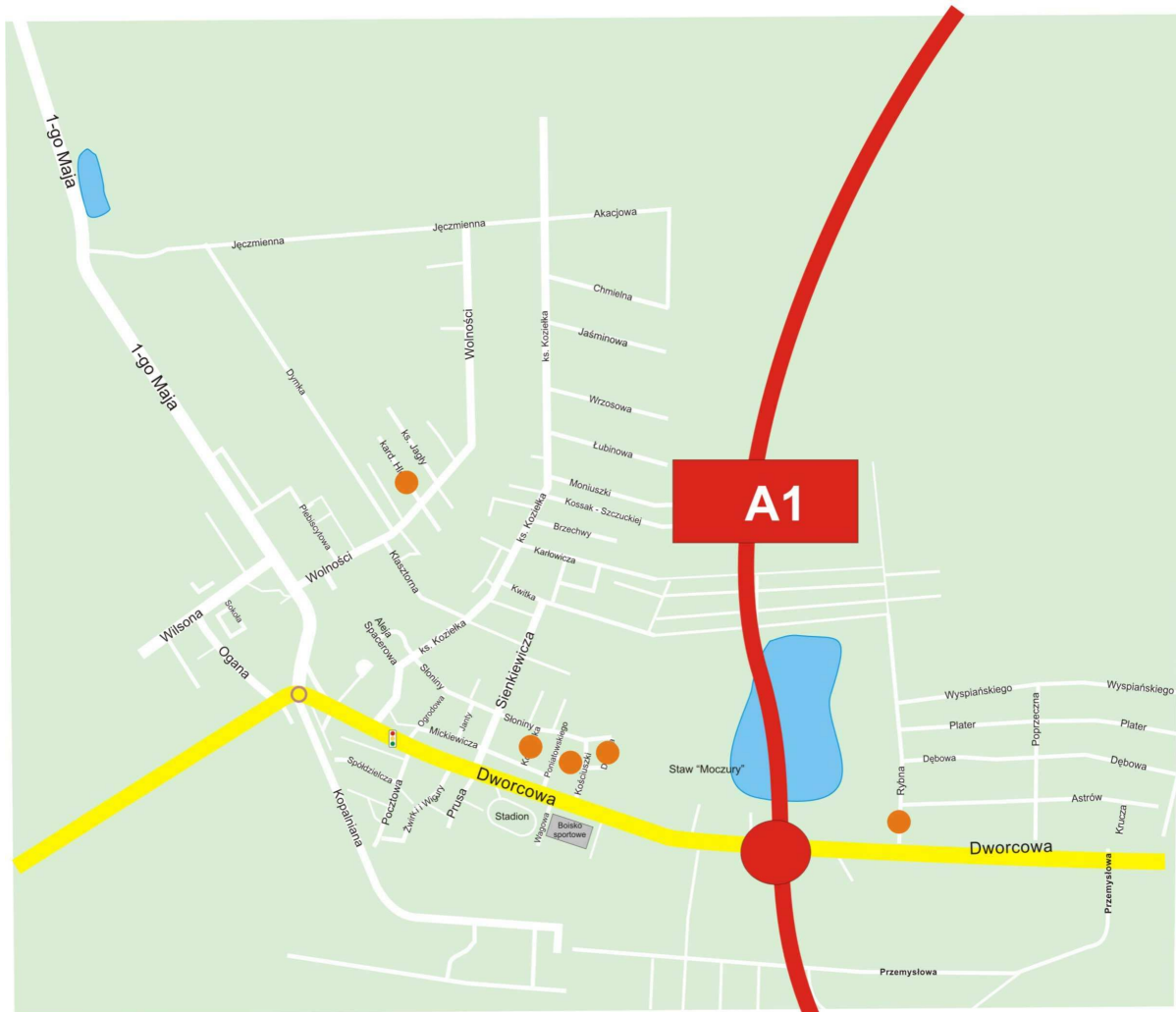
5.2.Sfera gospodarcza i infrastrukturalna

O rozwoju gospodarczym Knuruwa w znacznej mierze decyduje liczba podmiotów gospodarczych, prowadzących swoją działalność na terenie gminy. Poniżej przedstawiono ulice Rejonu III, na których swojej siedziby nie ma żadna firma:

- Hlonda;
- Rybna;
- Kopernika;

- Miarki;
- Damrota

Rysunek 22 Ulice o najmniejszej liczbie podmiotów gospodarczych.

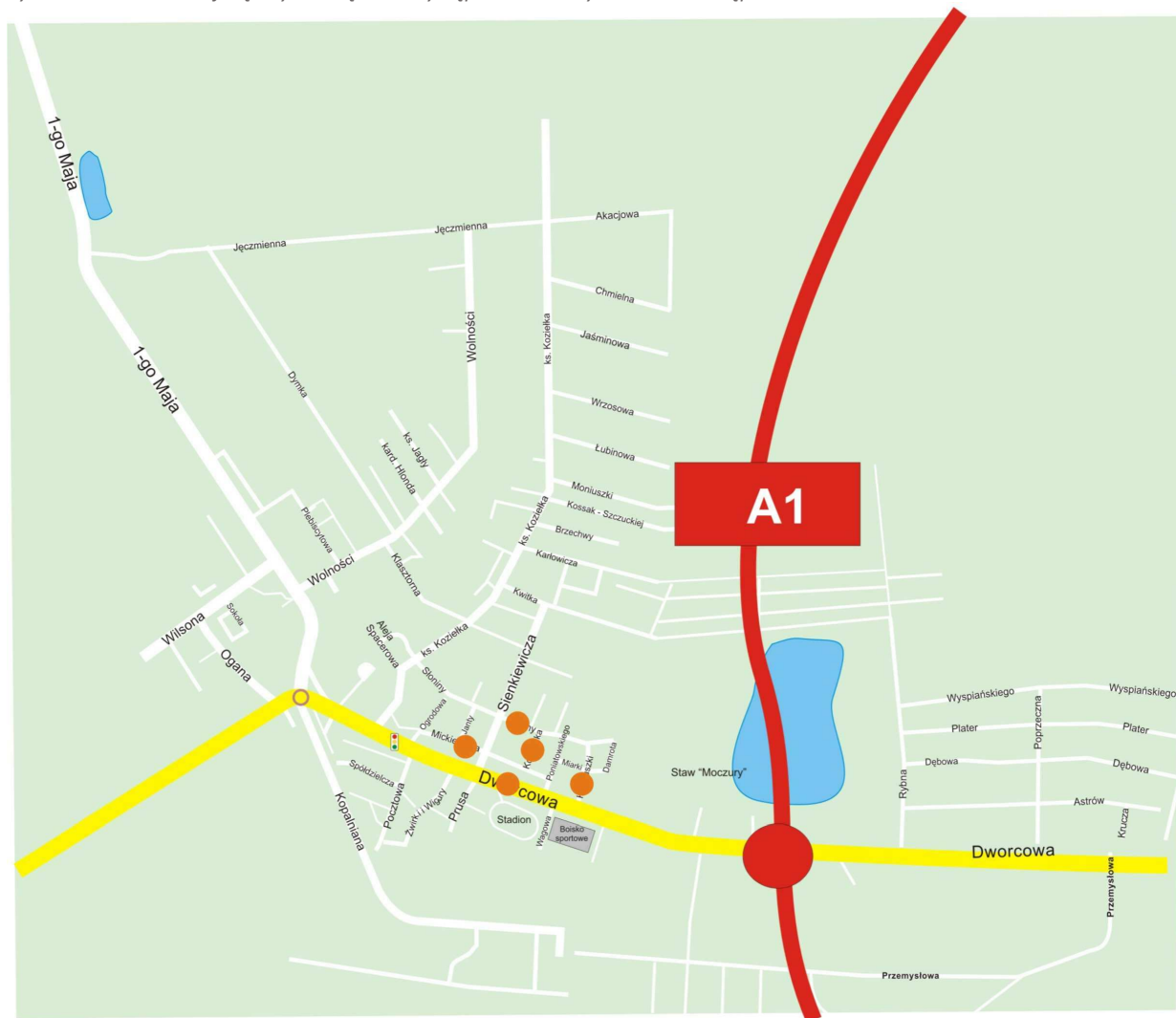
Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych.

b) Stan techniczny zasobów mieszkaniowych

Analizując stan techniczny zasobów mieszkaniowych, skupiono się na problemie braku dostępu do łazienki i ubikacji. Widoczne jest skupienie budynków o niezadowalającej infrastrukturze technicznej. Ulicami, na których znajduje się największa liczba budynków bez dostępu do łazienki są:

- Stoniny (19);
- Dworcowa (16);

- Rysunek 23 Ulice o największym natężeniu występowania budynków bez dostępu do łazienki.

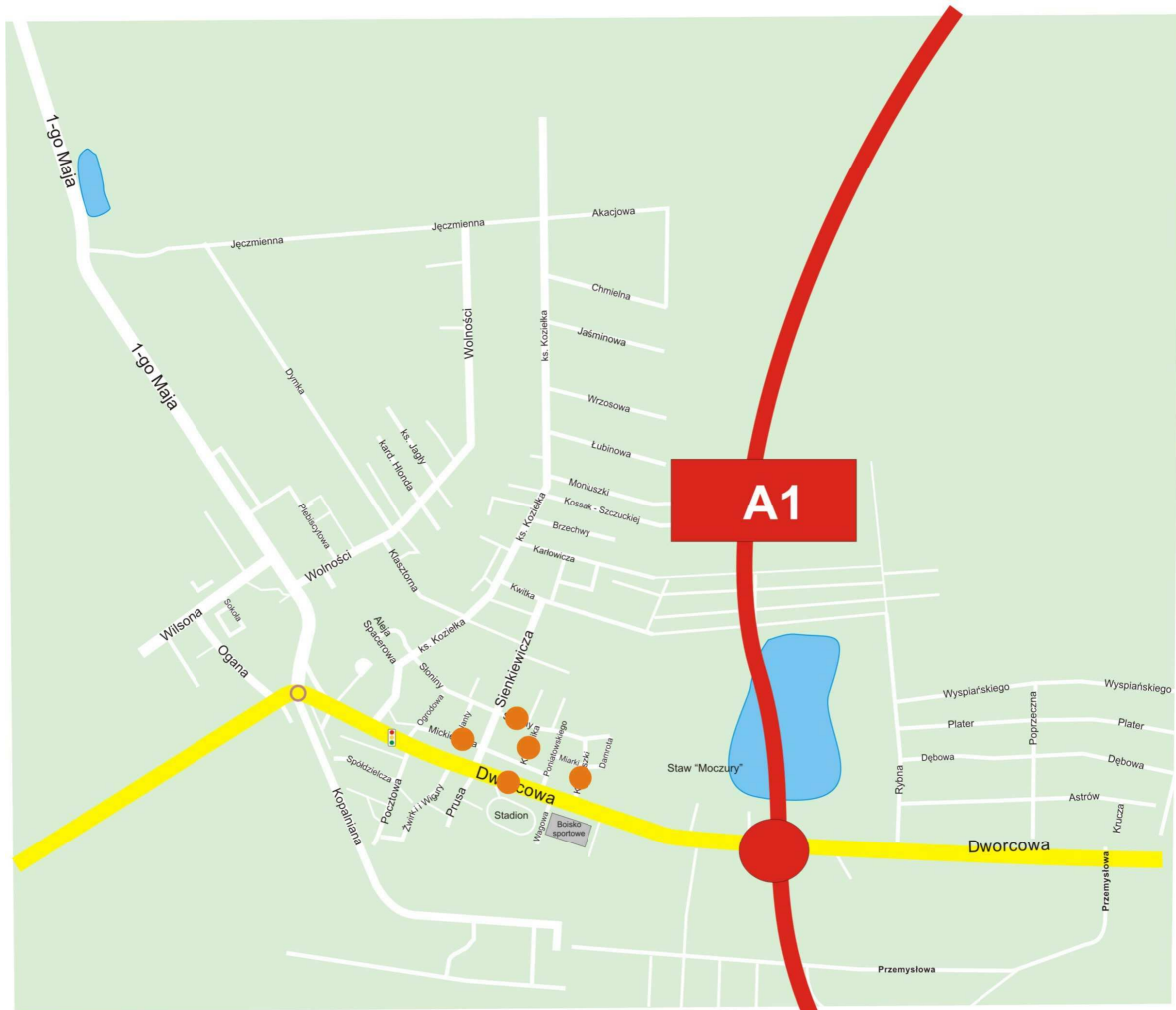

c) Wiek substancji mieszkaniowej

- Słoniny (19);
- Dworcowa (18);

- Mickiewicza (11);
- Kopernika (10);
- Kościuszki (10).

Rysunek 21 Ulice o największym natężeniu występowania budynków sprzed 1945 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z MZGLiA Knurów.

Sfera gospodarcza i infrastrukturalna – wynik zbiorczy

Na przedstawionej poniżej mapce, zaznaczono lokalizację punktów nasilenia zjawisk kryzysowych oraz dokonano wytyczenia obszaru koncentracji.

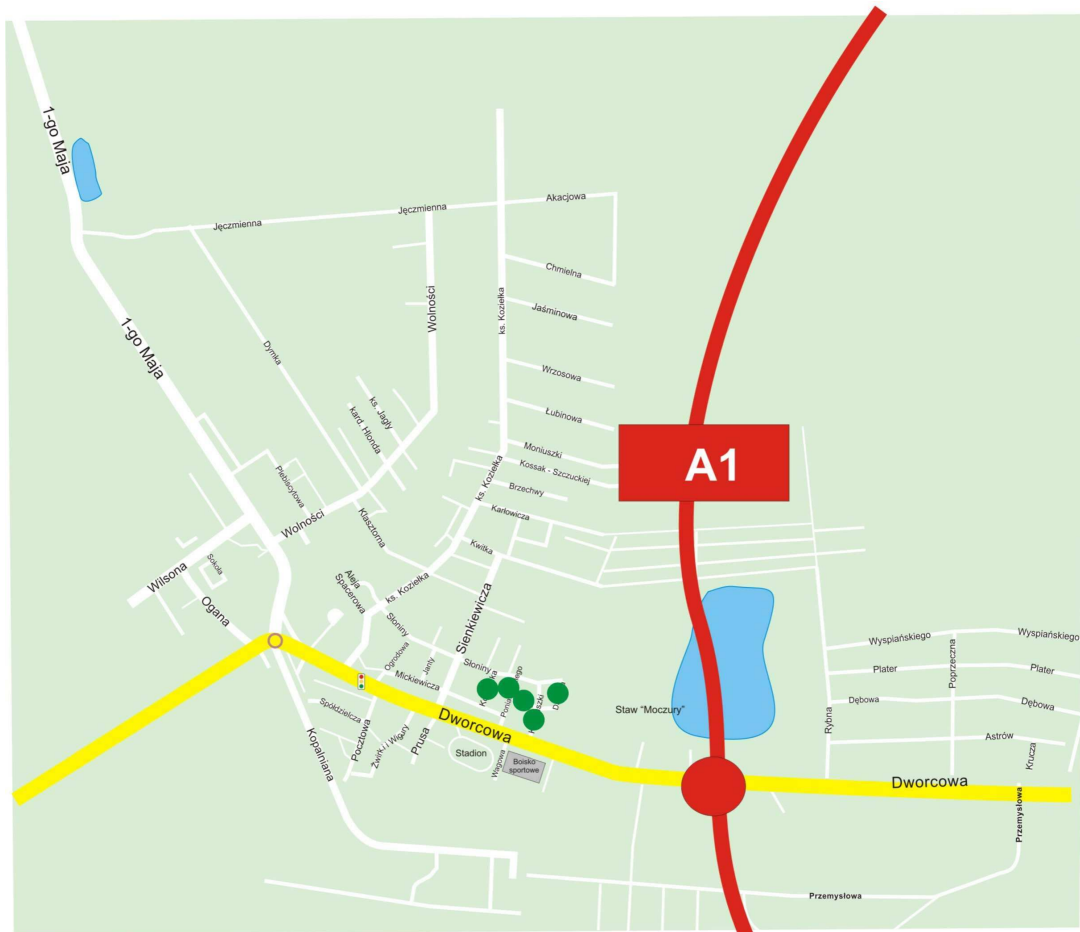
5.3.Sfera przestrzenna

Korzystanie z lokali socjalnych ściśle związane jest z trudną sytuacją życiową, bezrobociem, ubóstwem, uzależnieniami czy chorobą jednego z członków rodziny. W Knurowie zdecydowana większość budynków socjalnych znajduje się na terenie Rejonu III. Ulicami, na których występuje największa liczba mieszkań socjalnych, a co za tym idzie, wysokie zagrożenie problemami społecznymi, są:

- 138 | Strona

- Kopernika (32);
- Kościuszki (24);
- Poniatowskiego (23);
- Miarki (20).

Rysunek 26 Ulice o największym natężeniu występowania budynków socjalnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z UM Knurów i MZGLiA Knurów.

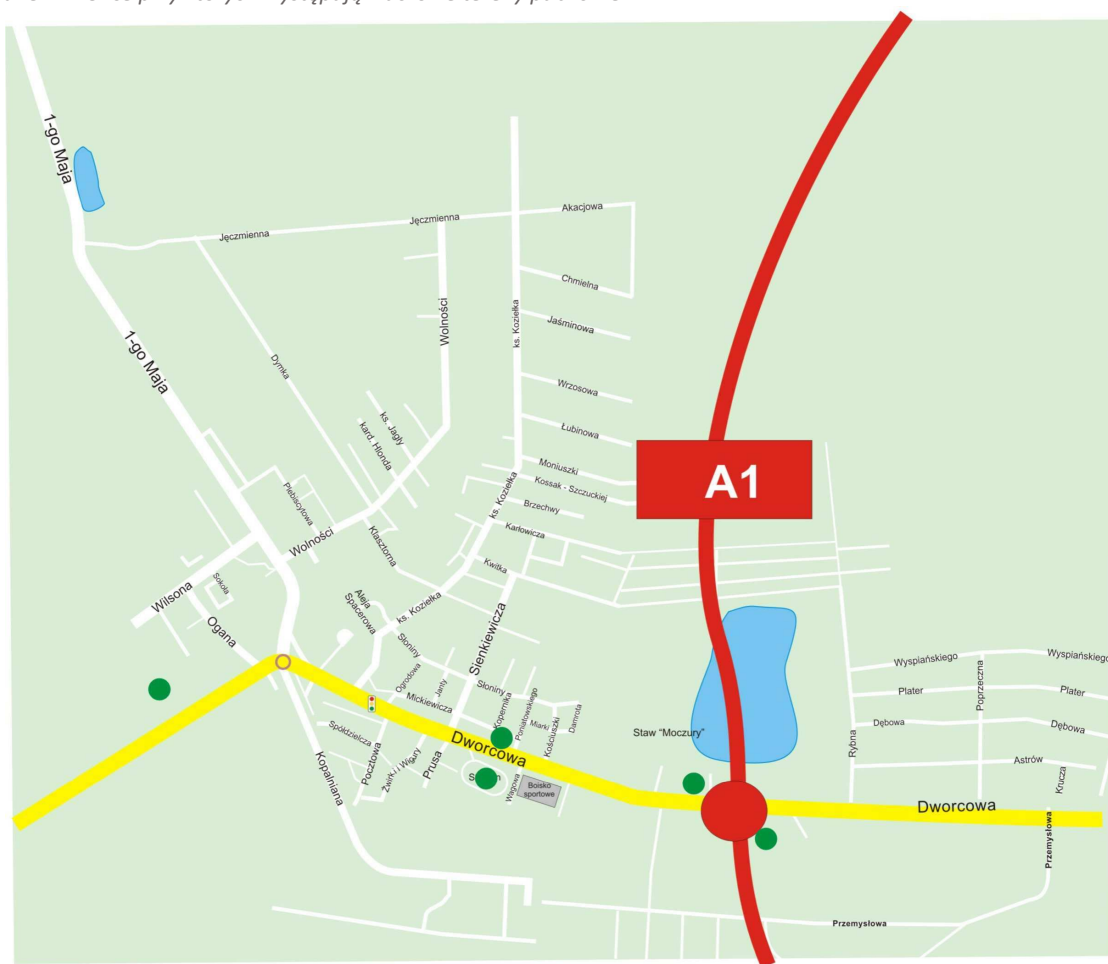
b) Zagospodarowanie terenów publicznych

Możliwość dysponowania przez gminę terenami, w oparciu o które realizować będzie cele procesu rewitalizacji, jest jednym z kluczowych zagadnień związanych ze skutecznością podejmowanych działań interwencyjnych. Inwestowanie w sferę społeczną, rozumianą jako tereny i obiekty służące ogółowi społeczności lokalnej wpływa korzystnie nie tylko na poprawę ładu przestrzeni publicznej i estetyki dzielnicy, ale podnosi także jakość życia mieszkańców

poprzez udostępnienie szeregu usług społecznych, możliwych do uzyskania na terenach czy też w obiektach poddanych rewitalizacji. W ramach Rejonu III, do takich lokalizacji należy zaliczyć:

- stadion miejski przy ul.Dworcowej;
- plac zabaw przy ul.Dworcowej/Sienkiewicza;
- obiekt pod przyszłe Centrum Usług i Inicjatyw Społecznych przy ul.Dworcowej;
- obiekt Fundacji Rozwoju Lokalnego przy ul.Dworcowej;
- park miejski przy ul.Niepodległości/Szpitalnej.

Rysunek 27 Ulice przy których występują kluczowe tereny publiczne.

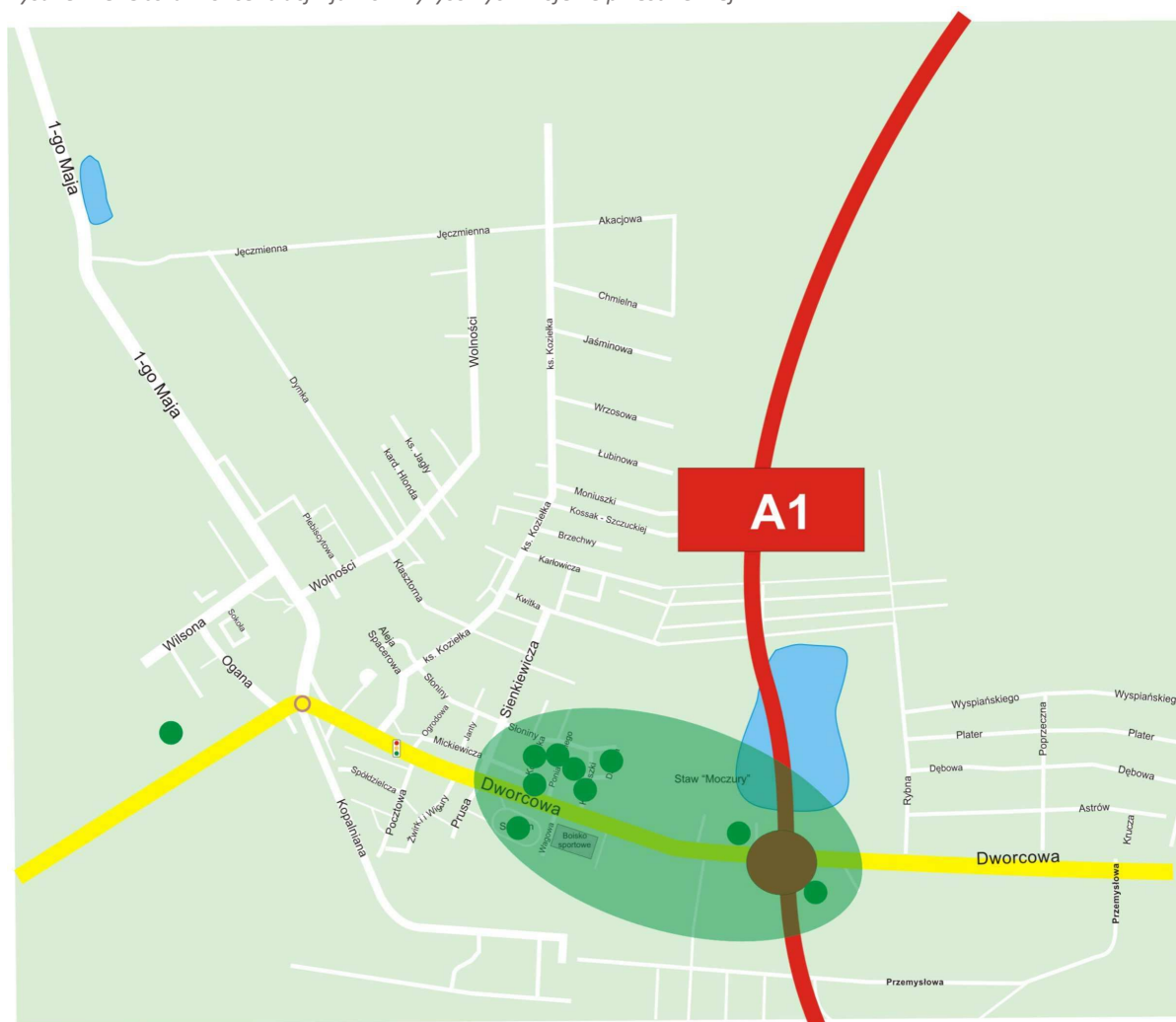

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych z UM Knurów

Sfera przestrzenna- wynik zbiorczy

Na przedstawionej poniżej mapce, zaznaczono lokalizację punktów nasilenia zjawisk kryzysowych oraz dokonano wytyczenia obszaru koncentracji.

Rysunek 28 Obszar koncentracji zjawisk kryzysowych w sferze przestrzennej

Źródło: Opracowanie własne

Sfera społeczna, gospodarcza i infrastrukturalna oraz przestrzenna- wynik zbiorczy

Celem wyznaczenia obszaru rewitalizacji, dokonano porównania wyników zbiorczych dla każdej ze sfer, poprzez nałożenie na siebie obszarów, w których występuje zjawisko

koncentracji problemów. Mapka poniżej obrazuje układ przestrzenny wszystkich trzech sfer oraz wzajemne powiązania:

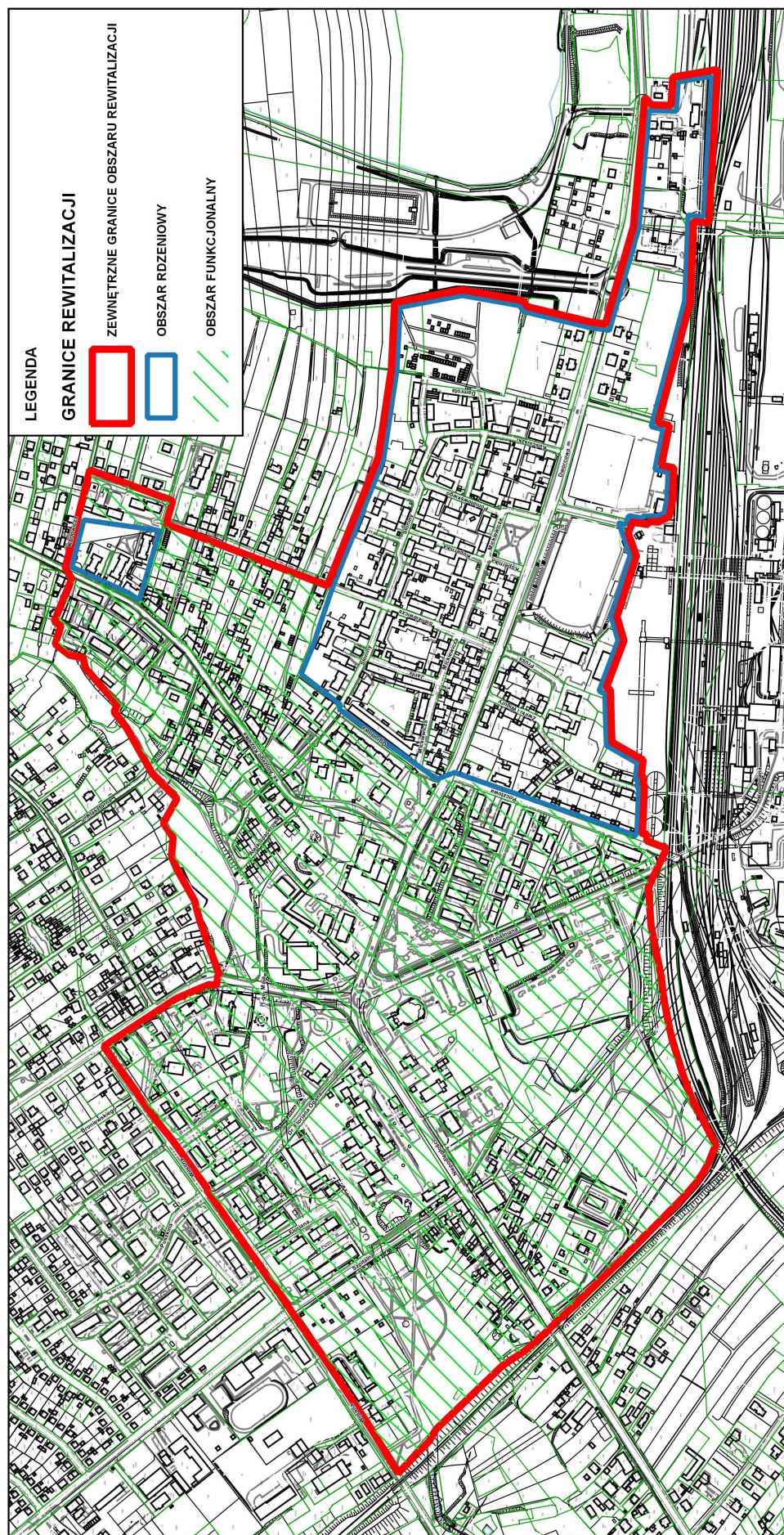
Rysunek 29 Obszar koncentracji zjawisk kryzysowych – wstępny obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

W oparciu o powyższe, po podsumowaniu analiz ilościowych oraz uwzględniając wyniki konsultacji społecznych, wyznaczono następujące granice obszaru rewitalizacji, na który składa się obszar rdzeniowy (generator zjawisk kryzysowych) oraz obszar funkcyjny (tereny powiązane kulturowo, przestrzennie i funkcjonalnie z obszarem rdzeniowym, odczuwające skutki negatywnych zjawisk):

Rysunek 30 Granice obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych

Granice rewitalizowanego obszaru określone zastały poprzez opisanie przebiegu ich linii granicznych w oparciu o elementy topograficzne, takie jak: ulice, linie kolejowe, cieki wodne, granice administracyjne, granice obszarów zielonych. Obszar rewitalizacji został zdefiniowany poprzez wskazanie następujących ulic: wzdłuż ul. 1 Maja od skrzyżowania z ul. Wilsona do budynku przy ul. 1-go Maja 2, następnie wzdłuż północnej granicy terenów zielonych pomiędzy ul. 1-go Maja, Klasztorną i Karłowicza, północną granicą terenów zabudowy mieszkaniowej wzdłuż ul.Ks. Koziółka aż do skrzyżowania z ul. Karłowicza, wzdłuż ul.Karłowicza do ul.Sienkiewicza, wzdłuż przedłużenia ul.Kwitka w kierunku wschodnim do autostrady A1, wzdłuż autostrady A1 do ul.Dworcowej (na wysokości budynku przy ul.Dworcowej 38a), wzdłuż północnej granicy terenów KWK Knurów-Szczygłowice, następnie wzdłuż linii kolejowej w kierunku zachodnim do nasypu kolejowego w kierunku północnym, po przecięciu ul.Niepodległości na wysokości budynku nr 28a do ul.Wilsona, ul.Wilsona (numery nieparzyste) do skrzyżowania z ul. 1-go Maja.

Należy zauważyć, iż wyznaczony obszar jest w znacznej mierze terenem przestrzeni publicznych i obszarów funkcjonalnych wyznaczonych w poprzednio obowiązującym LPR na lata 2010-2013. Obejmuje on wschodnią część miasta, tzw. Stary Knurów.

Na wyznaczonym terenie następuje nagromadzenie problemów dotyczących sfery społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej oraz przestrzennej i środowiskowej, dla których zdecydowana większość wskaźników znacznie przewyższa średnią gminną. Wyznaczony obszar objęty działaniami rewitalizacji zamieszkiwany jest przez 4 918 osób, czyli 13,01% ogółu mieszkańców (37 796) miasta oraz zajmuje powierzchnię około 95 ha, co stanowi 2,8% całkowitej powierzchni gminy (3395 ha), mieści się więc w wyznaczonych przez ustawę o rewitalizacji górnych limitach obszarowo-ludnościowych.

5.4. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji zlokalizowany jest w północnej części miasta i zamieszkiwany jest przez 4918 osób, czyli 13,01% ogółu mieszkańców Knurowa. Powierzchnia tego obszaru wynosi 95

ha i stanowi 2,8% powierzchni gminy, należy jednak podkreślić, że w porównaniu do reszty gminy, jest to teren dość gęsto zaludniony, o zwartej zabudowie miejskiej. Granice rewitalizowanego obszaru przebiegają wzdłuż ciągów drogowych i pieszych a także terenów zielonych. Obszar rewitalizacji obejmuje najstarszą część miasta o charakterystycznej zabudowie robotniczej, odznaczającą się dużą liczbą starych zasobów mieszkaniowych, powstałych na początku XX wieku. Trzon rewitalizowanego obszaru stanowi tzw. III Kolonia robotnicza.

Osiedla patronackie Starego Knuruwa są cennym świadectwem rozwoju miast robotniczych na Górnym Śląsku. Wielki wpływ na dzieje i wygląd Knuruwa miała działalność dwóch kopalń węgla kamiennego – „Kurów” i „Szczygłowice”. Dla pracowników kopalni zbudowano w mieście osiedla patronackie, wśród których III Kolonia wyróżniała się szczególnie ciekawą architekturą. Zabudowę III Kolonii charakteryzuje rzadko spotykany układ przestrzenny i forma architektoniczna jednopiętrowych, liczących po kilka mieszkań obiektów mieszkalnych dla rodzin robotniczych. Stylistycznie nawiązują one do tradycyjnego budownictwa śląskiego oraz wzorów angielskich. III Kolonia Starego Knuruwa należy do największych przedwojennych osiedli robotniczych na Górnym Śląsku. Wstępną koncepcję urbanistyczną tego obszaru wykonał urbanista światowej sławy, Karl Henrici. Po części z planów tych skorzystano podczas późniejszej budowie osiedla. III Kolonia powstała w latach 1903-1921 przy przecinającej Knurów drodze z Zabrze do Rybnika (dzisiejsza droga wojewódzka nr 921), na terenach ówczesznie wiejskich. Osiedle, przewidziane do realizacji w kilku etapach nie przybrało jednak ostatecznej formy. Zrealizowano jedynie część północną obejmującą 90 domów robotniczych, 5 domów urzędniczych oraz kilka obiektów towarzyszących, ujętych w prostokącie o wymiarach 600x250 m. Na obrzeżach osiedla wzniesiono domy noclegowe dla samotnych górników oraz obiekty użyteczności publicznej, jak np. magiel, dom kultury i konsum. Odpowiednikami wielkości III Kolonii są osiedla: „Borsig” w Zabrzu - Biskupicach oraz „Nowa Kolonia Robotnicza” w Bobrku.

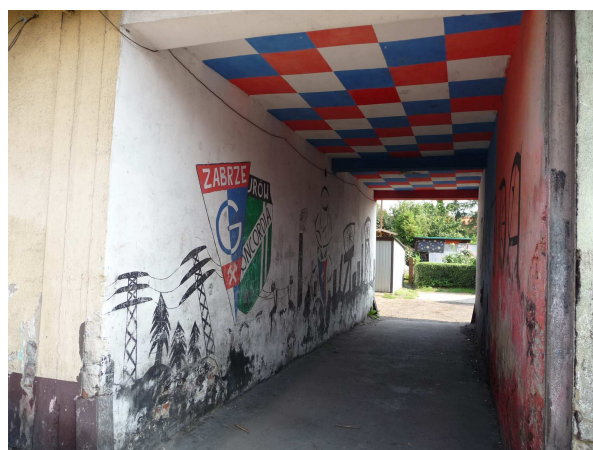
Wraz z upływem czasu, w wyniku zaniedbań osiedla patronackie stanęły w obliczu postępującej dekapitalizacji i degradacji, stając się miejscem koncentracji niepożądanych zjawisk społecznych w mieście. Szczególnie silne zaniedbania na obszarze Starego Knuruwa nastąpiły po 1989 roku, kiedy pojawiły się pierwsze impulsy restrukturyzacyjne związane z transformacją polskiej gospodarki. Zaniedbywana przez lata substancja mieszkaniowa

i około mieszkaniowa osiedli patronackich oraz brak wystarczających funduszy na remonty i modernizacje stały się przyczyną upadku obszaru Starego Knuruwa, na którym zaczęły nawastrwiał się następujące problemy:

- a) Pogarszający się stan budynków i infrastruktury technicznej oraz obniżający się standard zamieszkania - duża ilość budynków mieszkalnych wymagających kapitalnych remontów, niespełniających norm cieplnych i emisyjnych.
- b) Nieodpowiedni sposób zagospodarowania przestrzeni – chaotyczna zabudowa indywidualna w postaci dobudówek, garaży i innego rodzaju obiektów i barier architektonicznych zakłóca estetykę otoczenia i pierwotny charakter osiedli. Wskazane byłoby wprowadzenie jednolitej formy zagospodarowania terenów otwartych wraz z urządzeniem zieleni oraz zorganizowaniem placów zabaw dla dzieci.
- c) Niefunkcyjny i niedostosowany do aktualnej liczby samochodów układ komunikacyjny – zły stan dróg i ciągów dla pieszych, brak miejsc parkingowych.
- d) Niski poziom kapitału ludzkiego i niedobory w zakresie infrastruktury społecznej, wywołujące szereg zagrożeń związanych z pauperyzacją mieszkańców, m.in.:
 - Starzenie się społeczeństwa;
 - Niski poziom wykształcenia mieszkańców;
 - Ubóstwo i wykluczenie społeczne coraz większej części mieszkańców wynikające z bezrobocia;
 - Dziedziczenie bezradności życiowej;
 - Niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców;
 - Unikanie stałej pracy, praca dorywcza i bez umowy;
 - Niski poziom aktywności gospodarczej.

Negatywne zjawiska są dostrzegane przez społeczność lokalną, zwłaszcza zaś przez mieszkańców samej III Kolonii. Mieszkańcy biorący udział w otwartych spotkaniach i warsztatach opowiedzieli się za koniecznością poprawy estetyki istniejących zabudowań, z uwzględnieniem renowacji historycznego osiedla pogórniczego i poprawy infrastruktury

drogowej. Mieszkańcy wskazali również na deficyt miejsc rekreacyjnych i brak zagospodarowania wolnych przestrzeni. Wśród problemów społecznych szczególnie uwidaczniających się na osiedlu wskazywano bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, bezradność w sprawach wychowawczych, niewystarczającą liczbę podmiotów gospodarczych mogących dać zatrudnienie mieszkańcom oraz brak inicjatyw aktywizujących zawodowo mieszkańców osiedla.

Zabudowa III Kolonii w rej. ul.Słoniny

Pewną przeszkodą dla poprawy przestrzeni i zagospodarowania obszaru objętego rewitalizacją jest obawa ze strony mieszkańców odnośnie utraty dotychczasowych nakładów poczynionych na zagospodarowanie części wspólnych budynków mieszkalnych oraz modernizacji samych lokali na skutek planowanej przez Gminę termomodernizacji wraz z likwidacją niskej emisji.

plac zabaw w rej. ul.Dworcowej i Sienkiewicza

Znacznym wyzwaniem jest więc zmiana postaw społecznych, wymagającej współpracy społeczności lokalnej oraz chęci zmian. Bez wysiłku mieszkańców zmiany społeczne będą jedynie powierzchowne lub nie zajdą wcale. Pamiętać jednak należy, że w przeciwieństwie do zmian przestrzennych, na zmiany społeczne należy poczekać, a rezultaty nie są tak łatwo dostrzegalne.

stan zasobów mieszkaniowych w rej. Dworcowej 29-31 oraz ks.Koziełka 38-44

Obszar rewitalizacji w Planie Zagospodarowania Przestrzennego

Dla obszarów wybranych do rewitalizacji uchwalono plany zagospodarowania. Plany te dotyczą poszczególnych ulic i działek:

- a) uchwała nr XXXIX/560/13 Rady Miasta Knurów z dnia 30 października 2013r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Knurów dla obszaru położonego w rejonie szkoły, pomiędzy ul. ks. A. Koziełka i ul. A. Słoniny;
- b) uchwała nr XXXVII/536/13 Rady Miasta Knurów z dnia 18 września 2013r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Knurów dla obszaru położonego w rejonie ul. Dworcowej;
- c) uchwała nr XLVI/679/10 Rady Miasta Knurów z dnia 21 kwietnia 2010r. w sprawie zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Knurów „Rejon III Kolonii” dla obszaru położonego przy skrzyżowaniu ulicy Dworcowej z ulicą Bolesława Prusa.

Na obszarze rewitalizowanym znajdują się następujące tereny:

- tereny zabudowy mieszkalnej wraz z usługami ją obsługującymi;
- tereny tras komunikacyjnych – drogi miejskie, szybkiego ruchu, tory kolejowe;
- tereny usługowe, w tym tereny rekreacji;
- tereny zielone miasta – parki, lasy, ogrody.

6. Obszar rewitalizacji w opinii społecznej w ramach konsultacji

Konsultacje społeczne odbyły się w formie ankiety elektronicznej w celu pogłębienia znajomości opinii społeczności lokalnej na temat rewitalizacji obszaru Starego Knuruwa. Mieszkańców zapytano o skalę występowania problemów społecznych, m.in.: bezrobocie, uzależnień, ubóstwa, przestępczości, przemocy w rodzinie, złych stosunków sąsiedzkich czy braku zaangażowania w życie środowiska lokalnego. Zapytano ich także o działania, jakie powinno się podjąć w celu minimalizacji tych problemów. Następnie wymienione zostały przedsięwzięcia, z których badani mieli wybrać te najpilniejsze.

Respondentów zapytano o skalę występowania poszczególnych problemów społecznych na terenie Starego Knuruwa. W pytaniach przyjęto skalę, gdzie:

0 - nie mam zdania

1 – problemy nie występują

2 – problemy występują

3 – problemy są bardzo nasilone

Większość badanych (64,4%, tj. 47 osób) uznała, że na terenie Starego Knuruwa występuje problem **bezrobocia**, nie jest on jednak bardzo nasilony. Za większym natężeniem problemu opowiedziało się 23,3%, tj. 17 osób. 4 osoby (5,5%) miało zdanie przeciwne i twierdziło, że problem bezrobocia na terenie Starego Knuruwa nie istnieje. 6,8% (5 osób) nie miało na ten temat zdania.

Podobnie jak w przypadku problemu bezrobocia, ponad połowa respondentów (61,6%, tj. 45 osób) uważała, że zjawisko **ubóstwa** występuje na obszarze Starego Knuruwa. 26,0% (19 osób) twierdziło, że problem ten jest bardzo nasilony, natomiast 5 osób (6,8%) uważało, że problem ubóstwa na tym terenie nie występuje. 5,5% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Innym problemem poruszonym w ankiecie było zjawisko **przestępczości** (zaliczono tu m.in. rozboje, kradzieże czy chuligaństwo). Nieco ponad połowa respondentów (52,8%, tj. 38 osób) twierdziła, że problem przestępczości istnieje na omawianym terenie. 37,5% (27 osób)

uważała, że problem ten jest bardzo nasilony. 5,6% (4 osoby) nie zauważyły, by takie działania miały miejsce, natomiast 3 osoby (4,2%) nie potrafiły odpowiedzieć na to pytanie.

Badanych zapytano o skalę występowania **problemu przemocy w rodzinie lub szkole**. Wiele osób twierdzi, że są to problemy, których „nie widać”, toczą się za zamkniętymi drzwiami, nie są więc w stanie określić natężenia zjawiska, dlatego też 13,9% (10 osób) wstrzymało się od odpowiedzi. 11 osób (15,3%) twierdziło, że taki problem na terenie Starego Knuruwa nie występuje. Nieco ponad połowa (55,6%, tj. 40 osób) zjawisko przemocy dostrzega, a 15,3% (11 osób) uważa je za problem bardzo nasilony.

Blisko połowa respondentów (47,9%, tj. 35 osób) uważała, że **problem uzależnień** na terenie Starego Knuruwa jest bardzo nasilony. Nieco mniejszy odsetek (42,5%, tj. 31 osób) zauważał problem uzależnień, jednak nie uważał, że jego natężenie jest bardzo duże. Jedynie 2,7% badanych (2 osoby) twierdziło, że omawiane zjawisko na omawianym obszarze nie występuje. 5 osób (6,8%) wstrzymało się od odpowiedzi.

Odpowiedzi na pytanie o **bezzradność opiekuńczo-wychowawczą** (w tym w rodzinach wielodzietnych) były dość podobne. 9,6% badanych (7 osób), uważało, że na terenie Starego Knuruwa nie ma problemu bezzradności. Po 37,0%, tj. 27 osób, twierdziło, że problem występuje lub jest bardzo nasilony. Aż 16,4% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Połowa respondentów (50,7%, tj. 36 osób) uważała, że na omawianym terenie występuje **zjawisko samotnego macierzyństwa**. Niespełna 1/5 (18,3%, tj. 13 osób) twierdziła, że problem ten w ogóle nie występuje, zaś 15,5% (11 osób) uważała przeciwnie, że zjawisko to jest bardzo nasilone. Dość duży odsetek 15,5% osób nie miał na ten temat zdania.

Badanych zapytano także o **zjawisko dużej liczby dzieci i młodzieży nie wypełniającej obowiązku szkolnego**. Respondenci mieli problem z odpowiedzią na to pytanie, ich zaznaczenia były rozrzucone po całej dostępnej skali zaznaczeń. 20,8%, tj. 15 osób twierdziło, że taki problem w ogóle nie występuje na terenie Starego Knuruwa. 1/5 (20,8%) odpowiedzi wskazywała na istnienie problemu niewypełniania obowiązku szkolnego, zaś kolejne 12,5% (tj. 9 wskazań) na natężoną siłę jego oddziaływania. Aż 27,8% (tj. 20) nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

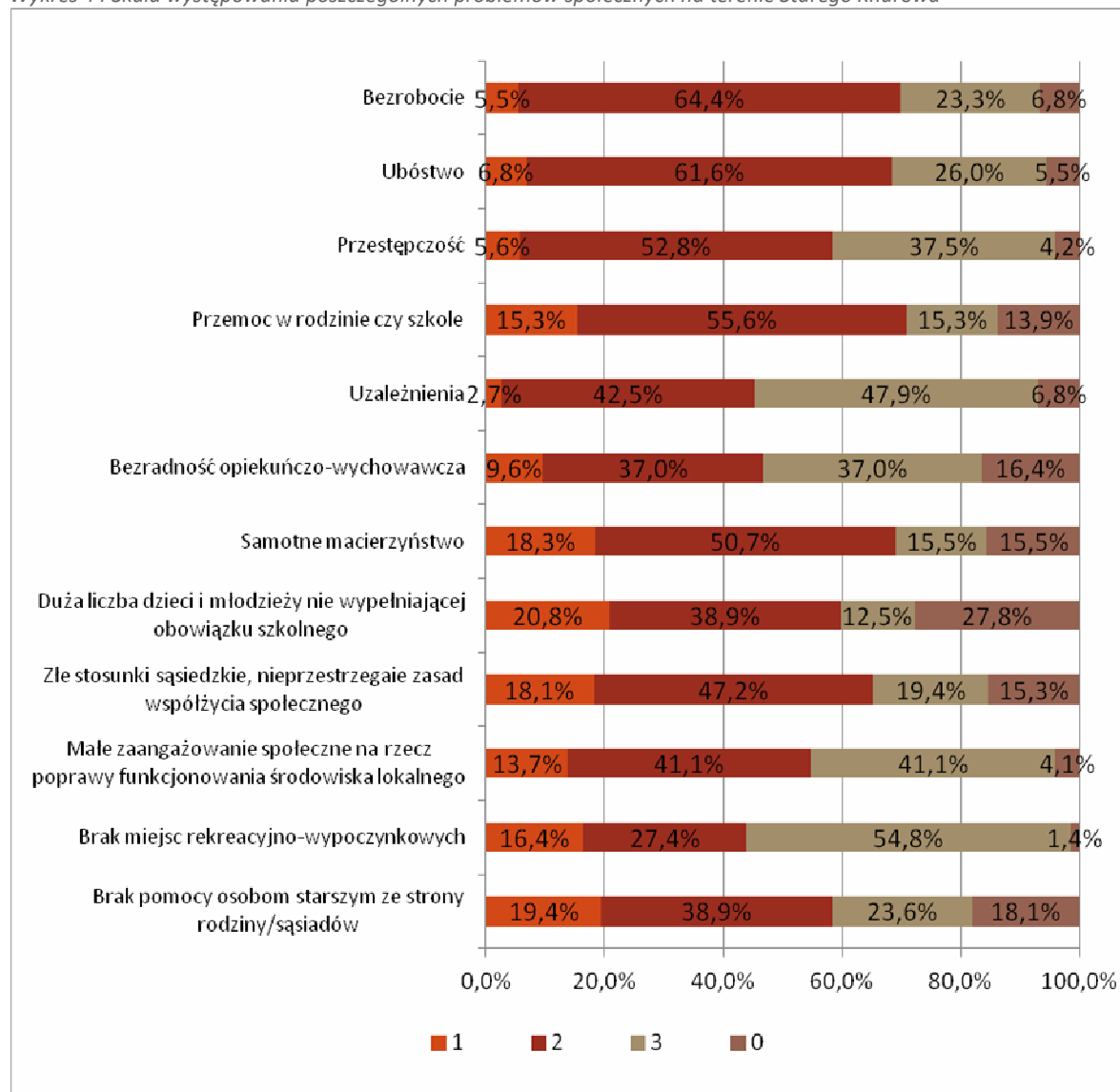
Prawie połowa respondentów (47,2%, tj. 34 osoby) uważały, że na terenie Starego Knuruwa występują **złe stosunki sąsiedzkie**, nie przestrzega się też zasad współżycia społecznego. 19,4 %, tj. 19 osób twierdziło, że problem ten jest nasilony. Nieco mniejszy odsetek 18,1% takiego problemu nie zauważał, zaś 15,3% (11 osób) nie miało na ten temat zdania.

Respondentów zapytano także o skalę występowania **problemu małego zaangażowania społecznego na rzecz poprawy funkcjonowania środowiska lokalnego** na terenie Starego Knuruwa. Aż 82,2% badanych widziało problem braku zaangażowania. Połowa z nich (41,1%, tj. 30 osób) uważała, że zjawisko to osiągnęło duże natężenie i niekorzystnie wpływa na funkcjonowanie środowiska lokalnego. 13,7% osób nie stwierdziła takiego problemu na obszarze Starego Knuruwa. 3 osoby nie potrafiły odpowiedzieć na to pytanie.

Badani wypowiedzieli się również na temat problemu **braku miejsc rekreacyjno-sportowych** na terenie Starego Knuruwa. Ponad połowa z nich (54,8%, tj. 40 osób) uważała, że skala natężenia tego problemu jest duża. Nieco ponad 1/4 ankietowanych (27,4%, tj. 20 osób) potwierdziła występowanie zjawiska, zaś 16,4% (12 osób) takiego problemu nie zauważyła. Jedna osoba nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie.

Podobnie jak w przypadku zjawiska dużej liczby dzieci i młodzieży nie wypełniającej obowiązku szkolnego, respondenci mieli problem z odpowiedzią na pytanie o skalę problemu **braku pomocy osobom starszym ze strony rodziny lub sąsiadów**. Największy odsetek (38,9%, tj. 28 osób) stwierdził, że problem ten występuje. 23,6% uważał ten problem na poważny, zaś 19,4% twierdziło, że taki problem na terenie Starego Knuruwa nie istnieje. Niespełna 1/4 badanych (18,1%) nie miała na ten temat zdania.

Wykres 44 Skala występowania poszczególnych problemów społecznych na terenie Starego Knuruwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez MOPS.

Badanych poproszono także o wymienienie i opisanie działań, jakie należałoby podjąć w celu minimalizacji problemów wymienionych w pytaniu pierwszym. Odpowiedzi respondentów były bardzo różne, jednak część działań powtórzyła się w kilku propozycjach.

Według respondentów, zjawiskiem, które generuje bardzo dużą liczbę problemów w pytaniu pierwszym, jest przesiedlanie na teren Starego Knuruwa osób niepłacących czynszów, często borykających się z różnorodnymi problemami społecznymi. 13,0% badanych jako działanie minimalizujące wymienione wyżej problemy społeczne wskazało likwidację lokali socjalnych, a co ważniejsze, zakończenie dalszych przesiedleń problemowej społeczności na teren Starego Knuruwa. 7,4% uważało też, że dla osób zalegających z czynszem, pobierających

zasiłek (które w znacznej mierze pokrywają się z osobami zamieszkującymi lokale socjalne) oraz bezrobotnych powinny być organizowane prace społeczne, dzięki którym „odpracowałyby” pobierane świadczenia i przyczyniłyby się do poprawy funkcjonowania lokalnego środowiska. 5,6% ankietowanych uważało także, że powinna zostać zwiększona kontrola rodzin pobierających zasiłki tak, by uniemożliwić im jednocześnie korzystanie z pomocy i pracę „na czarno”.

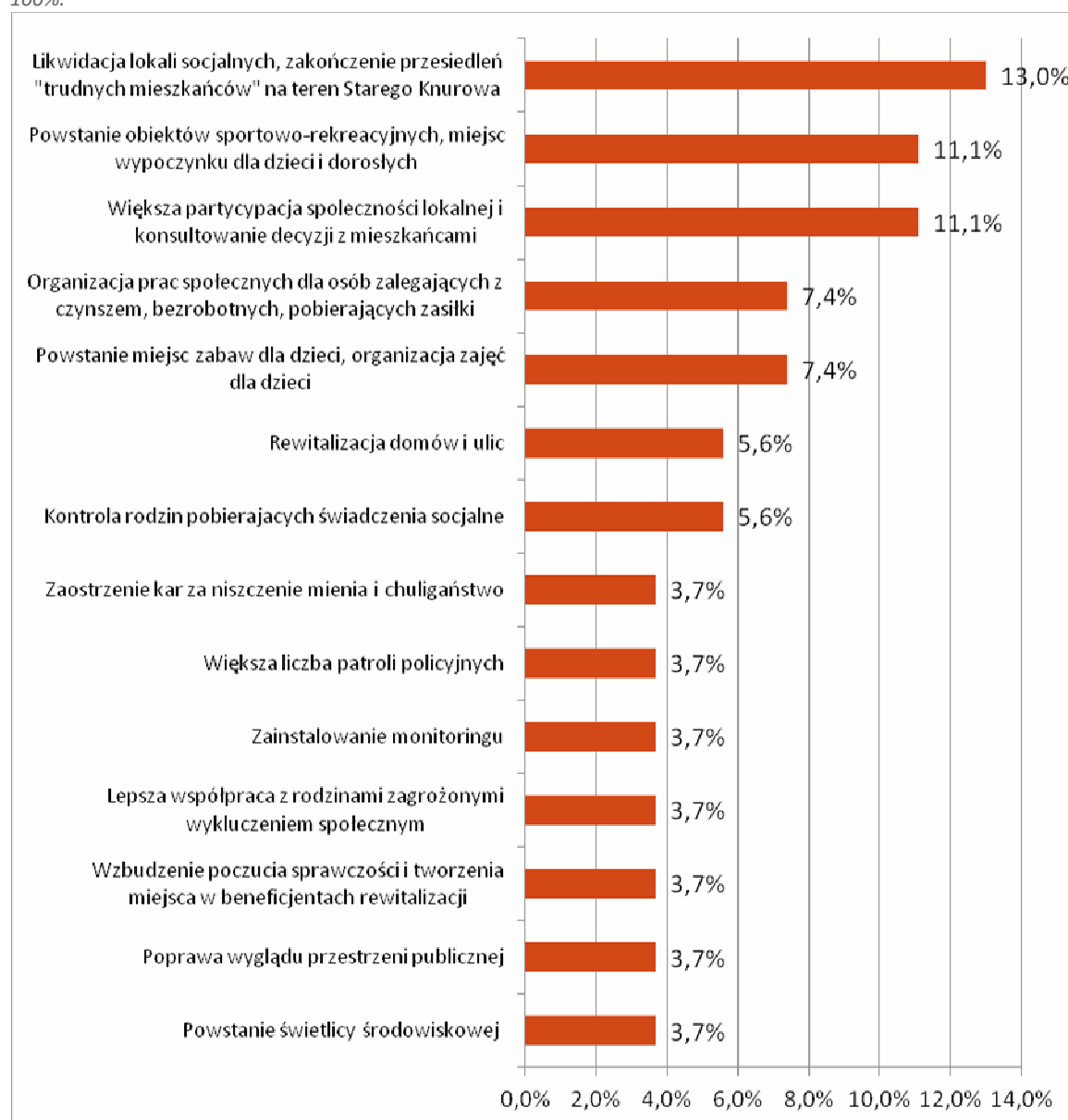
11,1% badanych za działanie mające ogromny wpływ na minimalizację problemów uznała wzrost partycypacji społeczności lokalnej oraz konsultowanie decyzji z mieszkańcami. Podobne rozwiązanie podało 3,7% proponujących wzbudzenie sprawczości w beneficjentach rewitalizacji tak, by mieli oni poczucie, że sami zrobili coś na rzecz swojego środowiska. Oba działania wiążą się ze ścisłą współpracą Urzędu Gminy z lokalną społecznością. Mieszkańcy chcą mieć poczucie, że ich zdanie i działania są zauważane i doceniane, chcą mieć realny wpływ na swoje otoczenie.

Kolejnym wątkiem poruszonym w odpowiedziach jest powstanie miejsc aktywizacji i integracji. 11,1% badanych proponowało powstanie obiektów sportowo-rekreacyjnych, gdzie będą mogły wypoczywać zarówno dzieci jak i dorośli. 7,4% ograniczyło swoje propozycje do powstania placów zabaw dla dzieci a także organizacji zajęć dla nich. 3,7% respondentów uważało, że powinna powstać świetlica środowiskowa, gdzie mogłyby przebywać dzieci, gdy rodzice będą w pracy.

Ankietowani proponowali również działania związane z poprawą bezpieczeństwa. Po 3,7% wskazań otrzymały działania polegające na zaostrzeniu kar dla chuliganów, zwiększenia liczby patroli policyjnych oraz instalacji monitoringu na terenie Starego Knuruwa.

Część osób uznała, że potrzebne są działania w sferze przestrzennej. Uważają one, że w celu minimalizacji omawianych problemów należałoby zrewitalizować budynki mieszkalne i ulice (5,6%), zaś 3,7% badanych wskazało na potrzebę poprawy wyglądu przestrzeni publicznej.

Wykres 45 Jakie działania należałoby podjąć w celu minimalizacji wymienionych problemów? Odpowiedzi nie sumują się do 100%.

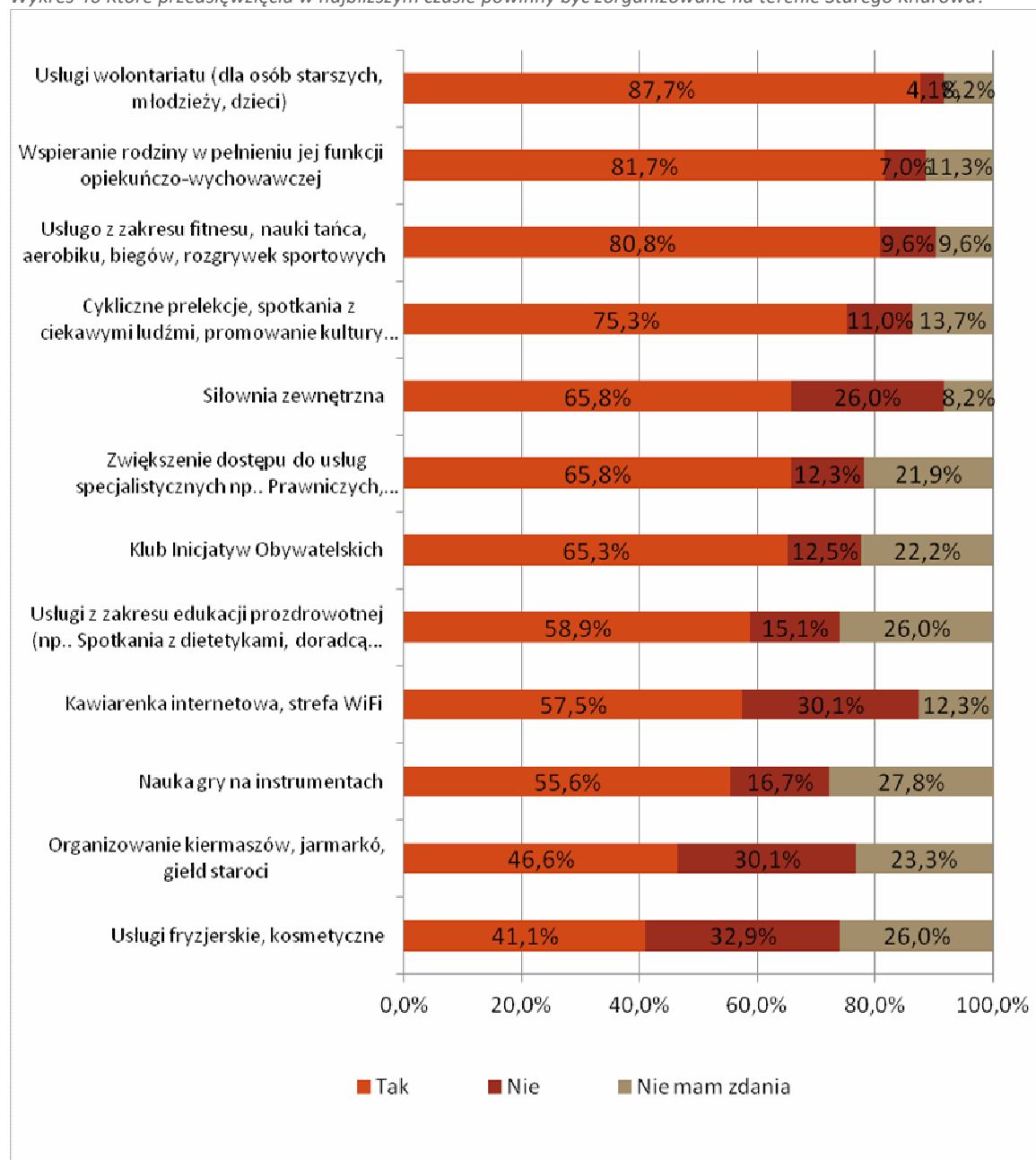
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez MOPS.

Badanych zapytano także o przedsięwzięcia, które ich zdaniem powinny zostać w najbliższym czasie zrealizowane na terenie Starego Knuruwa. Według największego odsetka (87,7%) na omawianym obszarze powinny być realizowane usługi wolontariatu. Takie usługi dotyczyłyby osób starszych, młodzieży i dzieci i polegałyby np. na pomocy w odrabianiu zadań domowych. Taka sama liczba osób twierdziła, że potrzebne jest wspieranie rodziny w pełnieniu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Nieco mniejszy odsetek (80,8%) zauważył potrzeby z zakresu usług sportowych i rekreacyjnych, tzn. fitnessu, nauki tańca, aerobiku, biegów czy rozgrywek sportowych. Najmniejsze zapotrzebowanie respondenci zgłosili na

usługi fryzjerskie i kosmetyczne (41,1%), organizacji kiermaszów, jarmarków i giełd staroci (46,6%) oraz nauki gry na instrumentach (55,6%).

Innymi wymienianymi przez nich przedsięwzięciami było stworzenie miejsca zabaw dla dzieci, organizacji wydarzeń społecznych (np. cykliczny dzień sąsiada), organizacji zajęć dla osób starszych i niepełnosprawnych czy powstanie Klubu Osiedlowego, który integrowałby lokalną społeczność.

Wykres 46 Które przedsięwzięcia w najbliższym czasie powinny być zorganizowane na terenie Starego Knuruwa?

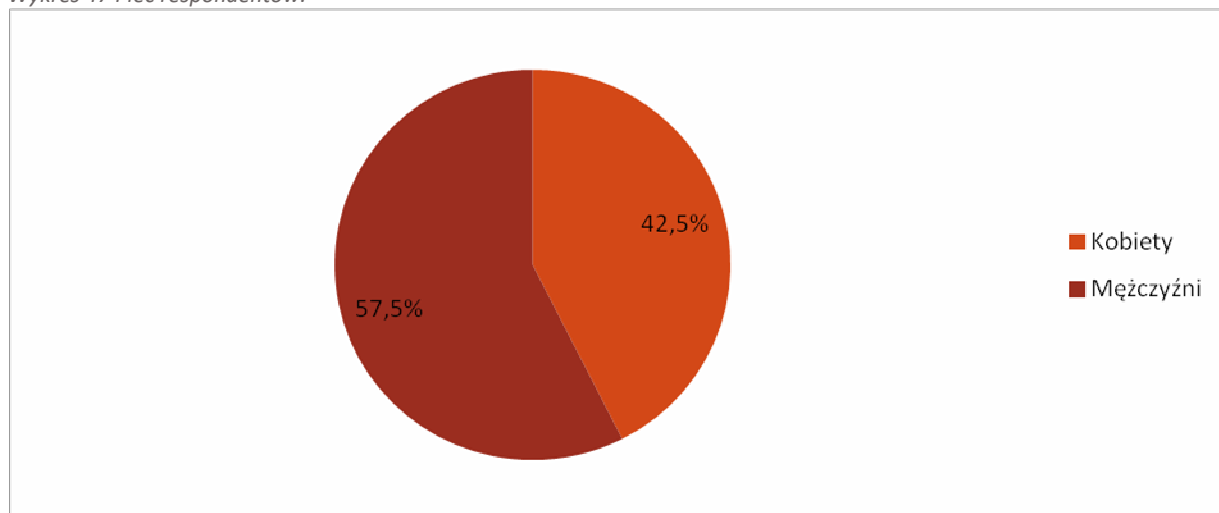

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez MOPS.

Metryczka:

W badaniu wzięły udział łącznie 73 osoby. 57,5% z nich stanowili mężczyźni, zaś 42,5% (31 osób) stanowiły kobiety.

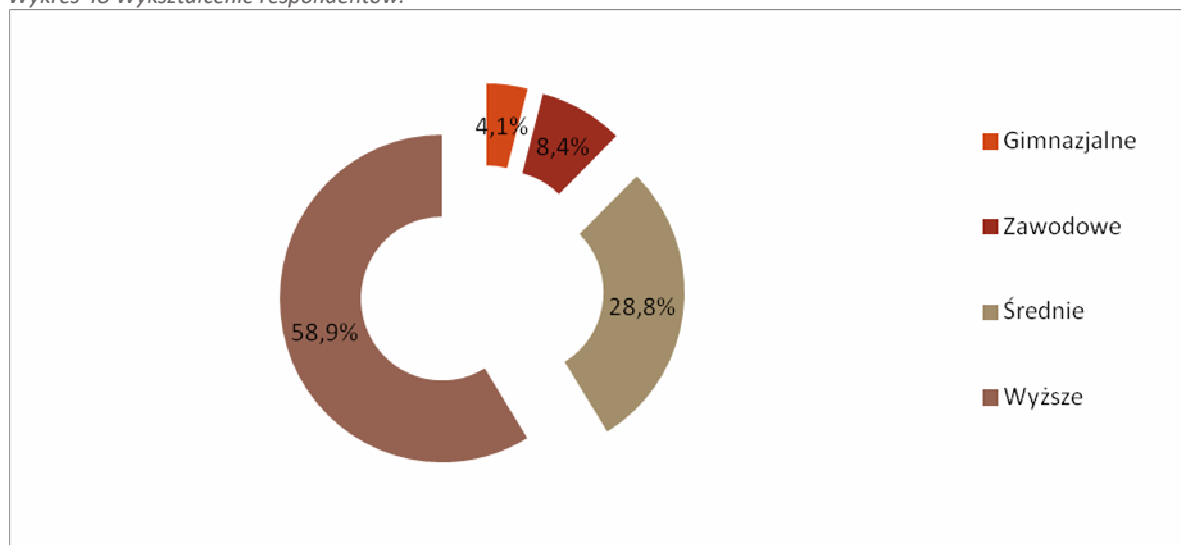
Wykres 47 Płeć respondentów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez MOPS.

Ponad połowę ankietowanych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (58,9%). Znaczny odsetek stanowili również respondenci posiadający wykształcenie średnie (28,8%, tj. 21 osób). Pozostałą część badanych stanowiły osoby o wykształceniu zawodowym (8,2%, tj. 6 osób) oraz gimnazjalnym (4,1%, tj. 3 osoby).

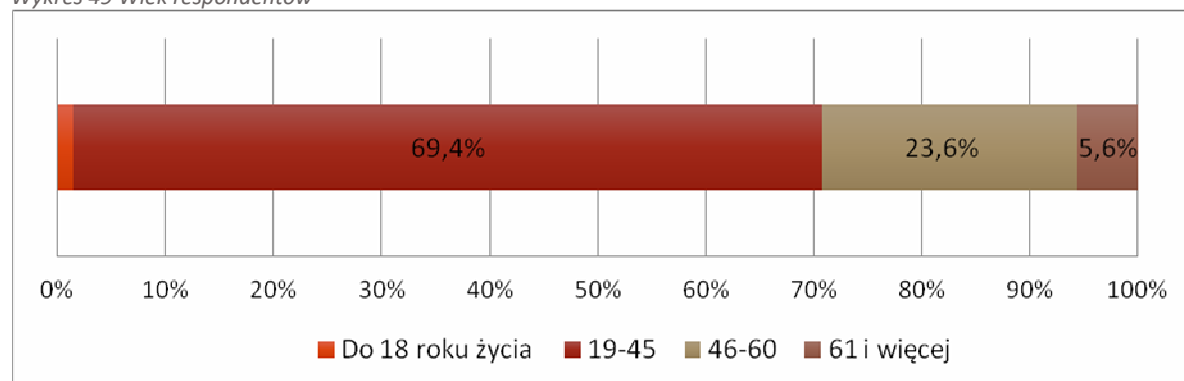
Wykres 48 Wykształcenie respondentów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez MOPS.

Respondentów poproszono o podanie wieku. Większość znajdowała się w przedziale wiekowym 19-45 lat (69,4%, tj. 50 osób). Dość duży odsetek stanowiły także osoby w wieku 45-60 lat (23,6%, tj. 17 osób). Osoby starsze, powyżej 61 roku życia stanowiły 5,6%, natomiast osoby młode, mające 18 lub mniej lat reprezentowała jedna osoba.

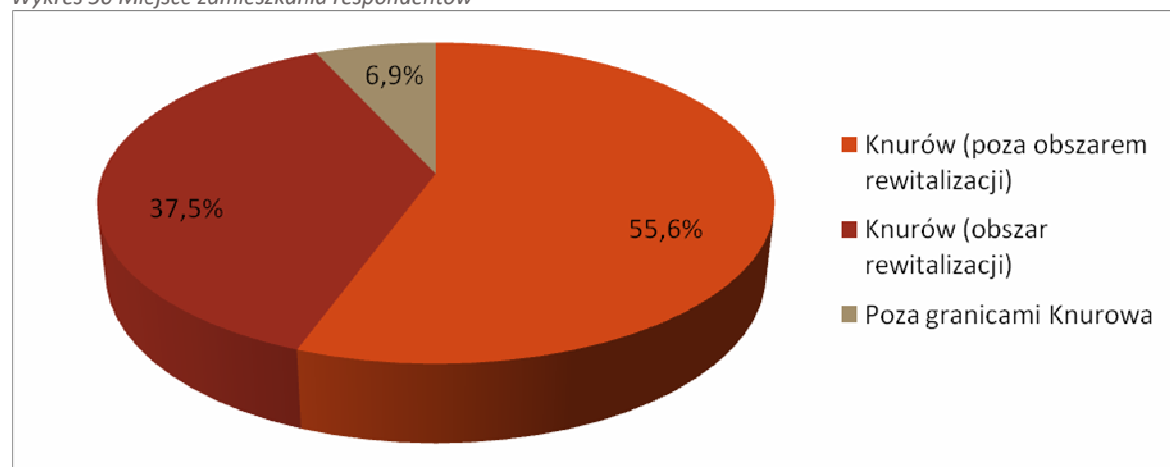
Wykres 49 Wiek respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez MOPS.

Badanych spytano także o miejsce zamieszkania. Nie wszystkie osoby biorące udział w ankiecie mieszkają na terenie Starego Knuruwa, nie oznacza to jednak, że nie znają tego terenu. Na obszarze tym mogą pracować, uczyć się, korzystać z oferowanych przez niego usług czy miejsc rekreacyjnych. Ponad połowa respondentów (55,6%, tj. 40 osób) mieszka w Knurowie, lecz poza obszarem rewitalizacji. 27 osób (37,5%) zna rewitalizowany obszar najlepiej, ponieważ na nim mieszka. Ankietowani spoza granic Knuruwa stanowili 6,9% wszystkich badanych osób.

Wykres 50 Miejsce zamieszkania respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez MOPS

7. Analiza SWOT

Celem analizy SWOT było wyznaczenie czynników mających decydujący wpływ na proces rewitalizacji Gminy Knurów w ujęciu:

- mocnych stron – rozumianych jako potencjał społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizacji, stanowiący podstawę do realizacji zaplanowanych działań;
- słabych stron – czyli zjawisk zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, ograniczających lub osłabiających efekty wdrożenia zaplanowanych działań;
- szans – czynników wynikających z uwarunkowań zewnętrznych, stwarzających szansę skutecznej realizacji zaplanowanych działań;
- zagrożeń – zespołu zjawisk i uwarunkowań zewnętrznych, niosących ze sobą ryzyko negatywnego wpływu na realizację zaplanowanych działań (tzw. wyzwania).

Analiza strategiczna została przeprowadzona z uwzględnieniem 3 podstawowych sfer, istotnych z punktu widzenia efektywności procesu rewitalizacji tj. sfery społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Zestawienie czynników powstało w oparciu o diagnozę ilościowo-jakościową obszaru rewitalizacji, wizyty studyjne oraz na podst. konsultacji społecznych przeprowadzonych w formie spotkania warsztatowego z udziałem liderów społecznych i przedstawicieli instytucji publicznych, ważnych dla tej części miasta. W toku analizy opierano się na założeniu, że czynniki wewnętrzne w postaci mocnych i słabych stron, mają swoje bezpośrednie źródło w obszarze rewitalizacji i są uwarunkowane aktywnością lub jej brakiem ze strony interesariuszy procesu rewitalizacji (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, podmioty publiczne i prywatne). Za czynniki zewnętrzne, rozumiane jako szanse i zagrożenia, uznano niezależne od interesariuszy uwarunkowania gospodarcze, prawne i środowiskowe, które potencjalni interesariusze procesów rewitalizacyjnych mogą jedynie wykorzystywać lub ich unikać.

Tabela 42 Analiza SWOT

SFERA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> rozwinięta Infrastruktura edukacyjna <ul style="list-style-type: none"> rozwinięta służba zdrowia silne więzi społeczne członków lokalnej wspólnoty <ul style="list-style-type: none"> zaufanie społeczne przywiązanie do tradycji rozwinięta sieć sanitarno-kanalizacyjna <ul style="list-style-type: none"> dobrze zorganizowany system gospodarki odpadami 	<ul style="list-style-type: none"> negatywne trendy demograficzne <ul style="list-style-type: none"> słabo rozwinięty wolontariat niska aktywność mieszkańców w życiu społecznym negatywne stereotypy i zły wizerunek dzielnicy niedostateczny poziom edukacji kierunkowej brak oferty rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> bliskość ośrodków miejskich, kształcących wykwalifikowaną kadrę dostęp do koncepcji, rozwiązań i instrumentów wdrażania procesów rewitalizacji (tzw. dobre praktyki) <ul style="list-style-type: none"> korzystne trendy w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (upodmiotowienie członków lokalnej społeczności w procesach decyzyjnych) rozwój instytucji wspierających trzeci sektor rozwój branży turystycznej związanej z obiektami postindustrialnymi inwestycje drogowe poprawiające bezpieczeństwo komunikacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> starzenie się społeczeństwa system zasiłków społecznych sprzyjający bierności zawodowej ograniczenia inwestycyjne obiektów objętych ochroną konserwatorską duże uzależnienie przyszłości dzielnicy od dalszego funkcjonowania kopalni zanieczyszczenie środowiska, w szczególności niska jakość powietrza
SFERA PRZESTRZENNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> bliskość centrum miasta łatwy dojazd do autostrady A1 	<ul style="list-style-type: none"> niski poziom estetyki przestrzeni publicznej

<ul style="list-style-type: none"> • zwarty układ urbanistyczny osiedli robotniczych • walory architektoniczne zabudowy mieszkaniowej kolonii robotniczych • efektywnie funkcjonujące spółdzielnie mieszkaniowe • nasycenie dzielnicy przydomowymi terenami zielonymi (ogrodami) 	<ul style="list-style-type: none"> • brak reprezentacyjnego centrum, stanowiącego wizytówkę dzielnicy • niezadawalający stan techniczny infrastruktury komunalnej (jezdnie, chodniki, miejsca parkingowe) • niedoinwestowanie budynków komunalnych • niska przepustowość ulicy Dworcowej w godzinach szczytu komunikacyjnego • brak ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych duża koncentracja lokali socjalnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost wielkości funduszy dostępnych na rozwój miasta • objęcie obszaru rewitalizacji zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego • dostęp do koncepcji, rozwiązań i instrumentów wdrażania procesów rewitalizacji (tzw. dobre praktyki) <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie legislacyjne oraz instytucjonalne w zakresie rewitalizacji (Krajowa Polityka Miejska, Regionalna Polityka Miejska oraz Narodowy Program Rewitalizacji) 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wolnych terenów publicznych, nadających się do zagospodarowania na cele miejskie • ograniczone możliwości prawne wywierania wpływu na zachowania inwestycyjne właścicieli nieruchomości • postępująca dezurbanizacja ośrodków miejskich (wyższa atrakcyjność mieszkaniowa terenów podmiejskich)
SZFERA GOSPODARCZA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • rozwinięty rynek instytucji wsparcia biznesu • wsparcie merytoryczne dla sektora MSP ze strony Fundacji Rozwoju Lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • brak kooperacji pomiędzy lokalnymi podmiotami gospodarczymi • brak uzbrojonych, wolnych terenów inwestycyjnych

<p>w Knurowie</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo dobrze rozwinięta sieć handlowa <ul style="list-style-type: none"> • rodzinny profil podmiotów gospodarczych • możliwość wypromowania III Kolonii jako produktu lokalnego • otwarcie lokalnego rynku usług na klientów <ul style="list-style-type: none"> • spoza Knurowa • tradycje handlowe ulicy Niepodległości jako przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej • łatwy dojazd do autostrady A1 	<ul style="list-style-type: none"> • degradacja terenów przemysłowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne położenie w ramach aglomeracji górnośląskiej (bliska odległość dużych miast: Katowice, Gliwice, Rybnik) • bliskość ośrodków miejskich, kształtujących wykwalifikowaną kadrę • rozwinięta sieć infrastruktury transportowej • dostępność środków pomocowych na rozwój działalności gospodarczej • możliwość kooperacji w ramach klastrów technologicznych oraz współpracy z środowiskiem naukowym pobliskich uczelni wyższych • ulgi w podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców realizujących nowe inwestycje i tworzących miejsca pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • dominująca kultura gospodarcza związana z przemysłem wydobywczym • występujące zjawisko strukturalnego bezrobocia • wyższa atrakcyjność inwestycyjna sąsiednich ośrodków miejskich • mała ilość inwestorów zewnętrznych • brak wspólnej strategii rozwojowej sąsiednich miast • niedostosowany popyt na pracę (niska ilość miejsc pracy dla kobiet i młodzieży)

Źródło: Opracowanie własne.

8. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)

Podstawą do sformułowania wizji wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego były przede wszystkim przeprowadzone konsultacje społeczne oraz dogłębna analiza sytuacji społeczno-gospodarczej. Cel rewitalizacji oraz poszczególne kroki związane z jego realizacją zaprowadzić powinny do gospodarczego i społecznego ożywienia gminy.

Wizja jest jednym z głównych elementów wpływających na kierunek procesu rewitalizacji. Nakreśla pożądany stan docelowy, do którego należy dążyć, podporządkowując mu jednocześnie wszystkie działania. Rewitalizacja obszarów kryzysowych Knurowa przebiegać będzie w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, zakładające równowagę pomiędzy:

- rozwojem społecznym – którego przykładem może być obniżenie poziomu przestępczości lub aktywizacja osób starszych;
- rozwojem gospodarczym – na przykład tworzenie nowych miejsc pracy lub uatrakcyjnienie obszaru dla potencjalnych inwestorów ;
- rozwojem infrastrukturalnym – dla przykładu remonty dróg, konserwacja zabytkowych obiektów.

Proponowana wizja wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego brzmi:

Knurów miastem stanowiącym ważny punkt na mapie Śląska, przyjaznym mieszkańcom, turystom i inwestorom. Knurów pełny innowacji, dbający o stan środowiska naturalnego, infrastrukturę i zasoby dziedzictwa kulturowego.

Misja natomiast to ogólny kierunek działań rewitalizacyjnych w planowanym przedziale czasu. Istotne jest wskazanie obszarów najistotniejszych dla procesu rewitalizacji. Stanowi ona o sposobie osiągnięcia stanu docelowego - wyrażonego w wizji wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Misja usprawnia osiągnięcie wyznaczonego celu poprzez dobór i wykonanie poszczególnych działań.

Misja procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów Knuruwa brzmi następująco:

Misją procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów Knuruwa jest aktywizacja społeczności lokalnej, tworzenie szans dla mieszkańców, turystów i inwestorów oraz uczynienie III Kolonii i jej terenów przyległych atrakcyjną i rozpoznawalną wizytówką miasta.

9. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Knuruwa opiera się na kompleksowym wyprowadzaniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i gospodarki.

III Kolonia i jej tereny przyległe to obszar o bogatej tradycji, który może stać się wizytówką miasta, atrakcyjną dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Charakterystyczny układ przestrzenny i walory architektoniczne posiadają duży potencjał, który wykorzystany może wpłynąć na podniesienie standardu życia mieszkańców oraz ocieplenie wizerunku zarówno obszaru rewitalizowanego, jak i całego miasta.

Rewitalizację Rejonu III zaplanowano w formie trzech kierunków interwencji wyodrębnionych na podstawie analizy danych zastanych, diagnozy potrzeb i problemów rewitalizacyjnych. Dziedziny te odpowiadają na zidentyfikowane zjawiska kryzysowe, realizując cel strategiczny Lokalnego Programu Rewitalizacyjnego, jakim jest zniwelowanie nasycenia zjawisk negatywnych i obszarów problemowych oraz ożywienie społeczno-gospodarcze mieszkańców Knuruwa przy partycypacji i zaangażowaniu zróżnicowanych grup interesariuszy Programu.

Interesariusze to osoby, instytucje lub ich grupy, które są w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji Knuruwa oraz podmioty, które mogą uczestniczyć w realizacji Programu i wpływać, pozytywnie lub negatywnie, na jego rezultaty. Interesariuszami Programu Rewitalizacji mogą być zatem lokalne społeczności i poszczególne osoby oraz ich formalni i nieformalni przedstawiciele, władze samorządowe i krajowe, politycy, przywódcy religijni, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, grupy specjalnych interesów, społeczności akademickie oraz przedstawiciele biznesu².

² International Finance Corporation (2007). *Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets*, World Bank Group.

9.1. Rekomendowane kierunki interwencji

Realizacja celu strategicznego Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów zaprowadzi do aktywizacji społeczności lokalnej oraz przede wszystkim wyprowadzenia zdiagnozowanego terenu ze stanu kryzysowego oraz zwiększenia możliwości rozwojowych obszaru zdegradowanego.

Dwa pierwsze obszary strategiczne stanowią podstawę skutecznej realizacji Programu Rewitalizacji poprzez bezpośrednie oddziaływanie na mieszkańców terenów rewitalizowanych. Trzeci obszar natomiast związany jest z infrastrukturą i przestrzenią terenów rewitalizowanych. Podejmując działania w tym obszarze wpływać będzie się na mieszkańców w sposób pośredni.

1. Obszar strategiczny: **SPOŁECZEŃSTWO**

Cel strategiczny: **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru zdegradowanego.**

2. Obszar strategiczny: **GOSPODARKA**

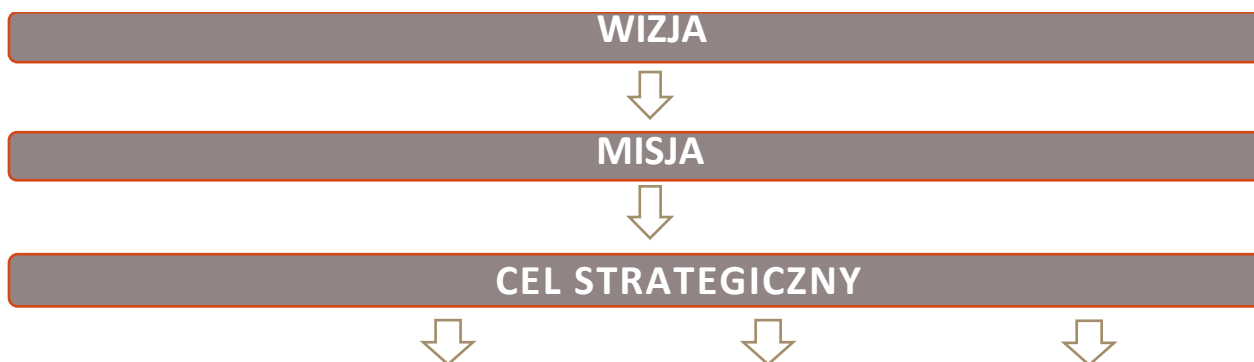
Cel strategiczny: **Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru zdegradowanego.**

3. Obszar strategiczny: **INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ**

Cel strategiczny: **Podniesienie poziomu estetyki i funkcjonalności obszaru zdegradowanego.**

Dla każdego z obszarów strategicznych (kierunków interwencji) opracowano cele operacyjne, do których przyporządkowano poszczególne działania rewitalizacyjne.

Tabela 43 Cele programu rewitalizacji

Obszary strategiczne	Społeczeństwo	Gospodarka	Infrastruktura i przestrzeń
Cele strategiczne	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru zdegradowanego 	Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru zdegradowanego 	Podniesienie poziomu estetyki i funkcjonalności obszaru zdegradowanego

Cele operacyjne	Tworzenie warunków dla integracji mieszkańców obszaru zdegradowanego ze społecznością lokalną	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców	Poprawa jakości infrastruktury technicznej, w tym drogowej i mieszkaniowej
	Zmniejszenie liczby występowania problemów społecznych wpływających na powstawanie problemu wykluczenia społecznego	Tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw oraz pozyskiwania inwestorów	Tworzenie infrastruktury kulturalno- rekreacyjnej, będącej przestrzenią dla aktywności mieszkańców
	Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego	Zachęcanie mieszkańców do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej	Uwypuklenie walorów estetycznych rzadko spotykanego układu przestrzennego III Kolonii i terenów przyległych

9.2. Opis kierunków interwencji i celów rewitalizacyjnych

Obszar strategiczny: Społeczeństwo					
Cel strategiczny:	Przeciwdziałanie	wykluczeniu	społecznemu	mieszkańców	obszaru
zdegradowanego.					

Uzasadnienie: Głównym celem rewitalizacji powinno być podwyższenie poziomu odczuwalnej jakości życia mieszkańców rewitalizowanego obszaru oraz ogółu lokalnej społeczności.

Analiza problemów społecznych mieszkańców Knuruwa wskazała na występowanie wielu negatywnych czynników, które skumulowane są na niektórych obszarach miasta, w tym na terenie Rejonu III. Do problemów takich zaliczyć można wysoki poziom bezrobocia, alkoholizm, bezradność, ubóstwo czy wysoką liczbę przestępstw. Problemy takie wpływają na obniżenie potencjału społecznego mieszkańców zdegradowanego obszaru oraz ich wykluczenie ze społeczności lokalnej.

Rekomenduje się działania mające na celu ograniczenie występowania wyżej wymienionych problemów społecznych oraz aktywizację mieszkańców obszaru zdegradowanego. Zaleca się również stworzenie warunków sprzyjających integracji mieszkańców III Kolonii i terenów przyległych z pozostałymi osobami zamieszkującymi Knurów.

Obszar strategiczny: Gospodarka

Cel strategiczny: Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Uzasadnienie: Działania podjęte w celu rewitalizacji obszaru zdegradowanego powinny wpływać na aktywizację zawodową mieszkańców tego terenu oraz wystąpienie ożywienia gospodarczego. Analiza danych wskazuje na występowanie na obszarze zdegradowanym problemu bezrobocia oraz niskich kompetencji gospodarczych wśród mieszkańców.

Zaleca się podjęcie działań w celu podniesienia kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru zdegradowanego. Należy podnosić świadomość mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości oraz podjąć kroki w celu zachęcenia ich do rozpoczynania indywidualnych działalności gospodarczych. Ważne jest również tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw oraz pozyskiwania inwestorów, co w przyszłości wpłynąć może na powstawanie nowych miejsc pracy.

Obszar strategiczny: Infrastruktura i przestrzeń

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu estetyki i funkcjonalności obszaru zdegradowanego.

Uzasadnienie: Celem działań rewitalizacyjnych jest podniesienie poziomu atrakcyjności oraz funkcjonalności obszaru zdegradowanego, w celu podniesienia komfortu oraz poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, turystów i inwestorów.

Analiza danych wskazała na degradację obszaru wyznaczonego do rewitalizacji, w sferze infrastruktury drogowej i mieszkaniowej. Rejon III charakteryzuje się ciekawym układem przestrzennym oraz bogactwem architektonicznym, który stanowi duży potencjał.

Zaleca się poprawę jakości infrastruktury technicznej, w tym drogowej i mieszkaniowej oraz uwypuklenie walorów estetycznych, przede wszystkim rzadko spotykanego układu przestrzennego III Kolonii. Rekomendowane jest również utworzenie infrastruktury kulturalno-rekreacyjnej, będącej przestrzenią dla aktywności mieszkańców i turystów.

9.3. Uzasadnienie celów rewitalizacyjnych i ich wpływ na niwelowanie koncentracji zjawisk negatywnych

Zaproponowane wizja, misja oraz cele są zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Miasta Knurów do roku 2020, w szczególności zaś z koncepcją uczynienia Knuruwa miastem dostarczającym obecnym i potencjalnym mieszkańcom szerokich możliwości samorealizacji w przyjaznym otoczeniu. Są one też pewnego rodzaju kontynuacją założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Knurów na lata 2010 – 2013, w którym to duży nacisk położony był na aktywizację i wsparcie społeczności lokalnej (w tym aktywizację grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, aktywizację osób niepełnosprawnych oraz wsparcie seniorów).

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Knurów zakłada realizację 9 celów operacyjnych. Projekty mają na celu ograniczenie lub eliminację skoncentrowanych zjawisk kryzysowych. Aby określić wpływ poszczególnych celów operacyjnych na zjawiska kryzysowe przyporządkowano numerację:

- 1.1. Tworzenie warunków dla integracji mieszkańców obszaru zdegradowanego ze społecznością lokalną;
- 1.2. Zmniejszenie liczby występowania problemów społecznych wpływających na powstawanie problemu wykluczenia społecznego;
- 1.3. Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego;
- 2.1. Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców;

2.2 Tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw oraz pozyskiwania inwestorów;

2.3 Zachęcanie mieszkańców do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej;

3.1. Poprawa jakości infrastruktury technicznej, w tym drogowej i mieszkaniowej;

3.2. Tworzenie infrastruktury kulturalno-rekreacyjnej, będącej przestrzenią dla aktywności mieszkańców ;

3.3. Uwypuklenie walorów estetycznych rzadko spotykanego układu przestrzennego III Kolonii i terenów przyległych.

Poziom wpływu poszczególnych celów operacyjnych na zjawiska kryzysowe, a tym samym zasadności ich realizacji został oceniony na podstawie analizy potrzeb rewitalizacyjnych w skali 1-3, gdzie:

- 1: niski poziom wpływu na zjawisko kryzysowe;
- 2: średni poziom wpływu na zjawisko kryzysowe;
- 3: wysoki poziom wpływu na zjawisko kryzysowe.

Tabela 44 Wpływ poszczególnych celów operacyjnych na zjawiska kryzysowe

Cele operacyjne:		Społeczeństwo			Gospodarka			Infrastruktura i przestrzeń		
		1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.
problemy społeczne	Bezrobocie	2	3	3	3	3	3	1	2	1
	Ubóstwo	2	3	3	3	3	3	2	2	1
	Przestępczość	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	Alkoholizm	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niski poziom edukacji	3	3	3	3	3	3	2	3	2
	Niski poziom kapitału społecznego	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym	3	3	3	3	3	3	2	3	3
	Niski poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym	3	3	3	2	3	3	2	3	3
problemy gospodarcze	niski stopień przedsiębiorczości	2	2	3	3	3	3	2	2	2
	słaba kondycja przedsiębiorstw	1	1	1	3	3	3	2	1	2
problemy przestrzenno-funkcjonalne	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	1	1	1	1	3	2	3	2	3
	niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	3	2	2	2	2	3	3	3	3
	niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru	1	1	1	1	3	2	3	3	3
	brak lub niska jakość terenów publicznych	1	1	1	1	2	3	3	3	3
Problemy techniczne	degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych	1	1	1	1	2	1	3	2	3
	brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych	1	1	1	1	2	2	3	3	3

Źródło: Opracowanie własne

10. Lista projektów wpisanych do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Knurów na lata 2016-2023 z przyporządkowaniem do wiązek projektów, obszarów strategicznych oraz celów operacyjnych

By osiągnąć określone cele rewitalizacji i wyprowadzić ze stanu kryzysowego obszary zdegradowane, przy pomocy identyfikacji potrzeb społecznych, gospodarczych i przestrzennych a także określeniu możliwości inwestycyjnych gminy, określona została lista planowanych projektów rewitalizacyjnych i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Niektóre z projektów zlokalizowane są poza obszarem wyznaczonym do rewitalizacji, jednak ich realizacja będzie miała bezpośredni wpływ na podniesienie jakości życia mieszkańców terenu rewitalizacji oraz pozwoli wyprowadzić tę przestrzeń ze stanu kryzysowego.

- Wiązka I- projekty z obszaru aktywizacji społecznej (W I);
- Wiązka II- projekty z obszaru aktywizacji zawodowej (WII);
- Wiązka III- inicjatywy oddolne (W III);
- Wiązka IV- projekty infrastrukturalne (W IV).

Źródło: opracowanie własne

LP	Nazwa projektu	Opis projektu	Instytucja realizująca projekt	Beneficjenci	Plano wany okres realizacji	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia	Planowane rezultaty	Wiązka projektowa	Obszar Strategiczny	Cel operacyjny
1	Gliwicki pakON II	Celem projektu jest wyposażenie w niezbędną wiedzę, doświadczenie i umiejętności, w celu poprawy sytuacji na rynku pracy i uzyskania zatrudnienia	Lider: MDS Centrum Wsparcia Biznesowego /Partner Fundacja Rozwoju Lokalnego w Knurowie	niepełnosprawni, osoby z otoczenia niepełnosprawnych	2016-2018	300 000,00 zł	Liczba osób korzystających z pomocy : 10, w tym liczba osób niepełnosprawnych: 3	W I W II	Społeczeństwo Gospodarka	1.2. 2.1.
2	Nowy start w lepszą przyszłość	Celem projektu jest wdrożenie usług doradczych, szkoleniowych, trenerskich, warsztatów edukacyjnych, środowiskowych, zdrowotnych	Lider: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach/ Partner: MOPS Knurów	osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w tym m.in. długotrwale bezrobotne, bezrobotni, poszukujący pracy, nieaktywni zawodowo, niepełnosprawni	2016-2017	3 658 973,00 zł	Liczba os. uczestniczących w projekcie: 200 Liczba os. pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek):	W I W II	Społeczeństwo Gospodarka	1.2. 2.1.
3	Nowa szansa na zatrudnienie	Celem projektu jest dostarczenie niezbędnej wiedzy, doświadczenia i umiejętności w celu poprawy sytuacji na rynku pracy i uzyskania zatrudnienia	Fundacja Rozwoju Lokalnego w Knurowie	bezrobotni i bierni zawodowo	2017-2018	222 458,25 zł	Liczba os. uczestniczących w projekcie: 15 Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek- po opuszczeniu programu: 7 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje o opuszczeniu programu: 9	W II	Gospodarka	2.1.
4	Sam sobie szefem	Celem projektu jest rozwój przedsiębiorczości i promocja idei samo zatrudnienia jako	Fundacja Rozwoju Lokalnego w Knurowie	bezrobotni i bierni zawodowo	2017-2018	800 00,00 zł	Liczba os. uczestniczących w projekcie: 7 -Liczba os.	W II	Gospodarka	2.1, 2.3

		antidotum na trudną sytuację na rynku pracy w celu uzyskania zatrudnienia					zatrudnionych po opuszczeniu programu (samozatrudnieni): 7 -Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie: 7			
5	Życie zaczyna się po 30-tce	Celem projektu jest dostarczenie usług doradztwa zawodowego, oraz szkoleń zawodowych w celu zdobycia wiedzy, umiejętności i doświadczenia potrzebnego do poprawy sytuacji na rynku pracy i uzyskania zatrudnienia	Fundacja Rozwoju Lokalnego w Knurowie	bezrobotni po 30 roku życia	2017-2018	1 173 450,24 zł	Liczba os. uczestniczących w projekcie: 80 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje o opuszczeniu programu: 80	W II	Gospodarka	2.1, 2.3
6	Klub Aktywizacji Zawodowej i Inicjatyw Obywatelskich	Celem projektu jest wzrost aktywności społecznej, zawodowej i obywatelskiej poprzez podniesienie kompetencji interpersonalnych	MOPS Knurów	Osoby zagrożone marginalizacją lub wykluczeniem społecznym,	2018-2020	250 000,00 zł	Liczba os. uczestniczących w projekcie: 40,	W I	Społeczeństwo	1.2, 1.3
7	Klub Dziecka i Rodziny	Celem projektu jest podniesienie i wzrost kompetencji społecznych, zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjno-rozwojowych, sportowo-	MOPS Knurów	osoby lub rodziny zagrożone przemocą, uzależnieniem, wykluczeniem społecznym, w tym niepełnosprawni	2018-2020	250 000,00 zł	Liczba os. uczestniczących w projekcie: 100	W I	Społeczeństwo	1.1, 1.2, 1.3

		rekreacyjnych, prawniczych, psychologicznych, doradczych, terapeutycznych								
8	Klub Wolontariatu	Celem projektu jest promowanie idei wolontariatu , przygotowanie wolontariuszy do bezpośredniej pracy z osobami niepełnosprawnymi i osobami starszymi, organizowanie zajęć szkolno-wychowawczych, zwiększenie integracji społecznej i lokalnej, tworzenie	MOPS Knurów	osoby po 15 roku życia, niepełnosprawni	2018-2020	250 000,00 zł	Liczba os. uczestniczących w projekcie: 20 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje o opuszczeniu programu:20	W I	Społeczeństwo	1.1, 1.2, 1.3
9	Utworzenie lokali socjalnych w rewitalizowanych budynkach III Kolonii	Celem projektu jest remont i adaptacja dwóch komunalnych budynków mieszkalnych z przeznaczeniem na lokale socjalne.	MZGLiA	Niepełnosprawni, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i marginalizacją, bezdomnością	2017	5 100 000,00 zł	Liczba nowoutworzonych lokali socjalnych: 2 Wyremontowana powierzchnia na cele społeczne: 688 m2	W I W IV	Społeczeństwo Infrastruktura i Przestrzeń	1.2. 3.1, 3.3
10	Termomodernizacja zabytkowych budynków Starego Knuruwa wraz z likwidacją źródeł niskiej emisji	Celem projektu jest kompleksowa termomodernizacja zespołu budynków mieszkalnych IIII Kolonii wraz ograniczeniem niskiej emisji poprzez wymianę istniejących źródeł ciepła na ogrzewanie gazowe	UM Knurów	Najemcy komunalnych lokali mieszkalnych, społeczność lokalna obszaru rewitalizacji	2016-2018	13 440 000,00 zł	Liczba budynków objętych termomodernizacją: 11 Spadek emisji gazów cieplarnianych: Zaoszczędzona ilość energii pierwotnej:	W IV	Infrastruktura i Przestrzeń	3.1, 3.3
11	Rewitalizacja	Celem projektu jest	UM Knurów	Najemcy	2016-	2 740 000 zł	Liczba budynków	W I	Społeczeństwo	1.1, 1.2,

	infrastruktury społecznej III Kolonii - odtworzenie infrastruktury służącej społeczeństwu	remont i adaptacja budynku przy ul. Dworcowej 33 na potrzeby Centrum Wsparcia Inicjatyw Społecznych MOPS Knurów wraz z termomodernizacją sąsiednich budynków i mieszkalnych i modernizacją skweru miejskiego		komunalnych lokali mieszkalnych, społeczność lokalna obszaru rewitalizacji	2018		objętych termomodernizacją: 2 Wyremontowana powierzchnia na cele społeczne: 286 m2	W IV	Infrastruktura i Przestrzeń	1.3, 3.2
12	Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego w mieście Knurów	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego poprzez modernizację punktów oświetleniowych	UM Knurów	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcy	2016-2018	304 187, 32 zł	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej: 66,77 Mwh/rok Spadek emisji gazów cieplarnianych: 55,50 ton równoważnika CO2	W IV	Infrastruktura i przestrzeń Gospodarka	2.2. 3.1
13	Przebudowa ul. Ogrodowej w Knurowie	Celem projektu jest modernizacja ulicy Ogrodowej w celu poprawy jakości infrastruktury drogowej i bezpieczeństwa uczestników ruchu	UM Knurów	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcy	2017	600 000 zł	Ilość mb wyremontowanej drogi: 180	W IV	Infrastruktura i przestrzeń Gospodarka	2.2. 3.1
14	Modernizacja stadionu miejskiego	Celem projektu jest kompleksowa przebudowa infrastruktury sportowej (trybuny, płyta główna, budynek klubowy, infrastruktura towarzysząca) w celu poprawy jakości i funkcjonalności obiektu oraz podniesienia	MOSiR Knurów	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, klub sportowy Concordia	2016-2018	9 000 000,00 zł	Liczba budynków objętych termomodernizacją: 1 Wyremontowana powierzchnia na cele społeczne: 40 275 m2	W I W IV	Społeczeństwo Infrastruktura i Przestrzeń	1.1, 1.2, 1.3 3.1, 3.2.

		bezpieczeństwa uczestników zawodów sportowych i wydarzeń kulturalnych								
15	Poprawa stanu technicznego komunalnych zasobów mieszkaniowych	Celem projektu jest podniesienie standardu technicznego komunalnych budynków mieszkalnych III Kolonii poprzez bieżące remonty i naprawy	MZGLiA	Najemcy komunalnych lokali mieszkalnych, społeczność lokalna obszaru rewitalizacji	2016-2020	14 000 000,00 zł	Liczba budynków objętych pracami remontowymi: 100	W IV	Infrastruktura i Przestrzeń	3.1, 3.3
16	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego	Celem projektu jest sukcesywna rozbudowa systemu monitoringu miejskiego o nowe punkty kamerowe, w celu poprawy bezpieczeństwa publicznego	Straż Miejska w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcy	2017-2018	60 000,00 zł	Ilość nowych punktów objętych systemem monitoringu: 2	W IV	Społeczeństwo Gospodarka	1.02. 2.2
17	Poprawa jakości życia mieszkańców Starego Knurowa	Celem projektu jest podnoszenie jakości przestrzeni publicznej oraz aktywizacja społeczności lokalnej poprzez realizację przedsięwzięć remontowo-inwestycyjnych lub społecznych zgłaszanych przez mieszkańców miasta w ramach budżetu obywatelskiego	UM Knurów	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji,	2017-2020	637 788,00 zł	Ilość inicjatyw objętych realizacją w ramach budżetu obywatelskiego: 6	W I W III	Społeczeństwo Infrastruktura i przestrzeń	1.1, 1.2, 1.3, 3.2
18	Cykl festynów	Celem projektu jest	Centrum Kultury	społeczność lokalna	2017 -	62 000,00 zł	Ilość zorganizowanych	W I	Społeczeństwo	1.1, 1.3

	rodzinnych na arenie plenerowej przy ul. 1 Maja (park przy Ogana)	organizacja cyklicznych imprez kulturalnych integrujących społeczność lokalną oraz promujących wartości rodzinne	w Knurowie	obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe	2020		imprez kulturalnych: 24 Ilość uczestników imprez kulturalnych (średniorocznie): 1 500	W III		
19	Biesiady Śląskie	Celem projektu jest organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, mających na celu popularyzację dorobku kulturowego regionu	Centrum Kultury w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe	2017 - 2020	20 000,00 zł	Ilość zorganizowanych imprez kulturalnych: 8 Ilość uczestników imprez kulturalnych (średniorocznie): 600	W I W III	Społeczeństwo	1.1, 1.3
20	Uroczystości i wydarzenia integrujące środowisko szkolne	Celem projektu jest organizowanie cyklicznych imprez promujących wartości kulturowe, regionalizm, m.in. święto patrona szkoły, festyn rodzinny, wystawa prac plastycznych „Blżej Sacrum”	Miejska Szkoła Podstawowa nr 1 w Knurowie, Miejskie Gimnazjum nr 1 w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe	2017-2020	-	Ilość zorganizowanych imprez : 16 Ilość uczestników imprez i wydarzeń (średniorocznie): 600	W I W III	Społeczeństwo	1.1, 1.2, 1.3.
21	Interdyscyplinarny Projekt Medialny KinoSzkoła	Celem projektu jest inicjowanie aktywności i kreatywności młodzieży szkolnej poprzez studyjne projekty filmowe	Centrum Kultury w Knurowie/ Miejskie Gimnazjum nr 1 w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji,	2017-2020	-	Ilość zorganizowanych projektów : 4 Ilość uczestników imprez i wydarzeń (średniorocznie): 150	W I W III	Społeczeństwo	1.2, 1.3
22	Program pomocy i dożywiania dzieci	Celem projektu jest zapewnienie pomocy dzieciom z najuboższych rodzin	MOPS Knurów/Miejska Szkoła podstawowa nr	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji,	2017-2020	-	Ilość dzieci objętych wsparciem (średniorocznie): 58	W I W III	Społeczeństwo	1.2.

		poprzez nieodpłatne dożywianie w szkole oraz rozwijanie współpracy i wzajemnego zaufania pomiędzy pracownikami socjalnymi a opiekunami dzieci	1 w Kurowie/ Miejskie Gimnazjum nr 1 w Knurowie							
23	Świetlica Środowiskowa im. Bł. E. Bojanowskiego	Celem projektu jest zapewnienie usług opiekuńczych, w tym dożywianie oraz wsparcie dydaktyczne dla dzieci i młodzieży szkolnej z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe	2017-2020	272 000 zł	Ilość dzieci objętych wsparciem (średniorocznie): 60	W I W III	Społeczeństwo	1.1, 1.2, 1.3
24	Program FEAD	Celem projektu jest wsparcie osób najuboższych poprzez nieodpłatne wydawanie produktów spożywczych	Zarząd Miejski PCK w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, w tym osoby zagrożone ubóstwem, organizacje pozarządowe	2017-2020	48 000 zł	Ilość osób objętych wsparciem (średniorocznie):	W I	Społeczeństwo	1.1., 1.2
25	Program usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych	Celem projektu zapewnienie usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych osobom starszym, o mniejszym stopniu samodzielności, w celu wspomożenia ich w codziennym funkcjonowaniu	Zarząd Miejski PCK w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, w tym osoby starsze, o mniejszym stopniu samodzielności, organizacje pozarządowe	2017-2020	48 000 zł	Ilość osób objętych wsparciem: 12	W I	Społeczeństwo	1.2
26	Programy profilaktyki zdrowotnej w szkołach w ramach Gminnego programu	Celem projektu jest prowadzenie akcji edukacyjnych i profilaktycznych dla	UM Knurów	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji,	2017-2020	63 927 zł	Ilość osób biorących udział w projekcie (średniorocznie): 160	W I	Społeczeństwo	1.2, 1,3

	profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii	dzieci i młodzieży szkolnej na tematy związane z asertywnością, wychowaniem seksualnym, przemocą oraz uzależnieniami								
27	Program pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym	Celem projektu jest niesienie pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i osobom współuzależnionym poprzez prowadzenie grup samopomocowych, propagowanie idei trzeźwości, udzielanie porad	Klub Abstynentów „Siódemka” w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe	2017-2020	140 000,00 zł	Ilość osób biorących udział w projekcie (średniorocznie): 10	W I	Społeczeństwo	1.2
28	Propagowanie i rozwój piłki nożnej w Knurowie	Celem projektu jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez propagowanie zdrowego stylu życia i rozwijanie zainteresowań sportowych w formie udziału w zajęciach sekcji juniorskich piłki nożnej .	Klub Sportowy „Concordia” Knurów ,	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, w tym dzieci i młodzież, organizacje pozarządowe	2017-2020	260 000,00 zł rocznie	Ilość osób biorących udział w projekcie (średniorocznie): 150	W I W III	Społeczeństwo	1.1, 1.2
29	Edukacja społeczna „Komputer 45+”	Celem projektu jest przeprowadzanie cyklu szkoleń komputerowych których uczestnicy uzyskają wiedzę z zakresu obsługi	Fundacja Rozwoju Lokalnego w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, w tym osoby po 45 roku życia	2017-2020	16 000,00 zł	Ilość osób objętych wsparciem: 20	W I, W II	Społeczeństwo	1.3

		programów komputerowych i stron internetowych,								
30	Organizacja działań aktywizujących mieszkańców Starego Knurowa	Celem projektu jest integracja społeczności lokalnej poprzez organizację uroczystości dożynkowych skupiających działkowiczów	Polski Związek Działkowców- Rodzinne Ogródki Działkowe „Szyb Wschód” oraz im. Ks. Dzierżona w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji,	2017-2020	8 000,00 zł	Ilość uczestników imprez i wydarzeń (średniorocznie): 60	W I	Społeczeństwo	1.3
31	Promocja wędkarstwa rekreacyjnego i sportowego	Celem projektu jest promowanie działalności hobbystycznej aktywnego wypoczynku, współzawodnictwa sportowego	Oddział Polskiego Związku Wędkarskiego Katowice- Koło nr 28 w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji	2017-2020	12 000,00 zł	Ilość uczestników imprez i wydarzeń (średniorocznie): 120	W I	Społeczeństwo	1.1, 1.3
32	Z przyjaciółmi w nieznane- wypoczynek dzieci i młodzieży	Celem projektu jest wsparcie rodzin najuboższych poprzez zapewnienie letniego wypoczynku dzieciom i młodzieży w formie tygodniowych wyjazdów	Parafia pw. ŚŚ Cyryla i Metodego w Knurowie	społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, w tym osoby i rodziny zagrożone ubóstwem,	2017-2020	16 000,00 zł	Ilość osób objętych wsparciem (średniorocznie): 20	W I	Społeczeństwo	1.2, 1.3

Poniżej zaprezentowane zostały natomiast szczegółowe dane, dotyczące wiodących przedsięwzięć:

1. **Nazwa projektu/przedsięwzięcia:** Życie zaczyna się po 30-tce”wsparcie osób niepracujących z powiatu gliwickiego i miasta Gliwice;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Powiat Gliwicki, Miasto Gliwice;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Fundacja Rozwoju Lokalnego z Knuruwa;

Opis stanu istniejącego: Projekt skierowany jest do osób, które są w trudnej sytuacji. W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są osoby, które ukończyły 50 rok życia, długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Celem projektu jest wyposażenie w niezbędną wiedzę, doświadczenie i umiejętności 80 osób, w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy i uzyskania zatrudnienia;

Zakres realizowanych działań: Uczestnikom zapewniamy:

- wsparcie doradcy zawodowego,
- opracowanie IPD,
- szkolenia zawodowe,
- działania aktywizacyjne – szkolenia miękkie,
- poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy,
- staże;

Prognozowane rezultaty: Podniesienie/nabycie kwalifikacji przez 80 osób, przeprowadzenie doradztwa zawodowego, zrealizowanie szkoleń zawodowych, zdobycie doświadczenia zawodowego, podjęcie zatrudnienia;

Sposób oceny i miary: Listy obecności, ankiety;

Czas trwania przedsięwzięcia: 01.05.2017 r. - 31.12.2018 r.;

Szacunkowy koszt: 1 173 450,24 zł;

Potencjalne źródła finansowania: EFS, wkład własny Fundacji.

2. Nazwa projektu/przedsięwzięcia: Centrum Wsparcia Inicjatyw Społecznych;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Gmina Knurów- Obszar Starego Knuruwa (III Kolonii);

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Potencjalnymi partnerami w realizacji projektu mogą być organizacje pozarządowe, działające na obszarze Starego Knuruwa (III Kolonii);

Opis stanu istniejącego: Obszar Starego Knuruwa charakteryzuje się stosunkowo wysokim poziomem bezrobocia, niskim poziomem aktywności społecznej i profilaktyki zdrowotnej a co w ślad za tym idzie znacznym potencjalnym odsetkiem osób wykluczonych. Zakłada się, że grupą docelową projektu będzie 180 osób zamieszkujących teren rewitalizacji. Grupę tę stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym objęte wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, wśród których są m.in. osoby przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, osoby niesamodzielne, zagrożone eksmisją, po opuszczeniu zakładów penitencjarnych, objęte nadzorem kuratorskim;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Celem głównym projektu jest wzrost dostępności do usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dla 230 osób z obszaru rewitalizacji, w wieku 7- 65 lat, w tym min. 10 % z niepełnosprawnościami;

Zakres realizowanych działań: Niniejszy projekt zakłada wspieranie uczestników w sposób indywidualny, przy jednoczesnym nabywaniu umiejętności społecznych. Podejmowane działania ukierunkowane będą m.in. na integrację środowiskową czyli tzw. wtórną socjalizację. Oddziaływania będą miały charakter kompleksowy uwzględniający indywidualne potrzeby każdego uczestnika projektu. Zakłada się, że powyższa oferta usługowa przyczyni się do zmiany funkcjonowania psychospołecznego uczestników projektu i ich otoczenia, co w połączeniu z zespołem działań z zakresu

budownictwa przyczyni się do ogólnej poprawy jakości życia w rewitalizowanym obszarze. W ramach projektu planuje się utworzenie Klubu Aktywizacji Zawodowej i Inicjatyw Obywatelskich dla ok. 40 osób, Klubu Wolontariatu dla ok. 20 osób oraz Klubu Dziecka i Rodziny docelowo dla ok. 65 osób;

Prognozowane rezultaty:

- 1) Klub Aktywizacji Zawodowej i Inicjatyw Obywatelskich: 40 osób,
- 2) Klub Wolontariatu dla ok. 20 osób,
- 3) Klub Dziecka i Rodziny docelowo dla ok. 65 osób;

Sposób oceny i miary: Imienne listy uczestników projektu;

Czas trwania przedsięwzięcia: 2018 – 2020;

Szacunkowy koszt: 250 000,00 zł;

Potencjalne źródła finansowania: EFS w ramach RPO WSL 2014-2020, budżet gminy.

3. Nazwa projektu/przedsięwzięcia: Gliwicki pakON II;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Powiat Gliwicki, Miasto Gliwice;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Doluk-Świerczek Mirella MDS Centrum Wsparcia Biznesowego – Lider projektu;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Fundacja Rozwoju Lokalnego z Knurowa – partner 1 projektu

Gmina Toszek/ Ośrodek Pomocy Społecznej w Toszku – partner 2 projektu;

Opis stanu istniejącego: Projekt skierowany jest do osób ze znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osób z ich otoczenia;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Celem projektu jest wyposażenie w niezbędną wiedzę, doświadczenie i umiejętności 56 osób z niepełnosprawnością oraz 4 osób z ich otoczenia, w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy i uzyskania zatrudnienia;

Zakres realizowanych działań: Uczestnikom zapewniamy:

- wsparcie doradcy zawodowego,
- opracowanie IPD,
- szkolenia zawodowe,
- działania aktywizacyjne – szkolenia miękkie,
- trening usamodzielniający,
- poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy,
- przeciwdziałanie wyleczeniu społecznemu- aktywna integracja (wycieczki);

Prognozowane rezultaty: Podniesienie /nabycie kwalifikacji przez 60 osób, przeprowadzenie doradztwa zawodowego ,zrealizowanie szkoleń zawodowych, zdobycie doświadczenia zawodowego, podjęcie zatrudnienia, przeciwdziałanie wyleczeniu społecznemu- aktywna integracja (wycieczki);

Sposób oceny i miary: Listy obecności, ankiety;

Czas trwania przedsięwzięcia: 01.05.2016 r. - 31.08.2018 r.;

Szacunkowy koszt: 999 448,06 zł;

Potencjalne źródła finansowania: EFS, wkład własny Lidera oraz partnerów.

4. Nazwa projektu/przedsięwzięcia: Nowa szansa na zatrudnienie;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Projekt realizowany będzie na terenie Gminy Knurów a zakresem jego wsparcia objęty będzie również planowany do rewitalizacji obszar III Kolonii wraz z terenami przyległymi;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Fundacja Rozwoju Lokalnego z Knuruwa jako Lider Projektu;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Gmina Knurów;

Opis stanu istniejącego: Osoby pow. 30 roku życia z Gminy Knurów to os. bezrobotne

i bierne, które mają trudności z wejściem/powrotem na rynek pracy oraz dla których nie ma odpowiednich, adekwatnych ofert pracy. Trudności w wejściu/powrocie na rynek pracy zgodnie z danymi MOPS są spowodowane przede wszystkim tym iż osoby bierne i bezrobotne tracą wcześniej uzyskane kwalifikacje, ale także w obliczu braku zatrudnienia nie nabierają również wymaganego doświadczenia. Ponadto pojawia się niekorzystne zjawisko jakim jest syndrom wyuczonej bezradności, ogólna apatia oraz zmiana postaw wobec samej pracy i jej poszukiwania. Na podst. Badania MOPS wśród rodzin będących w trudnej sytuacji w Knurowie (ok 550 rodzin - ponad 2700 osób, w tym ponad 1400 kobiet), stwierdzono, iż dominującym problemem jest brak zatrudnienia (bezrobocie i bierność) - dotyczy ponad 54% rodzin. Natomiast badania Ag. Pr Lidera, pokazują iż częstą barierą jest niedostosowanie kompetencji/kwalifikacji/umiejętności do oczekiwań lokalnego rynku pracy - zarówno bariery obiektywne: brak kwalifikacji/odpowiednich kompetencji dostosowanych do potrzeb pracodawcy, ograniczona mobilność, zamieszkiwanie na terenach peryferyjnych, ale również subiektywne: "mentalnościowo - społeczne" - marazm, zniechęcenie, niesprzyjające aktywności osobistej mikrośrodowisko lokalne. Często są to również osoby, które straciły długoletnią pracę z powodu restrukturyzacji zakładów w których dotychczas pracowali (m.in. w zakładach usługowych dla górnictwa lub innych branżach, w których zapotrzebowanie na pracę maleje). W związku z czym istnieje pilna konieczność ponownego włączenia ich do rynku pracy i aktywizacja. W tym celu niezbędna jest dogłębna diagnoza - zarówno zawodowa, jak też psychologiczna, w celu znalezienia odpowiednio dostosowanych, zindywidualizowanych narzędzi wsparcia, a także wyposażenie w kwalifikacje i kompetencje oraz kompetencje miękkie z branż w których popyt na pracę będzie rósł;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Wyposażenie w niezbędną wiedzę, doświadczenie i umiejętności 15 osób (9 kobiet i 6 mężczyzn) powyżej 30 roku życia bezrobotnych i biernych zawodowo, zamieszkujących gminę Knurów, w okresie 01.04.2017 r. - 31.01.2018 r., w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy i uzyskania zatrudnienia.

Weryfikacja osiągnięcia celu zostanie zmierzona na podstawie: IPD, raportów, wyników egzaminów, ocen po stażach, a także otrzymania ofert zatrudnienia oraz

innych dokumentów wytworzonych w ramach realizacji projektu. Cel projektu zostanie osiągnięty poprzez uzyskanie wskaźników zatrudnienia założonych w programie. Wsparcie zostało ukierunkowane w taki sposób aby priorytetem było znalezienie zatrudnienia przez UP;

Zakres realizowanych działań: Cel główny zostanie zrealizowany poprzez objęcie uczestników wielotorowym wsparciem, na które składać się będzie:

- diagnoza Urzędu Pracy,
- poradnictwo zawodowe,
- pośrednictwo pracy,
- coaching ścieżki zawodowej,
- wsparcie psychologiczne,
- szkolenia kończące się egzaminem potwierdzającymi kwalifikacje,
- staże;

Prognozowane rezultaty: Kluczowe: Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek- po opuszczeniu programu (osoby): 7 osób, 2) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje o opuszczeniu programu (osoby): 9 osób;

Sposób oceny i miary: 1) Częstotliwość pomiaru: I - narastająco co 2 miesiące, od początku realizacji projektu, efekty bezpośrednio po zakończeniu udziału w projekcie i mierzone do 4 tygodni od zakończenia udziału przez uczestnika w projekcie. Źródło danych do pomiaru wskaźnika: umowy o pracę/cywilno-prawne w zależności od rodzaju zawartej umowy przez uczestników projektu, wypisy z CEIDG w przypadku osób które rozpoczną własną działalność oraz zaświadczenie o opłacaniu składek. Uczestnicy zostaną zobowiązani do dostarczenia do biura projektu kopii umów /wypisów z CEIDG i zaświadczeń. W związku z brakiem możliwości podziału osób ze względu na płeć (brak danych oraz zapobieganie dyskryminacji) podano wartość sumaryczną. Zgodnie z odpowiedzią Punktu Kontaktowego EFS "... Jeżeli Wnioskodawca nie posiada informacji o strukturze płci uczestników, określenie podziału wskaźnika ze względu na płeć nie będzie obligatoryjne". Odpowiedzialny za

monitorowanie: specjalista ds. finansowo - księgowych i monitoringu. 2) Częstotliwość pomiaru: 1 - narastająco co 2 miesiące, od początku realizacji projektu, efekty bezpośrednio po zakończeniu udziału w projekcie i mierzone do 4 tygodni od zakończenia udziału przez uczestnika w projekcie. Źródło danych do pomiaru wskaźnika: Szacujemy iż min. 60% uczestników zwiększy swoje kwalifikacje (zda egzamin potwierdzający zdobyte kwalifikacje i uzyska certyfikat - po szkoleniach certyfikowanych i zawodowych). Źródło danych do pomiaru wskaźnika: Protokoły z egzaminów potwierdzających kwalifikacje, listy potwierdzające odbiór certyfikatów, inne dokumenty (świadczenia, licencje) świadczące o uzyskanych kwalifikacjach. W związku z brakiem możliwości podziału osób ze względu na płeć (brak danych oraz zapobieganie dyskryminacji) podano wartość sumaryczną. Zgodnie z odpowiedzią Punktu Kontaktowego EFS "... Jeżeli Wnioskodawca nie posiada informacji o strukturze płci uczestników, określenie podziału wskaźnika ze względu na płeć nie będzie obligatoryjne". Odpowiedzialny za monitorowanie: specjalista ds. finansowo - księgowych i monitoringu;

Czas trwania przedsięwzięcia: 1.04.2017 r. - 31.01.2018 r.;

Szacunkowy koszt: 222 458,25 zł;

Potencjalne źródła finansowania: Europejski Fundusz Społeczny w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014- 2020 oraz wkład własny w postaci rzeczowej.

5. Nazwa projektu/przedsięwzięcia: Nowy start w lepszą przyszłość;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Powiat Gliwicki- Gminy Knurów, Gierałtowiec, Sośnicowice, Rudziniec i Pilchowice jako partnerzy projektu oraz Gminy Toszek, Wielowieś i Pyskowice wchodzące w skład Powiatu Gliwickiego;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Gminy Knurów, Gierałtowiec, Sośnicowice, Rudziniec i Pilchowice, w tym lokalne ośrodki pomocy społecznej;

Opis stanu istniejącego: Zły stan zdrowia osób niepełnosprawnych utrudnia bądź ogranicza aktywizację zawodową, z drugiej strony sytuacja już istniejących barier często potęguje ich izolację społeczną, apatie oraz zamykanie się w przysłowiowych „czterech ścianach”. Zwrócić należy również szczególną uwagę na występowanie barier powiązanych z typem niepełnosprawności jak np. osoby poruszające się na wózku, niedosłyszające czy niedowidzące. Ponadto stale dominuje przekonanie o postrzeganiu osób niepełnosprawnych jako niepełnowartościowych pracowników. W konsekwencji grupa ta jest szczególnie zagrożona wykluczeniem społeczno – zawodowym. Kolejną grupę stanowią osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W tej grupie znajdują się przede wszystkim osoby kwalifikujące się lub korzystające z systemu pomocy społecznej, pieczy zastępczej, osoby przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo wychowawczej, osoby niesamodzielne czy zagrożone eksmisją z tytułu braku prawa do lokalu mieszk. i os. korzyst. z PO PŻ. Wszystkie te grupy łączą wspólne cechy takie jak niewydolność w zakresie funkcji społecznych, niezaradność, bezradność często wynikające z braku odpowiednich wzorców oraz obciążeń genetycznych – tzw. dziedziczonej niewydolności czy biedy. grupa ta często nie posiada podstawowych umiejętności wymaganych na rynku pracy jak prawo jazdy czy obsługa komputera. Stwierdzić można zatem, że potrzeby tej grupy są mocno skoncentrowane na umiejętnościach społecznych prowadzących do wzmocnienia ich samooceny, poczucia własnej wartości i sprawczości podobnie jak w przypadku grupy pierwszej;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Projekt partnerski „Nowy start w lepszą przyszłość” kierowany jest do ok. 200 uczestników/-czek (142 Kobiety, 58 Mężczyzn) projektu z terenu powiatu gliwickiego - osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w tym m.in. długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych, poszukujących pracy, nieaktywnych zawodowo, niepełnosprawnych poprzez działania doradcze, szkoleniowe, trenerskie, warsztatowe, edukacyjne, środowiskowe, zdrowotne w okresie 1.01.2016 – 31.12.2017. Działania projektowe koncentrować będą się na terenie wszystkich gmin powiatu w tym: w ramach umów partnerskich działania realizowane będą przez lokalne OPS na terenie gmin: Knurów, Gierałtówice, Sośnicowice, Rudziniec, Pilchowice zaś na terenie całego Powiatu z uwzględnieniem

gmin Toszek, Wielowieś, Pyskowie działania realizowane będą samodzielnie przez Powiat/PCPR Gliwice. Projekt tworzy innowacyjną ofertę mającą na celu wzrost zdolności do zatrudnienia jego uczestników;

Zakres realizowanych działań: Działanie.1 Promocja informacji o projekcie i rozpoczętej rekrutacji poprzez plakaty przygotowane przez zespół projektowy umieszczane m.in. w PCPR, Gminnych OPSach na terenie powiatu, przychodniach, urzędach gmin powiatu; bezpłatne artykuły w lokalnej prasie trafiającej do szerokiego grona odbiorców (np. Wiadomości pow. Gliwickiego itp.); Informacja o rekrutacji na stronach internetowych PCPR, UM, OPS;

Działanie 2. Wszystkie zainteresowane osoby otrzymają formularz zgłoszeniowy ze stosownymi oświadczeniami wstępnie kwalifikujących uczestnika do projektu (w ramach konkretnej grupy docelowej). Dokumenty będzie można przestać uczestnikowi mailowo, będzie do pobrania ze strony internetowej lub osobiście do odbioru w PCPR i w lokalnych OPS w miejscach dostosowanych do osób niepełnosprawnych - co umożliwi równy dostęp do oferty projektu.

Działanie 3. Rekrutacja przeprowadzona zostanie na podstawie opracowanego Regulaminu Rekrutacji do projektu w którym zawarty zostanie katalog dostępnych i przejrzystych kryteriów rekrutacji w czasie dostosowanym do możliwości uczestnika. Działania rekrutacyjne przeprowadzone będą (w pomieszczeniach dostępnych i dostosowanych dla osób niepełnosprawnych) przez zespół rekrutacyjny składający się z 3 zewnętrznych specjalistów (doradca zawodowy, trener pracy, psycholog), do którego kierowane będą osoby zainteresowane udziałem w projekcie przez opiekunów i pracowników socjalnych PCPR i lokalnych OPS. Zespół rekrutacyjny będzie miał formułę mobilną co oznacza prowadzenie procesu rekrutacji na terenie gmin partnerskich oraz pozostałych, celem umożliwienia jak najłatwiejszego dostępu uczestników do procesu rekrutacyjnego;

Prognozowane rezultaty: 1) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu [os.]: 2M, 8K;

2) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) [os.]: 2K;

Sposób oceny i miary: 1) Wskaźnik monitorowany będzie na bieżąco przez pracownika socjalnego/ opiekuna zarówno u Lidera jak i Partnera do 4 tygodni po zakończenia/opuszczenia programu metodą ankiety. Pomiar wskaźnika odbywał się będzie poprzez zastosowania narzędzia ankiety ewaluacyjnej - pomiar prowadzony przed projektem i po zakończeniu/opuszczeniu projektu (exante, expost). Ankieta będzie źródłem weryfikacji zmiany poziomu aktywności zawodowej pod kątem poszukiwania pracy (np. zmiany postawy wobec poszukiwania pracy z biernej na czynną). W celu dokumentacji wskaźnika na tę okoliczność uczestnicy złożą również stosowne oświadczenie potwierdzające fakt poszukiwania zatrudnienia.

2) Wskaźnik monitorowany będzie na bieżąco przez pracownika socjalnego/ opiekuna zarówno u Lidera jak i Partnera oraz do 4 tygodni po zakończenia/opuszczenia programu. Uczestnik podejmujący zatrudnienie zobowiązany będzie do dostarczenia oryginału umowy/ wpisu do CEiDG potwierdzającej/-go podjęcie zatrudnienia lub złożenia na tę okoliczność stosownego zaświadczenia od pracodawcy lub oświadczenia przez uczestnika o podjęciu zatrudnienia/ własnej działalności gospodarczej. Dokumenty zostaną skopiowane i potwierdzone za zgodność z oryginałem oraz zarchiwizowane przez Lidera/ Partnera;

Czas trwania przedsięwzięcia: 1.01.2016 r. - 31.12.2017 r.;

Szacunkowy koszt: 3 658 973,00 zł;

Potencjalne źródła finansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny) dla osi priorytetowej: IX. Włączenie społeczne dla działania: 9.1. Aktywna integracja dla poddziałania: 9.1.6. Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – tryb pozakonkursowy.

6. Nazwa projektu/przedsięwzięcia: Sam sobie szefem;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Gmina Wielowieś, Gmina Pilchowice oraz Gmina Knurów;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Fundacja Rozwoju Lokalnego z Knuruwa jako Lider projektu;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Gminy Wielowieś, Pilchowice oraz Knurów jako partnerzy projektu;

Opis stanu istniejącego: Osoby bierne zawodowo i zagrożone wykluczeniem społecznym są jednym z głównych czynników spowolnionego rozwoju przedsiębiorczości i tym samym rozwoju gospodarczego na danym obszarze;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Celem głównym projektu jest rozwój przedsiębiorczości i samo zatrudnienia jako wsparcie procesów rewitalizacyjnych na rzecz mieszkańców dzielnicy Stary Knurów;

Zakres realizowanych działań: Przedmiotem projektu jest wsparcie mieszkańców Gminy Knurów zamieszkałych na terenie objętym rewitalizacją (dzielnica Stary Knurów), którzy zamierzają rozpocząć działalność gospodarczą oraz wsparcie w pierwszym okresie działalności. Zakres projektu to szkolenia, przyznanie jednorazowej dotacji, wsparcie pomostowe oraz doradztwo;

Prognozowane rezultaty: 1) Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni): 7; 2) Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie: 7;

Sposób oceny i miary: Ewidencja działalności gospodarczej, listy osób zgłoszonych i przeszkolonych w ramach projektu;

Czas trwania przedsięwzięcia: 04.2017 - 08.2018;

Szacunkowy koszt: 713 144,35 zł;

Potencjalne źródła finansowania: EFS, wkład własny rzeczowy partnerów projektu.

7. **Nazwa projektu/przedsięwzięcia:** Utworzenie lokali socjalnych w rewitalizowanych budynkach III Kolonii;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Knurów, ul. Słoniny 25-27;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Gmina Knurów: Urząd Miasta Knurów- Wydział Urbanistyki, Architektury, Strategii Rozwoju Miasta i Spraw Lokalowych;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Miejski Zespół Gospodarki Lokalowej i Administracji oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;

Opis stanu istniejącego: W chwili obecnej brak jest w Gminie Knurów lokali socjalnych chronionych, co uniemożliwia ponowną socjalizację osób do tej pory wykluczonych społecznie, w tym bezdomnych, pozostających bez stałego miejsca zamieszkania;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Inwestycja zakłada generalny remont dwóch komunalnych budynków mieszkalnych położonych przy ul. Słoniny 25 i 27 z przeznaczeniem na lokale socjalne;

Zakres realizowanych działań: W ramach inwestycji planuje się modernizację lub wymianę infrastruktury technicznej w budynkach (media), roboty osuszeniowe i izolacyjne fundamentów, termomodernizację wraz z wymianą stolarki drzwiowej i okiennej, izolację pokrycia dachowego, zagospodarowanie otoczenia budynków, remont klatki schodowej oraz adaptację istniejących pomieszczeń mieszkalnych na lokale jedno i dwuizbowe, przystosowane m.in. dla osób niepełnosprawnych;

Prognozowane rezultaty: Utworzone lokale socjalne na terenie rewitalizacji;

Sposób oceny i miary: Powierzchnia zmodernizowanych pomieszczeń, protokół zdawczo-odbiorczy;

Czas trwania przedsięwzięcia: 2017;

Szacunkowy koszt: 5 144 280,00 zł (alokacja na to poddziałanie wynosi 965 455,16 zł);

Potencjalne źródła finansowania: RPO WSL 2014-2020, Poddziałanie 10.2.1 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione oraz infrastruktury usług społecznych - ZIT, w ramach EFRR (85%)oraz wkład własny (15%).

8. Nazwa projektu/przedsięwzięcia: Termomodernizacja zabytkowych budynków Starego Knuruwa wraz z likwidacją źródeł niskiej emisji;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Knurów;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Urząd Miasta Knurów- Wydział Urbanistyki, Architektury, Strategii Rozwoju Miasta i Spraw Lokalowych;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Miejski Zespół Gospodarki Lokalowej i Administracji;

Opis stanu istniejącego: W chwili obecnej, budynki na obszarze tzw. Starego Knuruwa, ze względu na swój stan spowodowany bieżącą jego eksploatacją przez mieszkańców oraz zastosowaniem nieekologicznych źródeł ogrzewania mieszkań nie spełniają podstawowych norm efektywności ekologicznej, co powoduje wysokie koszty ich utrzymania i remontów;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Inwestycja zakłada generalny remont komunalnych budynków mieszkalnych położonych w kwartale ulic Dworcowa 9,11,13,15 oraz Mickiewicza 2,6. W ramach inwestycji planuje się ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę istniejących źródeł ciepła na ogrzewanie spełniające kryteria energetyczne i emisyjne tj. wymianę piecy węglowych w indywidualnych mieszkaniach na piece gazowe zasilane z miejskiej sieci oraz wykonanie wewnętrznej instalacji grzewczej wraz z robotami towarzyszącymi (wymiana posadzek, likwidacja zawilgocenia, budowa pionów spalinowo - wentylacyjnych).

Dodatkowo, w budynkach planuje się modernizację lub wymianę infrastruktury technicznej (media), roboty osuszeniowe i izolacyjne fundamentów, termomodernizację wraz z wymianą stolarki drzwiowej i okiennej, izolację pokrycia dachowego, zagospodarowanie otoczenia budynków oraz remont części wspólnych;

Zakres realizowanych działań: 1. Przedmiot zamówienia obejmuje wykonanie robót budowlanych w budynku wraz z zagospodarowaniem terenu, a w szczególności:

1) architektoniczno – konstrukcyjnych, w tym:

a) roboty rozbiórkowe, izolacyjne wraz z hydroizolacją, elewacyjne z termomodernizacją i wymianą stolarki okiennej i drzwiowej oraz obróbką blacharską,

b) pozostałe roboty ogólnobudowlane określone w dokumentacji projektowej w tym roboty remontowo-wykończeniowe i porządkowe lokali mieszkalnych i zmiana sposobu użytkowania części strychu, z oknami połaciowymi, jako dodatkowa powierzchnia lokalu mieszkalnego, zlokalizowanego na piętrze,

2) instalacyjnych wewnętrznych branż wraz z wyposażeniem w określone stałe urządzenia, w tym:

a) instalację wodno-kanalizacyjną (z wewnętrzną instalacją cwu),

b) instalację co wraz ze źródłem ciepła – dwufunkcyjnego kondensacyjnego pieca gazowego z zamkniętą komorą spalania, pełniącego funkcje grzewcze oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej,

c) instalację gazową (dla celów bytowych i grzewczych, z lokalizacją liczników do lokali w części wejścia do piwnicy),

d) instalację elektryczną i instalację teletechniczną z jedną anteną zbiorczą i domofonami (z lokalizacją liczników elektrycznych do lokali w części wejścia do piwnicy),

e) wyposażenie każdego mieszkania,

3) zagospodarowanie terenu obejmujące m.in.: roboty rozbiórkowe, roboty ziemne, roboty drogowe (podjazdy, chodniki), kanalizację deszczową wraz z drenażem i ukształtowaniem terenu zielonego,

4) przebudowa zasilania energetycznego obsługującego budynki mieszkalne.

5) wykonanie i umieszczenie stosownych tablic informacyjnych w miejscu realizacji zadania inwestycyjnego.

Odbiorcami będą mieszkańcy 8 budynków mieszkalnych terenu III Kolonii oraz osoby odwiedzające ten obszar;

Prognozowane rezultaty: 8 ztermomodernizowanych budynków mieszkalnych. Dzięki realizacji projektu obniżeniu ulegną koszty utrzymania/ eksploatacji budynków mieszkalnych. Realizacja projektu wpłynie również na poprawę stanu środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie do atmosfery szkodliwych substancji powstających w wyniku użytkowania ogrzewania;

Sposób oceny i miary: Protokoły odbioru robót;

Czas trwania przedsięwzięcia: 2016 – 2018;

Szacunkowy koszt: 21 832 742,00 zł (alokacja ZIT dla tego Poddziałania wynosi 8 590 718,87 zł);

Potencjalne źródła finansowania: RPO WSL 2014-2020, Poddziałanie 4.3.1 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej-ZIT, w ramach EFRR (85%) oraz wkład własny Gminy Knurów (15%).

9. **Nazwa projektu/przedsięwzięcia:** Modernizacja stadionu miejskiego;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Knurów, ul. Dworcowa 28;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Knurowie;

Opis stanu istniejącego: Celem projektu jest kompleksowa przebudowa infrastruktury sportowej (trybuny, płyta główna, budynek klubowy, infrastruktura towarzysząca) w celu poprawy jakości i funkcjonalności obiektu oraz podniesienia bezpieczeństwa uczestników zawodów sportowych i wydarzeń kulturalnych;

Uzasadnienie: W mieście liczącym ok. 40 tys. mieszkańców w chwili obecnej brak jest dużego i dobrze wyposażonego obiektu sportowego - stadionu miejskiego, na którym mogłyby się odbywać np. ligowe mecze piłki nożnej. Dotychczas funkcjonująca infrastruktura uniemożliwiała uczestnictwo w rozgrywkach dużej liczbie osób. Pojemność stadionu liczyła około 300 miejsc. Po zakończeniu kolejnych dwóch etapów modernizacji i zwiększeniu liczby miejsc do 990 możliwe będzie otrzymanie licencji na

rozgrywki o mistrzostwo II ligi). Głównie przeznaczenie rozgrywanie meczy piłkarskich w rozgrywkach ligowych, mecze pokazowe i towarzyskie, rozgrywki dla mieszkańców miasta oraz w razie potrzeby festyny i koncerty;

Czas trwania przedsięwzięcia: 2016 – 2018.

10. Nazwa projektu/przedsięwzięcia: Rewitalizacja infrastruktury społecznej III Kolonii - odtworzenie infrastruktury służącej społeczeństwu;

Lokalizacja projektu/miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia: Knurów, ul. Dworcowa 33;

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie: Urząd Miasta Knurów- Wydział Urbanistyki, Architektury, Strategii Rozwoju Miasta i Spraw Lokalowych;

Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;

Opis stanu istniejącego: W chwili obecnej brak jest na terenie Knurowa swego rodzaju centrum życia społecznego, gdzie osoby do tej pory wykluczone, chcące uzyskać pomoc, mogłyby w jednym miejscu realizować swoje plany dot. np. powrotu na rynek pracy czy aktywizacji społecznej;

Cel projektu/przedsięwzięcia: Inwestycja zakłada modernizację zespołu budynków przy ul. Dworcowej 29,31,33 poprzez:

- termomodernizację budynków przy ul. Dworcowej 29 oraz 31 wraz z likwidacją linii napowietrznej;
- adaptację budynku przy ul. Dworcowej 33 na potrzeby utworzenia Centrum Wsparcia Inicjatyw Społecznych;
- rewitalizację skweru miejskiego/placu zabaw przy ul. Dworcowej;

Zakres realizowanych działań: Termomodernizacja polegać będzie na wykonaniu robót osuszeniowych i izolacyjnych fundamentów, termomodernizację ścian wraz z wymianą stolarki drzwiowej i okiennej, izolację pokrycia dachowego oraz zagospodarowanie otoczenia budynków. Remont i adaptacja budynku mieszkalnego przy ul. Dworcowej

33 służyć ma utworzeniu Centrum Wsparcia Inicjatyw Społecznych w ramach zadań statutowych MOPS w Knurowie. W zakres prac wejdzie remont części wspólnych budynku (m.in. wymiana elementów konstrukcji i pokrycia dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wykonanie izolacji i drenażu obiektu, wymiana infrastruktury technicznej, budowa windy dla niepełnosprawnych, adaptacja istniejących pomieszczeń, w tym aranżacja sal dydaktycznych, pomieszczeń administracyjno-biurowych, węzłów sanitarnych oraz zaplecza kuchennego, a także zakup wyposażenia) na potrzeby realizacji usług społecznościowych i opiekuńczych dla mieszkańców Starego Knuruwa i w ramach realizacji projektów EFS;

Prognozowane rezultaty: Remont budynku i utworzenie w nim Centrum Wsparcia Inicjatyw Społecznych;

Sposób oceny i miary: Protokoły odbioru- w zakresie remontu oraz akt założycielski- w zakresie Centrum Wspierania Inicjatyw Społecznych;

Czas trwania przedsięwzięcia: Termin opracowania dokumentacji: IV kw. 2016;

Szacunkowy koszt: Oszacowanie wartości projektu możliwe będzie po opracowaniu dokumentacji projektowej oraz kosztorysu wykonawczego; (alokacja ZIT dla tego Poddziałania wynosi 2 330 772,73zł);

Potencjalne źródła finansowania: RPO WSL 2014-2020, Poddziałanie 10.3.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych-ZIT, w ramach EFRR (85%) oraz wkład własny (15%).

10.1. Powiązanie planowanych projektów z celami operacyjnymi

W poniższej tabeli zaprezentowano powiązanie planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami operacyjnymi:

Tabela 45 Powiązanie planowanych projektów z celami operacyjnymi

Obszar strategiczny	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działania (projekty)
<u>SPOŁECZEŃSTWO</u>	<i>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru zdegradowanego</i>	1.1. Tworzenie warunków dla integracji mieszkańców obszaru zdegradowanego ze społecznością lokalną	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Klub Dziecka i Rodziny</i> • <i>Klub Wolontariatu</i> • <i>Rewitalizacja infrastruktury społecznej III Kolonii - odtworzenie infrastruktury służącej społeczeństwu</i> • <i>Modernizacja stadionu miejskiego</i> • <i>Poprawa jakości życia mieszkańców Starego Knuruwa</i> • <i>Cykl festynów rodzinnych na arenie plenerowej przy ul. 1 Maja (park przy Ogana)</i> • <i>Biesiady Śląskie</i> • <i>Uroczystości i wydarzenia integrujące środowisko szkolne</i> • <i>Świetlica Środowiskowa im. Bojanowskiego</i> • <i>Program FEAD</i> • <i>Propagowanie i rozwój piłki nożnej w Knurówie</i> • <i>Promocja wędkarstwa rekreacyjnego i sportowego</i>
		1.2. Zmniejszenie liczby występowania problemów społecznych wpływających na powstawanie problemu wykluczenia społecznego	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Gliwicki pakON II</i> • <i>Nowy start w lepszą przyszłość</i> • <i>Klub Aktywizacji Zawodowej i Inicjatyw Obywatelskich</i> • <i>Klub Dziecka i Rodziny</i> • <i>Klub Wolontariatu</i> • <i>Utworzenie lokali socjalnych w rewitalizowanych budynkach III Kolonii</i> • <i>Rewitalizacja infrastruktury społecznej III Kolonii - odtworzenie infrastruktury służącej społeczeństwu</i> • <i>Modernizacja stadionu miejskiego</i> • <i>Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego</i> • <i>Poprawa jakości życia mieszkańców Starego Knuruwa</i> • <i>Uroczystości i wydarzenia integrujące środowisko szkolne</i> • <i>Interdyscyplinarny Projekt Medialny KinoSzkoła</i>

Obszar strategiczny	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działania (projekty)
			<ul style="list-style-type: none"> • Program pomocy i dożywiania dzieci • Świetlica Środowiskowa im. Bojanowskiego • Program FEAD • Program usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych • Programy profilaktyki zdrowotnej w szkołach w ramach Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii • Program pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym • Propagowanie i rozwój piłki nożnej w Knurowie • Z przyjaciółmi w nieznane- wypoczynek dzieci i młodzieży
		1.3. Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru zdegradowanego	<ul style="list-style-type: none"> • Klub Aktywizacji Zawodowej i Inicjatyw Obywatelskich • Klub Dziecka i Rodziny • Klub Wolontariatu • Rewitalizacja infrastruktury społecznej III Kolonii - odtworzenie infrastruktury służącej społeczeństwu • Modernizacja stadionu miejskiego • Poprawa jakości życia mieszkańców Starego Knurowa • Cykl festynów rodzinnych na arenie plenerowej przy ul. 1 Maja (park przy Ogana) • Biesiady Śląskie • Uroczystości i wydarzenia integrujące środowisko szkolne • Interdyscyplinarny Projekt Medialny KinoSzkoła • Świetlica Środowiskowa im. Bojanowskiego • Programy profilaktyki zdrowotnej w szkołach w ramach Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii • Edukacja społeczna „Komputer 45+” • Organizacja działań aktywizujących mieszkańców Starego Knurowa • Promocja wędkarstwa rekreacyjnego i sportowego • Z przyjaciółmi w nieznane- wypoczynek dzieci i młodzieży
<u>GOSPODARKA</u>	Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru zdegradowanego	2.1. Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Gliwicki pakON II • Nowy start w lepszą przyszłość • Nowa szansa na zatrudnienie • Sam sobie szefem • Życie zaczyna się po 30-tce

Obszar strategiczny	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działania (projekty)
<u>INFRASTRUKTURA I PRZESTRZEŃ</u>		2.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw oraz pozyskiwania inwestorów	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego w mieście Knurów</i> • <i>Przebudowa ul. Ogrodowej w Knurowie</i> • <i>Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego</i>
		2.3. Zachęcanie mieszkańców do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sam sobie szefem</i> • <i>Życie zaczyna się po 30-tce</i>
	<i>Podniesienie poziomu estetyki i funkcjonalności obszaru zdegradowanego</i>	3.1. Poprawa jakości infrastruktury technicznej, w tym drogowej i mieszkaniowej	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Utworzenie lokali socjalnych w rewitalizowanych budynkach III Kolonii</i> • <i>Termomodernizacja zabytkowych budynków Starego Knuruwa wraz z likwidacją źródeł niskiej emisji</i> • <i>Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego w mieście Knurów</i> • <i>Przebudowa ul. Ogrodowej w Knurowie</i> • <i>Modernizacja stadionu miejskiego</i> • <i>Poprawa stanu technicznego komunalnych zasobów mieszkaniowych</i>
		3.2. Tworzenie infrastruktury kulturalno-rekreacyjnej, będącej przestrzenią dla aktywności mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rewitalizacja infrastruktury społecznej III Kolonii - odtworzenie infrastruktury służącej społeczeństwu</i> • <i>Poprawa jakości życia mieszkańców Starego Knuruwa</i>
		3.3. Uwypuklenie walorów estetycznych rzadko spotykanego układu przestrzennego III Kolonii i terenów przyległych	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Utworzenie lokali socjalnych w rewitalizowanych budynkach III Kolonii</i> • <i>Termomodernizacja zabytkowych budynków Starego Knuruwa wraz z likwidacją źródeł niskiej emisji</i> • <i>Modernizacja stadionu miejskiego</i> • <i>Poprawa stanu technicznego komunalnych zasobów mieszkaniowych</i>

Źródło: opracowanie własne.

11. Ramy finansowe LPR

Bardzo ważnym elementem Lokalnego Programu Rewitalizacji jest także jego finansowanie. Od wysokości środków zależy możliwość realizacji poszczególnych projektów. Finansowanie może być przeprowadzane z środków krajowych publicznych i prywatnych oraz z funduszy strukturalnych.

W tabeli poniżej przedstawione zostały szacunkowe koszty poszczególnych projektów rewitalizacji wraz z planowanymi źródłami finansowania.

Lp.	Nazwa projektu	Wiązka	Szacunkowy koszt
1)	Gliwicki pakOn II	W I, WII	300 000 zł
2)	Nowy start w lepszą przyszłość	W I, W II	3 658 973 zł
3)	Nowa szansa na zatrudnienie	W II	222 458,25 zł
4)	Sam sobie szefem	W II	800 000 zł
5)	Życie zaczyna się po 30-tce	W II	1 173 450,24 zł
6)	Klub Aktywizacji Zawodowej i Inicjatyw Obywatelskich	W I	250 000 zł
7)	Klub Dziecka i Rodziny	W I	250 000 zł
8)	Klub Wolontariatu	W I	250 000 zł
9)	Utworzenie lokali socjalnych w rewitalizowanych budynkach III Kolonii	W I, W IV	5 100 000 zł
10)	Termomodernizacja zabytkowych budynków Starego Knuruwa wraz z likwidacją źródeł niskiej emisji	W IV	13 440 000 zł
11)	Rewitalizacja infrastruktury społecznej III Kolonii - odtworzenie infrastruktury służącej społeczeństwu	W I, W IV	2 740 000 zł
12)	Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego w mieście Knurów	W IV	304 187,32 zł

13)	Przebudowa ul. Ogrodowej w Knurowie	W IV	600 000 zł
14)	Modernizacja stadionu miejskiego	W I, W IV	9 000 000 zł
15)	Poprawa stanu technicznego komunalnych zasobów mieszkaniowych	W IV	14 000 000 zł
16)	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego	W IV	60 000 zł
17)	Poprawa jakości życia mieszkańców Starego Knuruwa	W I, W III	637 788 zł
18)	Cykl festynów rodzinnych na arenie plenerowej przy ul. 1 Maja (park przy Ogana)	W I, W III	62 000 zł
19)	Biesiady Śląskie	W I, W III	20 000 zł
20)	Uroczystości i wydarzenia integrujące środowisko szkolne	W I, W III	-
21)	Interdyscyplinarny Projekt Medialny KinoSkoła	W I, W III	-
22)	Program pomocy i dożywiania dzieci	W I, W III	-
23)	Świetlica Środowiskowa im. Bł. E. Bojanowskiego	W I, W III	272 000 zł
24)	Program FEAD	W I	48 000 zł
25)	Program usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych	W I	48 000 zł
26)	Programy profilaktyki zdrowotnej w szkołach w ramach Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii	W I	63 927 zł
27)	Program pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym	W I	140 000 zł
28)	Propagowanie i rozwój piłki nożnej w Knurowie	W I, WIII	260 000,00 zł rocznie
29)	Edukacja społeczna „Komputer 45+”	W I, W II	16 000 zł
30)	Organizacja działań aktywizujących	W I	8 000 zł

	mieszkańców Starego Knuruwa		
31)	Promocja wędkarstwa rekreacyjnego i sportowego	W I	12 000 zł
32)	Z przyjaciółmi w nieznane- wypoczynek dzieci i młodzieży	W I	16 000 zł

Źródło: Opracowanie własne.

12. Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest konieczność zapewnienia ich komplementarności w szerokim spektrum funkcjonowania. Komplementarność może mieć charakter:

- przestrzenny;
- problemowy;
- proceduralno-instytucjonalny;
- międzyokresowy;
- finansowy.

Komplementarność przestrzenna oznacza zastosowanie przy określaniu projektów rewitalizacyjnych kryterium ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych łączących obszary rewitalizacji z pozostałymi częściami gminy. Gmina traktowana jest jako całościowa przestrzeń, bez punktowego nacechowania projektów, dlatego ważne jest, by działania zawarte w wiązkach projektów posiadały liczne, wzajemne powiązania, dotyczące również przestrzeni. Działania nie mogą się wzajemnie wykluczać ani wpływać na siebie negatywnie. Efekty osiągnięte mogą również wpływać na przestrzeń znajdującą się poza obszarem rewitalizacji i tam przynosić pośrednie rezultaty, dlatego muszą być zgodne z programami i przedsięwzięciami równolegle wdrażanymi przez strategię i programy Gminy Knurów. Mechanizm odpowiedzialny za komplementarność przestrzenną rewitalizacji powinien opierać się na monitorowaniu zmian zagospodarowania przestrzennego Knurowa w skali całego obszaru gminy, nie tylko obszaru zdegradowanego.

Komplementarność problemową charakteryzuje uwzględnienie w projektach rewitalizacyjnych wszystkich trzech wymiarów Programu Rewitalizacji. Projekty powinny wpływać na aspekt przestrzenny, społeczny i gospodarczy. W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016-2023 określono 32 projekty rewitalizacyjne, których cechy i spodziewane efekty korelują z wyżej wymienionymi aspektami. Komplementarność

problemowa zapewnia zwiększoną efektywność procesu oraz zyskanie dodatkowej wartości niż suma rozwiązanych problemów. Dla zapewnienia komplementarności należy:

- wyznaczyć wskaźniki, które określać będą efekty końcowe projektów rewitalizacyjnych;
- skorelować działania rewitalizacyjne z innymi działaniami podejmowanymi w ramach planowania strategicznego w Gminie – w ramach pozostałych dokumentów dotyczących rozwoju obszaru. Analogicznie władze Miasta powinny rozpatrywać inne dziedziny z uwzględnieniem Lokalnego Programu Rewitalizacji i możliwie wspierać określone w nim działania.

Projekty proponowane przez Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016-2023 powiązane są z działaniami wynikającymi z: Strategii ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, Strategii Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005-2020, Strategii Rozwoju Gminy Knurów do roku 2020, Programu współpracy gminy Knurów z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Knurów, działań wynikających z programów miejskich oraz przedsięwzięć realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna dotyczy aspektu zarządzania procesem rewitalizacji, którego powodzenie w znacznej mierze uzależnione jest od wykreowania odpowiedniego systemu zarządzania rewitalizacją. System ten określa m.in. sposób podejmowania decyzji oraz podmioty biorące udział w procesie rewitalizacyjnym. Lokalny Program rewitalizacji musi być również komplementarny z innymi strategiami obowiązującymi obszar zdegradowany, przede wszystkim ze Strategią Rozwoju Gminy Knurów do roku 2020 oraz strategiami i programami funkcjonalnymi.

Zaproponowane działania koordynują role i działania podejmowane przez jednostki wewnętrzne (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, MOSiR Knurów, Centrum Kultury, Straż Miejska, MSP nr 1, MG nr 1, Urząd Miasta: Wydział Inwestycji, Wydział Gospodarki Komunalnej, Restrukturyzacji i Ochrony Środowiska, Wydział Geodezji, Gospodarki Nieruchomościami i Rolnictwa, Wydział Urbanistyki, Strategii Rozwoju Miasta i Spraw Lokalowych, Wydział Świadczeń Socjalnych i Działalności Gospodarczej, Biuro ds. Funduszy Strukturalnych, Promocji i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Pełnomocnik ds.

Profilaktyki i Promocji Zdrowia) oraz podmioty zewnętrzne (Powiatowy Urząd Pracy, Policja, Fundacja Rozwoju Knuruwa, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty wyznaniowe, instytucje publiczne, społeczność lokalną).

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014 - 2020, oznacza, że finansowanie projektów rewitalizacyjnych, wynikających z planu rewitalizacji opiera się na uzupełnianiu się i łączeniu wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, z wykluczeniem ryzyka wystąpienia podwójnego dofinansowania.

Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie zdolności inwestycyjnych lokalnych podmiotów ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian. Poszczególne wiązki lub projekty rewitalizacyjne mogą być również finansowane z środków prywatnych, m.in. prywatnych przedsiębiorców czy właścicieli nieruchomości.

13. Mechanizmy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji

Włączenie udziału społecznego do tworzenia procesu rewitalizacji i zarządzania nim, wynika nie tylko z praw obywatelskich do uzyskania informacji o działalności organów władzy publicznej (art. 61) czy dialogu społecznego, w tym potrzeby dialogu oraz współpracy różnych grup społecznych (art. 20), ale także podstawowych założeń samego procesu rewitalizacji. Tylko przy udziale interesariuszy obszaru, ich akceptacji dla zmian oraz chęci pomocy i dbania o podtrzymanie efektów, proces odnowy przestrzeni miejskiej może zakończyć się sukcesem.

Interesariusze to instytucje, osoby lub grupy osób, które znajdują się w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz instytucje i osoby, które mogą mieć wpływ (pozytywny lub negatywny) na realizację Programu i jego rezultaty. Interesariuszami mogą być:

- pojedyncze osoby (mieszkańcy i użytkownicy obszaru rewitalizowanego);
- lokalne społeczności i ich formalni i nieformalni przedstawiciele;
- władze samorządowe i krajowe;
- politycy;
- grupy specjalnych interesów;
- przedstawiciele biznesu;
- turyści;
- potencjalni mieszkańcy;
- organizacje pozarządowe.

Partycypację społeczną w procesie rewitalizacji oparto na trójpodziale, który związany jest z kolejnymi poziomami angażowania obywateli w sprawy publiczne:

Wykres 51 Trójkąt angażowania obywateli w sprawy publiczne.

Źródło: opracowanie własne.

Informowanie – upowszechnianie informacji na temat rewitalizacji i planowanych rozwiązań, upowszechnianie dobrych praktyk, upublicznianie aktów prawnych i dokumentów. Do narzędzi informowania należą m.in. Biuletynu Informacji Publicznej, wyłożenia planów zagospodarowania przestrzennego, urzędowych obwieszczeń i komunikatów, ulotek informacyjnych, mediów czy stron internetowych;

Konsultowanie – identyfikacja potrzeb wspólnoty i wykorzystanie wyników badań do identyfikacji aktorów konfliktów, informowanie zwrotne o upublicznieniu dokumentów, identyfikacja potencjalnych konfliktów i ich stron, konsultacje rozwiązań problemowych, system informacji zwrotnych. Do narzędzi konsultacji należą m.in.: konsultacje społeczne dokumentów planistycznych czy decyzji administracyjnych, badania opinii publicznej, wywiady zogniskowane, głosowania, debaty;

Aktywne uczestnictwo – pełna partycypacja interesariuszy oparta na współpracy, włączanie lokalnych liderów, zdolnych do animowania aktywności społeczności lokalnej, tworzenie scenariuszy rozwiązań. Do narzędzi aktywnego uczestnictwa należą m.in.: referenda lokalne, wieloletnie planowanie inwestycyjne o charakterze partycypacyjnym, budżety partycypacyjne, programy grantowe i dotacje, wysłuchania i przesłuchania publiczne, otwarte drzwi urzędów i innych instytucji, spotkania z grupami mieszkańców.

Współpraca z różnymi grupami interesariuszy, w szczególności ze społecznością obszarów rewitalizacji i innymi ich użytkownikami, takimi jak przedsiębiorcy czy organizacje pozarządowe, pozwoli na:

- wyznaczenie liderów społecznych z różnych środowisk;
- określenie obszarów problemowych;
- zdiagnozowanie potrzeb rewitalizacyjnych w gminie;

- wypracowanie społecznej akceptacji podejmowanych działań rewitalizacyjnych;
- pozyskanie, ze źródeł publicznych i prywatnych, środków na działania rewitalizacyjne;
- systematyczne i ciągłe monitorowanie postępów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz jego aktualizację.

Ważnym jest, by działania partycypacyjne prowadzone były w sposób ciągły. Nie mogą zakończyć się one na procesie planowania, lecz dotyczyć muszą także realizacji projektów rewitalizacyjnych (upowszechniania informacji na temat LPR, zasad uczestnictwa partnerów i beneficjentów, upublicznianie aktów prawnych i dokumentów, współpracy międzyinstytucjonalnej, udziału interesariuszy w inicjatywach lokalnych, powoływania podmiotów zdolnych do samoorganizacji) oraz, o czym najczęściej się zapomina, funkcjonowania po zakończeniu procesu rewitalizacji (upubliczniania monitoringu zmian z naciskiem na obszary rewitalizowane, zapewnianie udziału mediów, publikowanie raportów i sprawozdań, badania na temat oceny procesów rewitalizacji, prezentacje efektów rewitalizacji).

Przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Knurów oraz jego wdrażanie i monitorowanie opierają się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym przede wszystkim ze:

- społecznością obszaru zdegradowanego,
- użytkownikami obszaru zdegradowanego,
- lokalnymi przedsiębiorcami,
- organizacjami pozarządowymi.

Kompleksowość procesu rewitalizacji w gminie Knurów zakładająca włączenie wielu grup interesariuszy, wymaga stworzenia struktury organizacyjnej oraz podziału kompetencji i obowiązków.

13.1. Wywiad kwestionariuszowy w ramach opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Knurów na lata 2016-2023

Badanie ankietowe metodą CATI zostało zrealizowane by poznać zdanie mieszkańców, ich potrzeby i problemy, które wiążą się bezpośrednio z miejscem zamieszkania. Badaniem objęto osoby mieszkające na terenie miasta Knurów. W ten sposób uzyskano 100 ankiet zawierających cenne informacje od głównego interesariusza rewitalizacji. Większość respondentów stanowiły kobiety. Najczęściej zamieszkiwanym przez badanych obszarem Knurowa był rejon III Kolonii.

W ramach wywiadu kwestionariuszowego mieszkańcy wskazali na obszary Knurowa, które według nich borykają się z największymi problemami, w związku z czym powinny zostać poddane procesom rewitalizacji. Za obszar najbardziej potrzebujący wsparcia z zakresu społecznego, gospodarczego oraz z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury uznany został Rejon III.

13.2. Konsultacje społeczne w ramach opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Knurów na lata 2016-2023

Celem konsultacji społecznych, które odbyły się na etapie wyznaczania obszarów zdegradowanych, miało być zdefiniowanie problemów występujących na terenie miasta wraz z określeniem miejsc, na których natężenie problemów jest największe. Spotkanie pozwoliło na uzupełnienie analizy zebranej za pomocą wywiadów kwestionariuszowych.

Na tym etapie przeprowadzono trzy spotkania konsultacyjne:

- 26.07.2016r. – spotkanie skierowane było do wszystkich interesariuszy: mieszkańców miasta, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji publicznych;
- 11.08.2016r. – spotkanie (warsztaty) skierowane było do lokalnych liderów i przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego: 5 przedstawicieli społeczności lokalnej, Parafii, Straży Miejskiej, MOPS, Wydziału Architektury UM Knurów, Referatu Lokalowego UM Knurów, Gminnego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej,

Pełnomocnika Prezydenta ds. profilaktyki i promocji zdrowia, Miejskiej Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Agencji Rozwoju Lokalnego;

- 31.08.2016r. – spotkanie skierowane było do wszystkich interesariuszy: mieszkańców miasta, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji publicznych.
-2016r. – *materiał zostanie uzupełniony o kolejne formy konsultacji przeprowadzane w m-cu październiku*

Pierwsze spotkanie polegało na rozpoznaniu problemów i potrzeb interesariuszy. Wybrano na nim lokalnych liderów do prac w zespołach problemowych. Spotkanie drugie przyjęło formę warsztatów. Analizowano wówczas mocne i słabe strony oraz potencjały obszaru zdegradowanego. Na spotkaniu ostatnim przedstawiono pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne na wybranym obszarze rewitalizacji.

Informacje o spotkaniach rozpowszechniane były za pomocą publikacji na stronie miasta, portalach miejskich, publikacji w prasie, ogłoszeń parafialnych wygłaszanych w kościele, ulotek roznoszonych do budynków mieszkalnych oraz imiennych zaproszeń.

13.3. Pozostałe metody partycypacji społecznej

- Formularze zgłoszenia projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016-2023
- na stronie miasta knurow.pl został umieszczony formularz zgłaszania projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji;
- na stronie miastoknurow.pl oraz /Knurow.pl umieszczane są artykuły dotyczące rewitalizacji.

Wnioski płynące z badań ankietowych oraz konsultacji społecznych zorganizowanych w ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Knurów na lata 2016-2023.

- najgorzej ocenianym przez interesariuszy obszarem jest obszar Starego Knuruwa wraz z terenami przyległymi;

- budynki mieszkalne znajdują się w złym stanie technicznym, co znacząco wpływa na obniżenie jakości życia mieszkańców;
- w złym stanie znajduje się infrastruktura drogowa – drogi oraz chodniki są nierówne, co stanowi niebezpieczeństwo i szpeci miasto;
- miasto posiada zbyt małą liczbę parkingów, co utrudnia poruszanie się po mieście samochodem;
- widoczna jest degradacja środowiska – zanieczyszczenie wód, gleby itp., co stanowi niebezpieczeństwo dla mieszkańców i użytkowników terenu gminy;
- w wielu miejscach wciąż brakuje kanalizacji, co znacząco zaniża jakość życia mieszkańców;
- oferta kulturalno-rozrywkowa jest niewystarczająca, co niekorzystnie wpływa na samorozwój i integrację lokalnej społeczności;
- oferta sportowo-rekreacyjna jest niewystarczająca, co niekorzystnie wpływa na sprawność fizyczną i integrację lokalnej społeczności;
- hałas spowodowany bliskością Autostrady A1 jest bardzo uciążliwy, potrzebne byłyby ekrany akustyczne;
- gmina powinna zainwestować w tereny zielone, tzn. oczyścić je ze śmieci, zakopać rowy, zadbać o estetykę parków (rozmawiano m.in. o zagospodarowaniu skweru przy ul. Dworcowej);
- interesariusze uważają, że w pierwszej kolejności powinno zrewitalizować infrastrukturę drogową oraz wyremontować budynki mieszkalne na terenie III Kolonii.

Przewiduje się również udział mieszkańców, instytucji i innych podmiotów zewnętrznych w realizacji ustaleń Lokalnego Programu Rewitalizacji, z wykorzystaniem instrumentów, których celem jest włączenie mieszkańców we współdecydowanie o przeznaczeniu środków publicznych. Instrumentem taki będzie:

- budżet obywatelski – instrument finansowy umożliwiający zgłaszanie przez osoby fizyczne, aktywne grupy mieszkańców przedsięwzięć inwestycyjnych, remontowych i społecznych; m.in. integrujących społeczność lokalną;
- system dotacji na realizację zadań publicznych – instrument finansowy adresowany do organizacji pozarządowych, w tym działających na obszarach kryzysowych na rzecz integracji i aktywizacji społecznej mieszkańców.

Ponadto planowane jest kontynuowanie dotychczasowej formy komunikowania się ze społecznością lokalną poprzez stronę internetową UM Knurów, na której publikowane będą informacje z zakresu funkcjonowania Programu, jego ewentualnych zmian, raportów okresowych, informacji o spotkaniach i innych wydarzeniach itp. Proces ten będzie wzmocniony poprzez udostępnianie najważniejszych informacji miejskim portalom internetowym oraz lokalnym tytułom prasowym, co zapewni swobodny przepływ informacji i bezpośredni kontakt z interesariuszami na każdym etapie prowadzonego procesu rewitalizacji.

14. System wdrażania (realizacji) Lokalnego Programu Rewitalizacji

System wdrażania jest elementem zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji. Obejmuje on szereg narzędzi usprawniających realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz realizację założonych celów. Wdrażanie powiązane jest z systemem monitoringu i ewaluacji. Proces wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji ma na celu kierowanie realizowanymi działaniami tak, by umożliwić wyprowadzenie obszarów zdegradowanych, w tym szczególnie wyznaczonych do rewitalizacji, ze stanu kryzysowego. W związku z takimi działaniami podmiotów wdrażających oraz przeznaczonych na te cele środków finansowych i rzeczowych, nastąpi planowana poprawa jakości życia mieszkańców.

Tylko współpraca odpowiednich instytucji, grup i interesariuszy Programu rewitalizacji pozwoli na realizację wszystkich założonych celów i przedsięwzięć rewitalizacji. W tym celu, należy zaangażować wiele podmiotów, które posiadają niezbędne narzędzia do ich realizacji. Za prawidłowy proces wdrażania odpowiedzialny będzie **Zespół ds. Rewitalizacji**. W przypadku zgłoszonych fiszek projektowych, to **Wnioskodawcy** będą odpowiedzialni za skuteczną rewitalizację zaproponowanych działań. Natomiast organem decyzyjnym będzie **Prezydent Miasta**.

Na etapie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016-2023 osoby odpowiedzialne będą współpracowały przede wszystkim z:

- innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta w Knurowie;
- beneficjentami zewnętrznymi również odpowiadającymi za realizację działań rewitalizacyjnych (wspólnoty mieszkaniowe, instytucje kultury, instytucje polityki społecznej, fundacjami i stowarzyszeniami, lokalnymi przedsiębiorcami, parafią, osobami prywatnymi);
- interesariuszami procesu rewitalizacji.

Współpraca ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji pozwoli szeroką partycypację społeczną również na etapie wdrażania.

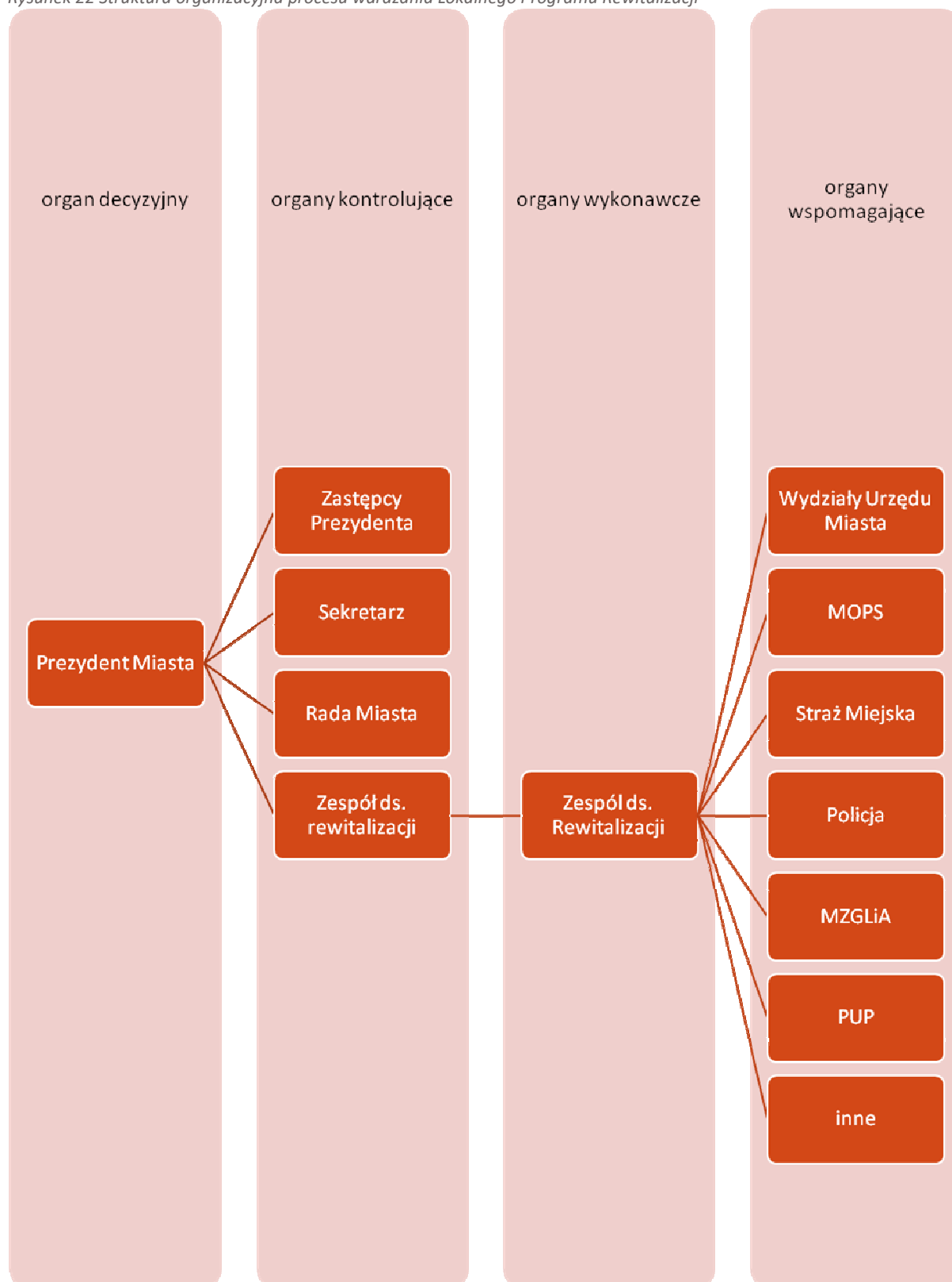
Należy podkreślić, że Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 – 2023 oraz każda jego aktualizacja wymaga przyjęcia stosownej uchwały Rady Miasta Knurów.

Zespół ds. Rewitalizacji będzie monitorować, oceniać, promować i usprawniać wprowadzanie działań rewitalizacyjnych. Rekomenduje się, by w skład jednostki wchodził przedstawiciel związany z obszarem rewitalizacji grup:

- mieszkańcy (lokalni liderzy);
- pracownicy administracji samorządowej;
- zarządcy nieruchomości komunalnych;
- przedstawiciele organizacji pozarządowych;
- inne grupy interesariuszy.

Szczegółowy schemat organizacyjny został przedstawiony na poniższym rysunku.

Rysunek 22 Struktura organizacyjna procesu wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Za podstawowe zasady wdrażania dokumentu przyjmuje się postulaty:

Rysunek 23 Podstawowe zasady wdrażania LPR

Źródło: opracowanie własne.

Partycypacja społeczna i partnerstwo – wdrażanie LPR powinno odbywać się przy współpracy i zaangażowaniu wszystkich interesariuszy i mieszkańców miasta;

Pobudzanie aktywności lokalnej – której to efekty uzupełnią działania zaplanowane w procesie rewitalizacji;

Planowanie w oparciu o realne możliwości – zakładane przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być możliwe do zrealizowania w aspekcie finansowym, społecznym czy przestrzennym;

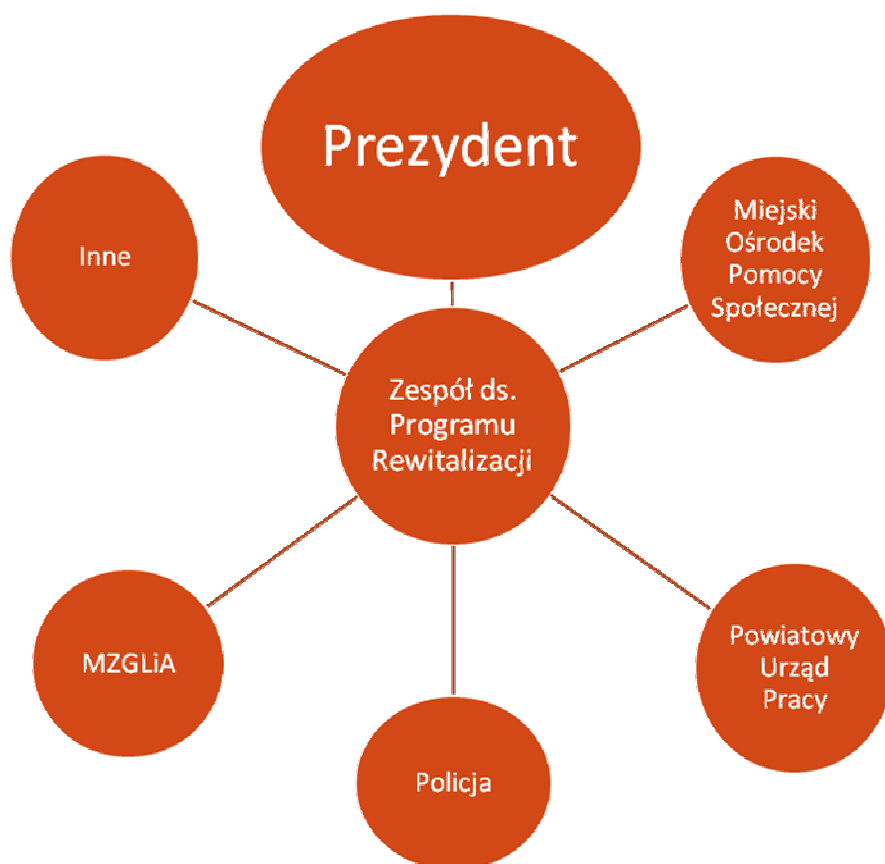
Zrównoważony rozwój – prowadzenie działań rewitalizacyjnych we wszystkich sferach (społeczeństwo, gospodarka, przestrzeń i infrastruktura) z poszanowaniem środowiska;

Celowość działań – wszystkie działania podjęte przez jednostki związane z procesem rewitalizacji powinny być ukierunkowane na realizację założonych w dokumencie celów.

Podsumowując, za wdrożenie i realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Zespół do spraw Rewitalizacji, który stanowi organ wykonawczy, działający przy

pomocy wszystkich interesariuszy Lokalnego Programu Rewitalizacji. Organem decyzyjnym natomiast jest Prezydent Miasta Knurów.

Rysunek 24 Zarządzanie Lokalnym Programem Rewitalizacji

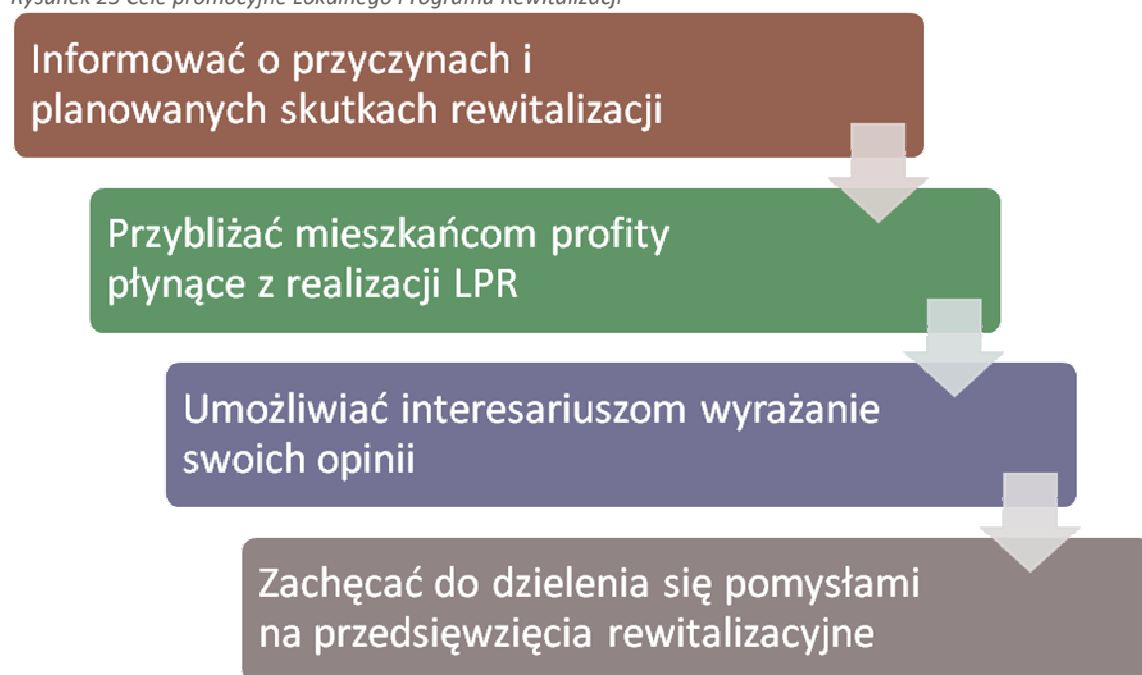

Źródło: Opracowanie własne.

15. Promocja Lokalnego Programu Rewitalizacji

Jak podkreślono, jedną z najważniejszych zasad wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji jest partycypacja społeczna i partnerstwo oraz pobudzanie aktywności lokalnej. Rozwojowi zaangażowania społeczności lokalnej w przedsięwzięcia rewitalizacyjne sprzyjać może przyjęta odpowiednia strategia promocji Lokalnego Programu Rewitalizacji. W celach promocyjnych należy:

Rysunek 25 Cele promocyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

W tym celu rekomenduje się:

- udostępnianie lokalnym mediom informacji odnoszących się do postępów w procesie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 – 2023;
- publikację sprawozdań z wdrażania LPR na stronach internetowych (www.knurow.bip.info.pl lub www.knurow.pl) oraz w Urzędzie Miasta.

16. System monitoringu i oceny LPR

16.1. Monitoring

Jednym z kluczowych etapów procesu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji jest system monitorowania. Monitoring w trakcie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie odbywać się na dwóch poziomach:

1. monitorowanie realizacji kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wyszczególnionych na listach A i B;
2. analiza zmian zachodzących na obszarach wyznaczonych do rewitalizacji.

Podstawą monitorowania będzie zestawienie pozyskanych niezbędnych danych (w tym danych społeczno-demograficznych oraz innych, gromadzonych przez komórki organizacyjne Urzędu Miasta w Knurowie, które zaangażowane są w realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji). Proces agregowania wspomnianych danych winien odbywać się na poziomie adresowym – z możliwością podsumowania i zaklasyfikowania ich do obszarów rewitalizacji.

System monitorowania i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 – 2023 powinien zawierać dane dotyczące sfer:

- społecznej;
- ekonomicznej;
- przestrzennej;
- technicznej.

Niezwykle istotna jest możliwość uzyskania minimum raz w roku:

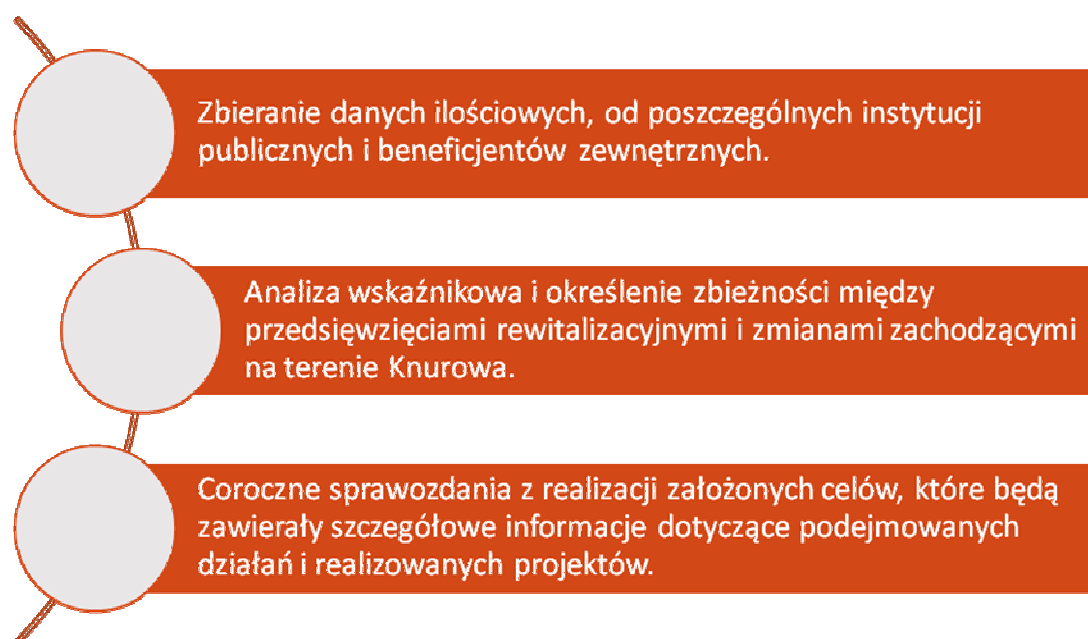
- jakościowych i ilościowych danych, które umożliwią weryfikację stopnia realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji;
- danych, umożliwiających identyfikację formalnych, gospodarczych, ekonomicznych lub społecznych barier, które uniemożliwiają lub utrudniają realizację założonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;

- danych, dzięki którym możliwe będzie wykazanie stopnia zbieżności realizowanych projektów z założonymi na poziomie strategicznym i operacyjnym celami.

Wyznaczone w tym celu jednostki, przygotowywać będą raz do roku raporty relacjonujące przebieg wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Dane pozyskiwane będą od instytucji publicznych, w tym od PUP-u, MOPS-u i Policji. Wskazane jest, by działania monitorujące uzupełnione były o pozyskanie danych z badań ankietowych oraz spotkań konsultacyjnych z interesariuszami. Pozwoli to nie tylko na bieżącą analizę efektów rewitalizacji, ale również na ponowną i stałą charakterystykę potrzeb mieszkańców rewitalizowanego obszaru oraz rozpoznanie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej Knuruwa.

Monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 – 2023 bazować będzie więc na trzech filarach:

Rysunek 26 Filary monitoringu LPR

Źródło: opracowanie własne.

Proces monitorowania przebiegać będzie stale, od chwili rozpoczęcia wdrażania LPR.

W celu usprawnienia procesu monitorowania procesu wdrażania poszczególnych projektów rewitalizacyjnych, rekomenduje się korzystanie z poniższego wzoru arkusza monitoringu:

Tabela 46 Arkusz monitoringu poszczególnych działań rewitalizacyjnych

Arkusz monitoringu poszczególnych działań rewitalizacyjnych

--

Numer i nazwa projektu	
1. Wykonawca projektu i jego partnerzy:	
2. Opis realizacji przedsięwzięcia (z wyszczególnieniem wszystkich podejmowanych działań i okresu ich wykonania):	
3. Źródła finansowania podejmowanych działań:	
4. Wskaźniki produktu (według tabeli nr 43) oraz ich wartość:	
5. Wskaźniki rezultatu (według tabeli nr 44) oraz ich wartość:	

Źródło: opracowanie własne.

Planuje się także włączenie mieszkańców w sam proces monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Przewiduje się prowadzenie badań ankietowych (zarówno w formie ankiety internetowej jak i papierowej), organizowania warsztatów lub konsultacji społecznych oraz innych narzędzi, które pozwolą na zaangażowanie społeczności lokalnej. Powołany Zespół ds. rewitalizacji powinien także publikować coroczne sprawozdania z realizacji zadań rewitalizacyjnych, co pozwoli na większą przejrzystość prowadzonych działań.

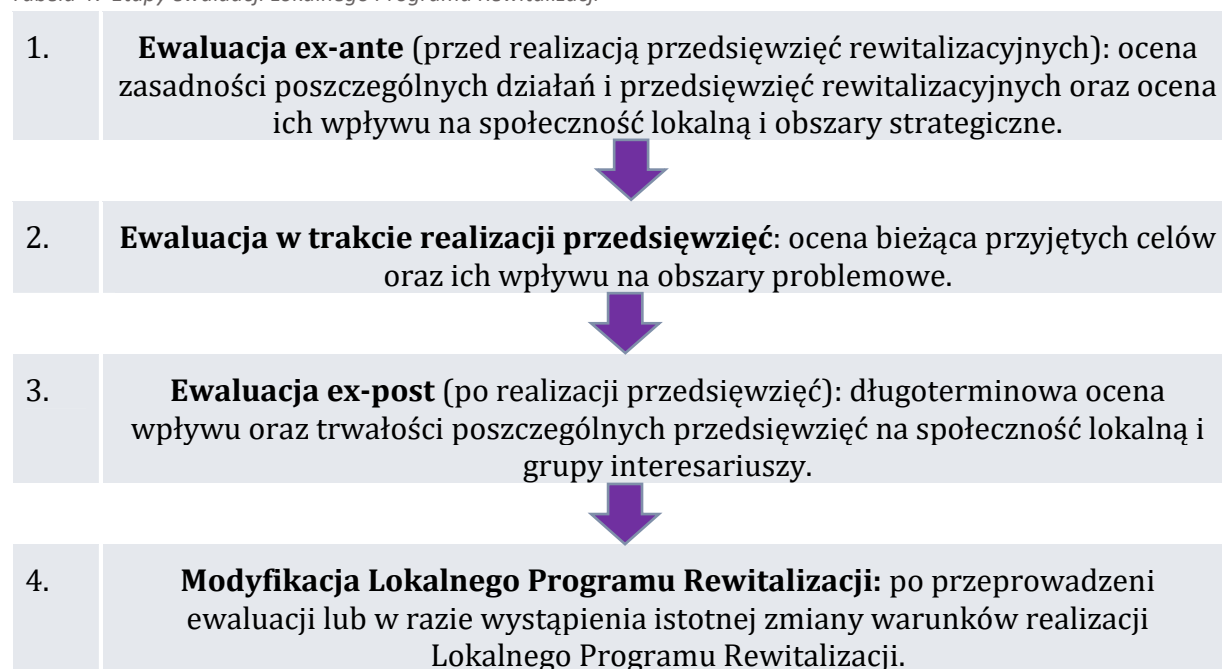
16.2. Ewaluacja

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 – 2023 opierać będzie się na analizie wpływu zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania wszystkich grup interesariuszy. Istotnym elementem będzie ocena procesu dekoncentracji negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji.

Proces ewaluacji realizowany będzie przez wybrane do tego celu jednostki we współpracy z instytucjami publicznymi (w tym z PUP-em, MOPS-em czy Policją) oraz innymi beneficjentami LPR. Działania ewaluacyjne w trakcie trwania realizacji projektów rewitalizacyjnych pozwoli na ocenę stopnia realizacji założonych celów oraz ich wpływu na zdiagnozowane obszary problemowe.

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji przebiegała będzie etapowo:

Tabela 47 Etapy ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Ocena procesu rewitalizacji będzie prowadzona na trzech poziomach, którym to odpowiadają kolejne mierzalne wskaźniki, służące monitorowaniu stanu realizacji celów założonych w Programie. Są to wskaźniki:

1. dla obszaru rewitalizacji;
2. produktu;
3. efektu.

Ich szczegółowy wykaz zaprezentowany został w poniższych tabelach:

Tabela 48 Wskaźniki dla obszaru rewitalizacji

Wskaźniki dla obszaru rewitalizacji	
1.	Liczba mieszkańców
3.	Udział budynków mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy
4.	Powierzchnia mieszkalna na 1 osobę w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy
5.	Udział mieszkań wyposażonych w instalacje techniczne wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy
7.	Liczba osób (gospodarstw domowych) zadłużonych powyżej 1 000zł
8.	Średni wiek budynków
9.	Liczba budynków przeznaczonych do rozbiórki z uwagi na zły stan techniczny
10.	Udział osób pobierających świadczenia pomocy społecznej
11.	Udział osób otrzymujących zasiłki celowe
12.	Liczba przestępstw
13.	Liczba interwencji policji
14.	Liczba osób bezrobotnych
15.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych
16.	Udział ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne

Tabela 49 Wskaźniki produktu LPR

Wskaźniki produktu	
1.	Liczba projektów z zakresu aktywizacji i zaangażowania społecznej ogółem (Cel 1.3.)
2.	Liczba projektów z zakresu aktywizacji i zaangażowania społecznej dla osób starszych (Cel 1.3.)
3.	Liczba projektów z zakresu aktywizacji i zaangażowania społecznej dla osób z niepełnosprawnością (Cel 1.3.)
4.	Liczba projektów wspierających osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (Cel 1.1.)
5.	Liczba projektów poprawiających dostęp do przestrzeni publicznych seniorom, osobom niepełnosprawnym, rodzicom z małymi dziećmi (Cel 1.1.)

6.	Liczba projektów dotyczących wyprowadzenia osób wykluczonych społecznie ze zjawiska kryzysowego (1.2.)
7.	Liczba projektów z zakresu pobudzenia aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców poprzez promocję inicjatyw lokalnych oraz oferty kulturalnej (Cel 3.2.)
8.	Liczba projektów z zakresu pobudzenia aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców m.in. poprzez promocję oferty sportowej i rekreacyjnej (3.2.)
9.	Liczba projektów dotyczących zwiększenia szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych i edukacyjnych rodziców oraz nauczycieli (Cel 2.1.)
10.	Liczba projektów dotyczących wsparcia przejawów lokalnej przedsiębiorczości (Cel 2.2.)
11.	Liczba projektów dotyczących rozwoju i promocji przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych (Cel 3.2.)
12.	Liczba projektów zwiększających kwalifikacje zawodowe mieszkańców (Cel 2.1.)
13.	Liczba projektów z zakresu zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców (Cel 2.3.)
14.	Liczba projektów dotyczących warunków i możliwości pracodawców (Cel 2.2.)
15.	Liczba projektów poprawiających stan infrastruktury technicznej i budynków mieszkalnych oraz dostosowujących ją do potrzeb mieszkańców (Cel 3.1.)
16.	Liczba projektów dotyczących utworzenia infrastruktury społeczno-kulturalno-edukacyjnej (Cel 3.2.)
17.	Liczba projektów dotyczących rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej (Cel 3.3.)
18.	Liczba projektów dotyczących rozwoju i modernizacji infrastruktury rekreacyjno-sportowej (Cel 3.3.)

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 50 Wskaźniki rezultatu LPR

Wskaźniki rezultatu	
1.	Liczba interesariuszy Programu, którym udzielono wsparcia
2.	Liczba mieszkańców zaangażowanych w proces rewitalizacji gminy (w tym biorących udział w konsultacjach, badaniach ewaluacyjnych)
3.	Liczba uczestników inicjatyw lokalnych, którym udzielono wsparcia w ramach realizacji Programu
4.	Liczba miejsc aktywności lokalnej utworzonych na terenie obszaru rewitalizacji
5.	Powierzchnia uporządkowanych przestrzeni publicznych
6.	Powierzchnia przestrzeni publicznych, którym nadano nowe funkcje
7.	Powierzchnia nowo utworzonych przestrzeni publicznych
8.	Długość zmodernizowanej i rozbudowanej infrastruktury technicznej
9.	Liczba gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury technicznej i komunalnej
10.	Liczba zmodernizowanych lub nowopowstałych budynków o charakterze społecznym
11.	Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych budynków mieszkalnych
12.	Powierzchnia obszaru objętego systemem oświetlenia w gminie
13.	Liczba zmodernizowanych bądź nowych obiektów sportowo-reakcyjnych
14.	Liczba mieszkańców objętych programami podnoszenia kwalifikacji zawodowych
15.	Liczba nowych miejsc pracy powstałych w wyniku realizacji Programu
16.	Liczba nowych firm działających w branży turystycznej i kulturalnej, powstałych w wyniku realizacji Programu
17.	Liczba wypromowanych przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych, związanych z realizacją Programu
18.	Liczba przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalne
19.	Liczba dzieci i młodzieży objętych systemem wsparcia z zakresu działań edukacyjnych, profilaktycznych, opiekuńczo – wychowawczych i terapeutycznych
20.	Liczba rodziców biorących udział w szkoleniach i warsztatach zwiększających ich kompetencje społeczne i edukacyjne
21.	Powierzchnia przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej

	dostosowanych do potrzeb seniorów, osób niepełnosprawnych, rodzin z małymi dziećmi
--	--

Źródło: opracowanie własne

Monitoring i ocena Lokalnego Programu Rewitalizacji przekazywane będą do wiadomości publicznej.

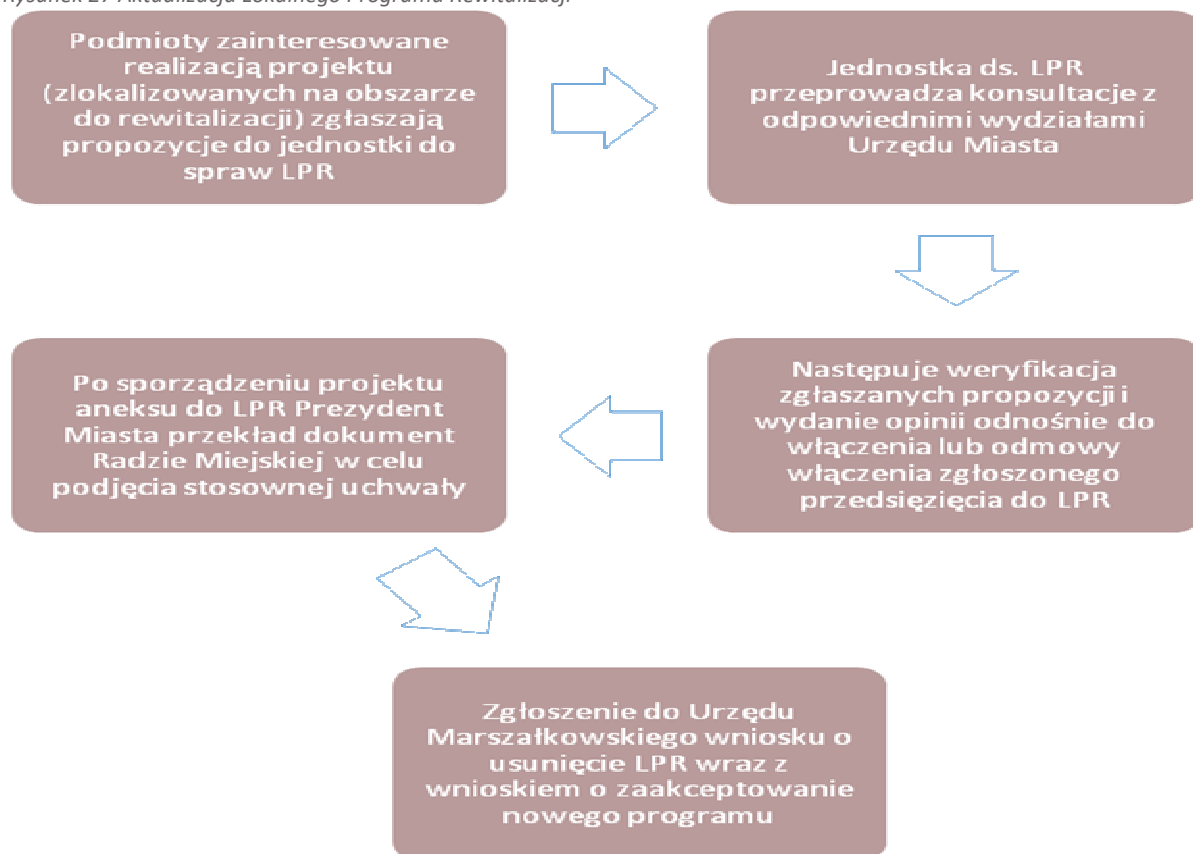
16.3. Aktualizacja LPR

Uwzględnienie procesu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji pozwoli na wprowadzenie wszelkich ewentualnych modyfikacji w dokumencie, które to będą odpowiedzią na zachodzące w mieście zmiany społeczno-gospodarcze.

Wszystkie zaplanowane działania określone będą dzięki analizie potrzeb i identyfikacji deficytów na obszarze rewitalizacji. Wpisywać będą się one w zakres publicznych i niepublicznych zadań samorządu gminnego zgodnie z *Ustawą z dnia 8 marca 1990r. o Samorządzie Gminnym uzupełnioną obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 2016 roku (Dz.U. 2016 poz.446)*. **Jednostką uzupełniającą proces rewitalizacji będzie Rada Miasta w Knurowie.** Jej kompetencje regulowane będą przy pomocy aktów prawnych i wykonawczych oraz Statut Miasta Knurów.

Każda aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Knurów na lata 2016 – 2023 wymagać będzie przyjęcia stosownej uchwały Rady Miasta Knurów. W zakresie propozycji nowych przedsięwzięć zgłaszanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji stosowana będzie poniższa ścieżka postępowania:

Rysunek 27 Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

W przypadku zajścia wyjątkowych zmian, które będą wpływać na system wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji, zakłada się wprowadzenie nadzwyczajnej aktualizacji LPR.

Wśród takich zmian wymienić można:

- zmiana źródeł i warunków finansowania zaplanowanych przedsięwzięć;
- zmiana sytuacji finansowej miasta;
- zmiana sytuacji gminy w konsekwencji zmian zachodzących w aspekcie społecznym, gospodarczym czy przestrzennym.

17. Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Zestawienie dokumentów strategicznych z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Knurów
Tabela 2. Zestawienie obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.....
Tabela 3. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy.....
Tabela 4. Zestawienie zanieczyszczeń w ściekach trafiających do wód lub ziemi [w kg na rok].
Tabela 5. Zestawienie odpadów zmieszanych, tj. niepoddanych selekcji
Tabela 6. Ilość podmiotów gospodarczych w gminie ze względu na sekcje PKD
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w gminie w 2015 roku
Tabela 8. Użytkowanie gruntów na terenie gminy
Tabela 9. Wykaz łączności drogowej z pobliskimi ośrodkami miejskimi
Tabela 10. Przepustowość projektowa oczyszczalni w gminie [m3 na dobę].....
Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy w latach 2010-2014.....
Tabela 12. Wyposażenie mieszkań na terenie gminy w instalacje
Tabela 13. Dane statystyczne na temat oświaty i edukacji w latach 2012-2015.....
Tabela 14. Zestawienie organizacji pożytku publicznego promujących rozwój kultury fizycznej
Tabela 15. Zestawienie wskaźników związanych z atrakcjami rozrywkowymi w gminie
Tabela 16. Zestawienie złożonych wniosków o leczenie odwykowe w gminie
Tabela 17. Zestawienie akcji z zakresu profilaktyki zdrowotnej dla młodzieży
Tabela 18. Zestawienie wyników ogólnospołecznej edukacji prozdrowotnych
Tabela 19. Wykaz instytucji wsparcia w mieście w roku 2015.....
Tabela 20. Beneficjenci pomocy społecznej w mieście Knurów.
Tabela 21. Zestawienie organizacji pożytku publicznego
Tabela 22. Udział osób z poszczególnych grup wiekowych w ogóle ludności miasta w latach 2013-2015.
Tabela 23. Liczba osób bezrobotnych w podziale na rejony.....
Tabela 24. Liczba przestępstw przypadających na 1000 osób w podziale na rejony
Tabela 25. Liczba przestępstw na poszczególnych osiedlach Knuruwa.....

Tabela 26 Środki finansowe przeznaczone w mieście w latach 2013-2015 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	
Tabela 27 Środki finansowe przeznaczone w mieście w latach 2013-2015 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	
Tabela 28 Złożone wnioski o leczenie odwykowe.....	
Tabela 29 Środki finansowe wydatkowane przez MOPS na pomoc mieszkańcom miasta w latach 2013-2015 na podstawie ustawy o pomocy społecznej.....	
Tabela 30 Beneficjenci pomocy społecznej mieście w latach 2013-2015.....	
Tabela 31 Rodziny i osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015.....	
Tabela 32 Beneficjenci, liczba i wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2015.	
Tabela 33 Podmioty gospodarki narodowej w mieście według rejestru REGON w latach 2013-2014.....	
Tabela 34 Zasoby mieszkaniowe miasta Knurów w latach 2013-2015.....	
Tabela 35 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu I	
Tabela 36 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu II	
Tabela 37 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu III	
Tabela 38 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu IV	
Tabela 39 Wykaz działek terenów publicznych należących do rejonu V	
<i>Tabela 40. Jakie negatywne zjawiska występują na terenie Pana/i miejsca zamieszkania?</i> <i>Pytanie otwarte.</i>	
<i>Tabela 41. Jakie działania powinny zostać podjęte przez władze Miasta w celu eliminacji/ograniczenia negatywnych zjawisk na terenie miasta?</i>	
Tabela 42 Ulice należące do obszaru rewitalizacji	
Tabela 43 Analiza SWOT.....	
Tabela 44 Cele programu rewitalizacji	
Tabela 45 Wpływ poszczególnych celów operacyjnych na zjawiska kryzysowe.....	
Tabela 46 Powiązanie planowanych projektów z celami operacyjnymi.....	
Tabela 47 Arkusz monitoringu poszczególnych działań rewitalizacyjnych	
Tabela 48 Etapy ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	
Tabela 49 Wskaźniki dla obszaru rewitalizacji	

Tabela 50 Wskaźniki produktu LPR	
Tabela 51 Wskaźniki rezultatu LPR.....	
Rysunek 1. Miasto Knurów.....	
Rysunek 2 Przyjęta rejonizacja Knurowa.....	
Rysunek 3 Liczba wydanych przez MOPS „Niebieskich Kart”	
Rysunek 4 Tereny publiczne w rejonie I.....	
Rysunek 5 Tereny publiczne w rejonie II.....	
Rysunek 6 Tereny publiczne w rejonie III fragment.....	
Rysunek 7 Tereny publiczne w rejonie III fragment.....	
Rysunek 8 Tereny publiczne w rejonie III fragment.....	
Rysunek 9 Tereny publiczne w rejonie III.....	
Rysunek 10 Tereny publiczne w rejonie IV.....	
Rysunek 11 Tereny publiczne w rejonie V.....	
Rysunek 12 Obszar wybrany do rewitalizacji.	
Rysunek 13 Ulice o największym natężeniu osób w wieku poprodukcyjnym.	
Rysunek 14 Ulice o największym natężeniu osób bezrobotnych.....	
Rysunek 15 Ulice o największym natężeniu przestępczości	
Rysunek 16 Ulice o największym natężeniu problemu przemocy w rodzinie.	
Rysunek 17 Ulice o największym natężeniu osób uzależnionych od alkoholu.	
Rysunek 18 Ulice o największym natężeniu osób ubogich.	
Rysunek 19 Ulice o największym natężeniu osób niepełnosprawnych.	
Rysunek 20 Ulice o największym natężeniu osób pobierających dodatki mieszkaniowe.	
Rysunek 21 Ulice o największym natężeniu występowania budynków bez dostępu do łazienki.....	
Rysunek 22 Ulice o największym natężeniu występowania budynków sprzed 1945 roku.....	
Rysunek 23 Ulice o największym natężeniu występowania budynków socjalnych.....	
Rysunek 24 Granice obszaru wyznaczonego do rewitalizacji.	
Rysunek 25 Struktura organizacyjna procesu wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji	
Rysunek 27 Podstawowe zasady wdrażania LPR	
Rysunek 28 Zarządzanie Lokalnym Programem Rewitalizacji.....	

Rysunek 29 Cele promocyjne Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	
Rysunek 30 Filary monitoringu LPR.....	
Rysunek 31 Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	
Wykres 1. Zmiany struktury użytkowania terenów gminy w latach 2010-2014.....	
Wykres 2. Liczba ludności gminy w latach 2010-2015	
Wykres 3. Struktura wieku mieszkańców gminy z podziałem na płeć.....	
Wykres 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	
Wykres 5. Przyrost naturalny na terenie gminy w latach 2010-2015	
Wykres 6. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na terenie gminy w latach 2010-2014	
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie gminy w latach 2010-2015.....	
Wykres 8. Struktura gospodarstw rolnych na terenie gminy	
Wykres 9. Liczba pracujących ogółem wg płci na terenie gminy w latach 2010-2014	
Wykres 10. Odsetek ludności pracującej na 1000 ludności.	
Wykres 11. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy w latach 2010-2015	
Wykres 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2010-2014 [%].	
Wykres 13. Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie gminy w latach 2010-2014	
Wykres 14. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności gminy w latach 2010-2014.....	
Wykres 15. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w latach 2010-2014 na terenie gminy Knurów [w km]	
Wykres 16. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności gminy w latach 2010-2014.....	
Wykres 17. Długość czynnej sieci gazowej w latach 2010-2014 na terenie gminy	
Wykres 18. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności gminy w latach 2010-2014 ...	
Wykres 19. Wartość współczynnika skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych oraz gimnazjalnych na terenie gminy.	
Wykres 20. Liczba uczestników imprez kulturalno-rozrywkowych w gminie	

Wykres 21. Liczba ludności przypadająca na jedną aptekę w gminie.....	
Wykres 22 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w podziale na rejony.....	
Wykres 23 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców w podziale na rejony.....	
Wykres 24 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej.	
Wykres 25 Beneficjenci pomocy społecznej według aktywności zawodowej.....	
Wykres 26 Liczba osób ubogich korzystających z pomocy MOPS w podziale na rejony.	
Wykres 27 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	
Wykres 28 Udział przyznanych dodatków mieszkaniowych.....	
Wykres 29 Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na rejony.....	
Wykres 30 Liczba mieszkań bez dostępu do łazienki i ubikacji w podziale na rejony.	
Wykres 32 Liczba zadłużonych lokali w podziale na rejony	
Wykres 33 Liczba budynków socjalnych w podziale na rejony.....	
Wykres 34 Powierzchnia terenów publicznych w podziale na rejony [w ha].....	
Wykres 35. <i>Proszę ocenić ogólny stan społeczno-gospodarczy poszczególnych obszarów/dzielnic.....</i>	
Wykres 36. <i>Proszę ocenić skalę występowania poszczególnych problemów na Pana/i obszarze/dzielnicy.</i>	
Wykres 37. <i>Proszę ocenić skalę występowania poszczególnych problemów na Pana/i obszarze/dzielnicy.</i>	
Wykres 38. <i>Na jakich obszarach-dzielnicach miasta działania z zakresu wsparcia rozwoju społecznego są najbardziej potrzebne? Można wskazać maksymalnie trzy obszary.</i>	
Wykres 39. <i>Na jakich obszarach-dzielnicach miasta działania z zakresu wsparcia rozwoju gospodarczego są najbardziej potrzebne? Można wskazać maksymalnie trzy obszary.....</i>	
Wykres 40. <i>Na jakich obszarach-dzielnicach miasta działania z zakresu modernizacji lub budowy nowej infrastruktury są najbardziej potrzebne? Można wskazać maksymalnie trzy obszary.</i>	
Wykres 41. <i>Płeć respondentów.</i>	
Wykres 42. <i>Wiek respondentów.....</i>	
Wykres 43. <i>Miejsce zamieszkania respondentów.</i>	

Wykres 44 Skala występowania poszczególnych problemów społecznych na terenie Starego Knuruwa	
Wykres 45 Jakie działania należałoby podjąć w celu minimalizacji wymienionych problemów? Odpowiedzi nie sumują się do 100%.....	
Wykres 46 Które przedsięwzięcia w najbliższym czasie powinny być zorganizowane na terenie Starego Knuruwa?.....	
Wykres 47 Płeć respondentów.....	
Wykres 48 Wykształcenie respondentów.....	
Wykres 49 Wiek respondentów	
Wykres 50 Miejsce zamieszkania respondentów	
Wykres 51 Trójpodział angażowania obywateli w sprawy publiczne.....	